

Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV

Jaarverslag 2014

Inhoudsopgave

Voorwoord en leeswijzer	3
Bestuursverslag	4
Profiel	4
Missie.....	4
Doelstelling.....	4
Compartimenten	4
Organisatiestructuur	5
Verslag van het bestuur.....	14
Vooruitblik 2015	15
Gebeurtenissen na balansdatum	16
Verantwoordingsorgaan.....	17
Visitatiecommissie.....	29
Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV compartiment SPH	
(tot en met 31 december 2014 Stichting Pensioenfonds Haskoning)	
Verslag over het boekjaar 1-1-2014 t/m 31-12-2014.....	SPH 1 - 89
Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV compartiment SPDHV	
(tot en met 31 december 2014 Stichting Pensioenfonds DHV)	
Verslag over het boekjaar 1-1-2014 t/m 31-12-2014.....	SPDHV 1 - 79

Voorwoord en leeswijzer

Beste lezer,

Het is mij een genoegen om u hierbij het Jaarverslag 2014 van Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV aan te bieden. Dit is een bijzonder jaarverslag omdat het bestuur hierin verantwoording aflegt over meer dan één pensioenfonds.

Per 1 januari 2015 zijn Stichting Pensioenfonds Haskoning en Stichting Pensioenfonds DHV gefuseerd tot Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV. Deze nieuwe Stichting is een zogenoemd multi-ondernemingspensioenfonds (multi-opf) met juridisch gescheiden compartimenten voor de beide voormalige stichtingen. De besturen van de beide voormalige stichtingen hebben onder andere voor een multi-opf gekozen vanwege de verschillen in de financiële positie. Met deze keuze zijn de belangen van de voormalige deelnemers van pensioenfonds Haskoning en DHV geborgd. Het bestuur van het multi-opf kan nu werken aan een volledige fusie op termijn van de beide voormalige pensioenfonds.

Bij de fusie zijn de vermogens van de beide voormalige pensioenfonds onder algemene titel overgedragen aan de compartimenten van het multi-opf. Ook de verplichting tot het opmaken van een jaarverslag van de voormalige pensioenfonds over 2014 is overgedragen aan het bestuur van het multi-opf. Daarom heeft het bestuur van het multi-opf besloten om het Jaarverslag over 2014 als volgt in te richten:

1. Een verslag van het bestuur van het multi-opf, dat vooral toeziet op de inrichting van het multi-opf vanaf 1 januari 2015, maar waarin ook het verslag van de visitatiecommissie en het algemene oordeel van het verantwoordingsorgaan over 2014 zijn opgenomen, inclusief de reacties van het bestuur;
2. Het jaarverslag van voormalig pensioenfonds Haskoning, inclusief het oordeel van het verantwoordingsorgaan over voormalig pensioenfonds Haskoning;
3. Het jaarverslag van voormalig pensioenfonds DHV, inclusief het oordeel van het verantwoordingsorgaan over voormalig pensioenfonds DHV.

Tot slot: het realiseren van een fusie vraagt veel van iedereen die er bij is betrokken. Ik wil iedereen die een bijdrage heeft geleverd aan het fusietraject van harte bedanken voor zijn grote inzet en het realiseren van pensioenfonds HaskoningDHV.

Henriette de Lange
Voorzitter

Bestuursverslag

Profiel

De Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV (hierna *het fonds*) is per 1 januari 2015 ontstaan uit een juridische fusie van Stichting Pensioenfonds Haskoning en Stichting Pensioenfonds DHV. Beide pensioenfonds en waren verbonden aan een aantal in Nederland gevestigde ondernemingen van Koninklijke HaskoningDHV Groep B.V.. Pensioenfonds HaskoningDHV is een ondernemingspensioenfonds in de zin van artikel 1 van de Pensioenwet. Het fonds is een zogenoemd multi-OPF met twee compartimenten.

De aangesloten ondernemingen van het multi-OPF zijn: Koninklijke HaskoningDHV Groep B.V., HaskoningDHV Nederland B.V. en DHV NPC B.V.

Het fonds, statutair gevestigd in Amersfoort, werd opgericht op 1 januari 2015 en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 62306723. Het fonds is lid van De Pensioenfederatie. Het fonds heeft een belegd vermogen van circa € 1,1 miljard waarvan via het garantiecontract met Nationale-Nederlanden circa € 400 miljoen is belegd in een gesepareerd depot. Er zijn ongeveer 8.100 deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en andere aanspraakgerechtigden.

Missie

Wij zijn een betrouwbaar en klantgericht ondernemingspensioenfonds dat dicht bij zijn (gewezen) deelnemers en gepensioneerden staat en een betaalbaar en voor zover mogelijk waardevast pensioen voor hen verzorgt.

Doelstelling

Het pensioenfonds heeft ten doel het uitvoeren van de met de werkgever gesloten uitvoeringsovereenkomst, toekennen, evenals beheren van pensioenaanspraken en uitkeren van pensioenen aan de deelnemers, de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden, één en ander overeenkomstig de bepalingen van de statuten, de pensioenreglementen, de Pensioenwet en andere wet- en regelgeving.

Concreet betekent dit dat Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV verantwoordelijk is voor de uitvoering van de collectieve pensioenregelingen van HaskoningDHV Nederland B.V. en gelieerde ondernemingen.

Compartimenten

Het fonds heeft twee compartimenten, compartiment Stichting Pensioenfonds Haskoning (SPH) en compartiment Stichting Pensioenfonds DHV (SPDHV). Beide compartimenten hebben juridisch gescheiden vermogens.

SPH

Het compartiment SPH omvat alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden die per 31 december 2014 hun pensioenaanspraken en –rechten hadden opgebouwd bij voormalig pensioenfonds Haskoning. In het compartiment SPH zullen geen nieuwe deelnemers meer toetreden.

De per 31 december 2014 opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten zijn volledig herverzekerd door middel van een garantiecontract met Nationale-Nederlanden. De pensioenaanspraken die de deelnemers vanaf 1 januari 2015 opbouwen, worden in eigen beheer verder opgebouwd.

SPDHV

Het compartiment SPDHV omvat alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden die per 31 december 2014 hun pensioenaanspraken en –rechten hadden opgebouwd bij voormalig pensioenfonds DHV. Werknemers die vanaf 1 januari 2015 bij de aangesloten ondernemingen in dienst komen, worden als deelnemer opgenomen in het compartiment SPDHV.

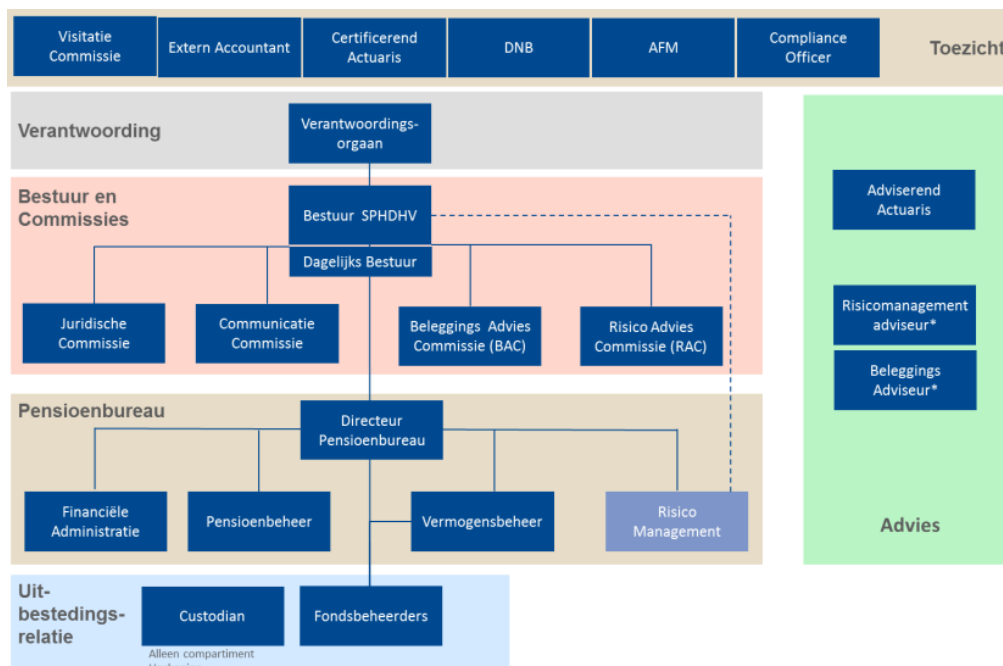
De pensioenaanspraken die de deelnemers vanaf 1 januari 2015 opbouwen, blijven verder in eigen beheer opgebouwd worden.

Organisatiestructuur

Code pensioenfondsen

Het bestuur heeft zich bij het inrichten van de nieuwe bestuursorganisatie laten leiden door de *Code Pensioenfondsen*. De code richt zich op de drie bestuurlijke kernfuncties: besturen, toezicht houden en verantwoording afleggen. Dit alles in goede balans via een sluitend systeem van interne controle en evenwicht tussen de functies.

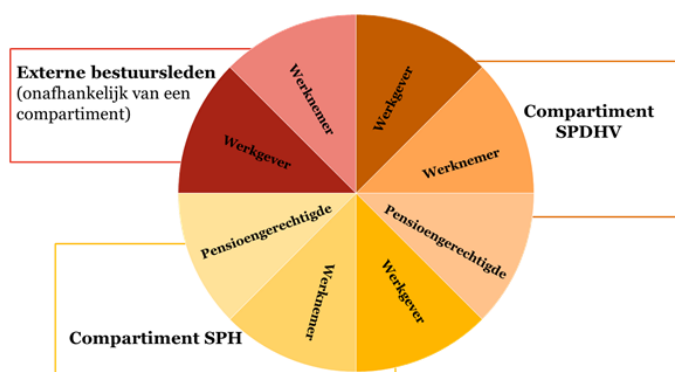
De (beoogde) organisatie van het fonds kan als volgt worden weergegeven.

Bestuur

Het bestuur beheert het fonds en is collectief (eind)verantwoordelijk voor beide compartimenten. Het is belast met het besturen van de zaken van het fonds en met het beheer en beschikking over zijn vermogen. Bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het bestuur zijn vastgelegd in een bestuursreglement.

Het fonds heeft een paritair bestuur bestaande uit acht leden; drie vertegenwoordigers vanuit de werkgevers, drie namens de werknemers en twee namens de pensioengerechtigden.

Aan het bestuur zijn twee aspirant leden toegevoegd, uit beide compartimenten één. Deze nemen beide deel aan alle bestuurlijke activiteiten maar hebben geen stemrecht. Het is het beleid van het fonds om te werken met aspirant bestuursleden zodat deze zich optimaal kunnen voorbereiden op een eventuele toekomstige rol en verantwoordelijkheid in het bestuur.

Het bestuur van pensioenfonds HaskoningDHV bestaat goeddeels uit (oud-)bestuursleden van de voormalig pensioenfonds Haskoning (de heren A. Driesse, W.P.S. Janssen en H.W.J. Liekens) en pensioenfonds DHV (De heren J. Krijgsman, K. Nije en J.M.N. Tummers). Er zijn twee externe leden benoemd in het bestuur, mevrouw H.W.L.A. de Lange (namens de werkgever) en mevrouw H.G.I.M. Peters (namens de werknemers). De heren M.F. Faber en A.D. Crena de longh, die aspirant-bestuurslid zijn geworden, waren eerder bestuurslid bij respectievelijk pensioenfonds Haskoning en pensioenfonds DHV.

De samenstelling van het bestuur is per 24 juni 2015 als volgt:

Naam		functie	op voordracht van	compartiment ¹	einde zittingsduur
A. Driesse	M 1964	lid	werkgever	SPH	2016
W.P.S. Janssen	M 1949	lid	pensioengerechtigden	SPH	2017
J. Krijgsman	M 1960	lid DB	werknemers	SPDHV	2016
H.W.L.A. de Lange	V 1969	lid DB, voorzitter	werkgever	extern	2018
H.W.J. Liekens	M 1956	lid DB	werknemers	SPH	2015

¹ SPH is compartiment Stichting Pensioenfonds Haskoning. SPDHV is compartiment Stichting Pensioenfonds DHV.

K. Nije	M 1940	lid	pensioengerechtigden	SPDHV	2017
H.G.I.M. Peters	V 1959	lid	werknemers	extern	2018
J.M.N. Tummers	M 1951	lid	werkgever	SPDHV	2015
A.D. Crena de longh	M 1973	aspirant lid		SPDHV	
M.F. Faber	M 1965	aspirant lid		SPH	

Met de verschillen in het einde van de zittingsduur wordt enerzijds bestuurlijke vernieuwing naar de toekomst en anderzijds borging van bestaande kennis en ervaring uit het verleden nagestreefd.

Bestuurscommissies

Het bestuur heeft voor de diverse beleidsterreinen specifieke commissies ingesteld. De commissies hebben de verantwoordelijkheid om ontwikkelingen op hun beleidsterrein te volgen en te beoordelen wat de impact is voor het fonds. Ze initiëren beleid en geven gevraagd en ongevraagd advies over beleidsmatige onderwerpen. Tevens doen ze voorstellen aan het bestuur.

Commissieleden worden benoemd door het bestuur. De commissies bestaan uit bestuursleden. Het bestuur kan ook externe leden in een commissie benoemen.

Het bestuur acht het voor goede besluitvorming noodzakelijk dat er op alle terreinen voldoende personen zijn die voorstellen goed kunnen beoordelen, zonder dat ze meegewerkt hebben aan het opstellen van het voorstel. Leden van een cluster hebben voldoende kennis om een voorstel de commissies goed te kunnen beoordelen en zorgen voor een frisse kijk en countervailing power ten opzichte van de commissies. Er zijn drie clusters gevormd, te weten: het cluster beleid (M.F. Faber, K. Nije, H.W.J. Liekens en H.W.L.A. de Lange), het cluster Risicobeheer-Actuarieel-Financiën (J. Krijgsman, H.W.J. Liekens en J.M.N. Tummers) en het cluster Vermogensbeheer (A.D. Crena de longh, A. Driesse en W.P.S. Janssen).

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en twee leden van het bestuur. Het dagelijks bestuur bepaalt samen met de directeur van het pensioenbureau het dagelijks beleid van het fonds. Het heeft uitsluitend bevoegdheden conform de statuten en reglementen van het fonds, zoals vastgelegd in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). De voornaamste taak van het dagelijks bestuur is het voorbereiden van bestuursbesluiten en het toezien op uitwerken en uitvoeren van genomen besluiten.

Juridische Commissie

De juridische commissie is een adviescommissie. De voorzitter heeft een initiërende rol. De commissie kan altijd ongevraagd advies geven. De commissie geeft advies over contracten, klachten en geschillen, reglementen en statutenwijzigingen en, op verzoek van het bestuur of het pensioenbureau, over algemene juridische beleidsvoorbereiding.

Per 24 juni 2015 is de Juridische Commissie als volgt samengesteld:

M. van Bijsterveld	lid (HaskoningDHV Nederland B.V.)
S. Koenders	lid (HaskoningDHV Nederland B.V.)
H.W.L.A. de Lange	voorzitter
H.W.J. Liekens	lid

Communicatie Commissie

De communicatiecommissie doet beleidsvoorstellen aangaande het communicatiebeleid aan het bestuur, stelt het communicatiebeleidsplan op en ziet toe op de uitvoering van het communicatiebeleidsplan. Ook vallen externe uitingen, waaronder de website en de nieuwsbrief, onder de verantwoordelijkheid van de communicatiecommissie.

Per 24 juni 2015 is de Communicatie Commissie als volgt samengesteld:

Naam	functie
M. van Bijsterveld	lid (HaskoningDHV Nederland B.V.)
M. Broekhoven	lid (HaskoningDHV Nederland B.V.)
L. Broenink	lid (HaskoningDHV Nederland B.V.)
W.P.S. Janssen	lid
K. Nije	voorzitter

Beleggings Advies Commissie

De Beleggings Advies Commissie (BAC) adviseert het bestuur over de beleggingsaangelegenheden in brede zin en heeft een voorbereidende en adviserende rol voor het strategische beleggingsbeleid richting het bestuur. Daarnaast is zij verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. Hieronder moet onder andere worden verstaan de vertaling van de uitkomsten uit de ALM studie naar de invulling van de portefeuille, het selecteren en monitoren van vermogensbeheerders of fondsen (binnen het mandaat; goedkeuring blijft bij het bestuur), het monitoren en beheersen van de risico's, het handhaven van de vermogensallocatie en het bijhouden van beleggingstechnische kennis. De BAC vergadert minimaal acht tot tien keer per jaar. De BAC maakt gebruik van een externe expert. Deze expert is lid van de commissie.

Per 24 juni 2015 is de Beleggings Advies Commissie als volgt samengesteld:

Naam	functie
M.F. Faber	lid, aspirant lid bestuur *)
J Krijgsman	voorzitter
H.G.I.M. Peters	lid
R. van Asselt	lid (Sprenkels & Verschuren)

*) Betreft voorgenomen benoeming, voor wie aan DNB het *Meldingsformulier Benoeming* is verstuurd. DNB heeft het fonds nog niet geïnformeerd over haar besluit.

Risico Advies Commissie

De Risico Advies Commissie (RAC) adviseert het bestuur over het integrale risicomanagement in brede zin en heeft een voorbereidende en adviserende rol voor het strategische beleid richting het bestuur. Daarnaast is zij verantwoordelijk voor de uitvoering van het risicomanagement door het pensioenfonds. Hieronder moet onder andere worden verstaan het borgen van onafhankelijk risicomanagement bij het pensioenfonds, het monitoren en toezien op beheersen van risico's en het terugkoppelen hiervan aan het bestuur en het bijhouden van de kennis over risicomanagement. De RAC vergadert minimaal zes keer per jaar. De RAC maakt gebruik van een externe expert. Deze expert is lid van de commissie.

Per 24 juni 2015 is de Risico Advies Commissie is als volgt samengesteld:

Naam	functie
A.D. Crena de longh	lid, aspirant lid bestuur
A. Driesse	lid
H.G.I.M. Peters	voorzitter
L. Gastelaar	lid (Towers Watson)

Commissie Nationale-Nederlanden

Het (garantie)contract met Nationale-Nederlanden is per 31 december 2014 geëxpireerd. De Commissie Nationale-Nederlanden is een tijdelijke commissie met als doel de overeenkomst met Nationale-Nederlanden af te wikkelen. De commissie laat zich door externe adviseurs begeleiden.

De commissie bestaat uit:

Naam	functie
A. Driesse	voorzitter
M.F. Faber	lid, aspirant lid bestuur
W.P.S. Janssen	lid
S. Koenders	lid (HaskoningDHV Nederland B.V.)
J. Krijgsman	lid
H.W.J. Liekens	lid
H.G.I.M. Peters	lid

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt aan het verantwoordingsorgaan rekenschap af over het gevoerde beleid en de beleidskeuzes die betrekking hebben op de toekomst. Het verantwoordingsorgaan adviseert het pensioenfonds desgevraagd of uit eigen beweging over aangelegenheden die het pensioenfonds betreffen.

De verdeling van de zetels in het verantwoordingsorgaan tussen de werknemersvertegenwoordigers en vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden vindt plaats op basis van de onderlinge getalsverhouding. Het pensioenfonds HaskoningDHV heeft bij aanvang een verantwoordingsorgaan bestaande uit twee werkgeversvertegenwoordigers, drie werknemersvertegenwoordigers en twee vertegenwoordigers van pensioengerechtigden.

Overige bepalingen met betrekking tot de samenstelling van het verantwoordingsorgaan zijn nader vastgelegd en uitgewerkt in het *reglement verantwoordingsorgaan*.

Per 24 juni 2015 is het verantwoordingsorgaan als volgt samengesteld:

Naam		functie	op voordracht van	compartiment ²
P.W. Besselink	M 1958	voorzitter	werkgever	SPDHV
J.C. Bus	M 1946	lid	pensioengerechtigden	SPDHV
N.G. Dalstra	V 1969	lid	werkgever	SPH
E.R Goldsteen	M 1953	secretaris	werknemers	SPDHV
M.S. Inckel	V 1961	lid	werknemers	SPH
A.H.W. Vijfhuizen	M 1962	lid	werknemers	SPDHV
M. Würdemann	M 1943	lid	pensioengerechtigden	SPH

De leden van het verantwoordingsorgaan zijn bij de fusie benoemd voor de periode van één jaar. Per 1 januari 2016 zal, na verkiezingen in het najaar van 2015, een verantwoordingsorgaan worden benoemd voor de reglementair vastgelegde termijn van vier jaar.

Het oordeel van het verantwoordingsorgaan over het kalenderjaar 2014, met betrekking tot het (voormalig) Pensioenfonds Haskoning en het (voormalig) pensioenfonds DVH is opgenomen in dit jaarverslag.

Intern toezicht

Het bestuur van het pensioenfonds draagt zorg voor de organisatie van transparant intern toezicht door middel van een visitatiecommissie. De visitatiecommissie heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken van het pensioenfonds. Zij is belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. Bij vervulling van haar taak richt de visitatiecommissie zich naar de belangen van de bij het pensioenfonds betrokken deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden, en de aangesloten ondernemingen en zorgt er voor dat deze belanghebbenden zich door haar op evenwichtige wijze vertegenwoordigd kunnen voelen.

De visitatiecommissie bestaat uit ten minste drie onafhankelijke natuurlijke personen die deskundig zijn op het gebied van de uitoefening van het bedrijf van een pensioenfonds. Daarbij dienen de aandachtsgebieden financiën (vermogensbeheer), risicomanagement en governance ieder geborgd te zijn via één van de leden van de visitatiecommissie. De leden van de visitatiecommissie zijn financieel en hiërarchisch volledig onafhankelijk van elke belanghebbende bij het fonds. Het bestuur benoemt de leden van de visitatiecommissie, na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan.

² SPH is compartiment Stichting Pensioenfonds Haskoning. SPDHV is compartiment Stichting Pensioenfonds DHV

Per 24 juni 2015 is de visitatiecommissie als volgt samengesteld:

Naam	functie
H. Kapteijn	lid
J. Koelewijn	voorzitter
E.M.F. Schols-Van Oppen	lid

De leden van de visitatiecommissie zijn voor de periode van een jaar benoemd.

Het onderzoek van de visitatiecommissie over het kalenderjaar 2014, ziet vooral toe op het fusieproces tussen het (voormalig) Pensioenfonds Haskoning en het (voormalig) pensioenfonds DVH. Haar bevindingen zijn elders in dit jaarverslag opgenomen.

Pensioenbureau

Het fonds beschikt over een eigen pensioenbureau. De bestuursondersteuning en de werkzaamheden die voortvloeien uit de pensioenadministratie, de financiële administratie en een groot deel van het vermogensbeheer worden er verzorgd. Het pensioenbureau heeft vier verschillende aandachtsgebieden:

- Pensioenbeheer
- Financiële administratie
- Vermogensbeheer
- Risk management

De heer P.A.M. Canisius is directeur van het pensioenbureau.

Externe ondersteuning

Het fonds laat zich bijstaan door externe adviseurs voor specifieke vraagstukken op het gebied van communicatie, beleggingsbeleid, juridische aspecten, risicobeheersing etc.

Actuaris en accountant

Het fonds heeft nog geen certificerend actuaris, adviserend actuaris en onafhankelijke accountant benoemd. Het specifieke deel van het jaarverslag dat betrekking heeft op de jaarrekening 2014 van het voormalig pensioenfonds Haskoning en het voormalig pensioenfonds DHV is gecertificeerd door de actuaris en de accountant die in 2014 voor de afzonderlijke pensioenfonds optraden. Hiervoor wordt verwezen naar dat deel van dit jaarverslag.

In de loop van 2015 zal het bestuur een certificerend actuaris, een adviserend actuaris en een onafhankelijke accountant benoemen voor het fonds.

Overige governance-aspecten

Gedragscodes

De leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de visitatiecommissie, het pensioenbureau en andere bij het fonds betrokken personen handelen integer. Zij zorgen ervoor dat hun eigen functioneren wordt getoetst. Zij vermijden elke vorm en elke schijn van persoonlijke bevoordeling of belangenverstrengeling met een partij waarmee het pensioenfonds een band heeft op welke manier

dan ook. Richtlijnen hiervoor zijn vastgelegd in een gedragscode. Betrokkenen leggen jaarlijks een verklaring van naleving van de gedragscode af.

Compliance officer

De compliance officer is belast met het onafhankelijk toezicht op de naleving van de gedragscode. De heer R.N.M. van der Mast, verbonden aan het Nederlands Compliance Instituut, treedt op als compliance officer.

Beloningsbeleid

Het fonds voert een beheerst en duurzaam beloningsbeleid. Dit beleid is in overeenstemming met de doelstellingen van het fonds. Ook is het beleid passend, gelet op het beloningsbeleid van de aangesloten ondernemingen waarvoor het fonds de pensioenregeling uitvoert. De beloning staat in redelijke verhouding tot de gedragen verantwoordelijkheden, de aan de functie gestelde eisen en het tijdsbeslag. Er worden geen prestatie gerelateerde beloningen betaald.

Diversiteit

Het pensioenfonds streeft naar een complementaire samenstelling van het bestuur, waarbij de samenstelling een redelijke afspiegeling vormt van de belanghebbenden. Conform de Code Pensioenfondsen streeft het bestuur naar diversiteit met ten minste:

- één man en één vrouw;
- één lid boven en één lid onder de veertig jaar.

Bij de samenstelling van de (nieuwe) bestuursorganen zijn de doelstellingen voor wat betreft mannen en vrouwen gerealiseerd. Voor wat betreft de leeftijdsverdeling kan worden vastgesteld dat, hoewel een aantal (aspirant-)bestuursleden jonger is dan vijftig, er geen leden jonger dan veertig zijn benoemd.

Nevenfuncties bestuursleden

A. Driesse	HaskoningDHV Nederland B.V.	Senior advisor
	Stichting Spaarloonregeling Haskoning I	Bestuurslid
	Stichting Hoger Technisch Instituut	Docent en afdelingshoofd
W.P.S. Janssen	HaskoningDHV Nederland B.V.	Senior advisor
J. Krijgsman	HaskoningDHV Nederland B.V.	Senior advisor
	Stichting Voorziening AOW/Anw DHV	Bestuurslid
H.W.L.A. de Lange	BPF Koopvaardij	Bestuurslid
	BPF Houtverwerking en Jachtbouw	Lid raad van toezicht
	VITP	Lid bestuur
	Personeelspensioenfonds APG	Lid van de visitatiecommissie
	ING CDC Pensioenfonds	Lid van de visitatiecommissie
	NN CDC Pensioenfonds	Lid van de visitatiecommissie
	Pensioenfonds Equens	Lid van de visitatiecommissie
	Pensioenfonds Cargill	Lid van de visitatiecommissie
	Pensioenfonds Vopak	Lid van de visitatiecommissie

H.W.J. Liekens	HaskoningDHV Nederland B.V.	General counsel voor de Corporate director finance
	Stichting Spaarloonregeling Haskoning I	Bestuurslid
	Stichting Pensioenfonds A. van Utrecht	Bestuurslid
	Stichting Cultureel Erfgoed de Rotterdam	Bestuurslid
K. Nije	Stichting Voorziening AOW/Anw DHV	Bestuurslid
H.G.I.M. Peters	Pensioenfonds Sabic-ip	Bestuurslid
		Lid beleggingsadviescommissie
	Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Particuliere Beveiliging	Lid audit commissie
	Stichting Pensioenfonds Openbaar Vervoer	Bestuurslid
		Lid beleggingsadviescommissie
	Pensioenfonds Recreatie	Voorzitter raad van toezicht
	Kring Pensioenspecialisten	Bestuurslid
J.M.N. Tummers	HaskoningDHV Nederland B.V.	Projectdirecteur
	Stichting Voorziening AOW/Anw DHV	Bestuurslid
A.D. Crena de longh	HaskoningDHV Nederland B.V.	Group treasurer
M.F. Faber	HaskoningDHV Nederland B.V.	Senior projectmanager
<i>Nevenfuncties leden verantwoordingsorgaan</i>		
P.W. Besselink	Koninklijke HaskoningDHV Groep B.V. COB	Lid raad van bestuur
		Voorzitter bestuur
J.C. Bus	Stichting Vredeburg	Bestuurslid
	Stichting Zeeweg 71	Bestuurslid
N.G. Dalstra	HaskoningDHV Nederland B.V.	Corporate director finance
E.R. Goldsteen	Royal HaskoningDHV Global	Human resource officer
	HaskoningDHV Nederland B.V.	Integrity & compliance officer
	Empower People B.V.	Commissaris
	Goldwood Consultancy BV	Eigenaar
M.S. Inckel	HaskoningDHV Nederland B.V.	Adviseur watermanagement
A.H.W. Vijfhuizen	HaskoningDHV Nederland B.V.	Senior adviseur verkeersontwerp, verkeersveiligheid en ruimtelijke inrichting
M. Würdemann	Innovative Development Solutions	Voorzitter

Verslag van het bestuur

Fusie

Per 1 januari 2015 zijn de Stichting Pensioenfonds Haskoning en de Stichting Pensioenfonds DHV gefuseerd. Het bestuur doet van beide (voormalige) stichtingen verslag over 2014 in afzonderlijke onderdelen van dit jaarverslag. In deze paragraaf zijn alleen onderwerpen vermeld die voor het nieuwe multi-OPF Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV van belang zijn.

Uitvoeringsovereenkomst

Op 16 februari 2015 hebben het fonds en de aangesloten ondernemingen een nieuwe uitvoeringsovereenkomst getekend. In de uitvoeringsovereenkomst zijn afspraken over de uitvoering van de pensioentoezegging opgenomen. De uitvoeringsovereenkomst gaat in per 1 januari 2015 en is afgesloten voor onbepaalde tijd.

Pensioenregeling per 1 januari 2015

De tot 31 december 2014 geldende pensioenregelingen zijn geharmoniseerd in een nieuwe pensioenregeling voor alle deelnemers in zowel het compartiment SPDHV als SPH. De nieuwe pensioenregeling, die per 1 januari 2015 van kracht is, is een zogenoemde Collective-Defined-Contrubutionregeling (CDC-regeling). De pensioenpremie die aan het fonds wordt afgedragen is een vast percentage van de pensioengrondslag, geldend tot en met 31 december 2019.

Compartiment	pensioenpremie	bijdrage werknemers
SPH	25,9%	8,2%
SPDHV	28,1%	8,2%

De aanspraken en risicodekking volgens de pensioenregeling worden uitsluitend ingekocht en verzekerd nadat het bestuur heeft vastgesteld dat de pensioenpremie in enig jaar toereikend is voor de inkoop, risicodekking en kosten van dat jaar. Als dat niet het geval, wordt de inkoop naar rato verlaagd.

De basispensioenregeling van het fonds kan worden gedefinieerd als een aansprakenregeling, dat betekent een uitkeringsovereenkomst in de zin van de Pensioenwet. Pensioenaanspraken worden vastgesteld op basis van middelloon met een voorwaardelijke indexatie, met een pensioenleeftijd van 67 jaar.

Jaarlijks wordt een aanspraak ouderdomspensioen opgebouwd ter grootte van 1,875% van de pensioengrondslag. De pensioengrondslag is gelijk het pensioensalaris verminderd met de franchise. Het pensioensalaris wordt vastgesteld als 12,96 maal het bruto maandsalaris, inclusief arbeidsmarkt- en/of functietoeslag en is gemaximeerd op € 100.000. De franchise is € 13.499, of de fiscaal minimale franchise, indien deze hoger is. Voor 2015 is de franchise vastgesteld op € 13.449.

Naast ouderdomspensioen bestaat er recht op partnerpensioen en wezenpensioen. Het partnerpensioen bestaat uit twee delen. Een levenslang partnerpensioen van 70% van het te bereiken ouderdomspensioen, plus een tijdelijk partnerpensioen van 10% van het pensioengevend salaris, met een minimum van € 8.897. Dit pensioen wordt uitgekeerd tot aan de AOW-datum van de

begunstigde. Het wezenpensioen bedraagt 14% van het te bereiken ouderdomspensioen en wordt uitgekeerd totdat de begunstigde 21 jaar wordt.

De deelnemers hebben aanspraak op een arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrije voortzetting van pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid.

Mocht de financiële positie van het fonds dit vereisen, dan kan het bestuur, onder strikte voorwaarden, besluiten de opgebouwde pensioenaanspraken en de pensioenrechten te verlagen, zodat de verplichtingen in overeenstemming worden gebracht met de middelen van het fonds.

Vooruitblik 2015

Uitwerking fusie

2015 is een jaar waarin veel te gebeuren staat. Hoewel de fusie juridisch een feit is, moeten er nog diverse zaken verder worden uitgewerkt. De opgeheven pensioenfonds hadden ieder hun eigen manier van werken, afgestemd op de inrichting van hun organisatie. In de nieuwe situatie worden bestuurlijke, beleidsmatige en operationele processen onder de loep genomen. Oude processen moeten worden omgevormd in nieuwe procedures, zodat het fonds zijn taken op een effectieve manier kan uitvoeren.

Nieuw financieel toetsingskader

Per 1 januari 2015 is het nieuwe Financieel Toetsings Kader (nFTK) van kracht geworden. De wijziging van de regelgeving heeft invloed op vrijwel alle beleidsterreinen van het fonds. Het bestuur verkent per onderwerp verschillende beleidsvarianten en zal daarna, in onderlinge samenhang komen tot definitieve beleidskeuzes. Het nieuwe beleid onder het nFTK wordt vastgelegd in de ABTN. Het bestuur moet de ABTN uiterlijk op 1 juli 2015 vaststellen en publiceren.

Nieuw in het nFTK is dat het bestuur moet vastleggen wat zijn risicohouding is. In overleg met de sociale partners en het verantwoordingsorgaan wordt de risicohouding vastgesteld, voor de korte en de lange termijn. Risicohouding wordt concreet gemaakt in bijvoorbeeld indexatieambitie (moet er ieder jaar een toeslag kunnen worden toegekend), maar ook in pijngrenzen in slechte tijden (wat is een acceptabele kans op het moeten verlagen van opgebouwde pensioenen). En als verlaging aan de orde is, welke verlaging is dan nog acceptabel?

Het bestuur moet toetsen of de gevolgen van zijn beleidskeuzes past binnen de risicohouding (ambitie en pijngrenzen). Het instrument dat hiervoor moet worden gebruikt is de haalbaarheidstoets. De resultaten van de haalbaarheidstoets moeten uiterlijk 1 oktober 2015 bij De Nederlandsche Bank worden ingediend en gecommuniceerd met belanghebbenden.

Wet pensioencommunicatie

De Wet Pensioencommunicatie is op 19 mei 2015 aangenomen door de Eerste Kamer. Met deze wet wordt beoogd de informatieverstrekking over pensioenen te verbeteren. Pensioencommunicatie moet de deelnemer, meer dan nu het geval is, laten zien welke keuzemogelijkheden hij heeft en handelingsperspectief bieden. Door digitale communicatie mogelijk te maken, sluit de wet beter aan bij moderne communicatiemediën. De wet wordt van kracht op 1 juli 2015. Het bestuur heeft de voorbereiding van de invoering van de wet ter hand genomen.

Gebeurtenissen na balansdatum

Indexatiebesluit

Compartiment SPH

Het compartiment SPH bestaat feitelijk uit twee gedeelten, het garantiecontract bij Nationale-Nederlanden en eigen beheer. Dit maakt dat het compartiment een hybride karakter heeft. Hoewel de nieuwe regels sinds 1 januari jl. van kracht zijn, is de uitwerking hiervan voor hybride pensioenfondsden nog niet duidelijk. Het is dan ook nog niet mogelijk voor ons om de beleidsdekkingsgraad vast te stellen. Het bestuur is hierover in gesprek met De Nederlandsche Bank. Het bestuur heeft daarom besloten om het indexatiebesluit uit te stellen tot het exact weet wat de financiële gevolgen zijn van het verlenen van een toeslag.

Compartiment SPDHV

De beleidsdekkingsgraad van SPDHV per 1 januari 2015 (na toepassing van de bepalingen uit het nieuw financieel toetsingskader) is 100,9%. De wet schrijft voor dat pensioenfondsden alleen indexatie mogen toekennen als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110%. Dit is bij SPDHV niet het geval, het bestuur heeft daarom besloten om voor het compartiment SPDHV per 1 april 2015 geen indexatie toe te kennen.

Herstelplan

De beleidsdekkingsgraad van het compartiment SPDHV is per 1 januari 2015 108,0%. De wettelijk vereiste dekkingsgraad is 125,0%. SPDHV heeft daarom een reservetekort. Het bestuur heeft een herstelplan opgesteld. Uit de prognoseberekeningen die het bestuur in dit kader heeft gemaakt, blijkt dat als het bestuur zijn reguliere beleid uitvoert, het fonds naar verwachting in 2021 de vereiste dekkingsgraad zal hebben bereikt. Doordat de ontwikkeling van de dekkingsgraad vertraagd doorwerkt in de beleidsdekkingsgraad, bereikt de beleidsdekkingsgraad naar verwachting in 2022 het vereiste niveau. Dit is eerder dan de reguliere maximale termijn van tien jaar die de wet voorschrijft.

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV
Amersfoort, 24 juni 2015

A. Driesse
W.P.S. Janssen
J. Krijgsman
H.W.L.A. de Lange
H.W.J. Liekens
K. Nije
H.G.I.M. Peters
J.M.N. Tummers

Verantwoordingsorgaan

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan (VO) heeft als wettelijke taak om als onafhankelijk orgaan een oordeel uit te spreken over het door het bestuur van het pensioenfonds gevoerde beleid, de gemaakte beleidskeuzes en de naleving van de principes van goed pensioenbestuur. Belangrijk uitgangspunt daarbij is de vraag of het bestuur bij de genomen besluiten op een evenwichtige wijze met de belangen van de actieve deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever rekening heeft gehouden. Daarnaast adviseert het VO het bestuur op tal van zaken die voor het pensioenfonds van belang zijn.

In dit verslag heeft het VO - op basis van de door het bestuur verstrekte informatie - zijn beargumenteerd oordeel over het handelen van het bestuur, het gevoerde en te voeren beleid, evenals de naleving van de Code Pensioenfonds vastgelegd.

Inleiding

Per 1 januari 2013 zijn DHV en Royal Haskoning juridisch gefuseerd. In aansluiting daarop zijn op 1 juli 2014 de arbeidsvoorwaarden van de werknemers geharmoniseerd. Een belangrijk onderdeel van het arbeidsvoorwaardelijk pakket zijn de pensioenregelingen van de voormalige ondernemingen. De Sociale Partners zijn overeengekomen dat ook deze regelingen geharmoniseerd dienden te worden en dat de nieuwe regeling bij één partij zou worden uitgevoerd. Dit heeft geresulteerd in de oprichting per 1 januari 2015 van het multi-ondernemingspensioenfonds HaskoningDHV (SPHDHV), met twee compartimenten.

Het jaar 2014 werd daarmee een bijzonder jaar voor zowel de Stichting Pensioenfonds DHV (SPDHV) als de Stichting Pensioenfonds Haskoning (SPH).

Het verslag is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van het huidige VO SPHDHV. Conform de wettelijk gestelde vereisten wordt het oordeel door het VO gegeven over elk compartiment afzonderlijk. Door de continuïteit van voormalige VO leden van SPDHV en SPH is er in voldoende mate kennis en kritisch vermogen om over het verslagjaar zowel over beide voormalige fondsen een oordeel te kunnen geven als over het gemeenschappelijke fusieproces.

Algemeen

Het VO heeft in het kader van haar taakuitoefening kennis genomen van het bestuursverslag Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV, het jaarverslag van Stichting Pensioenfonds DHV, het jaarverslag van Stichting Pensioenfonds Haskoning, de actuariële rapporten van SPDHV en SPH, het rapport van de Visitatiecommissie SPHDHV en de rapportage van de Compliance Officers van SPDHV en SPH. Het VO heeft geen gebruik gemaakt van het recht op overleg met de externe actuaris en de externe accountant.

Per 1 januari 2015 zijn beide voormalige fondsen opgegaan in de multi-opf SPHDHV. Dientengevolge zijn per die datum twee leden van het VO SPDHV afgetreden. Het betreft een lid namens de werkgever en een lid namens de gepensioneerden. Bij het VO SPH is een lid namens de werkgevers afgetreden. Uit het oogpunt van continuïteit, voortgang van lopende integratieprocessen en borging

van deskundigheid is de zittingstermijn van de overige VO leden met één jaar verlengd. Nynke Dalstra is per 1 januari 2015 als nieuw lid in het VO SPHDHV benoemd. Het VO SPHDHV dankt Tjeerd Nieuwenhuizen, Johan van Manen en Anton van der Sanden voor hun betrokkenheid en inzet.

Wetgeving en reglementen

Per 1 januari 2014 is de Code Pensioenfondsen en per 1 juli 2014 de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen van kracht. Het VO heeft vastgesteld dat de beide besturen van de voormalige fondsen adequaat hebben ingespeeld op de gewijzigde governance vereisten en wet- en regelgeving. De statuten, reglementen en uitvoeringsovereenkomsten zijn onder de loep genomen en daar waar nodig in 2014 aangepast. Tevens zijn in 2014 – conform de gewijzigde fiscale wetgeving – de pensioenrichtleeftijd en de opbouwpercentages aangepast.

Door de wetgeving is ook de rol van het VO gewijzigd. Vooral de formele adviesfunctie is flink uitgebreid. In dit kader heeft het VO advies gegeven over het Reglement van het VO, de vereiste competenties van het VO en over de gewijzigde statuten.

Fusie SPDHV en SPH

In het verslagjaar hebben de voormalige VO's regelmatig overleg gevoerd met hun bestuur over het fusietraject tussen SPDHV en SPH. Sinds medio 2014 hebben de verantwoordingsorganen van beide fondsen veelal gezamenlijk vergaderd. Aan de overleggen met het bestuur werd ook deelgenomen door bestuursleden van beide fusiepartners. Advisering en besluitvorming hebben in gezamenlijkheid plaatsgevonden. Alleen daar waar belangen van deelnemers en gepensioneerden dit wenselijk maakten, is in afzonderlijkheid besloten en separaat gerapporteerd.

Er is binnen het VO en tussen het VO en het bestuur intensief gesproken over de koers en opties voor stichting Pensioenfonds HaskoningDHV in de komende jaren. Sommige keuzes daarbij liggen uiteindelijk bij de Sociale Partners. Het VO is van mening dat met betrekking tot dit onderwerp alle aspecten binnen de besturen aan de orde zijn komen. Ook de rol van het VO zelf is in dit kader uitvoering aan de orde geweest.

Het VO heeft in 2014 meerdere adviezen uitgebracht, overwegend in relatie tot de vorming van het multi-opf:

1. Bestuursmodel SPHDHV

Het VO heeft positief geadviseerd over de invoering van een paritair bestuursmodel. De functies zijn evenwichtig verdeeld tussen zowel de geledingen (deelnemers, gepensioneerden en werkgever) als tussen de oorspronkelijke entiteiten (SPDHV en SPH). Dit bestuursmodel maakt het onder meer mogelijk externe deskundigheid in het fondsbestuur op te nemen. Daarvan is gebruik gemaakt. Daarnaast is evenwichtigheid betracht in ervaring en gewenste verjonging met waarborging van afdoende deskundigheid.

2. Vorming multi-opf SPHDHV

Het VO heeft positief geadviseerd over de fusie van SPDHV en SPH tot een multi-opf. Belangrijke achtergrond voor dit positieve advies is de wens om binnen één onderneming met één

arbeidsvoorwaardenpakket voor de medewerkers één gemeenschappelijke pensioenregeling bij één uitvoerder aan te kunnen bieden. Met het bestuur en andere direct belanghebbenden zijn diverse overleggen gevoerd waarin de voordelen en nadelen transparant en openhartig zijn besproken. In het advies over de vorming en de diverse onderstaande deeladviezen is afdoende vast komen te staan dat er sprake is van evenwichtige belangenafweging en dat geen der belanghebbenden onevenredig nadeel dan wel voordeel zal hebben van de fusie.

Op onderdelen is het VO kritisch en volgt daartoe nauwlettend de verdere ontwikkelingen. Een beperkt aantal aandachtspunten is vastgelegd en de voortgang daarvan maakt onderdeel uit van de overlegagenda met het bestuur.

3. Kostenreglement SPHDHV

Over het Kostenreglement is positief geadviseerd. Direct toerekenbare kosten worden toegerekend aan het desbetreffende compartiment. Gemeenschappelijke kosten van het pensioenbureau worden op basis van de in het Kostenreglement vastgelegde verdeelsleutels toegerekend. Naar het oordeel van het VO zijn deze uitgangspunten evenwichtig.

4. Klachten- en geschillenregeling SPHDHV

Over het Klachtenreglement heeft het VO positief geadviseerd. Het VO is voorstander van laagdrempeligheid en blijft alert op dit punt.

5. Profiel Visitatiecommissie SPHDHV

Het VO heeft het profiel voor de Visitatiecommissie (VC) vastgesteld. Vooruitlopend op de samenstelling van de VC voor het nieuwe fonds heeft het VO in 2014 gezocht naar nieuwe kandidaten. Het VO heeft na selectie een VC lid voorgedragen aan het bestuur ter benoeming per 1 januari 2015.

6. Reglement Visitatiecommissie SPHDHV

Het VO heeft positief geadviseerd over het reglement. Het reglement is in lijn met die van de voormalige VC van SPDHV. De evaluatie daarvan en de ervaringen daarmee waren positief.

7. Samenstelling VO SPHDHV

Op advies van het VO is door het bestuur ingestemd om gedurende het fusieproces continuïteit te borgen door verkiezingen voor het VO door te schuiven naar eind 2015. Het VO stelt voor om bij de samenstelling van het nieuwe VO rekening te houden met:

- verjonging, waarbij wordt gedacht aan deelnemers die pas na de fusie van de ondernemingen in dienst getreden zijn;
- spreiding in de zittingstermijnen en wisseling van leden per medio van het kalenderjaar omdat dit beter aansluit bij de jaar(verslag) processen.

8. Competentievisie VO SPHDHV

Het VO heeft de vereiste competenties en specialisatiegebieden voor leden van het VO vastgesteld. Daarnaast heeft het VO zichzelf tegen deze meetlat gehouden. Volgens de deskundigheidsmatrix zijn alle deskundigheidsgebieden voldoende afgedekt op minimaal deskundigheidsniveau A en op meerdere gebieden is sprake van meer gespecialiseerde kennis. Op de deskundigheidsgebieden Communicatie en Uitbesteding zal extra ingezet gaan worden door het VO.

9. Reglement VO SPHDHV

Het Reglement van het VO is vastgesteld na advies van het VO. Het Reglement is in lijn met de wettelijke en statutaire vereisten en verantwoordelijkheden. Het bestuur heeft in het Reglement enkele bovenwettelijke bevoegdheden toegekend aan het VO.

10. Beloningsbeleid SPHDHV

Het VO heeft positief geadviseerd over de voorgestelde beloning van bestuursleden en commissieleden. Er is vastgesteld dat er gematigd tot marktconform wordt beloond.

11. Uitvoeringsovereenkomst SPHDHV

Het VO heeft positief geadviseerd over de Uitvoeringsovereenkomst. De toewijzing van nieuwe deelnemers is in overleg tussen de Sociale Partners en het bestuur toegekend aan het compartiment SPDHV. Er is uitvoerig discussie geweest over de effecten (o.a. 'vergrijzing') van deze keuze op het compartiment SPH vanaf 2015 en de wijze van vereffening van de afgedragen pensioenpremie. De premie per compartiment is vastgesteld voor een periode van 5 jaar. Daarna of na een eerdere samenvoeging van de beide compartimenten zullen er nieuwe afspraken worden gemaakt. Het VO houdt aandacht op de wijze en voorwaarden waarop mogelijke samenvoeging gestalte krijgt.

Compliance Officers en gedragscode

Het VO heeft kennis genomen van beide compliance-rapportages voor de compartimenten SPH en SPDHV. De korte rapportage van de compliance officer van het compartiment SPH geeft geen aanleiding om te twijfelen aan de correcte compliance van de betrokkenen. Wel is het VO van mening dat dit onderwerp voor de multi-opf, met zijn complexere structuur meer aandacht verdient. Het VO onderschrijft de keuze van het bestuur om in de toekomst hiervoor het format van de compliance-rapportage van het voormalige SPDHV te hanteren.

Visitatiecommissie

In overeenstemming met het advies van het VO, heeft de Visitatiecommissie in opdracht van het bestuur onderzoek gedaan naar het functioneren van o.a. het bestuur, het Pensioenbureau, de Beleggingscommissie en externe adviseurs en deskundigen en in het bijzonder naar de gang van zaken ten aanzien van de fusie en het voornemen tot fusie.

Het VO heeft kennisgenomen van de bevindingen van de VC en heeft deze meegenomen in haar aanbevelingen.

Vooruitblik

Het Nieuw Financieel Toetsingskader zal in 2015 een belangrijk aandachtsgebied zijn omdat deze directe invloed heeft op de vereiste financiële buffers van de beide compartimenten in het multi-opf. Als deze groter dienen te zijn dan in de huidige situatie dan heeft dit mogelijkwerwijze invloed op het premie- en toeslagenbeleid.

In het komende jaar zal de focus van het VO liggen op de harmonisering van beleid en operationele uitvoering in beide compartimenten en de organisatie en inrichting van het pensioenbureau dat o.a. verantwoordelijk is voor de administratie en beleidsvoorbereiding van SPHDHV.

Algemeen oordeel en aanbevelingen

Het VO heeft zeer grote waardering voor de wijze waarop de voorbereiding van de fusie heeft plaatsgevonden. Een proces waaraan grote verantwoordelijkheden vastzitten is op zeer zorgvuldige en voortvarende wijze aangepakt. Alle belanghebbenden bij SPHDHV kunnen er, naar de mening van het VO, op vertrouwen dat het bestuur, zijn commissies en het Pensioenbureau werken aan een solide en toekomstbestendig fonds.

Het VO wil het bestuur van SPHDHV voor 2015 graag de volgende aanbevelingen meegeven:

Bestuur en pensioenbureau

- houdt in het kader van de volledige fusie focus op de continuïteit, kwaliteit en deskundigheid van het bestuur, toezicht en beheer;
- ten aanzien van de toekomstige samenstelling van bestuur en bestuursorganen bevelen wij aan oog te houden voor verjonging en spreiding van zittingstermijnen;
- aanbevolen wordt om de werkdruk bij het pensioenbureau goed te monitoren ten einde de goede kwaliteit en dienstverlening aan belanghebbenden te kunnen blijven waarborgen;
- aandacht houden voor de vastlegging van de taken en verantwoordelijkheden van het pensioenbureau.

Communicatie

- informeer de belanghebbenden op continue basis over de ontwikkelingen binnen het multi-opf en de eventuele gevolgen daarvan voor de belanghebbenden;
- communiceer regelmatig over de voortgang van de gesprekken met Nationale-Nederlanden;
- geef aandacht aan het managen van de verwachtingen van de deelnemers met betrekking tot het bereikbare pensioen en de risico's. Bij voorkeur tot op het niveau van de individuele deelnemer en met ondersteuning van een effectieve website.

Vermogensbeheer en risicomanagement

- de complexiteit van het beheer binnen het multi-opf vraagt extra aandacht voor het risicobeleid. Geadviseerd wordt om snel een systeem van integraal risicomanagement te ontwikkelen met bijbehorende kwartaalrapportages;

- wat betreft het vermogensbeheer en beleggingsbeleid zal duidelijker aangegeven kunnen worden wat de consequenties zijn van de fusie en het beheer van de beide compartimenten. Aanbevolen wordt om het oordeel van de VC hierin mee te wegen.

Samenvoeging compartimenten op termijn

- onderzoek de mogelijkheid om additioneel te indexeren in het compartiment SPH en naar de mogelijke risico's die zijn verbonden aan een additionele indexatie;
- onderzoek de noodzaak van premievereffening als gevolg van de 'vergrijzing' van het compartiment SPH;
- geef prioriteit aan de ontwikkeling van beleid over de wijze waarop de fusie van de twee compartimenten zorgvuldig zou kunnen worden bereikt.

Specifiek gedeelte ten aanzien van voormalig SPDHV

Beleggingsbeleid en het strategisch beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid, de aanpassingen hierop en de performance op en rendementen van de beleggingsportefeuille zijn in iedere vergadering van het VO onderling en in die met het bestuur besproken. In de vergaderingen met het dagelijks bestuur is ingegaan op de keuzes van het strategisch beleggingsbeleid, de normportefeuille van 2014 en de resultaten. Er wordt een prudent beleggingsbeleid gevoerd. De portefeuille is verdeeld over meerdere vermogensbeheerders die alle beschikken over de vereiste certificeringen. De behaalde rendementen in 2014 liggen boven het benchmark rendement en zijn in lijn met het Herstelplan. De door het VO in 2013 gewenste meer duidelijke scheidingen tussen de diverse vermogensbeheerfuncties, zoals beleid, selectie, beheer, monitoring en rapportage zijn door het bestuur doorgevoerd. Het door SPDHV gevoerde beleid wordt als correct beoordeeld.

Financiële positie van SPDHV

Op de nieuwe wettelijke financiële vereisten is door het pensioenfonds adequaat gereageerd. De resultaten uit de beleggingen compenseren vrijwel de stijging van de verplichtingen door daling van de rekenrente door de gewijzigde rentetermijnstructuur. Het VO constateert dat SPDHV ultimo 2014 nog wel onder de doelstellingen ligt maar wel in de pas loopt met het Herstelplan zoals dat is voorgelegd aan De Nederlandse Bank (DNB).

Premie- en toeslagbeleid

Er zijn geen wijzigingen geweest in de premie en ook indexatie en kortingen hebben niet plaatsgevonden. Het VO uit wel haar bezorgdheid over het al meerdere jaren achterwege moeten laten van indexeringen. De overwegingen van het bestuur hiervoor zijn correct bevonden.

Communicatiebeleid

Er zijn in 2014 diverse informatiebijeenkomsten georganiseerd en nieuwsbrieven verzonden. De nieuwe website is goed toegankelijk, informatief en compleet. Het door het VO gewenste deelnemersportal, met diverse rekenmodules, is helaas nog niet gerealiseerd. Het

communicatiebeleid m.b.t. de fusie heeft op zorgvuldige wijze plaatsgevonden. In eerste instantie heeft dit gescheiden plaatsgevonden door de beide besturen. Daar waar mogelijk is gemeenschappelijk gecommuniceerd.

Het VO heeft de afgelopen jaren kritisch naar het communicatiebeleid gekeken en kan met genoeg constateren dat wordt voldaan aan meer dan de wettelijke norm die is gesteld ten aanzien van communicatie naar de deelnemers en gepensioneerden.

Deskundigheidsbevordering

Er zijn rondom de fusie diverse studiebijeenkomsten georganiseerd waaraan is deelgenomen door het bestuur, Deelnemersraad en VO. Deze studiebijeenkomsten werden begeleid door externe deskundigen. Daarbij zijn alle opties goed naar voren gekomen. Van zelfstandig doorgaan tot en met het executeren van het fonds, de vergelijking tussen de regeling van SPDHV en SPH etc. Het VO beschikt over een uitgebreide leestafel met opiniërende en achtergrond gevende documentatie waaruit kan worden geput om kennis op te doen. Daarnaast hebben afzonderlijke leden van het VO deelgenomen aan seminars voor toezichthouders en VO's.

Het VO stelt vast dat er ook in 2014 wederom is geïnvesteerd in scholing van alle bij het fonds betrokken geledingen en personen.

Risicobeleid

In dit oordeel is ook meegenomen op welke wijze het bestuur uitvoering heeft gegeven aan haar beleid en welke keuzes zijn gemaakt ten aanzien van de fusie. De vereiste aanpassingen van het pensioenbeleid, los van de fusie, zijn structureel uitgevoerd. De in 2013 door het VO geadviseerde benchmarking is consequent uitgevoerd door het bestuur. Wij hebben geconstateerd dat het bestuur de in 2013 in kaart gebrachte risico's van het fonds zorgvuldig monitorde. Het VO is van oordeel dat het fonds 'in control' is.

Oordeel over voormalig SPDHV

Bij het oordeel dat door het VO voor het compartiment SPDHV wordt afgegeven gaat het om de vraag of het bestuur in haar beleidskeuzes en handelswijze zorgvuldig is geweest en daarbij op een evenwichtige wijze rekening heeft gehouden met de belangen van alle belanghebbenden.

Het VO SPDHV is op grond van het vorenstaande van oordeel dat:

- het bestuur afdoende informatie aan het VO heeft verstrekt om zich een oordeel te kunnen vormen;
- het handelen van het bestuur in 2014 in overeenstemming is geweest met de statuten en reglementen;
- het bestuur in 2014 een consistent beleid heeft gevoerd, waarbij de belangen van alle betrokkenen afgewogen en geborgd zijn;
- het bestuur logische beleidskeuzes voor de toekomst heeft gemaakt.

De rapportage van de Compliance Officer wordt voor kennisgeving aangenomen. De rapportage en aanbevelingen van de VC zijn meegenomen in de algemene adviezen en aanbevelingen van het VO SPHDHV.

Specifiek gedeelte ten aanzien van voormalig SPH

Beleggingsbeleid

De beleggingen van SPH bestaan uit twee delen: een gesepareerd depot in het kader van het garantiecontract met Nationale-Nederlanden en een eigen vermogen dat door het bestuur zelfstandig wordt belegd. Het beleggingsbeleid voor het gesepareerde depot is vastgelegd in het garantiecontract met Nationale-Nederlanden. In het verleden is door het bestuur van SPH besloten om het eigen vermogen nagenoeg risicovrij te beleggen, gelet op de expiratie van het garantiecontract met Nationale-Nederlanden eind 2014. Het bestuur heeft per eind 2014 een nieuw beleggingsbeleid geïmplementeerd voor het eigen vermogen, met het oogmerk om, gezien de lange termijndoelstellingen, meer rendement te kunnen behalen. Het VO is van mening dat het besluitvormingsproces zorgvuldig is geweest en onderschrijft de gemaakte keuze. Het VO staat positief tegenover het feit, dat het bestuur van de SPHDHV op korte termijn met het VO wil overleggen over de risicohouding en het daaruit voortvloeiende beleggingsbeleid.

Financiële positie van SPH

De dekkingsgraad van het SPH is in 2014 stabiel gebleven ten opzichte van 2013. De gewijzigde rentetermijnstructuur heeft de verplichtingen flink doen toenemen, maar tegelijkertijd is de vordering op Nationale-Nederlanden in het kader van het garantiecontract met een gelijk bedrag toegenomen. Daarenboven is het eigen vermogen, vooral ten gevolge van in 2014 ontvangen overrente uit het garantiecontract in 2014, flink gegroeid. De toekomstige ontwikkeling van het compartiment is met name afhankelijk van de afwikkeling van het contract met NN. Het VO ondersteunt het feit dat er door het bestuur een speciale werkgroep is geformeerd om deze onderhandeling op de voet te volgen en te blijven agenderen.

Premie- en toeslagbeleid

Het VO heeft met instemming kennis genomen van het voornemen van het bestuur om in oktober 2015 alsnog een besluit te nemen over het al dan niet verlenen van een toeslag op de opgebouwde pensioenen voor het compartiment SPH. Het VO is van mening dat een dergelijke toeslag een bijdrage kan leveren aan het dichterbij elkaar brengen van de dekkingsgraden van de beide compartimenten en daardoor bijdraagt aan het streven naar een volledige fusie van de beide compartimenten in de toekomst.

Communicatiebeleid

Het communicatiebeleid m.b.t. de fusie heeft op zorgvuldige wijze plaatsgevonden. In eerste instantie heeft dit gescheiden plaatsgevonden door de beide besturen. Daar waar mogelijk is gemeenschappelijk gecommuniceerd. Dit heeft geresulteerd in een road-show langs de vestigingen en diverse nieuwsbrieven. Aandacht verdient de verdere invulling/aanpassing van de nieuwe website

van de multi-opf. Daarnaast is het wenselijk om deze uit te breiden met een deelnemersportal met diverse rekenmodules om de effecten van diverse keuzes voor de deelnemers inzichtelijk te maken.

Deskundigheidsbevordering

Het VO stelt vast dat er ook in 2014 is geïnvesteerd in scholing van alle bij het fonds betrokken geledingen en personen. Er zijn rondom de fusie diverse studiebijeenkomsten georganiseerd waaraan is deelgenomen door bestuur en VO. Deze studiebijeenkomsten zijn begeleid door externe deskundigen. De diverse opties van zelfstandig doorgaan tot en met het opheffen van het fonds, het vergelijken van de pensioenregeling van SPDHV en SPH zijn tijdens de bijeenkomsten goed belicht.

Risicomanagement

De afgelopen jaren is er aan het risicomanagement gewerkt en zijn vorderingen gemaakt om dit als een effectief management instrument te gebruiken. Vanwege het garantiecontract met Nationale-Nederlanden is een aantal risico's door SPH niet of nauwelijks te beïnvloeden. De focus blijft op de risico's die wel te beïnvloeden zijn. De verdere ontwikkeling van dit instrument vindt het VO van groot belang met als doel dit ook na de toekomstige veranderingen in te zetten.

Oordeel over voormalig SPH

Bij het oordeel dat door het VO wordt afgegeven gaat het om de vraag of het bestuur van het voormalige SPH in haar beleidskeuzes en handelswijze zorgvuldig is geweest en daarbij op een evenwichtige wijze rekening heeft gehouden met de belangen van alle belanghebbenden.

Het VO SPH is op grond van het vorenstaande van oordeel dat:

- het bestuur afdoende informatie aan het VO heeft verstrekt om zich een oordeel te kunnen vormen;
- het handelen van het bestuur in 2014 in overeenstemming is geweest met de statuten en reglementen;
- het bestuur in 2014 een consistent beleid heeft gevoerd, waarbij de belangen van alle betrokkenen afgewogen en geborgd zijn;
- het bestuur logische beleidskeuzes voor de toekomst heeft gemaakt.

De aanbevelingen zijn opgenomen in het gezamenlijke verslag van het verantwoordingsorgaan Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV.

Verantwoordingsorgaan Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV
Amersfoort, 5 juni 2015

Piet Besselink, voorzitter (werkgever; compartiment SPDHV)
Nynke Dalstra, lid (werkgever; compartiment SPH)
Erik Goldsteen, secretaris (werknemers; compartiment SPDHV)
Arie Vijfhuizen, lid (werknemers; compartiment SPDHV)
Madeleine Inckel, 2e secretaris (werknemers; compartiment SPH)
Martien Würdemann, 2e voorzitter (gepensioneerden; compartiment SPH)

Hans Bus, lid (gepensioneerden; compartiment SPDHV)

Reactie van het bestuur

Het bestuur is verheugd met het feit dat het verantwoordingsorgaan waardering heeft voor de wijze waarop de voorbereiding van de fusie heeft plaatsgevonden en haar vertrouwen uitspreekt in het bestuur, de commissies en het pensioenbureau. Daarnaast doet het verantwoordingsorgaan een aantal aanbevelingen. Onderstaand volgt per thema de reactie van het bestuur.

Bestuur en pensioenbureau

Bij de benoeming van het eerste bestuur van het multi-opf is in overleg met alle betrokkenen primair gekozen voor continuïteit. Wel is een zodanig rooster van aftreden opgesteld dat er geleidelijk ruimte komt voor verjonging en is bij de werving van nieuwe bestuursleden rekening gehouden met de gewenste diversiteit in het bestuur. Het bestuur heeft een geschiktheidsplan vastgesteld dat jaarlijks zal worden geactualiseerd voor wat betreft het functioneren van het bestuur alsmede de aanwezige en de gewenste deskundigheid en competenties van de bestuursleden. Op basis daarvan wordt elk jaar het opleidingsplan opgesteld en als vast onderdeel in dit geschiktheidsplan opgenomen.

De taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden en werkwijze van het pensioenbureau zullen in 2015 nader worden geëvalueerd en worden vastgelegd in een service level agreement tussen het fonds en het pensioenbureau.

Communicatie

Het verantwoordingsorgaan vraagt blijvende aandacht voor de communicatie. Het bestuur gebruikt verschillende manieren om de deelnemers te informeren over de lopende zaken binnen het multi-opf en de ontwikkelingen in pensioenland rondom wet en regelgeving.

Het bestuur informeert de deelnemers regelmatig over een thema per nieuwsbrief en communiceerde over de fusie in bijeenkomsten en participeerde in de bijeenkomsten over de nieuwe geharmoniseerde pensioenregeling per 1 januari 2015. In het najaar zullen de actuele ontwikkelingen worden gecommuniceerd in een aantal regionaal gespreide informatiebijeenkomsten.

Naast een tijdelijke website voor het multi-opf wordt er gewerkt aan een volledig nieuwe website waarin de informatie aansluit bij de keuzes en gevolgen van belangrijke levensgebeurtenissen, zoals echtscheiding of overlijden, voor het pensioen. De vernieuwde website zal daarmee ook voldoen aan de Wet Pensioencommunicatie die per 1 juli 2015 inwerking zal treden.

Vermogensbeheer en risicomanagement

Het bestuur heeft in haar vergadering van 11 juni 2015 een nieuw strategisch beleggingsplan vastgesteld. Het fonds kent één beleggingsbeleid dat per compartiment nader wordt uitgewerkt. In eerste aanleg is in het kader van het in 2014 uitgevoerde beleggingsonderzoek bij de voormalige SPDHV het compartiment SPDHV nader uitgewerkt, en in de tweede helft van 2015 zal het compartiment SPH volgen. In dezelfde vergadering is in het kader van de wens van het bestuur om te komen tot een integraal risicomanagement een *handboek risicomanagement* vastgesteld. Organisatie-brede inbedding van het risicomanagement staat hoog op de agenda van het bestuur.

Samenvoeging compartimenten op termijn

De besturen van voormalig SPH en SPDHV hebben een aantal procesafspraken rondom de vorming van het multi-opf overgedragen aan het nieuwe bestuur van het multi-opf. Eén van deze afspraken heeft betrekking op de samenvoeging van de compartimenten op termijn. Het bestuur zal dit dossier na de definitieve afwikkeling van het garantiecontract voor compartiment SPH op de agenda plaatsen en beleid uitwerken over de wijze waarop de samenvoeging van beide compartimenten op termijn op verantwoorde wijze en met een afweging van de belangen van alle betrokken zou kunnen worden bereikt.

Visitatiecommissie

Verslag van de visitatiecommissie

Opdracht en werkwijze

De visitatiecommissie (de commissie) houdt toezicht op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. Het bestuur van het huidige multi-ondernemingspensioenfonds heeft de visitatiecommissie gevraagd te toetsen in hoeverre er in 2014 sprake was van:

- a. een adequate risicobeheersing door het bestuur
- b. een evenwichtige belangenafweging door het bestuur
- c. een ordentelijk fusieproces van de pensioenfondsen DHV en Haskoning tot stichting pensioenfonds HaskoningDHV

Beoordeling van het gevolgde proces en gemaakte afwegingen

Sinds ultimo 2012 is er door de fuserende werkgevers gesproken over een integratie van de fondsen en over een nieuwe geharmoniseerde pensioenregeling. Bij DHV blijven de bestaande medewerkers van DHV zitten en de nieuwe instroom gaat daar ook naar toe. Het voormalige pensioenfonds van DHV voerde in eigen beheer zijn pensioenregeling uit. In het Haskoning compartiment zitten de oud-medewerkers van Royal Haskoning. Voorts is er sprake van een vrij vermogen dat is ontstaan door de versoering van de voormalige pensioenregeling bij Royal Haskoning. Het pensioenfonds van Royal Haskoning had de pensioenregeling herverzekerd bij een verzekeraar. Dit contract is ultimo 2014 geëxpireerd. Er wordt nog onderhandeld over het al dan niet premievrij voortzetten (met winstdeling) dan wel afkopen van dit garantiecontract. Premievrij achterlaten heeft voor de zittende deelnemers van Haskoning het voordeel van zekerheid. Overheveling heeft als mogelijk voordeel dat er op termijn meer indexatiepotentieel is. De keuze voor een hoger risicoprofiel zou dat mogelijk kunnen maken. Niettemin kleven daar ook belangrijke risico's aan. Ons is gebleken dat het bestuur zich zeer goed bewust is van de verschillende keuzes en de mogelijke implicaties.

Op terrein van gedrag, cultuur en governance risico heeft het fonds belangrijke stappen gezet. Het fusieproces is zeker in eerste aanleg met enige moeizaamheid verlopen. Een belangrijke oorzaak was dat er sprake was van aanzienlijke verschillen tussen de beide pensioenfondsen met betrekking tot de cultuur van de fondsen en de concrete uitvoering van de beide CDC regelingen.

Wederzijds is meer begrip ontstaan doordat men in de loop van 2014 gezamenlijk ging vergaderen; het proces van daadwerkelijke integratie van de fondsen is laat op gang gekomen en heeft om een grote inzet van alle betrokkenen gevraagd. De commissie constateert dat de kwaliteit van de processen, procedures en ondersteunende systemen verbetert, maar dat er nog wel een weg te gaan is. De visitatiecommissie apprecieert dat er 'externe' bestuurders zijn aangesteld die kunnen bijdragen aan een deskundig en coherent bestuur.

De beleggingscommissie is opnieuw bemenst en er is een risicocommissie ingesteld. Zij zullen zich nog goed moeten inwerken om hun werkzaamheden op een passende wijze uit te kunnen voeren. De visitatiecommissie beoordeelt het als positief dat het nieuwe bestuur expliciet countervailing power

in het algemene bestuur heeft georganiseerd en ook de bemensing van de commissies voldoende kritisch vermogen wil meegeven. De opstart van de nieuwe organisatie heeft enige tijd gekost; het is belangrijk dat ieder gremium nu snel de juiste taakuitoefening ter hand neemt.

De overgang van de pensioenadministratie van Haskoning is goed verlopen. Hoewel de beleggingsadministratie van het DHV-compartiment goed functioneert kan een externe beleggingsadministratie (bij een custodian) een eenvoudige toegang geven tot de nodige balansmanagement- en (financiële) beleggingsrisico-rapportages. Dit is het onderzoeken waard. Bij de fusie is afgesproken dat er een review komt op de huidige werkorganisatie van het bestuursbureau. Dit leidt onontkoombaar tot een sfeer van onzekerheid bij de medewerkers van het bestuursbureau. Gelet op de hoge werkdruk is deze onzekerheid een punt van aandacht.

Aanbevelingen terzake van de onderzoeksopdracht

Rekening houdend met de hiervoor gemaakte opmerkingen, komt de visitatiecommissie tot de volgende aanbevelingen:

fusieproces

1. Het aangaan van een fusie en oprichten van een multi-opf is een ingrijpend proces. Belangrijke hulpmiddelen zijn de opstelling van een risicoanalyse vooraf en een aansturing die zich kenmerkt door stapsgewijze en beheerste veranderingen. De commissie heeft vastgesteld dat de risico's van deelprojecten wel zijn benoemd, maar een integraal beeld van de mogelijke risico's niet is opgesteld. De visitatiecommissie beveelt het bestuur aan alsnog een risicoanalyse te vervaardigen, temeer omdat het project nog niet is afgerond.
2. De beslissing te komen tot een multi-opf is goed onderbouwd zowel in de stuurgroep als in beide besturen. Voorts is het besluit –binnen pensioenfonds Haskoning – voor instemming voorgelegd aan de vergadering van deelnemers. De governance van het multi-opf is ingericht op basis van het paritaire model, waarin twee externe deskundigen paritaire zetels bezetten. De argumentatie achter deze structuurkeuze is niet bij iedereen bekend. De commissie beveelt aan dat de keuze voor het multi-opf goed vastgelegd wordt in één document waarin ook de beleidsoverwegingen van beide besturen naar voren komen.
3. Er is over het proces om te komen tot een multi-opf in voldoende mate gecommuniceerd via nieuwsbrieven. Op de daadwerkelijke deelnemerscommunicatie heeft echter te weinig accent gelegen. De visitatiecommissie beveelt het bestuur aan om op korte termijn een communicatiebeleidsplan op te stellen met duidelijke (en breed gedragen) doelstellingen en uitgangspunten. Daarbij is het tevens van belang dat het bestuur uitleg geeft over de wijze waarop het pensioenfonds rekening houdt met de risicohouding van deelnemers. Voorts kan een goede communicatie over het risicobereidheidsonderzoek bijdragen aan bewustwording.
4. Er ligt een grote druk op het bestuursbureau. Er zijn echter onvoldoende heldere afspraken gemaakt met het bestuursbureau. Het is de visitatiecommissie ook opgevallen dat er bestuursleden zijn die (tijdelijk) fulltime werkzaamheden verrichten voor het fonds. Onduidelijkheid over taken en rollen komt een goede bedrijfsvoering niet ten goede en brengt de directie van het pensioenbureau in een nodeloos lastige positie. De visitatiecommissie meent dat met prioriteit gewerkt moet worden aan de vastlegging van bevoegdheden, taken en

verantwoordelijkheden van het bestuursbureau, het bestuur en de adviescommissies van het bestuur.

belangenafweging

5. Er is voor de populatie van beide pensioenfonds en een risicobereidheidsonderzoek uitgevoerd. De uitkomsten daarvan waren vergelijkbaar. In de aanloop naar het nieuwe fonds was er toch discussie over het best passende risicoprofiel van het nieuwe fonds bij de risicohouding van de deelnemers (o.a. assetmix, renterisico- en valutarisico afdekking). De risicohouding dient voorts in overleg met het verantwoordingsorgaan te worden vastgesteld. Uit de gesprekken bleek dat dit punt nog niet helemaal afgerond is. Om enige onduidelijkheid weg te nemen is het van groot belang dat in overleg met het verantwoordingsorgaan de doelstellingen en uitgangspunten (waaronder de risicohouding) van het nieuwe pensioenfonds vastgelegd worden.

risicobeheersing

6. Het bestuur ontvangt een beleggingsrapportage en een monitoring rapport in de vorm van een risicodashboard die beide voornamelijk ingaan op financiële (beleggings) risico's. Er is nog terrein te winnen op het vlak van integraal risicomanagement. Stel een plan van aanpak op om binnen een jaar tot een risicomanagementsituatie te komen op tenminste volwassenheids-niveau 3. Het opstellen van risico-assessmentrapportages, control-assessmentrapportages en incidentenrapportages zijn daarvoor een kritische succesfactor
7. Werk het onderwerp "balansrisicomanagement" uit in een werkkader dat aansluit bij de ALM studie en de risicohouding van de deelnemers en zodanig geschikt is dat de beleggingscommissie daar concreet mee kan werken.
8. Op terrein van omgevingsrisico spelen veel ontwikkelingen. De commissie beveelt aan concrete doelen te stellen voor de gewenste inrichting en efficiency van de organisatie op de middellange termijn (bijvoorbeeld: kosten per deelnemer, vermogensbeheerkosten, deelnemerstevredenheid en efficiency). Daarmee kan het bestuur concreet afwegen wat de optimale gewenste inrichting op de lange termijn moet zijn.

Drs. Henny Kapteijn RA
Dr. Jaap Koelewijn (Vz)
Mr. Dr. Emilie Schols

26 mei 2015

Reactie van het bestuur

Het bestuur heeft met belangstelling kennis genomen van het verslag van de visitatiecommissie, en dankt deze voor de opbouwende constatering en aanbevelingen.

De visitatiecommissie oordeelt positief over het gevolgde fusieproces, de gemaakte afwegingen en de governance van het fonds. De aanbevelingen richten zich terugkijkend op een goede en complete verslaglegging, mede om daaruit een aantal risico's naar de toekomst te benoemen en vervolgens adequaat te beheersen.

Het bestuur herkent de constatering dat het fusieproces tijdelijk veel extra inspanningen heeft gevergd van het bestuur en het pensioenbureau (en andere betrokkenen) en dat de opstart in de eerste helft 2015 nog extra inspanningen vraagt, alvorens qua tijdsbesteding weer in een meer normale situatie te komen. Mede naar aanleiding van de aanbevelingen van de visitatiecommissie, heeft het bestuur inmiddels de volgende acties ingezet:

- Doelstellingen en risicohouding van het fonds worden expliciet(er) gemaakt conform het nieuwe FTK per 1 januari 2015 en in overleg met de sociale partners en het verantwoordingsorgaan.
- De taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden en werkwijze van de commissies en het pensioenbureau zullen in 2015 nader worden geëvalueerd en worden vastgelegd in heldere mandaten voor de commissies en een service level agreement tussen het fonds en het pensioenbureau.
- De ingestelde adviescommissies (RAC en BAC) zullen het bestuur adviseren over verbeteringen van het integraal en financieel risicomanagement (monitoring, rapportage, beheersmaatregelen).
- Het bestuur (van het multi-opf) zal na de opstartfase een visie opstellen voor de middellange termijn mede in het licht van de lopende ontwikkelingen rondom het algemeen pensioenfonds en de maatschappelijke discussie over het pensioenstelsel. Indien mogelijk zullen hierbij ook concrete prestatie indicatoren worden ontwikkeld.

Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV
compartiment SPH (tot en met 31 december 2014
Stichting Pensioenfonds Haskoning)

Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV
compartiment Stichting Pensioenfonds Haskoning
(tot en met 31 december 2014 Stichting Pensioenfonds Haskoning)
Laan 1914 nr. 35, 3818 EX Amersfoort
Telefoon: +31 (0)88 3482190
E-mail: pensioenfonds@rhdhv.com
www.pensioenfondshaskoningdhv.nl

Tot en met 31 december 2014 ingeschreven in het Handelsregister
van de Kamer van Koophandel onder nummer 41055331

Verslag over het boekjaar
1-1-2014 t/m 31-12-2014

Inhoud

	Pagina
Meerjarenoverzicht	5
Profiel van het fonds	
Fusie	7
Statutaire doelstellingen	7
Pensioenreglementen van het fonds	7
Organisatie	9
Bestuursverslag	
Het pensioenfonds in het verslagjaar	13
Bestuursaangelegenheden	16
Pension fund governance	18
Verzekerdenbestand	21
Financiële informatie	22
Beleggingen	27
Samenvatting actuariel rapport	29
Risicobeheersing	33
Toekomstparagraaf	35
Verantwoordingsorgaan	
Verslag Verantwoordingsorgaan Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV	37
Reactie van het bestuur op het verslag van het Verantwoordingsorgaan	43
Jaarrekening	
Balans per 31 december	46
Staat van baten en lasten	48
Kasstroomoverzicht	50
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	51
Risicobeheer	58
Niet in de balans opgenomen activa en passiva	61
Toelichting op de balans per 31 december	62
Toelichting op de staat van baten en lasten	69

Pagina**Overige gegevens**

Gebeurtenissen na balansdatum	81
Resultaatbestemming	81
Actuariële verklaring	82
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	83

Bijlagen

Lijst met afkortingen	85
Lijst met begrippen	87

Meerjarenoverzicht

	2014	2013	2012	2011	2010
Aantallen					
Actieve deelnemers	1.445	1.504	1.634	1.790	1.888
Gewezen deelnemers	1.514	1.475	1.387	1.244	1.171
Pensioengerechtigden	639	612	564	534	515
Totaal	3.598	3.591	3.585	3.568	3.574
Financiële gegevens					
(in duizenden euro)					
Toeslagverlening ¹⁾	0,0%	0,0%	0,0%	1,7%	0,8%
Beleggingen					
Belegd vermogen risico pensioenfonds ²⁾	55.484	34.329	25.138	28.226	22.609
Belegd vermogen risico deelnemers	1.835	1.546	1.580	1.390	1.730
Beleggingsopbrengsten					
Beleggingsopbrengsten risico fonds	1.733	1.240	1.012	748	679
Reserves	81.014	66.479	46.085	31.040	24.358
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen o.b.v. RTS	417.635	336.378	345.028	309.599	255.001
Voorziening toeslagen	0	0	0	0	3.626
Kostenvoorziening	2.220	0	0	0	0
Totaal technische voorzieningen	419.855	336.378	345.028	309.599	258.627
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	1.835	1.546	1.580	1.390	1.730
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	16.387	16.929	17.754	19.433 ³⁾	18.599

1) Een eventuele toeslag wordt toegekend per 1 april van elk jaar. De toeslag is voorwaardelijk.

2) Bedragen zijn exclusief lopende intrest.

3) Inclusief premie ANW hiaat.

	2014	2013	2012	2011	2010
Pensioenuitkeringen	8.968	8.634	8.450	7.854	7.145
Saldo van baten en lasten	14.535	20.394	15.045	6.682	24.718
Aandeel technisch resultaat	708	1.184	718	185	711
Dekkingsgraad					
Vereiste dekkingsgraad	101,0%	101,0%	101,0%	101,0%	101,0%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	101,0%	101,0%	101,0%	101,0%	n.v.t.
Dekkingsgraad	119,3%	119,8%	113,4%	110,0%	109,4%
Dekkingsgraad op basis van beleggingen	104,7%	103,6%	96,5%	96,3%	100,0%
Garantiecontract Nationale-Nederlanden					
Voorziening pensioenverplichtingen o.b.v. 4% rekenrente	252.752	245.592	237.209	228.154	213.620
Belegd vermogen gesepareerd depot	374.880	315.366	305.768	267.183	237.747

Profiel van het fonds

Fusie

Per 1 januari 2015 zijn Stichting Pensioenfonds Haskoning en Stichting Pensioenfonds DHV gefuseerd tot Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV. Een nadere toelichting is opgenomen in het Bestuursverslag.

Statutaire doelstellingen

Het doel van Stichting Pensioenfonds Haskoning, statutair gevestigd te Nijmegen (hierna "het fonds") was het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Ook verstrekte het fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het fonds voerde pensioenregelingen van HaskoningDHV Nederland B.V. (hierna de "Onderneming") uit, zoals die zijn vastgelegd in de pensioenreglementen van het fonds.

Pensioenreglementen van het fonds

Het fonds voert de volgende pensioenregelingen uit:

Basisregeling

De regeling van het fonds is een Collective Defined Contribution regeling (CDC). De premie die door de Onderneming wordt afgedragen aan het fonds bedraagt 25,9% van de pensioengrondslag. De bijdrage van de werknemers aan deze premie is 8,2% van de pensioengrondslag.

De basispensioenregeling van het fonds kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioengerechtigde leeftijd van 65 jaar.

Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,66% van de pensioengrondslag. De pensioengrondslag is gelijk aan 12 maal het maandsalaris verhoogd met de vakantietoeslag en na aftrek van de franchise. De franchise wordt jaarlijks door het Bestuur vastgesteld, waarbij er naar wordt gestreefd de laagst mogelijke franchise te hanteren die fiscaal is toegestaan. Naast het ouderdomspensioen (OP) bestaat er recht op partnerpensioen (70% van het te bereiken OP op 65 jaar) en wezenpensioen (14% van het te bereiken OP op 65 jaar). Het partner- en wezenpensioen wordt jaarlijks op kapitaalbasis ingekocht. De aanspraken op ouderdomspensioen, partnerpensioen en wezenpensioen worden uitsluitend ingekocht indien het Bestuur heeft vastgesteld dat de financiële middelen toereikend zijn voor de inkoop.

De deelnemers hebben aanspraak op een arbeidsongeschiktheidspensioen en een premievrije voortzetting van pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid.

Jaarlijks beslist het Bestuur van het fonds of, en zo ja, welke toeslag wordt verstrekt op de opgebouwde aanspraken.

Aanvullende Vrijwillige Pensioenregeling

Het fonds kent naast de basisregeling een aanvullende pensioenregeling. Hiermee kan de deelnemer (medewerker) vrijwillig en voor eigen rekening aanvullend ouderdoms- en nabestaandenpensioen opbouwen. Deze regeling heeft het karakter van een individuele DC regeling, d.w.z. de deelnemer spaart ieder jaar binnen de vastgestelde ruimte een (bruto) bedrag dat op zijn inkomen

als extra pensioenpremie wordt ingehouden. Dit bedrag wordt vervolgens belegd op de wijze zoals de deelnemer dat binnen de aanwezige mogelijkheden aangeeft. Dit bedrag wordt bij uitdiensttreding of pensionering omgezet in extra ouderdoms- en nabestaandenpensioen. Deze regeling is gebaseerd op het product Nationale-Nederlanden Prestatie Pensioen (NNPP) van Nationale-Nederlanden. Deze regeling is per 31 december 2014 gesloten voor nieuwe deelnemers en/of bijdragen.

ANW-Hiatenverzekering

De deelnemer kan op vrijwillige basis een verzekering voor het ANW-hiatenpensioen afsluiten. De premie komt ten laste van de deelnemer.

Bijspaarmodule

Tot 31 december 2005 was een aanvullende pensioenregeling (bijspaarmodule) van kracht die primair erop gericht was eerder stoppen met werken mogelijk te maken. De regeling is per 1 januari 2006 gewijzigd in verband met de wet aanpassing fiscale behandeling VUT/Prépensioen en de introductie van de levenslooptregeling. Als gevolg hiervan komen sinds 1 januari 2006 geen nieuwe deelnemers meer in aanmerking voor deze regeling en kunnen bestaande deelnemers geen bijdragen meer verrichten.

Aangezien Nationale-Nederlanden het product Collectieve Beleggingsverzekering (CBV) waar bij deze regeling de premie in werd belegd heeft beëindigd, is met Nationale-Nederlanden overeengekomen dat de deelnemers in de CBV de beleggingen uit de CBV kosteloos kunnen omzetten in beleggingen binnen NNPP. Eind 2013 zijn alle beleggingen uit de CBV omgezet naar beleggingen binnen NNPP.

Toeslagverlening

Het fonds kent een voorwaardelijke indexatieregeling. Deze regeling houdt in dat het Bestuur jaarlijks beoordeelt of de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten geïndexeerd kunnen worden. In de eerste plaats dient de dekkingsgraad op basis van beleggingen hoger te zijn dan 112%. Vervolgens wordt door het Bestuur beoordeeld of de financiële situatie van het fonds indexatie (toeslagverlening) toestaat.

Voor actieve deelnemers is de maximale indexatie beperkt tot de algemene salarisverhoging van de Onderneming in het betreffende jaar. Voor gepensioneerden en gewezen deelnemers is de indexatie gemaximeerd tot de prijsindex (CPI alle huishoudens). In geval de loonindex lager is dan de prijsindex, geldt voor de gepensioneerden en gewezen deelnemers de (lagere) loonindex.

In de jaren 2011, 2012, 2013 en 2014 zijn toeslagen toegekend van respectievelijk 1,7%, 0%, 0% en 0%.

Herverzekering

Het fonds heeft alle pensioenverplichtingen via een pensioenverzekerings-overeenkomst herverzekerd bij een externe verzekeringsmaatschappij, Nationale-Nederlanden Levensverzekerings Maatschappij. N.V. (NN). Bij NN is tevens het arbeidsongeschiktheids- en overlijdensrisico herverzekerd. De herverzekering loopt tot en met 31 december 2014. De verzekeringsmaatschappij staat onder toezicht van De Nederlandsche Bank N.V. (DNB).

Organisatie

Bestuur

De samenstelling van het Bestuur is per 31 december 2014 als volgt:

<i>Naam</i>	<i>geboortejaar</i>	<i>geslacht</i>	<i>functie</i>	<i>op voordracht van</i>	<i>lid sinds</i>	<i>einde zittingsduur</i>
Ing. A.Driesse	1964	man	voorzitter	werkgever	2009	2014
H.W.J. Liekens ¹⁾	1956	man	secretaris	deelnemers	2010	2015
Ir. M.F. Faber MBA	1965	man	lid	werkgever	2011	2016
Ir. W.P.S. Janssen	1949	man	lid	pensioengerechtigden	2014	2016
Mr. S. Koenders	1974	vrouw	lid	werkgever	2012	2014
Vacature			lid	deelnemers		

Procuratiehouders

Het Dagelijks Bestuur en hun plaatsvervangers

Secretariaat

M. Wulffraat - Kingma

Beleggingscommissie

Ing. A. Driesse
Ir. M.F. Faber MBA
H.W.J. Liekens

Risicobeheersingscommissie

Ing. A. Driesse
Mr. S. Koenders
H.W.J. Liekens

¹⁾ Vormden in 2014 samen het Dagelijks Bestuur.

Commissie Nieuwe Regeling

Ing. A. Driesse
Ir. M.F. Faber MBA
Ir. W.P.S. Janssen
H.W.J. Liekens

Communicatiecommissie

Ing. A. Driesse
H.W.J. Liekens

Deelnemersraad

Het fonds kent geen deelnemersraad.

Verantwoordingsorgaan

De samenstelling van het Verantwoordingsorgaan is per 31 december 2014 als volgt:

<i>Naam</i>	<i>geboortejaar</i>	<i>geslacht</i>	<i>functie</i>	<i>op voordracht van</i>	<i>lid sinds</i>	<i>einde zittingsduur</i>
Ir. M. Würdemann	1943	man	voorzitter	pensioengerechtigden	2014	2016
Ir. M.S. Inckel	1961	vrouw	secretaris	deelnemers	2014	2016
Ir. A.R.M. van der Sanden	1967	man	lid	werkgever	2012	2014

Compliance Officer

Ir. J.D. Schepers

Certificerend actuaris

Drs. J.J.M. Tol AAG RBA, Triple A - Risk Finance Certification BV, Amsterdam

Adviserend actuaris

Drs. H.C.J. Veerman AAG RBA, Triple A - Risk Finance B.V., Amsterdam

Onafhankelijke accountant

Drs. M. van Zeelst RA, PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Investment consultant

M. Thomassen, Aon Hewitt, Amsterdam

Uitvoeringsorganisatie

Het fonds beschikt over een eigen secretariaat. De belangrijkste taken zijn het doorgeven van deelnemersgegevens aan de herverzekeraar en ondersteuning van het Bestuur met de diverse commissies, de controle van de administratieve verwerking door de herverzekeraar en het geven van voorlichting aan (ex-) deelnemers en pensioengerechtigden over hun pensioenaanspraken.

Het Bestuur van het fonds heeft de uitvoering van de werkzaamheden uitbesteed aan een uitvoeringsorganisatie, te weten NN ondersteund door AZL N.V. en ING IM. De uitbestede werkzaamheden betreffen de verzekerdenadministratie, de excasso en de financiële administratie (inclusief de jaarrekening) respectievelijk het vermogensbeheer.

Het beheer van het eigen vermogen wordt door het fonds zelf uitgevoerd.

Het uitgangspunt van de uitbesteding van de dagelijkse uitvoering is dat het Bestuur te allen tijde verantwoordelijk is voor de juiste uitvoering van de uitbestede taken.

Externe ondersteuning

Het fonds laat zich bijstaan door externe adviseurs voor specifieke vragen op het gebied van communicatie, beleggingsbeleid, juridische aspecten, risicobeheersing etc.

Bestuursverslag

Het pensioenfonds in het verslagjaar

Fusie en nieuwe pensioenregeling

Inleiding

Voor het Bestuur is 2014 een bijzonder jaar geweest. De Stichting Pensioenfonds Haskoning (SPH) is per 1 januari 2015 gefuseerd met de Stichting Pensioenfonds DHV (SPDHV) tot Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV. Deze nieuwe Stichting is een multi-ondernemingspensioenfonds (multi-opf) met juridisch gescheiden compartimenten voor de beide voormalige stichtingen. Per 1 januari 2015 is het gehele vermogen van SPH onder algemene titel overgedragen aan (het Compartiment SPH van) de nieuwe Stichting. De tot 31 december 2014 door beide voormalige stichtingen uitgevoerde pensioenregelingen zijn per 1 januari 2015 geharmoniseerd tot een nieuwe pensioenregeling voor alle deelnemers in zowel het Compartiment SPDHV als het Compartiment SPH. Het nu voorliggende jaarverslag 2014 is opgesteld door het bestuur van het nieuwe multi-opf.

Het afgelopen jaar heeft voor een belangrijk deel in het teken gestaan van de harmonisatie van de pensioenregelingen en het fusietraject per 1 januari 2015. Hierbij is rekening gehouden met de invoering van een nieuw Financieel Toetsings Kader (nFTK) en de aanzienlijk gewijzigde kaders voor toeslagverlening en herstel. De toeslagverlening zal aantoonbaar toekomstbestendig moeten zijn, de risicobuffers worden hoger en daarmee ook de vereiste dekkingsgraden.

Convenant en vorming multi-opf

Door de aangesloten ondernemingen en beide pensioenfonds is begin 2014 een driepartijen-convenant ondertekend over de vorming van het multi-opf en de doelstelling om op 1 januari 2015 operationeel te kunnen zijn. De voorgenomen fusie heeft gedurende 2014 een prominente plaats gehad op de bestuursagenda en na een uitgebreide afweging heeft het Bestuur in december 2014 tot de fusie besloten. De uitvoering van dit convenant is gelukt door de extra inzet van alle betrokken partijen (de onderneming, de ondernemingsraad (OR) en beide besturen) en mede dankzij het inschakelen van een externe begeleider die al ruime ervaring had met het oprichten van een multi-opf. Het gevormde multi-opf en de aangesloten ondernemingen hebben begin 2015 een nieuwe uitvoeringsovereenkomst gesloten voor het uitvoeren van de geharmoniseerde pensioenregeling.

Verantwoordingsorgaan, fusievoorstel en adviezen juridische en governance aspecten

Beide Verantwoordingsorganen hebben een positief advies gegeven over het fusievoorstel en de voorgestelde governance. Hierbij zijn destijds adviezen en aandachtspunten met verschillende accenten meegegeven aan de beide besturen bij de nadere uitwerking en mogelijke toekomstscenario's. In 2015 heeft het nieuwe bestuur van het multi-opf HaskoningDHV aan het nieuwe VO een terugkoppeling gegeven op de afhandeling en opvolging van alle adviezen en aandachtspunten.

ALM-studie, risicobereidheidsonderzoek en premiebeleid

De besturen van SPH en SPDHV hebben samen het toekomstige beleggingsbeleid en de risicobereidheid vastgesteld. De uitkomsten van het begin 2014 gehouden risicobereidheidsonderzoek zijn door het bestuur meegewogen in de balans tussen door de onderneming en de OR gewenste premie en ambitie en de voor het bestuur acceptabele rendement/risico verhouding. De besturen hebben gezamenlijk gekozen voor een nieuw beleid om de kostendekkende premie vast te stellen. Binnen het nFTK is de methode gebaseerd op een verwacht rendement passend bij de CDC-regeling met een vaste premie en een meer evenwichtige keuze voor alle

belanghebbenden in ons collectieve pensioenfonds. Het verwachte rendement is prudent vastgesteld op 4,9%; hierbij wordt in het nFTK ook rekening gehouden met de indexatie-ambitie. De vaste premieafpraak is gemaakt voor een periode van 5 jaar.

Pensioenovereenkomst en pensioenreglement

Na het afronden van de onderhandelingen tussen de onderneming en de OR over de nieuwe pensioenregeling en het opstellen van een pensioenovereenkomst zijn in december 2014 informatiebijeenkomsten georganiseerd door de onderneming en is de geharmoniseerde pensioenregeling toegelicht. Het bestuur van het multi-opf heeft de pensioenovereenkomst nader uitgewerkt en begin 2015 is een herzien pensioenreglement vastgesteld. In dit proces heeft het bestuur in een goede sfeer intensief overleg gehad met de onderneming en de OR om te komen tot goed uitvoerbare afspraken en de vele aspecten die - naast de hoofdlijnen - van belang zijn voor een heldere en complete pensioenregeling.

Fusie en overdracht dossiers

De besturen van SPH en SPDHV hebben drie belangrijke procesafspraken rondom de vorming van het multi-opf overgedragen aan het nieuwe bestuur na de fusie. Veel zaken zijn al in 2014 formeel afgerond en geregeld voor de fusie per 1 januari 2015, maar er zijn ook procesafspraken die (het eerste jaar) doorlopen en de aandacht van het nieuwe bestuur vergen. De afspraken en intenties ten aanzien van de toekomstige samenvoeging van de compartimenten worden zo goed mogelijk geborgd via een overdrachtsdocument en het bepaalde in het fusievoorstel en de uitvoeringsovereenkomst. De drie procesafspraken betreffen:

1. Vereffenen verschil in vergrijzing tussen de compartimenten;
2. Procesafspraken voor de samenvoeging van de compartimenten op termijn;
3. Bestemmingsreserve / eigen vermogen compartiment SPH per 1 januari 2015.

Indexatie; waardeoverdrachten

Eind 2013 was de dekkingsgraad op basis van beleggingen gestegen tot 103,6%, maar had daarmee het voor het toekennen van toeslagen vereiste minimale niveau van 112% niet bereikt. In verband hiermede is per 1 april 2014 geen indexatie toegekend. In 2014 was de algemene loonindex van de Onderneming 0%. In lijn daarmee besloot het Bestuur de loonindex in 2014 te kwalificeren als 0%. Met ingang van 1 januari 2014 heeft het fonds de waardeoverdrachten hervat.

Aanpassingen door wetgeving in 2014

Per 1 januari 2014 is de pensioenrichtleeftijd door de wetgever verhoogd naar 67 jaar (was 65 jaar). De maximale fiscaal vrije opbouw per jaar in een middelloonregeling is verlaagd naar 2,15% (was 2,25%). Een pensioenleeftijd van 65 jaar blijft mogelijk bij een maximale opbouw van 1,84%. Aangezien de opbouw in onze basisregeling 1,66% bedraagt, was er voor het fonds geen noodzaak de pensioenleeftijd in de regeling per 1 januari 2014 aan te passen. Door gewijzigde wetgeving bleek het nodig om het pensioenreglement op ondergeschikte punten aan te passen. Het gewijzigde pensioenreglement is op de website gepubliceerd.

Grondslagen voor waardering van de voorziening pensioenverplichtingen

Overlevingstafel

In 2014 heeft de Commissie Overlevingstafels van het AG een nieuwe prognosetafel gepubliceerd, zijnde de Prognosetafel AG2014, en heeft het fonds besloten over te gaan op deze nieuwe overlevingstafel. Ultimo 2014 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen als gevolg van deze schattingswijziging verhoogd met € 354.000 ofwel 0,1%.

Ervaringssterfte

Het Bestuur van het fonds heeft in 2014 de fondsspecifieke ervaringssterfte laten vaststellen op basis van het Towers Watson Ervaringssterftemodel 2014. Ultimo 2014 is het fonds overgegaan op deze ervaringssterfte. Tot en met 2013 gebruikte het fonds de door het Verbond van Verzekeraars gepubliceerde ervaringssterfte, welke grotendeels was gebaseerd op door verzekeraars

aangeleverd waarnemingsmateriaal. Ultimo 2014 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds als gevolg van deze schattingswijziging verhoogd met € 5.321.000 ofwel 1,3%.

Voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten

Het fonds financiert de jaarlijkse uitvoeringskosten uit de kostendekkende premie. Indien door een eventuele toekomstige opzegging van de uitvoeringsovereenkomst de premiestroom weg zou vallen, dient het fonds de jaarlijkse uitvoeringskosten, die dienen te worden gemaakt om de bestaande verplichtingen te kunnen nakomen, uit eigen middelen te kunnen financieren. Daarom is in de Pensioenwet vastgelegd dat een fonds in dit verband een voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten dient vast te stellen. In 2014 heeft DNB Q&A's gepubliceerd waarin werd ingegaan op de methode van vaststelling en de toetsing daarvan door DNB. Op basis hiervan en mede gezien het advies van de certificerend actuaire bij de jaarrekening 2013 heeft het Bestuur besloten om met ingang van 2014 een kostenvoorziening aan te leggen. Op basis van extern ingewonnen advies, rekening houdend met de positie als volledig herverzekerd fonds, heeft het Bestuur besloten om het per 31 december 2014 benodigde bedrag vast te stellen op € 2.220.000 en hiervoor een voorziening op de balans op te nemen. Het nieuwe bestuur van het multi-opf HaskoningDHV zal in 2015 nader besluiten over de toekomstige dotaties aan deze voorziening in de eigen-beheer situatie in het Compartiment SPH.

Einde garantiecontract NN

Verder heeft het Bestuur ook in 2014 veel tijd besteed aan het einde van het garantiecontract met NN per 31 december 2014. Dit contract is door NN op 18 december 2013 per de einddatum opgezegd. Bovendien heeft NN aangegeven niet bereid te zijn dit contract te verlengen. Hierover is uitgebreid gesproken met de adviserend actuaire en de juridisch adviseur en er zijn gesprekken gevoerd met NN. Belangrijke aspecten zijn de beëindigingsopties van het garantiecontract en de aanwending van het eigen vermogen vanaf 2015.

De beëindigingsopties kunnen als volgt worden omschreven:

1. Premievrij achterlaten van de opgebouwde rechten met beëindiging van de overrentedeling. Bij deze optie worden de opgebouwde rechten levenslang nominaal door NN gegarandeerd en eindigt enerzijds het recht op overrentedeling en het aandeel in de technische winst en zijn anderzijds geen garantie-, administratie en beheerskosten meer verschuldigd. Toekomstige toeslagen zijn afhankelijk van de omvang en het toekomstige rendement van het eigen vermogen.
2. Premievrij achterlaten van de opgebouwde rechten met voortzetting van de overrentedeling, maar zonder recht op een aandeel in de technische winst. Ook bij deze optie zijn de opgebouwde rechten levenslang nominaal gegarandeerd. De kosten blijven onverkort verschuldigd en de garantiekosten mogen door NN opnieuw voor 5 jaar worden vastgesteld aan de hand van de kapitaalmarktrente. Naar verwachting zullen deze garantiekosten sterk toenemen en bestaat het risico dat het rendement van het depot en de overrente onvoldoende zijn om alle gestegen kosten te dekken, waardoor de toeslagverlening in gevaar komt. Toekomstige toeslagen uit de overrente zijn daarom onzeker en behoeven naar alle waarschijnlijkheid aanvulling uit de omvang en het toekomstig rendement van het eigen vermogen.
3. Opzegging van de overeenkomst en overdracht van de marktwaarde van de beleggingen in het gesepareerd depot en de verplichtingen aan het pensioenfonds of een andere uitvoerder. Bij deze optie vervallen enerzijds alle garanties en gaat het fonds het volledige risico met betrekking tot de renteontwikkelingen, het langlevensrisico en het beleggingsrisico dragen. Anderzijds komen de beleggingsopbrengsten en de vrijval van solvabiliteitsbuffers bij uitkering van pensioenen volledig ten gunste van het fonds. Deze optie is momenteel niet aan de orde gezien het feit dat het depot per ultimo 2014 ten opzichte van de VPV tegen marktwaarde, berekend op basis van de bepalingen van het nFTK, een tekort heeft van circa € 75.000.000.

Naast de contractuele beëindigingsopties heeft NN in oktober 2014 nog een vierde optie voorgesteld, namelijk een overdracht van de verplichtingen op basis van actuele grondslagen, een voorstel dat beoogt de marktwaarde van de verplichtingen te benaderen. Dit zou dan feitelijk uitwerken als optie 3 met een financiële aanvulling die beoogt om het tekort in het gesepareerd depot (gedeeltelijk) ongedaan te maken. De gesprekken met NN hierover zijn nog gaande.

Het Bestuur van het multi-opf HaskoningDHV ziet zich in 2015 derhalve geconfronteerd met een belangrijke keuze met een grote impact voor de toekomst. Besluitvorming dient weloverwogen te zijn met een afweging van de belangen van alle stakeholders. Ter ondersteuning van het Bestuur van het multi-opf is per 1 januari 2015 een tijdelijke commissie NN opgericht waarin naast het voltallige bestuur van SPH zoals dit in functie was per 31 december 2014, ook de voormalige voorzitter van SPDHV en een in 2015 benoemd extern bestuurslid met deskundigheid op het gebied van beleggingen en risicomanagement participeren. Daarnaast zal het bestuur zich in de besprekingen met NN laten bijstaan door externe adviseurs.

Afscheid en dankwoord

Het Bestuur is verheugd dat de fusie tot een multi-opf is geslaagd en we in een meer robuuste setting verder kunnen gaan, maar beseft ook dat hiermee een einde is gekomen aan een periode (vanaf 1966) waarin SPH als volledig zelfstandig fonds heeft bestaan. We bedanken iedereen die zich in deze periode heeft ingezet voor het fonds en heeft bijgedragen aan onze collectieve pensioenvoorziening. Daarom bedanken wij alle (oud) medewerkers van het pensioenbureau, onze adviseurs en (oud) leden van de commissies en het bestuur voor hun betrokkenheid. Verder bedanken wij de leden van de stuurgroep (inclusief de externe begeleider), de werkgroep (inclusief de externe begeleider), beide besturen, beide verantwoordingsorganen en het pensioenbureau voor de extra inzet en getoonde flexibiliteit in het fusietraject.

Bestuursaangelegenheden

Het beleid van het fonds op alle deelgebieden wordt vastgesteld door het voltallige Bestuur. Het dagelijks beleid wordt uitgevoerd door het Dagelijks Bestuur (DB). Op een aantal aandachtsgebieden laat het Bestuur zich ondersteunen door commissies. Het Bestuur heeft zich er van vergewist dat het fonds aan alle relevante wet- en regelgeving voldoet. Ook is de wet- en regelgeving, waaraan pensioenfondsen in het kader van Pension Fund Governance moeten voldoen, volledig geïmplementeerd.

In het afgelopen jaar heeft het Bestuur twaalf maal vergaderd. In de besluitvorming van het Bestuur is in het verslagjaar vooral aandacht geschonken aan:

- financiële positie van het Pensioenfonds;
- risicobereidheidsonderzoek;
- beleggingsbeleid;
- aanpassing pensioenregeling;
- einde garantiecontract Nationale-Nederlanden;
- fusie met Stichting Pensioenfonds DHV;
- risicomanagement;
- Wet versterking bestuur pensioenfondsen en Code pensioenfondsen;
- bestuurssamenstelling;
- wettelijke ontwikkelingen.

Daarnaast heeft het Bestuur in 2014 in het kader van de beoogde fusie met Stichting Pensioenfonds DHV regelmatig samen vergaderd met het bestuur van die Stichting.

Het DB heeft 1 maal per 2 à 3 weken vergaderd. De belangrijkste onderwerpen van de vergadering waren:

- voorbereiden Algemene Bestuursvergaderingen;
- uitvoering besluiten van het Algemeen Bestuur;
- Wet versterking bestuur pensioenfondsen en Code Pensioenfondsen;
- einde garantiecontract Nationale-Nederlanden;
- werkrelatie met NN en ING IM;
- deelnemersadministratie AZL;

- verwerking van mutaties;
- Quinto-P onderzoek;
- werkrelatie met adviserend actuaris;
- waardeoverdrachten;
- fusie met Stichting Pensioenfonds DHV;
- participeren in Stuurgroep ten behoeve van nieuwe pensioenregeling;
- wijziging van de pensioenregeling;
- opstellen pensioenreglementen;
- wijzigingen Financieel Toetsings Kader per 1 januari 2015;
- risicomanagement;
- beleggingsbeleid;
- besluitvorming over individuele pensioenvragen;
- communicatie met de deelnemers.

In het verslagjaar is geen contact geweest met de toezichthouder AFM. In juli 2014 heeft het Dagelijks Bestuur op haar verzoek een gesprek met de toezichthouder van DNB gehad, waarbij is overlegd over de beoogde fusie met Stichting Pensioenfonds DHV. DNB heeft pensioenfonds gecategoriseerd en ons fonds is ingedeeld in de laagste risicocategorie T1. Dit houdt in dat de door het fonds te leveren informatie alleen elektronisch door DNB wordt getoetst en dat contact tussen DNB en het fondsbestuur op verzoek van DNB alleen bestaat uit het bijwonen van workshops bij DNB in Amsterdam door de voorzitter of eventuele andere bestuursleden.

Het afgelopen jaar zijn geen dwangsommen of boetes opgelegd. Ook zijn door DNB geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is de bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder. Het opstellen van een eventueel korte of lange termijn herstelplan is niet aan de orde, omdat het fonds herverzekerd is.

In 2014 heeft het fonds geen klachten van deelnemers ontvangen.

Eind 2013 is de actuariële bedrijfstechische nota (ABTN) geactualiseerd en deze is begin 2014 vastgesteld door het Bestuur.

In verband met het terugtreden eind 2013 van mevrouw Ir. M.S. Inckel en de heer Ir. H.P.H. Haas als respectievelijk bestuurslid B en C zijn per 1 januari 2014 in hun respectieve plaatsen benoemd de heer Ir. H.J. Liefing en de heer Ir. W.P.S. Janssen. Per 1 januari 2014 is de heer M.F. Faber herbenoemd als bestuurslid A voor een zittingsperiode van 3 jaar tot eind 2016. In verband met het beëindigen van zijn dienstverband bij de onderneming is de heer Liefing per 8 juli 2014 teruggetreden als bestuurslid B. Gezien de korte resterende zittingsduur van een eventueel nieuw bestuurslid heeft het Bestuur besloten om niet te voorzien in deze vacature. Een aantal zittende bestuursleden heeft in het kader van het deskundigheidsplan een verdiepingscursus gevolgd. Alle bestuursleden en het secretariaat hebben de gedragscode getekend. De heer Ir. J.D. Schepers is herbenoemd als compliance officer.

In 2014 zijn diverse nieuwsbrieven naar de (gewezen) deelnemers en gepensioneerden verzonden. Belangrijke onderwerpen van deze nieuwsbrieven waren onder andere het jaarverslag 2013, de beoogde fusie van de pensioenfonds, de nieuwe pensioenregeling, het einde van het garantiecontract met NN, de resultaten van het begin 2014 gehouden risicobereidheidsonderzoek en de samenstelling van het Bestuur.

In mei 2014 is ook het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) per 31 december 2013 verzonden aan de deelnemers. In 2014 hebben zich geen nieuwe ondernemingen aangesloten bij het fonds.

Pension fund governance

Code Pensioenfondsen

In september 2013 hebben de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid de Code Pensioenfondsen gepubliceerd, waarin normen worden geformuleerd voor 'goed pensioenfondsbestuur'. De Code staat niet op zichzelf, maar maakt deel uit van bestaande wet- en regelgeving, en is in werking getreden op 1 januari 2014. Partijen beogen met de Code de verhoudingen binnen het pensioenfonds en de communicatie met de belanghebbenden transparanter te maken en bij te dragen aan het versterken van 'goed pensioenfondsbestuur'. Deskundigheid, betrokkenheid en goede samenwerking vormen de basis voor goed bestuur van een pensioenfonds en voor alle interne organen die daarbij een rol spelen. De Code richt zich op de drie bestuurlijke kernfuncties: besturen, toezicht houden en verantwoording afleggen. Dit alles in goede balans via een sluitend systeem van interne controle en evenwicht tussen de functies.

Bepalend voor de werking van de Code is hoe de pensioenfondsen met de intenties van de Code omgaan. De waarde zit in de dialoog en afgewogen besluitvorming, en er is ruimte om af te wijken van de normen mits dit weloverwogen gebeurt: 'pas toe of leg uit'.

Het Bestuur heeft eind 2013 besloten de Code Pensioenfondsen te volgen en een inventarisatie gemaakt van de onderwerpen die bijstelling of aandacht behoeven in verband met het toepassen en waar nodig deze aspecten meegenomen bij de implementatie van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen. Er zijn profielen voor de bestuursleden opgesteld waarin naast de deskundigheid en competenties onder meer het streven naar diversiteit, de zittingstermijn en de tijdbesteding zijn opgenomen. Daarmede voldoet het fonds aan de Code Pensioenfondsen.

Wet versterking bestuur pensioenfondsen

Op 7 augustus 2013 is de Wet versterking bestuur pensioenfondsen in werking getreden. Deze wet versterkt het bestuur en intern toezicht van het fonds, verzwaart de geschiktheidseis voor (mede-)beleidsbepalers en waarborgt een evenwichtige belangenafweging. De toegenomen complexiteit van het besturen van een pensioenfonds vraagt om een adequate organisatiestructuur én deskundige bestuurders en interne toezichthouders die controle op de organisatie kunnen houden.

De Wet versterking bestuur pensioenfondsen is erop gericht dat het pensioenfondsbestuur meer 'in control' kan zijn, zodat het bestuur goed kan bijsturen en corrigeren indien nodig. De bestuursorganen van een pensioenfonds gaan nog meer als een systeem van checks and balances functioneren, met een duidelijke verdeling van de verschillende bestuurlijke taken (zeggenschap, medezeggenschap, toezicht en verantwoording) over de verschillende organen. Er worden ook meer eisen aan de geschiktheid van de (mede-)beleidsbepalers gesteld, die moeten waarborgen dat professionele bestuurders verantwoordelijk zijn voor het bestuur. En het pensioenfonds krijgt expliciet ruimte voor externe deskundigen in het bestuur.

Het Bestuur heeft er voor gekozen om per 1 juli 2014 het paritaire model, dat dicht tegen het bestaande bestuursmodel aanlag, te continueren. Voor de (gewezen) deelnemers en gepensioneerden heeft deze keuze geen gevolgen. Het Verantwoordingsorgaan heeft begin 2014 positief geadviseerd over de keuze voor het paritair bestuursmodel.

Gezien de bestaande profieleisen en de diversiteit van het zittende bestuur is besloten om de bestuurssamenstelling per 1 juli 2014 te handhaven. Helaas is een bestuurslid jonger dan 40 jaar per 8 juli 2014 teruggetreden in verband met de beëindiging van zijn dienstverband met de onderneming. De statuten van het fonds en het reglement van het verantwoordingsorgaan zijn aangepast aan de Code Pensioenfondsen.

Medezeggenschap

Het fonds kent geen deelnemersraad. De medezeggenschap van de pensioengerechtigden heeft in 2008 vorm gekregen door het opnemen van een gepensioneerde in het Bestuur. Deze vorm van medezeggenschap is ingevoerd op basis van de resultaten van een

enquête onder de pensioengerechtigden, waarbij de keuze is voorgelegd tussen het instellen van een deelnemersraad of deelname in het Bestuur van het fonds.

Verantwoordingsorgaan

In mei 2008 is het Verantwoordingsorgaan opgericht. De samenstelling van het Verantwoordingsorgaan eind 2014 is opgenomen onder "Organisatie". Het Verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het Bestuur, over het gevoerde beleid en over beleidskeuzes voor de toekomst.

Per 1 juli 2014 heeft het Verantwoordingsorgaan in het kader van de invoering van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen op een aantal beleidsterreinen adviesrechten gekregen. De rechten en bevoegdheden zijn vastgelegd in een nieuw Reglement Verantwoordingsorgaan dat door het Bestuur is vastgesteld in haar vergadering van 13 maart 2014.

In 2014 heeft het Verantwoordingsorgaan zich met name gericht op het pension fund governance, het einde van het garantiecontract met Nationale-Nederlanden en de beoogde fusie met Stichting Pensioenfonds DHV. Genoemde onderwerpen zijn uitvoerig en in een constructieve sfeer met het Dagelijks Bestuur besproken.

Begin 2015 heeft het bestuur van het nieuwe multi-opf een nieuw Verantwoordingsorgaan benoemd met een zittingstermijn van één jaar. Het oordeel van dit Verantwoordingsorgaan over het handelen van het bestuur, het gevoerde beleid en over de beleidskeuzes voor de toekomst, alsmede de reactie daarop van het Bestuur, is opgenomen in dit bestuursverslag.

Intern toezicht

Het intern toezicht is binnen het fonds georganiseerd door middel van een Visitatiecommissie. In het reglement Visitatiecommissie, vastgesteld op 10 oktober 2007, benoemt het Bestuur éénmaal in de drie jaar of zoveel vaker als daartoe aanleiding is een Visitatiecommissie bestaande uit drie externe deskundigen. In 2009 is een Visitatiecommissie benoemd die in begin 2010 heeft gerapporteerd. Begin 2012 is opnieuw een Visitatiecommissie door het Bestuur benoemd. Gedurende 2012 is aan het Verantwoordingsorgaan de vraag voorgelegd of het zinvol zou zijn de Visitatiecommissie niet één maal per drie jaar een visitatie te laten doen maar elk jaar. Het VO heeft deze vraag in overweging genomen en is tot de conclusie gekomen dat de toegevoegde waarde van een jaarlijkse visitatie niet wordt herkend. Op basis van deze conclusie heeft het Bestuur besloten de vigerende wetgeving te volgen en de Visitatiecommissie één maal per drie jaar te verzoeken een visitatie uit te voeren. Begin 2015 heeft het bestuur van het nieuwe multi-opf met het oog op een visitatie over 2014 van de beide voormalige pensioenfondsen een nieuwe Visitatiecommissie benoemd met een zittingstermijn van één jaar. Een samenvatting van het rapport van de commissie en de reactie daarop van het bestuur is opgenomen in het bestuursverslag van Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV, dat is opgenomen op pagina **PM** van dit Jaarverslag.

Communicatiebeleid

Het communicatiebeleid van het fonds heeft in 2008 vorm gekregen door het opstellen van een communicatieplan. Het doel van dit beleid is om de actieve deelnemers, de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden op een begrijpelijke wijze voor te lichten over de inhoud van de pensioenregeling, de pensioenresultaten, de stand van zaken van het fonds en de overige relevante ontwikkelingen. In het communicatieplan zijn drie doelstellingen geformuleerd:

- Informatieverstrekking: het verstrekken van begrijpelijke informatie waarbij tenminste is voldaan aan de uitgangspunten van de wet- en regelgeving;
- Pensioenbewustwording: het verstrekken van duidelijke informatie waardoor de actieve deelnemer op de hoogte wordt gebracht van de pensioenregeling waaraan hij/zij deelneemt;
- Pensioeninzicht: het verstrekken van middelen om de actieve deelnemers voldoende inzicht te geven in de verwachte hoogte van zijn/haar pensioen, zodat de deelnemer kan beoordelen wanneer hij/zij zelf actie moet ondernemen.

Het communicatiebeleid is in het plan verder uitgewerkt aan de hand van een strategie en een nauwkeurige beschrijving van de communicatiemiddelen. Begin 2009 is het communicatieplan door het Bestuur vastgesteld, nadat het Verantwoordingsorgaan hierover een positief advies had uitgebracht. Latere evaluaties hebben niet geleid tot een aanpassing van het communicatieplan. Wel heeft het Bestuur in 2013 besloten om met ingang van 2014 vaker korte nieuwsbrieven over actuele onderwerpen te sturen.

Deskundigheidsbevordering

In 2008 is een deskundigheidsplan voor het fonds vastgesteld. In het plan zijn de procedures beschreven voor het vaststellen van de deskundigheid van de bestuursleden, voor de evaluatie van het functioneren van het Bestuur als geheel en voor de evaluatie van het functioneren van individuele bestuursleden. Ook is een procedure opgenomen voor het inwerken van nieuwe bestuursleden en voor de jaarlijkse actualisatie van het opleidingsplan.

Op basis van een matrix van de taakverdeling binnen het Bestuur en de gewenste deskundigheid wordt jaarlijks een concreet opleidingsplan vastgesteld. Het deskundigheidsplan en het opleidingsplan zijn geëvalueerd en in herziene versie, eind 2013, opnieuw vastgesteld voor het jaar 2014.

Compliance officer

De heer Ir. J.D. Schepers is compliance officer van Stichting Pensioenfonds Haskoning.

De belangrijkste taken van de compliance officer zijn:

- onafhankelijk toezicht op de naleving van de gedragscode;
- onafhankelijk toezicht op de naleving van wettelijke regelingen.

In de gedragscode staat omschreven hoe bestuursleden en leden van het Verantwoordingsorgaan dienen om te gaan met relatiegeschenken en uitnodigingen. Binnen het Bestuur van het fonds is afgesproken dat alle relatiegeschenken en uitnodigingen worden gemeld aan de compliance officer. De compliance officer besluit of het relatiegeschenk of de uitnodiging valt binnen de gedragscode en meldt dit aan de melder en aan het secretariaat van het fonds. Blijkens het rapport van de compliance officer over 2014 zijn in dat jaar door hem geen meldingen van bestuursleden of leden van het Verantwoordingsorgaan in het kader van het bovenstaande ontvangen.

Er is in 2014 geen sprake geweest van potentiële belangenconflicten of (de schijn van) belangenverstrengeling.

Verzekerdenbestand

(aantallen)

	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2013	1.504	1.475	612	3.591
Mutaties door:				
Nieuwe toetredingen	95	0	0	95
Ontslag met premievrije aanspraak	-144	144	0	0
Waardeoverdracht	0	-62	0	-62
Ingang pensioen	-13	-20	41	8
Overlijden	0	-2	-16	-18
Afkoop	0	-13	0	-13
Andere oorzaken	3	-8	2	-3
Mutaties per saldo	-59	39	27	7
Stand per 31 december 2014	1.445 ¹⁾	1.514	639	3.598

Specificatie pensioengerechtigden

	2014	2013
Ouderdomspensioen	474	451
Nabestaandenpensioen	137	134
Wezenpensioen	28	27
Totaal	639	612

1/)

Financiële informatie

Financiële resultaten van het fonds

De premie-inkomsten van het fonds bedroegen in 2014 € 16.387.000. De kostendekkende premie conform artikel 128 van de Pensioenwet bedroeg in 2014 € 12.671.000. Uit de feitelijke premie-inkomsten zijn de jaarlijkse kosten gefinancierd volgens de methodiek beschreven in de ABTN 2014.

De premieafdracht door de Onderneming verliep in 2014 in overeenstemming met de gemaakte afspraken. De door de Onderneming verschuldigde premie wordt via door AZL opgestelde facturen in rekening gebracht.

De premie-inkomsten en de kosten over 2014 zijn in onderstaande tabel samengevat:

(in duizenden euro)	€
Premie-inkomsten	16.387
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-3.399
Inkoop aanspraak OP, PP en WzP ¹⁾	-9.180
Totaal kosten	-12.579
Overschot uit premie	3.808

Over 2014 bedroeg het overschot uit de premie, ten gevolge van de gunstige actuariële tarieven voor de inkoop uit het garantiecontract en de in 2011 tijdelijk versoerde regeling, € 3.808.000 (2013: € 4.875.000).

Het aandeel in het technisch resultaat bedroeg € 708.000 (2013: € 1.184.000).

Ten gevolge van de gedaalde rente stegen onze pensioenverplichtingen van € 336.378.000 (ultimo 2013) naar € 417.635.000 (ultimo 2014). Deze stijging van de pensioenverplichtingen leidde tot een even grote stijging van de vordering op de herverzekeraar, zodat het effect op de dekkingsgraad beperkt was. De aan het fonds toekomende overrente, het aandeel in het technisch resultaat en het premieoverschot droegen in sterke mate bij aan de toename van het eigen vermogen met ruim € 14.000.000. Per saldo daalde de dekkingsgraad licht van 119,8% eind 2013 tot 119,3% eind 2014.

De beleggingsopbrengsten van het gesepareerd depot in het verslagjaar bedroegen 28,8%. Deze resultaten waren de resultante van zowel de stijging van de waarde van de obligaties als gevolg van de dalende rente als van de goede resultaten van de aandelenportefeuille, welke over geheel 2014 een rendement liet zien van 15,1%. Voor de berekening van de overrente wordt geen rekening gehouden met de waardestijging van de obligatieportefeuille ten gevolge van rentedalingen, die ten gunste is gebracht van de zogenaamde herwaarderingsreserve in het gesepareerd depot. Uiteindelijk resulteerde over 2014 een overrente van € 11.170.000. Dit bedrag zal ter versterking van het eigen vermogen worden toegevoegd aan de reserves van het fonds.

¹⁾ In dit bedrag is de premie begrepen voor het partner- en wezenpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen op risicobasis.

De uitvoeringskosten waren als volgt:

	2014		2013	
	Totaal x € 1.000	Per deel- nemer in €	Totaal x € 1.000	Per deel- nemer in €
Doorlopende kosten	988	470	964	447
Eénmalige kosten	409	195	–	–
Totaal	1.397	665	964	447

De éénmalige kosten hebben betrekking op:

- ontwikkelen en implementeren nieuw beleggingsbeleid eigen vermogen;
- door het fonds zelf gedragen kosten in het kader van het fusietraject;
- advies in het kader van de expiratie van het garantiecontract.

De toename van de doorlopende kosten is met name veroorzaakt door een daling van het aantal actieve deelnemers van 2.157 in 2013 tot 2.100 in 2014.

Bij het bovenstaande dient te worden opgemerkt dat het grootste deel van de kosten van het fusietraject door de onderneming is gedragen.

De kosten van het vermogensbeheer waren als volgt:

	2014		2013	
	Kosten	% belegd vermogen	Kosten	% belegd vermogen
(in duizenden euro)	€	%	€	%
Doorlopende beheers- en transactiekosten	778	0,207	646	0,205
Eénmalige kosten	158	0,042	–	–
Totaal	936	0,249	646	0,205

De éénmalige kosten hebben betrekking op:

- erschikking beleggingsmix gesepareerd depot (verkoop en herbelegging Emerging Market Fund);
- verkoop belegging eigen vermogen in gesepareerd depot en aankoop effecten bij BlackRock;
- extra transactiekosten om de beleggingen in het gesepareerd depot in overeenstemming te houden met de strategische asset allocatie (door de dalende rente en de daardoor optredende waardeinstijging van de vastrentende waarden werden de overeengekomen bandbreedtes regelmatig overschreden).

De beheerskosten van het gesepareerd depot zijn opgenomen onder de post 'Kosten herverzekering' welke in de Staat van baten lasten is opgenomen onder de post 'Pensioenuitvoerings- en administratiekosten'. De transactiekosten met betrekking tot de aan- en verkoop van beleggingen in het gesepareerd depot bij NN worden ten laste gebracht van de overrente, welke in de Staat van baten en lasten is opgenomen onder de post 'Herverzekering'. De beheers- en transactiekosten in het kader van de beleggingen van het eigen vermogen worden ten laste gebracht van de post 'Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfond's'.

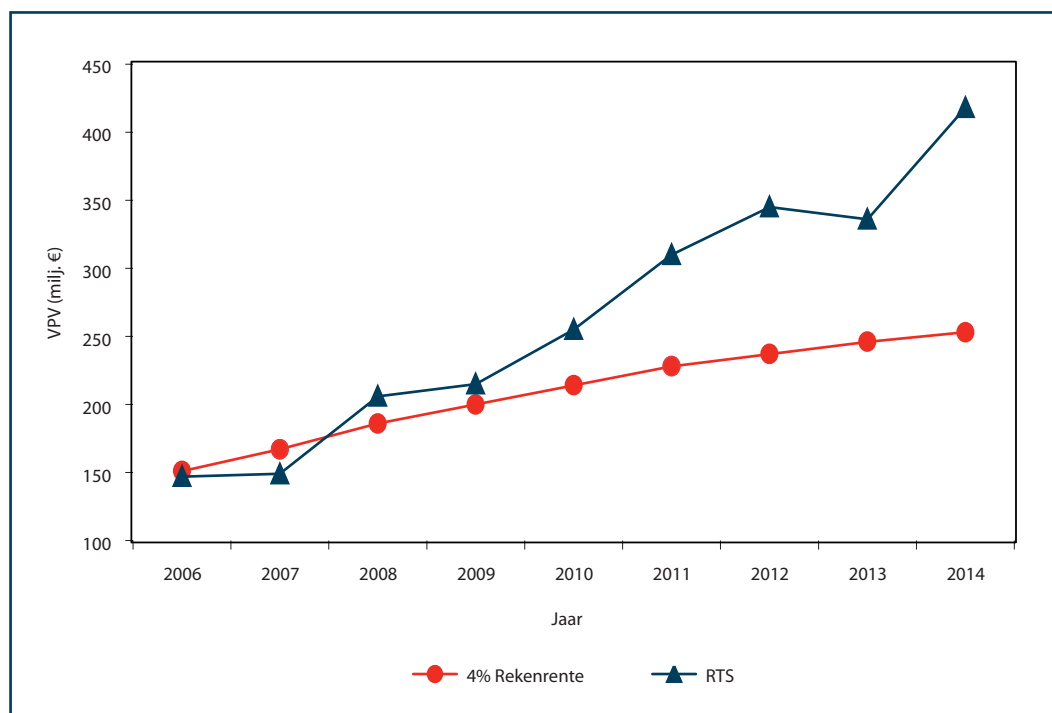
Financiële positie van het fonds

Het eigen vermogen van het Pensioenfonds groeit conform verwachting snel als gevolg van de in 2011 genomen tijdelijke maatregelen (versoering opbouw, bevriezing indexatie, stijging premie).

Het stichtingskapitaal en de reserves van het fonds bedroegen ultimo 2014 € 81.014.000 (2013 € 66.479.000).

De voorziening pensioenverplichtingen (VPV) van het fonds op basis van de marktwaarde steeg in 2014 van € 336.378.000 naar € 417.635.000. De stijging vloeit voort uit een stijging van de rentetermijnstructuur (RTS). Op basis van de RTS, komt de rekenrente per ultimo 2014 overeen met 2,02% (2013: 2,85%).

De VPV van het fonds op basis van 4% rekenrente en de overlevingstafel Collectief 1993 (+2) (pensioenverzekeringsovereenkomst) nam toe van € 245.592.000 naar € 252.752.000. De ontwikkeling van de VPV op basis van de rentetermijnstructuur en op basis van 4% rekenrente is voor de afgelopen jaren weergegeven in figuur 1.

Figuur 1. Ontwikkeling van de voorziening pensioenverplichtingen van het fonds op basis van de RTS en op basis van 4% rekenrente.

Het fonds heeft ultimo 2014 een dekkingsgraad van 119,3% (ultimo 2013: 119,8%). De dekkingsgraad op basis van beleggingen ¹⁾ bedroeg ultimo 2014 104,7% tegen 103,6% ultimo 2013.

Financieel beleid van het fonds

Het financiële beleid heeft als belangrijkste doelstellingen de financiële positie van het fonds veilig te stellen en te kunnen beïnvloeden. Voor de beïnvloeding staan de volgende sturingsmiddelen ter beschikking: herverzekeringsbeleid, beleggingsbeleid, toeslagenbeleid, premiebeleid en reservebeleid.

Herverzekeringsbeleid

De aanspraken uit de regelingen die het fonds uitvoert zijn volledig herverzekerd bij NN. Hiertoe is een overeenkomst van kracht die gold voor de periode 1 januari 2005 tot en met 31 december 2014. De verzekering van de verplichtingen, die voortvloeien uit de volgens de pensioenregeling gedane toezeggingen, vond plaats op basis van een jaarlijkse affinanciering. De overeenkomst met de herverzekeraar is een garantiecontract. Dit houdt in dat de uitkering van de opgebouwde en gefinancierde nominale pensioenaanspraken van de deelnemers volledig en levenslang door de herverzekeraar wordt gegarandeerd. Zoals hiervoor al vermeld is het fonds inmiddels in overleg met NN over de wijze waarop het contract wordt voortgezet of beëindigd.

Beleggingsbeleid (gesepareerd depot)

Vanwege het karakter van de pensioenverzekeringsovereenkomst, kan het Bestuur het beleggingsbeleid binnen het gesepareerde beleggingsdepot slechts in beperkte mate beïnvloeden. Het beheer van het gesepareerde depot is door de verzekeraar uitbesteed aan ING Investment Management (tegenwoordig: NN Investment Partners). Het mandaat van ING Investment Management (de Strategische Asset Allocatie) voorziet in 25% aandelenfondsen, 70% obligatiefondsen en 5% direct vastgoedfondsen. De bandbreedtes voor zowel aandelenfondsen als obligatiefondsen bedragen beiden +/- 7,5% en de bandbreedte voor direct vastgoedfondsen bedraagt +/- 5%. In 2014 heeft het Bestuur in overleg met NN besloten, gegeven de slechte performance van het Emerging Market Fund, deze participatie te verkopen en de middelen te investeren in de overige aandelen fondsen waarin bij ING-IM binnen het garantiecontract kan worden belegd.

ING Investment Management draagt er, vanuit haar maatschappelijke verantwoordelijkheid, zorg voor dat er wordt belegd in ondernemingen die een goed track record binnen hun branche hebben en waar "sustainability" en ethisch handelen belangrijke kernwaarden zijn. De beleggingen in het vastgoed zijn ondergebracht bij CBRE Global Investors.

Beleggingsbeleid (eigen vermogen)

Het eigen vermogen wordt door het Bestuur naar eigen inzicht belegd. In augustus 2008 is besloten het eigen vermogen onder te brengen in deposito's met een looptijd tot het einde van het garantiecontract dan wel te storten op spaarrekeningen bij gerenommeerde Nederlandse banken. De achtergrond van deze beslissing was de zekerstelling van het eigen vermogen in het kader van de afloop van het garantiecontract eind 2014 plus de spreiding van het eigen vermogen over meerdere financiële instellingen. Gezien het zeer beperkte rendement op spaarrekeningen en de bestemming van het eigen vermogen op langere termijn heeft het Bestuur in 2012 besloten een deel van het eigen vermogen onder te brengen in het gesepareerd depot bij NN. Eind 2014 heeft het bestuur samen met haar investment consultant een beleggingsbeleid voor het eigen vermogen opgesteld en geïmplementeerd. Op basis van de lange termijn doelstelling heeft het bestuur besloten om het eigen vermogen te investeren in beleggingsfondsen van BlackRock voor aandelen (45%) en vastrentende waarden (55%). In december 2014 is € 53.100.000 geïnvesteerd in deze beleggingsfondsen. De per 31 december 2014 vrijgevallen gelden uit de deposito's bij ING Bank van € 13.631.000 zijn begin 2015 op dezelfde wijze belegd.

1) Deze wordt bepaald door de balans van het gesepareerd depot bij NN te consolideren met de balans van het pensioenfonds. Feitelijk wordt hier verondersteld dat het pensioenfonds geen garantiecontract heeft afgesloten met NN, maar dat de balansposities van het gesepareerd depot voor rekening en risico zijn van het pensioenfonds.

Toeslagenbeleid

De pensioenen van de (gewezen) deelnemers en de pensioengerechtigden worden verhoogd volgens categorie D4 van de indexatiematrix. Dit betekent een voorwaardelijke indexatietoezegging gekoppeld aan een achteraf bepaalde maatstaf (in ons geval loon- c.q. prijsindex). De pensioenen worden niet verhoogd als de dekkingsgraad op basis van beleggingen lager is dan 112%. De beoordeling van de vraag of de financiële situatie en de dekkingsgraad op basis van beleggingen toereikend zijn om toeslagen toe te kennen wordt uitsluitend gedaan door het Bestuur. Het Bestuur zal bij deze beoordeling de omvang van het eigen vermogen van het fonds (en de te verwachten ontwikkeling hiervan op langere termijn) mee wegen. Indien de dekkingsgraad op basis van beleggingen van het fonds tenminste 112% bedraagt, kunnen de pensioenaanspraken voor de deelnemers worden verhoogd met maximaal de loonindex (algemene salarisverhoging van de Onderneming) en die van de gepensioneerden en gewezen deelnemers met maximaal de prijsindex (alle huishoudens november – november), tenzij de loonindex lager is dan de prijsindex. In dat geval ontvangen de gepensioneerden en gewezen deelnemers ook maximaal de loonindex.

Premiebeleid

De regeling van het fonds is een Collective Defined Contribution (CDC) regeling. De premie lag daarbij in de uitvoeringsovereenkomst vast tot ultimo 2014. In deze overeenkomst is ook vastgelegd onder welke condities de premie voor herziening in aanmerking komt. Dit doet zich uitsluitend voor wanneer de gemiddelde leeftijd van het actieve deelnemersbestand met meer dan twee jaar wijzigt ten opzichte van de gemiddelde leeftijd per 1 april 2011, zijnde 40,5 jaar. In 2014 is de gemiddelde leeftijd gestegen van 42,3 jaar naar 42,7 jaar. Dit betreft een beperkte overschrijding die pas in de tweede helft van 2014 is opgetreden. Gezien het zeer beperkte belang heeft het Bestuur hier geen consequenties aan verbonden. Het premieniveau was door de Onderneming vastgesteld op 25,9% van de pensioengrondslagen.

Reservebeleid

Bij het aangaan van het garantiecontract heeft het Bestuur besloten om tijdens de looptijd van het garantiecontract twee reserves op te bouwen, de reserve “beheerskosten” en de reserve “herverzekeringskosten”, die bij het einde van het garantiecontract respectievelijk 4,1% en 1,8% van de VPV dienen te bedragen. Jaarlijks werd 0,45% van de VPV per ultimo boekjaar toegevoegd aan deze twee reserves. De reserve “herverzekeringskosten” werd aangelegd om een eventueel tekort van de dekkingsgraad zodanig aan te vullen, dat het fonds de aanspraken desgewenst in een nieuwe verzekering onder kon brengen. Ook kan deze reserve worden gebruikt om een eventueel tekort van de dekkingsgraad zodanig aan te vullen dat het recht op overrentedeling kan worden gecontinueerd. De reserve beheerskosten is bedoeld om de beheerskosten na afloop van het garantiecontract rechtstreeks te kunnen betalen, indien deze niet uit de overrente gefinancierd kunnen worden.

Het Bestuur heeft in 2009 besloten, mede gelet op de ontwikkelingen van de financiële markten, een beleidsreserve te vormen, welke diende als buffer om mede veilig te stellen dat de dekkingsgraad op basis van beleggingen eind 2014 112% zou bedragen. De beleidsreserve werd gevormd uit de in enig jaar beschikbare middelen voortvloeiend uit een positief saldo uit de premie en overrente. De dekkingsgraad op basis van beleggingen is eind 2014 uitgekomen op 104,7%, waarmede niet aan de doelstelling is voldaan.

Het nieuwe bestuur van het multi-opf zal in 2015, mede afhankelijk van de methode waarop het garantiecontract met NN zal worden afgewikkeld, een nieuw reservebeleid voor het compartiment SPH dienen te formuleren.

Het Bestuur heeft in de vergadering van 11 maart 2009 besloten de technische winstdeling onder te brengen in een beklemd reserve “aandeel technisch resultaat”. In het garantiecontract is vastgelegd dat bij een positief technisch resultaat 70% toekomt aan het Pensioenfonds. Een eventueel negatief technisch resultaat is voor risico van de herverzekeraar. De technische winstdeling wordt daadwerkelijk uitgekeerd per periode van 5 jaar. De tweede en laatste periode van 5 jaar zal bij de beëindiging van het garantiecontract per eind 2014 met twee jaar worden verlengd tot eind 2016. Verdeling van een dan resulterend positief technisch resultaat zal begin 2017 plaatsvinden. Door de technische winstdeling onder te brengen in de beklemd reserve loopt het fonds geen risico op een negatief aandeel technisch resultaat.

Beleggingen

Gesepareerd beleggingsdepot

Voor de bij NN verzekerde pensioenverplichtingen wordt een gesepareerd beleggingsdepot aangehouden. Het vermogensbeheer van het gesepareerde depot is door NN uitbesteed aan ING Investment Management. De wijze van beleggen is vastgelegd in het beleggingsplan. De strategische asset mix is vastgesteld op 70% vastrentende waarden, 25% aandelen en 5% direct vastgoed. Het beleggingsplan voorziet in een bandbreedte van 7,5% voor de vastrentende waarden en de aandelen. De bandbreedte voor vastgoed is 5%. De duratie van de vastrentende waarden wordt afgestemd met de duratie van de pensioenverplichtingen. Gezien het feit dat de pensioenverplichtingen volledig zijn herverzekerd, hebben fluctuaties in de waarde van het gesepareerde depot bij een lagere waarde van de beleggingen dan van de verplichtingen geen invloed op de dekkingsgraad van het fonds tot het einde van het garantiecontract.

De beleggingen van het gesepareerde beleggingsdepot op marktwaarde zijn als volgt:

(in duizenden euro)	2014		2013	
	Waarde	Aandeel	Waarde	Aandeel
	€	%	€	%
Vastgoedbeleggingen	13.424	3,6	14.215	4,5
Zakelijke waarden	107.229	28,6	87.585	27,8
Vastrentende waarden	254.112	67,8	213.325	67,6
Overige beleggingen	115	0,0	241	0,1
Totaal	374.880	100,0	315.366	100,0

Het rendement op de beleggingen van het gesepareerde depot is als volgt:

	2014	2013
Vastgoedbeleggingen	-1,3%	-3,2%
Zakelijke waarden	15,1%	21,0%
Vastrentende waarden	37,0%	-2,6%
Totaal	28,8%	3,4%

De benchmark heeft een rendement van 36,0% op de vastrentende waarden behaald (2013: -3,3%). Op aandelen behaalde de benchmark een rendement van 15,7% (2013: 19,7%).

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat het rendement op het gesepareerde depot 28,8% bedraagt. Volgens het garantiecontract wordt het behaalde rendement op het gesepareerde depot gecorrigeerd voor wijzigingen in de marktwaarde van de obligaties.

Deze correctie verloopt via een zogenaamde herwaarderingsreserve in het gesepareerd depot. Ultimo 2014 bedraagt de herwaarderingsreserve € 103.762.000 (2013 € 36.360.000). Na correctie voor de wijzigingen in de marktwaarde zal over 2014 een bedrag van € 11.170.000 (2013: € 13.527.000) inzake overrente aan het fonds worden uitgekeerd.

Beleggingen voor risico Pensioenfonds

De beleggingen voor eigen risico van het fonds zijn als volgt:

- ING Investment Management: € 11.172.000 (2013: € 27.490.000). Deze gelden maken deel uit van het gesepareerd depot en volgen de beleggingsmix daarvan. Gezien het feit dat de juridische eigendom van dit depot bij NN ligt, is deze post in de balans opgenomen onder de 'vorderingen en overlopende activa'.
- Participaties in beleggingsfondsen voor aandelen en vastrentende waarden van BlackRock: € 53.100.000 (2013: nihil).
- Spaarrekeningen bij ABN AMRO: € 2.384.000 (2013: € 24.240.000). Deze zijn dagelijks opvraagbaar en hebben een variabele rente.
- Bankrekening bij KasBank: € 13.631.000 (2013: nihil). Dit bedrag heeft betrekking op de per 31 december 2014 vrijgevallen deposito's bij ING Bank.

Het rendement van het eigen vermogen over 2014 is als volgt:

	2014	2013	2012
(in duizenden euro)	€	€	€
Deposito's ING-IM	545	540	545
Spaarrekeningen	251	247	317
Participaties in beleggingsfondsen (na aftrek kosten)	91	0	0
Totaal	887	787	862

Het rendement op de beleggingen in het gesepareerd depot is begrepen in de over 2014 te ontvangen overrente.

Beleggingsdepot voor risico deelnemers

Het pensioenreglement voor de vrijwillige aanvullende pensioenspaarregeling op basis van collectieve beleggingsverzekeringen (bijspaarmodule) is per 1 januari 2006 gewijzigd. Als gevolg hiervan komen sinds 1 januari 2006 geen nieuwe deelnemers meer in aanmerking voor de regeling en kunnen bestaande deelnemers geen bijdragen meer verrichten. Aangezien Nationale-Nederlanden het product Collectieve Beleggingsverzekering (CBV) waar bij deze regeling de premie in werd belegd heeft beëindigd, is met Nationale-Nederlanden overeengekomen dat de deelnemers in de CBV de beleggingen uit de CBV kosteloos kunnen omzetten in beleggingen binnen NNPP. Eind 2013 zijn alle beleggingen uit de CBV omgezet naar beleggingen binnen NNPP. Het depot van deze regeling was ultimo 2014 € 910.000 (2013 € 923.000).

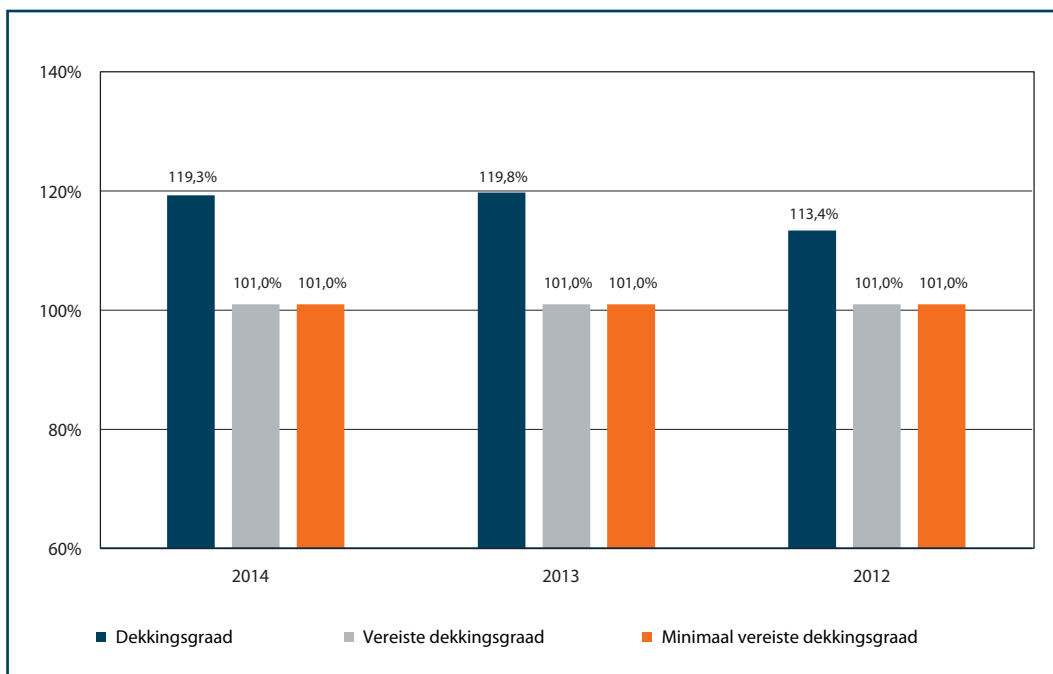
In 2011 is het fonds gestart met de Aanvullende Vrijwillige Pensioenregeling op basis van NNPP. Deze regeling is geactiveerd per 1 november 2011. Het depot van deze regeling was ultimo 2014 € 925.000 (2013 € 623.000).

Samenvatting actuariel rapport

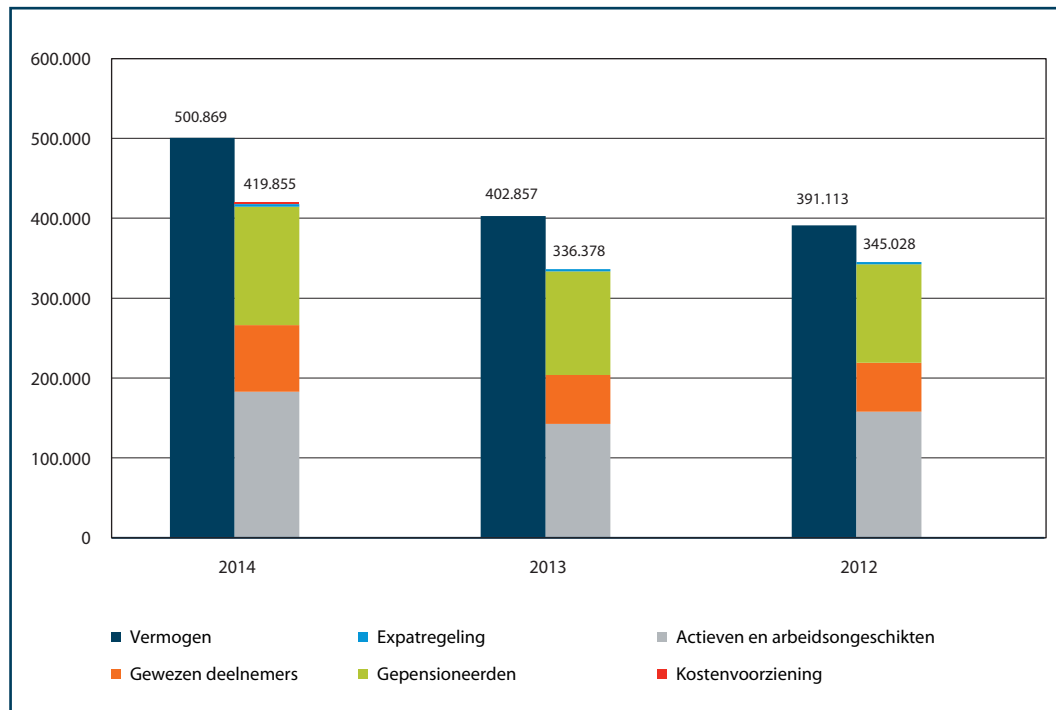
Financiële positie

De dekkingsgraad van het fonds daalde van 119,8% ultimo 2013 naar 119,3% ultimo 2014. De dekkingsgraad ultimo 2014 is hoger dan de (minimaal) vereiste dekkingsgraad. Het fonds verkeert daarom ultimo 2014 niet in een situatie van een dekkings- of een reservetekort.

Onderstaande grafiek laat de ontwikkeling van de dekkingsgraad zien. De dekkingsgraad is gebaseerd op de technische voorziening waarbij de voorgeschreven rentetermijnstructuur is gebruikt voor de verdiscontering. Er is conform de voorschriften van DNB gerekend met een driemaandsmiddeling en daarnaast is er gebruik gemaakt van de Ultimate Forward Rate methodiek (UFR).

De volgende grafiek geeft het vermogen en de technische voorziening(en) weer.

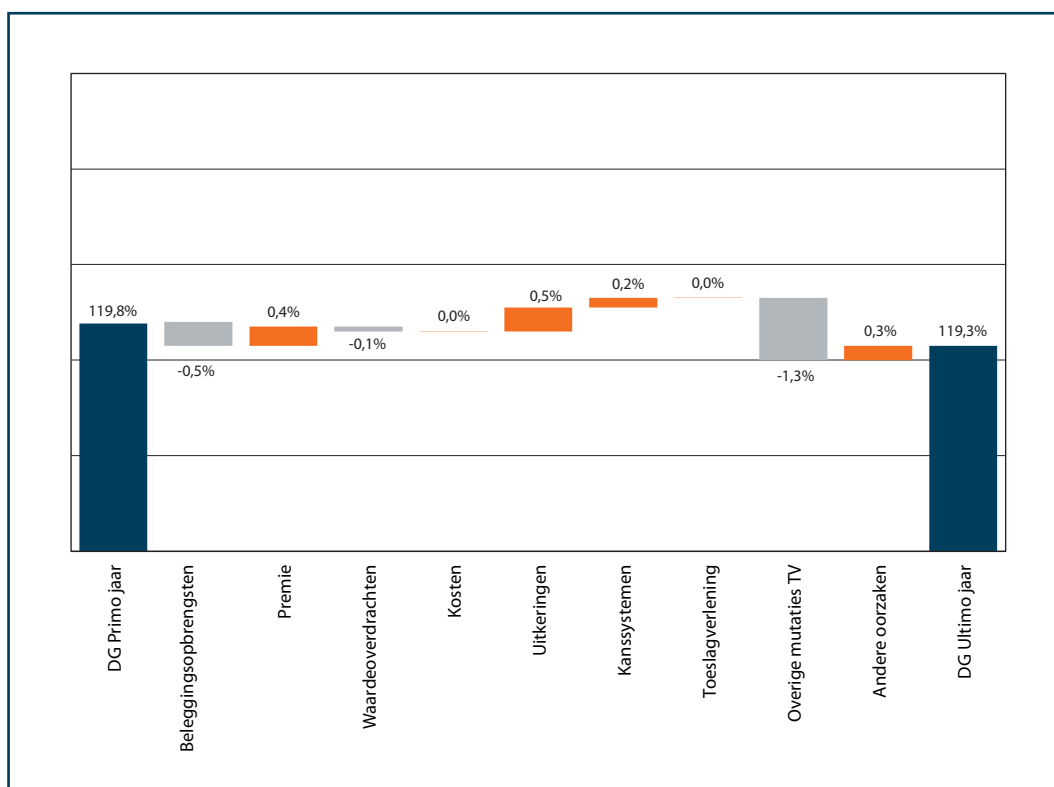

(Minimaal) vereiste financiële positie

De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt 101,0% ultimo 2014. Voor fondsen die hun verplichtingen via een garantiecontract volledig hebben herverzekerd, geldt vanaf 1 februari 2011 niet meer de eis dat er een vereist eigen vermogen dient te worden aangehouden. De vereiste dekkingsgraad is derhalve in beginsel 100,0%, maar wordt gelijkgesteld aan de minimaal vereiste dekkingsgraad van 101,0%.

Analyse van het resultaat

In boekjaar 2014 is een positief resultaat van 14.535 gerealiseerd. In 2013 was er een positief resultaat van 20.394. Ondanks het positieve resultaat in 2014, daalde de dekkingsgraad met 0,5%-punt. De invloed van het resultaat op de dekkingsgraad is in de volgende grafiek weergegeven en uitgesplitst naar mutatie-oorzaak.

Onder de component "overige mutaties technische voorzieningen (TV)" is het effect op de dekkingsgraad opgenomen dat ontstaat door de overgang op de Prognosetafel AG2014 en de wijziging van de fondsspecifieke ervaringssterfte per jaareinde 2014. Tevens is onder deze component het negatieve resultaat opgenomen dat ontstaat door de vorming van de kostenvoorziening eind 2014.

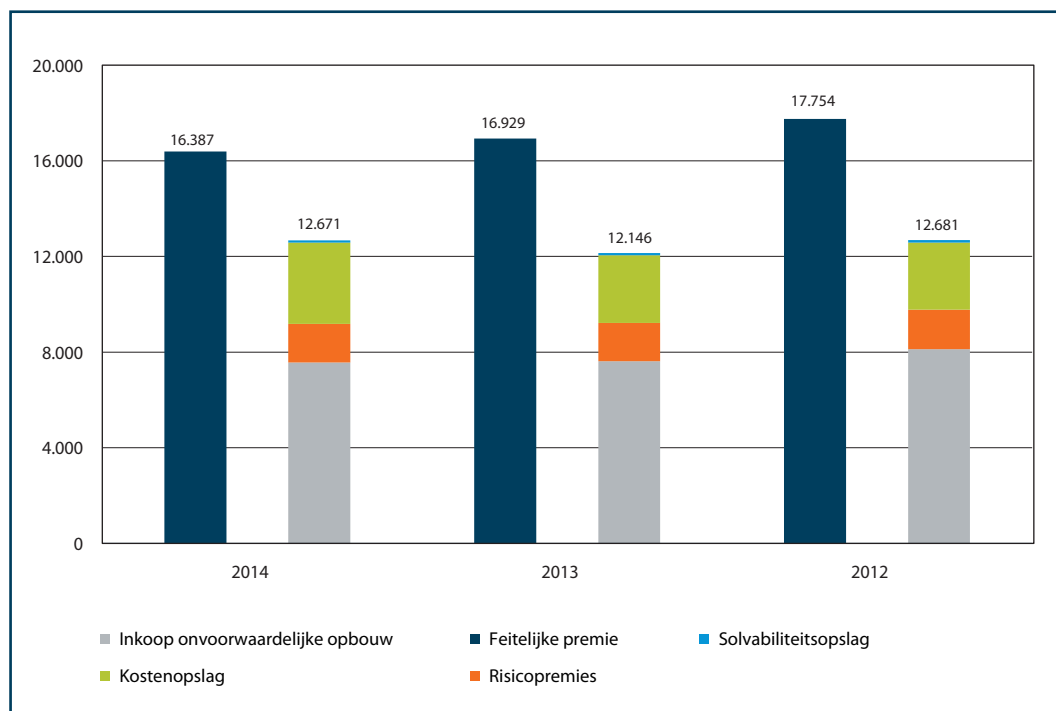
Kostendeekkende premie

Het fonds heeft de pensioenverplichtingen, met uitzondering van de kostenvoorziening, volledig ondergebracht in een garantiecontract. In de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn) van het fonds is vastgelegd dat de kostendeekkende premie wordt vastgesteld op basis van fondsgrondslagen en een gedempt premiebeleid, rekening houdend met een vaste rente van 4%. Onder de huidige wet- en regelgeving mag het fonds er echter ook voor kiezen om de kostendeekkende premie te baseren op de premie die met de verzekeraar is overeengekomen.

Vooruitlopend op de aanpassing van de abtn heeft het bestuur besloten om vanaf boekjaar 2013 de kostendeekkende premie te baseren op de premie die betaald is voor het garantiecontract.

De kostendeekkende premie bedraagt aldus 12.671. De feitelijk ontvangen premie is met 16.387 hoger.

In onderstaande grafiek worden de feitelijke premie en de kostendeekkende premie op basis van de premie voor het garantiecontract over de afgelopen jaren weergegeven. Hierbij is de kostendeekkende premie uitgesplitst conform de vereisten uit de Pensioenwet.

Risicobeheersing

Het fonds kent de volgende financiële en operationele risico's.

Financiële risico's

De financiële risico's van het fonds zijn afgedekt door het garantiecontract. Het fonds heeft met ingang van 1 januari 2005 een garantiecontract afgesloten met Nationale-Nederlanden voor een periode van 10 jaar. In dit contract is vastgelegd dat alle nominale pensioenaanspraken levenslang worden gegarandeerd door de verzekeraar. Met het garantiecontract is het fonds een volledig verzekerd fonds. Alle belangrijke financiële risico's van het fonds, zoals het langlevens risico, het beleggingsrisico en het verzekeringsrisico, komen voor rekening van de verzekeraar.

Per 1 januari 2005 zijn alle opgebouwde pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers deelnemers en pensioengerechtigden onder dit contract gebracht. Ook de jaarlijkse opbouw van de rechten en de inkoop van eventuele toeslagen worden onder de voorwaarden van het contract bij de verzekeraar ingekocht. De pensioenverplichtingen onder het contract worden berekend op basis van een rekenrente van 4%. Tegenover het totaal aan pensioenverplichtingen staat een gesepareerd depot van beleggingen, waarvan de verzekeraar de juridische eigenaar is.

De beleggingen van het gesepareerde depot vinden plaats conform een beleggingsmandaat. Het beleggingsmandaat komt tot stand in overleg tussen de verzekeraar, de vermogensbeheerder en de beleggingscommissie van het Bestuur, waarbij de verzekeraar de beslissende stem heeft. Het behaalde rendement op het gesepareerde depot wordt gecorrigeerd voor de marktwaaarde van de obligaties middels een zogenaamde herwaardingsreserve. Deze correctie zorgt er voor, dat de opbrengst van de vastrentende portefeuille in de loop der jaren niet sterk schommelt als gevolg van variaties in de marktrente. Van het gecorrigeerde rendement komt 4% ten goede aan de verzekeraar. Het rendement boven de 4% (overrente) komt ten gunste van het fonds. Wanneer in enig jaar een rendement wordt behaald dat lager is dan 4%, dan wordt deze negatieve overrente verrekend met een toekomstige positieve overrente. Pas nadat deze verrekening heeft plaatsgevonden, wordt toekomstige overrente weer aan het fonds uitgekeerd. In het verslagjaar is een positieve overrente behaald.

Het garantiecontract kent geen staartverplichtingen. Na beëindiging van het contract blijven de garanties met betrekking tot de op dat moment opgebouwde nominale aanspraken onverkort gelden. Wanneer het fonds – op basis van een door het garantiecontract geboden mogelijkheid – afziet van het recht op overrente deling komen alle risico's en kosten (administratiekosten, excassokosten, beheerskosten etc.) voor rekening van de verzekeraar.

De resterende financiële risico's voor het fonds zijn:

- De financiële positie van de verzekeraar. Bij het aangaan van het garantiecontract heeft het fonds geselecteerd op een gedegen en solide marktpartij. Daarnaast staat de verzekeraar onder toezicht van DNB. De verzekeraar heeft op balansdatum de A-rating. Het Bestuur toetst periodiek welke rating de verzekeraar heeft en informeert de deelnemers over dit risico.
- De aan uitgaande waardeoverdrachten verbonden meerkosten indien de marktrente beneden de rente van het garantiecontract ligt.
- Toereikendheid van de premie. Tijdens de looptijd van het garantiecontract werd de inkoop van de pensioenrechten, zoals vastgelegd in het reglement, gefinancierd uit de premie. Uit de laatste continuïteitsanalyse (2012) blijkt dat de premiestelling tot het eind van het garantiecontract (en daarmee van de uitvoeringsovereenkomst) toereikend is, ook als de situatie zich ongunstiger zou ontwikkelen dan in een standaard scenario is aangenomen, om de jaarlijkse inkoop van pensioenrechten te financieren.
- Beleggingsrisico eigen vermogen. Het eigen vermogen van het fonds is volledig belegd in participaties in beleggingsfondsen voor aandelen of vastrentende waarden. Het fonds loopt hierbij de volgende risico's:
 - Renterisico: het risico dat door een verandering in de couponrente het rendement op vastrentende waarden daalt. Dit risico is beperkt.

- Zakelijke waarden risico: het risico dat de beleggingen van het pensioenfonds in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt dit risico door een voldoende spreiding gemitigeerd.
- Valutarisico: het risico dat de beleggingen van het pensioenfonds in waarde dalen als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Naast de beleggingen in euro's worden de beleggingen in andere valuta's voldoende gespreid.
- Kredietrisico: het risico dat met betrekking tot de beleggingen in vastrentende waarden één of meerdere van de tegenpartijen in de portefeuille niet (geheel) aan de vooraf afgesproken betalingen kan voldoen. In het beleggingsbeleid wordt dit risico beperkt door in principe uitsluitend te beleggen in fondsen met minimaal een BBB rating.
- Concentratierisico: het risico dat een te groot deel van het vermogen bij één debiteur geconcentreerd blijkt te zijn. In het beleggingsbeleid wordt dit risico door een voldoende spreiding gemitigeerd.

Operationele risico's

Het fonds kent operationele risico's bij de uitvoering van de pensioenactiviteiten, als gevolg van niet afdoende of falende interne processen, menselijk gedrag en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen.

- De administratieve taken van het fonds bestonden uit het doorgeven van deelnemersgegevens aan de pensioenuitvoerder AZL en het controleren van de administratieve verwerking door AZL. Voor het doorgeven van de deelnemersgegevens is een Service Level Agreement (SLA) opgesteld met de afdeling Human Resource Management van de Onderneming, welke één maal per jaar wordt geëvalueerd. De maandelijkse procedure voor het uitwisselen van gegevens werd nauwgezet uitgevoerd, teneinde te bewerkstelligen dat gewerkt werd met een accuraat en betrouwbaar deelnemersbestand. Eén maal per jaar (op 1 april) werd het deelnemersbestand op medewerkersniveau vergeleken met het bestand van de personeelsadministratie van de Onderneming. In verband met het einde van het garantiecontract met NN heeft per 31 december 2014 een extra vergelijking plaatsgevonden.
- Het doorgeven van de deelnemersgegevens aan AZL gebeurt elektronisch, waarbij alle ingebrachte mutaties worden gecontroleerd door een andere medewerker van het fonds. Het elektronische systeem van AZL is in feite het administratiesysteem van het Pensioenfonds en vormt de basis voor het berekenen van de premiebetaling door de Onderneming. Bij collectieve wijzigingen vindt de controle steekproefsgewijs plaats.
- Voor de administratieve verwerking van de gegevens door AZL is een SLA afgesloten met NN. De SLA wordt één maal per kwartaal gemonitord. De risico's bij de administratieve processen bij AZL worden gemitigeerd door de interne beheersmaatregelen die zijn beschreven in het ISAE3402 type II-rapport van AZL. Het fonds heeft door haar opzet een zelfstandige positie. Het Dagelijks Bestuur houdt toezicht op de dagelijkse uitvoering van de administratie door AZL. Door dit strikte toezicht wordt de kans op risico's verkleind.
- Voor betalingen van het fonds zijn te allen tijde twee (elektronische) handtekeningen van bestuursleden nodig.

Risico monitoring en beheersing

In augustus 2012 heeft het Bestuur het rapport Risicomanagement vastgesteld. Eind 2012 heeft het bestuurslid mevrouw Mr. S. Koenders de verantwoordelijkheid voor het risicomanagement op zich genomen, en is zij de trekker geworden van de commissie risicomanagement. Bij elke bestuursvergadering rapporteerde de commissie over de meest belangrijke Key Performance Indicators.

De vooralsnog door het Bestuur als belangrijkste KPI's geïdentificeerd zijn:

1. de dekkingsgraad;
2. de liquiditeit van het fonds;
3. het uitbestedingsrisico;
4. het IT risico;
5. de rating van NN;
6. de samenwerking met de Onderneming;
7. de juridische risico's;
8. de integriteitsrisico's.

Toekomstparagraaf

Met ingang van 1 januari 2015 is een nieuw Financieel Toetsings Kader (nFTK) van kracht geworden. Het belangrijkste doel van de nieuwe wettelijke regels is een robuust en toekomstbestendig pensioenstelsel waarin het pensioenvermogen van de deelnemers stabiel wordt beheerd en een evenwichtige verdeling van lusten en lasten plaatsvindt over generaties. In het nFTK vervalt de 3-maandsmiddeling van de RTS zoals deze tot eind 2014 mocht worden toegepast bij het bepalen van de voorziening pensioenverplichtingen. Ten gevolge hiervan stijgt deze voorziening per 1 januari 2015 van € 417.635.000 naar € 438.065.000, en daalt de dekkingsgraad van 119,3% naar 113,8%.

In haar vergadering van 31 maart 2015 heeft het bestuur van Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV het besluit over een eventuele toeslagverlening per 1 april 2015 voor het Compartiment SPH uitgesteld. Het uitstel van de besluitvorming is het gevolg van het nog ontbreken van een nadere uitwerking in het specifieke geval van een gedeeltelijk herverzekerd pensioenfonds van de nieuwe wettelijke regels voor het Financieel Toetsings Kader, in samenhang met het nog niet afgerond hebben van de gesprekken over de afwikkeling van het garantiecontract met NN.

Amersfoort, 24 juni 2015

Ing. A. Driesse

Ir. W.P.S. Janssen

Dr. Ir. J. Krijgsman

Mr. H.W.L.A. de Lange, voorzitter

H.W.J. Liekens

Ir. K. Nije

Mr. H.G.I.M. Peters

Ir. J.M.N. Tummers

Verantwoordingsorgaan

Verslag Verantwoordingsorgaan Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV

Het Verantwoordingsorgaan (VO) heeft als wettelijke taak om als onafhankelijk orgaan een oordeel uit te spreken over het door het bestuur van het pensioenfonds gevoerde beleid, de gemaakte beleidskeuzes en de naleving van de principes van goed pensioenbestuur. Belangrijk uitgangspunt daarbij is de vraag of het bestuur bij de genomen besluiten op een evenwichtige wijze met de belangen van de actieve deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever rekening heeft gehouden. Daarnaast adviseert het VO het bestuur op tal van zaken die voor het pensioenfonds van belang zijn.

In dit verslag heeft het VO - op basis van de door het bestuur verstrekte informatie - zijn beargumenteerd oordeel over het handelen van het bestuur, het gevoerde en te voeren beleid, evenals de naleving van de Code Pensioenfonds vastgelegd.

Inleiding

Per 1 januari 2013 zijn DHV en Royal Haskoning juridisch gefuseerd. In aansluiting daarop zijn op 1 juli 2014 de arbeidsvoorwaarden van de werknemers geharmoniseerd. Een belangrijk onderdeel van het arbeidsvoorwaardelijk pakket zijn de pensioenregelingen van de voormalige ondernemingen. De Sociale Partners zijn overeengekomen dat ook deze regelingen geharmoniseerd dienden te worden en dat de nieuwe regeling bij één partij zou worden uitgevoerd. Dit heeft geresulteerd in de oprichting per 1 januari 2015 van het multi-ondernemingspensioenfonds HaskoningDHV (SPHDHV), met twee compartimenten.

Het jaar 2014 werd daarmee een bijzonder jaar voor zowel de Stichting Pensioenfonds DHV (SPDHV) als de Stichting Pensioenfonds Haskoning (SPH).

Het verslag is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van het huidige VO SPHDHV. Conform de wettelijk gestelde vereisten wordt het oordeel door het VO gegeven over elk compartiment afzonderlijk. Door de continuïteit van voormalige VO leden van SPDHV en SPH is er in voldoende mate kennis en kritisch vermogen om over het verslagjaar zowel over beide voormalige fondsen een oordeel te kunnen geven als over het gemeenschappelijke fusieproces.

Algemeen

Het VO heeft in het kader van haar taakuitoefening kennis genomen van het bestuursverslag Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV, het jaarverslag van Stichting Pensioenfonds DHV, het jaarverslag van Stichting Pensioenfonds Haskoning, de actuariële rapporten van SPDHV en SPH, het rapport van de Visitatiecommissie SPHDHV en de rapportage van de Compliance Officers van SPDHV en SPH. Het VO heeft geen gebruik gemaakt van het recht op overleg met de externe actuaris en de externe accountant.

Per 1 januari 2015 zijn beide voormalige fondsen opgegaan in de multi-opf SPHDHV. Dientengevolge zijn per die datum twee leden van het VO SPDHV afgetreden. Het betreft een lid namens de werkgever en een lid namens de gepensioneerden. Bij het VO SPH is een lid namens de werkgevers afgetreden. Uit het oogpunt van continuïteit, voortgang van lopende integratieprocessen en borging van deskundigheid is de zittingstermijn van de overige VO leden met één jaar verlengd. Nynke Dalstra is per 1 januari 2015 als nieuw lid in het VO SPHDHV benoemd. Het VO SPHDHV dankt Tjeerd Nieuwenhuizen, Johan van Manen en Anton van der Sanden voor hun betrokkenheid en inzet.

Wetgeving en reglementen

Per 1 januari 2014 is de Code Pensioenfondsen en per 1 juli 2014 de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen van kracht. Het VO heeft vastgesteld dat de beide besturen van de voormalige fondsen adequaat hebben ingespeeld op de gewijzigde governance vereisten en wet- en regelgeving. De statuten, reglementen en uitvoeringsovereenkomsten zijn onder de loep genomen en daar waar nodig in 2014 aangepast. Tevens zijn in 2014 – conform de gewijzigde fiscale wetgeving – de pensioenrichtleeftijd en de opbouwpercentages aangepast.

Door de wetgeving is ook de rol van het VO gewijzigd. Vooral de formele adviesfunctie is flink uitgebreid. In dit kader heeft het VO advies gegeven over het Reglement van het VO, de vereiste competenties van het VO en over de gewijzigde statuten.

Fusie SPDHV en SPH

In het verslagjaar hebben de voormalige VO's regelmatig overleg gevoerd met hun bestuur over het fusietraject tussen SPDHV en SPH. Sinds medio 2014 hebben de verantwoordingsorganen van beide fondsen veelal gezamenlijk vergaderd. Aan de overleggen met het bestuur werd ook deelgenomen door bestuursleden van beide fusiepartners. Advisering en besluitvorming hebben in gezamenlijkheid plaatsgevonden. Alleen daar waar belangen van deelnemers en gepensioneerden dit wenselijk maakten, is in afzonderlijkheid besloten en separaat gerapporteerd.

Er is binnen het VO en tussen het VO en het bestuur intensief gesproken over de koers en opties voor stichting Pensioenfonds HaskoningDHV in de komende jaren. Sommige keuzes daarbij liggen uiteindelijk bij de Sociale Partners. Het VO is van mening dat met betrekking tot dit onderwerp alle aspecten binnen de besturen aan de orde zijn komen. Ook de rol van het VO zelf is in dit kader uitvoering aan de orde geweest.

Het VO heeft in 2014 meerdere adviezen uitgebracht, overwegend in relatie tot de vorming van het multi-opf:

1. Bestuursmodel SPHDHV

Het VO heeft positief geadviseerd over de invoering van een paritair bestuursmodel. De functies zijn evenwichtig verdeeld tussen zowel de geledingen (deelnemers, gepensioneerden en werkgever) als tussen de oorspronkelijke entiteiten (SPDHV en SPH). Dit bestuursmodel maakt het onder meer mogelijk externe deskundigheid in het fondsbestuur op te nemen. Daarvan is gebruik gemaakt. Daarnaast is evenwichtigheid betracht in ervaring en gewenste verjonging met waarborging van afdoende deskundigheid.

2. Vorming multi-opf SPHDHV

Het VO heeft positief geadviseerd over de fusie van SPDHV en SPH tot een multi-opf. Belangrijke achtergrond voor dit positieve advies is de wens om binnen één onderneming met één arbeidsvoorwaardenpakket voor de medewerkers één gemeenschappelijke pensioenregeling bij één uitvoerder aan te kunnen bieden. Met het bestuur en andere direct belanghebbenden zijn diverse overleggen gevoerd waarin de voordelen en nadelen transparant en openhartig zijn besproken. In het advies over de vorming en de diverse onderstaande deeladviezen is afdoende vast komen te staan dat er sprake is van evenwichtige belangenafweging en dat geen der belanghebbenden onevenredig nadeel dan wel voordeel zal hebben van de fusie.

Op onderdelen is het VO kritisch en volgt daartoe nauwlettend de verdere ontwikkelingen. Een beperkt aantal aandachtspunten is vastgelegd en de voortgang daarvan maakt onderdeel uit van de overlegagenda met het bestuur.

3. Kostenreglement SPHDHV

Over het Kostenreglement is positief geadviseerd. Direct toerekenbare kosten worden toegerekend aan het desbetreffende compartiment. Gemeenschappelijke kosten van het pensioenbureau worden op basis van de in het Kostenreglement vastgelegde verdeelsleutels toegerekend. Naar het oordeel van het VO zijn deze uitgangspunten evenwichtig.

4. Klachten- en geschillenregeling SPHDHV

Over het Klachtenreglement heeft het VO positief geadviseerd. Het VO is voorstander van laagdrempeligheid en blijft alert op dit punt.

5. Profiel Visitatiecommissie SPHDHV

Het VO heeft het profiel voor de Visitatiecommissie (VC) vastgesteld. Vooruitlopend op de samenstelling van de VC voor het nieuwe fonds heeft het VO in 2014 gezocht naar nieuwe kandidaten. Het VO heeft na selectie een VC lid voorgedragen aan het bestuur ter benoeming per 1 januari 2015.

6. Reglement Visitatiecommissie SPHDHV

Het VO heeft positief geadviseerd over het reglement. Het reglement is in lijn met die van de voormalige VC van SPDHV. De evaluatie daarvan en de ervaringen daarmee waren positief.

7. Samenstelling VO SPHDHV

Op advies van het VO is door het bestuur ingestemd om gedurende het fusieproces continuïteit te borgen door verkiezingen voor het VO door te schuiven naar eind 2015. Het VO stelt voor om bij de samenstelling van het nieuwe VO rekening te houden met:

- verjonging, waarbij wordt gedacht aan deelnemers die pas na de fusie van de ondernemingen in dienst getreden zijn;
- spreiding in de zittingstermijnen en wisseling van leden per medio van het kalenderjaar omdat dit beter aansluit bij de jaar(verslag) processen.

8. Competentievisie VO SPHDHV

Het VO heeft de vereiste competenties en specialisatiegebieden voor leden van het VO vastgesteld. Daarnaast heeft het VO zichzelf tegen deze meetlat gehouden. Volgens de deskundigheidsmatrix zijn alle deskundigheidsgebieden voldoende afgedekt op minimaal deskundigheidsniveau A en op meerdere gebieden is sprake van meer gespecialiseerde kennis. Op de deskundigheidsgebieden Communicatie en Uitbesteding zal extra ingezet gaan worden door het VO.

9. Reglement VO SPHDHV

Het Reglement van het VO is vastgesteld na advies van het VO. Het Reglement is in lijn met de wettelijke en statutaire vereisten en verantwoordelijkheden. Het bestuur heeft in het Reglement enkele bovenwettelijke bevoegdheden toegekend aan het VO.

10. Beloningsbeleid SPHDHV

Het VO heeft positief geadviseerd over de voorgestelde beloning van bestuursleden en commissieleden. Er is vastgesteld dat er gematigd tot marktconform wordt beloond.

11. Uitvoeringsovereenkomst SPHDHV

Het VO heeft positief geadviseerd over de Uitvoeringsovereenkomst. De toewijzing van nieuwe deelnemers is in overleg tussen de Sociale Partners en het bestuur toegekend aan het compartiment SPDHV. Er is uitvoerig discussie geweest over de effecten (o.a. 'vergrijzing') van deze keuze op het compartiment SPH vanaf 2015 en de wijze van vereffening van de afgedragen pensioenpremie. De premie per compartiment is vastgesteld voor een periode van 5 jaar. Daarna of na een eerdere samenvoeging van de beide compartimenten zullen er nieuwe afspraken worden gemaakt. Het VO houdt aandacht op de wijze en voorwaarden waarop mogelijke samenvoeging gestalte krijgt.

Compliance Officers en gedragscode

Het VO heeft kennis genomen van beide compliance-rapportages voor de compartimenten SPH en SPDHV. De korte rapportage van de compliance officer van het compartiment SPH geeft geen aanleiding om te twijfelen aan de correcte compliance van de betrokkenen. Wel is het VO van mening dat dit onderwerp voor de multi-opf, met zijn complexere structuur meer aandacht verdient. Het VO onderschrijft de keuze van het bestuur om in de toekomst hiervoor het format van de compliance-rapportage van het voormalige SPDHV te hanteren.

Visitatiecommissie

In overeenstemming met het advies van het VO, heeft de Visitatiecommissie in opdracht van het bestuur onderzoek gedaan naar het functioneren van o.a. het bestuur, het Pensioenbureau, de Beleggingscommissie en externe adviseurs en deskundigen en in het bijzonder naar de gang van zaken ten aanzien van de fusie en het voornemen tot fusie.

Het VO heeft kennisgenomen van de bevindingen van de VC en heeft deze meegenomen in haar aanbevelingen.

Vooruitblik

Het Nieuw Financieel Toetsingskader zal in 2015 een belangrijk aandachtsgebied zijn omdat deze directe invloed heeft op de vereiste financiële buffers van de beide compartimenten in het multi-opf. Als deze groter dienen te zijn dan in de huidige situatie dan heeft dit mogelijk invloed op het premie- en toeslagenbeleid.

In het komende jaar zal de focus van het VO liggen op de harmonisering van beleid en operationele uitvoering in beide compartimenten en de organisatie en inrichting van het pensioenbureau dat o.a. verantwoordelijk is voor de administratie en beleidsvoorbereiding van SPHDHV.

Algemeen oordeel en aanbevelingen

Het VO heeft zeer grote waardering voor de wijze waarop de voorbereiding van de fusie heeft plaatsgevonden. Een proces waaraan grote verantwoordelijkheden vastzitten is op zeer zorgvuldige en voortvarende wijze aangepakt. Alle belanghebbenden bij SPHDHV kunnen er, naar de mening van het VO, op vertrouwen dat het bestuur, zijn commissies en het Pensioenbureau werken aan een solide en toekomstbestendig fonds.

Het VO wil het bestuur van SPHDHV voor 2015 graag de volgende aanbevelingen meegeven:

Bestuur en pensioenbureau

- houdt in het kader van de volledige fusie focus op de continuïteit, kwaliteit en deskundigheid van het bestuur, toezicht en beheer;
- ten aanzien van de toekomstige samenstelling van bestuur en bestuursorganen bevelen wij aan oog te houden voor verjonging en spreiding van zittingstermijnen;
- aanbevolen wordt om de werkdruk bij het pensioenbureau goed te monitoren ten einde de goede kwaliteit en dienstverlening aan belanghebbenden te kunnen blijven waarborgen;
- aandacht houden voor de vastlegging van de taken en verantwoordelijkheden van het pensioenbureau.

Communicatie

- informeer de belanghebbenden op continue basis over de ontwikkelingen binnen het multi-opf en de eventuele gevolgen daarvan voor de belanghebbenden;
- communiceer regelmatig over de voortgang van de gesprekken met Nationale-Nederlanden;
- geef aandacht aan het managen van de verwachtingen van de deelnemers met betrekking tot het bereikbare pensioen en de risico's. Bij voorkeur tot op het niveau van de individuele deelnemer en met ondersteuning van een effectieve website.

Vermogensbeheer en risicomanagement

- de complexiteit van het beheer binnen het multi-opf vraagt extra aandacht voor het risicobeleid. Geadviseerd wordt om snel een systeem van integraal risicomanagement te ontwikkelen met bijbehorende kwartaalrapportages;
- wat betreft het vermogensbeheer en beleggingsbeleid zal duidelijker aangegeven kunnen worden wat de consequenties zijn van de fusie en het beheer van de beide compartimenten. Aanbevolen wordt om het oordeel van de VC hierin mee te wegen.

Samenvoeging compartimenten op termijn

- onderzoek de mogelijkheid om additioneel te indexeren in het compartiment SPH en naar de mogelijke risico's die zijn verbonden aan een additionele indexatie;
- onderzoek de noodzaak van premievereffening als gevolg van de 'vergrijzing' van het compartiment SPH;
- -geef prioriteit aan de ontwikkeling van beleid over de wijze waarop de fusie van de twee compartimenten zorgvuldig zou kunnen worden bereikt.

Specifiek gedeelte ten aanzien van voormalig SPH

Beleggingsbeleid

De beleggingen van SPH bestaan uit twee delen: een gesepareerd depot in het kader van het garantiecontract met Nationale-Nederlanden en een eigen vermogen dat door het bestuur zelfstandig wordt belegd. Het beleggingsbeleid voor het gesepareerde depot is vastgelegd in het garantiecontract met Nationale-Nederlanden. In het verleden is door het bestuur van SPH besloten om het eigen vermogen nagenoeg risicovrij te beleggen, gelet op de expiratie van het garantiecontract met Nationale-Nederlanden eind 2014. Het bestuur heeft per eind 2014 een nieuw beleggingsbeleid geïmplementeerd voor het eigen vermogen, met het oogmerk om, gezien de lange termijn doelstellingen, meer rendement te kunnen behalen. Het VO is van mening dat het besluitvormingsproces zorgvuldig is geweest en onderschrijft de gemaakte keuze. Het VO staat positief tegenover het feit, dat het bestuur van de SPHDHV op korte termijn met het VO wil overleggen over de risicohouding en het daaruit voortvloeiende beleggingsbeleid.

Financiële positie van SPH

De dekkingsgraad van het SPH is in 2014 stabiel gebleven ten opzichte van 2013. De gewijzigde rentetermijnstructuur heeft de verplichtingen flink doen toenemen, maar tegelijkertijd is de vordering op Nationale-Nederlanden in het kader van het garantiecontract met een gelijk bedrag toegenomen. Daarenboven is het eigen vermogen, vooral ten gevolge van in 2014 ontvangen overrente uit het garantiecontract in 2014, flink gegroeid. De toekomstige ontwikkeling van het compartiment is met name afhankelijk van de afwikkeling van het contract met NN. Het VO ondersteunt het feit dat er door het bestuur een speciale werkgroep is geformeerd om deze onderhandeling op de voet te volgen en te blijven agenderen.

Premie- en toeslagbeleid

Het VO heeft met instemming kennis genomen van het voornemen van het bestuur om in oktober 2015 alsnog een besluit te nemen over het al dan niet verlenen van een toeslag op de opgebouwde pensioenen voor het compartiment SPH. Het VO is van mening dat een dergelijke toeslag een bijdrage kan leveren aan het dichterbij elkaar brengen van de dekkingsgraden van de beide compartimenten en daardoor bijdraagt aan het streven naar een volledige fusie van de beide compartimenten in de toekomst.

Communicatiebeleid

Het communicatiebeleid m.b.t. de fusie heeft op zorgvuldige wijze plaatsgevonden. In eerste instantie heeft dit gescheiden plaatsgevonden door de beide besturen. Daar waar mogelijk is gemeenschappelijk gecommuniceerd. Dit heeft geresulteerd in een road-show langs de vestigingen en diverse nieuwsbrieven. Aandacht verdient de verdere invulling/aanpassing van de nieuwe website van de multi-opf. Daarnaast is het wenselijk om deze uit te breiden met een deelnemersportal met diverse rekenmodules om de effecten van diverse keuzes voor de deelnemers inzichtelijk te maken.

Deskundigheidsbevordering

Het VO stelt vast dat er ook in 2014 is geïnvesteerd in scholing van alle bij het fonds betrokken geledingen en personen. Er zijn rondom de fusie diverse studiebijeenkomsten georganiseerd waaraan is deelgenomen door bestuur en VO. Deze studiebijeenkomsten zijn begeleid door externe deskundigen. De diverse opties van zelfstandig doorgaan tot en met het opheffen van het fonds, het vergelijken van de pensioenregeling van SPDHV en SPH zijn tijdens de bijeenkomsten goed belicht.

Risicomanagement

De afgelopen jaren is er aan het risicomanagement gewerkt en zijn vorderingen gemaakt om dit als een effectief management instrument te gebruiken. Vanwege het garantiecontract met Nationale-Nederlanden is een aantal risico's door SPH niet of nauwelijks te beïnvloeden. De focus blijft op de risico's die wel te beïnvloeden zijn. De verdere ontwikkeling van dit instrument vindt het VO van groot belang met als doel dit ook na de toekomstige veranderingen in te zetten.

Oordeel over voormalig SPH

Bij het oordeel dat door het VO wordt afgegeven gaat het om de vraag of het bestuur van het voormalige SPH in haar beleidskeuzes en handelswijze zorgvuldig is geweest en daarbij op een evenwichtige wijze rekening heeft gehouden met de belangen van alle belanghebbenden.

Het VO SPH is op grond van het vorenstaande van oordeel dat:

- het bestuur afdoende informatie aan het VO heeft verstrekt om zich een oordeel te kunnen vormen;
- het handelen van het bestuur in 2014 in overeenstemming is geweest met de statuten en reglementen;
- het bestuur in 2014 een consistent beleid heeft gevoerd, waarbij de belangen van alle betrokkenen afgewogen en geborgd zijn;
- het bestuur logische beleidskeuzes voor de toekomst heeft gemaakt.

De aanbevelingen zijn opgenomen in het gezamenlijke verslag van het verantwoordingsorgaan Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV.

Verantwoordingsorgaan Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV

Amersfoort, 5 juni 2015

Piet Besselink, voorzitter (werkgever; compartiment SPDHV)

Nynke Dalstra, lid (werkgever; compartiment SPH)

Erik Goldsteen, secretaris (werknemers; compartiment SPDHV)

Arie Vijfhuizen, lid (werknemers; compartiment SPDHV)

Madeleine Inckel, 2e secretaris (werknemers; compartiment SPH)

Martien Würdemann, 2e voorzitter (gepensioneerden; compartiment SPH)

Hans Bus, lid (gepensioneerden; compartiment SPDHV)

Reactie van het bestuur op het verslag van het Verantwoordingsorgaan

Het Bestuur is verheugd met het feit dat het Verantwoordingsorgaan waardering heeft voor de wijze waarop de voorbereiding van de fusie heeft plaatsgevonden en haar vertrouwen uitspreekt in het Bestuur, de commissies en het pensioenbureau. Daarnaast doet het Verantwoordingsorgaan een aantal aanbevelingen. Onderstaand volgt per thema de reactie van het Bestuur.

Bestuur en pensioenbureau

Bij de benoeming van het eerste bestuur van het multi-opf is in overleg met alle betrokkenen primair gekozen voor continuïteit. Wel is een zodanig rooster van aftreden opgesteld dat er geleidelijk ruimte komt voor verjonging en is bij de werving van nieuwe bestuursleden rekening gehouden met de gewenste diversiteit in het bestuur. Het Bestuur heeft een Geschiktheidsplan vastgesteld dat jaarlijks zal worden geactualiseerd voor wat betreft het functioneren van het bestuur alsmede de aanwezige en de gewenste deskundigheid en competenties van de bestuursleden. Op basis daarvan wordt elk jaar het opleidingsplan opgesteld en als vast onderdeel in dit geschiktheidsplan opgenomen.

De taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden en werkwijze van het pensioenbureau zullen in 2015 nader worden geëvalueerd en worden vastgelegd in een service level agreement tussen het fonds en het pensioenbureau.

Communicatie

Het verantwoordingsorgaan vraagt blijvende aandacht voor de communicatie. Het bestuur gebruikt verschillende manieren om de deelnemers te informeren over de lopende zaken binnen het multi-opf en de ontwikkelingen in pensioenland rondom wet en regelgeving.

Het bestuur informeert de deelnemers regelmatig over een thema per nieuwsbrief en communiceert over de fusie in bijeenkomsten en participeert in de bijeenkomsten over de nieuwe geharmoniseerde pensioenregeling per 1 januari 2015. In het najaar zullen de actuele ontwikkelingen worden gecommuniceerd in een aantal regionaal gespreide informatiebijeenkomsten.

Naast een tijdelijke website voor het multi-opf wordt er gewerkt aan een volledig nieuwe website waarin de informatie aansluit bij de keuzes en gevolgen van belangrijke levensgebeurtenissen, zoals echtscheiding of overlijden, voor het pensioen. De vernieuwde website zal daarmee ook voldoen aan de Wet Pensioencommunicatie die per 1 juli 2015 inwerking zal treden.

Vermogensbeheer en risicomanagement

Het bestuur heeft in haar vergadering van 11 juni 2015 een nieuw Strategisch Beleggingsplan vastgesteld. Het fonds kent één beleggingsbeleid dat per compartiment nader wordt uitgewerkt. In eerste aanleg is in het kader van het in 2014 uitgevoerde beleggingsonderzoek bij de voormalige SPDHV het compartiment SPDHV nader uitgewerkt, en in de tweede helft van 2015 zal het compartiment SPH volgen. In dezelfde vergadering is in het kader van de wens van het Bestuur om te komen tot een integraal risicomanagement een Handboek Risicomanagement vastgesteld. Organisatie-brede inbedding van het risicomanagement staat hoog op de agenda van het Bestuur.

Samenvoeging compartimenten op termijn

De besturen van voormalig SPH en SPDHV hebben een aantal procesafspraken rondom de vorming van het multi-opf overgedragen aan het nieuwe bestuur van het multi-opf. Eén van deze afspraken heeft betrekking op de samenvoeging van de compartimenten op termijn. Het Bestuur zal dit dossier na de definitieve afwikkeling van het garantiecontract voor compartiment SPH op de agenda plaatsen en beleid uitwerken over de wijze waarop de samenvoeging van beide compartimenten op termijn op verantwoorde wijze en met een afweging van de belangen van alle betrokkenen zou kunnen worden bereikt.

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na resultaatverdeling; in duizenden euro)

Activa	2014	2013
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
Aandelen	23.702	0
Vastrentende waarden	31.782	34.329
	55.484	34.329
Beleggingen voor risico deelnemers [2]	1.835	1.546
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [3]	417.635	336.378
Vorderingen en overlopende activa [4]	14.950	33.378
Liquide middelen [5]	14.320	477
Totaal activa	504.224	406.108

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2014	2013
Reserves [6]	81.014	66.479
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen [7]	417.635	336.378
Kostenvoorziening [8]	2.220	0
	419.855	336.378
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [9]	1.835	1.546
Kortlopende schulden en overlopende passiva [10]	1.520	1.705
Totaal passiva	504.224	406.108

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2014	2013
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [11]		
Directe beleggingsopbrengsten	1.642	1.240
Indirecte beleggingsopbrengsten	100	0
Kosten van vermogensbeheer	-9	0
	1.733	1.240
Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers [12]		
Directe beleggingsopbrengsten	-2	-2
Indirecte beleggingsopbrengsten	299	42
	297	40
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [13]	16.387	16.929
Premiebijdragen voor risico deelnemers [14]	222	261
Saldo van overdrachten van rechten [15]	-2.388	-442
Mutatie vordering herverzekeringsdeel technische voorzieningen [16]	81.257	-8.650
Pensioenuitkeringen [17]	-8.968	-8.634
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen [18]	-81.257	8.650
Mutatie kostenvoorziening [19]	-2.220	0
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [20]	-289	34
Onttrekking beleggingen voor risico deelnemers [21]	-230	-335
Herverzekering [22]	13.390	14.134
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [23]	-3.399	-2.833
Saldo van baten en lasten	14.535	20.394

[...] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Bestemming van het saldo

Reserve beheerkosten

Reserve herverzekeringskosten

Reserve aandeel technisch resultaat

Beleidsreserve

	2014	2013
Reserve beheerkosten	128	151
Reserve herverzekeringskosten	294	344
Reserve aandeel technisch resultaat	708	1.184
Beleidsreserve	13.405	18.715
	14.535	20.394

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2014	2013
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	16.028	16.910
Overgenomen pensioenverplichtingen	675	19
Premies en kosten herverzekering	27.874	0
	44.577	16.929
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-8.966	-8.614
Overgedragen pensioenverplichtingen	-3.455	0
Premies en kosten herverzekering	0	-2.000
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-1.097	-866
	-13.518	-11.480
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	3.839	330
Verkopen en aflossingen beleggingen	32.829	0
	36.668	330
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-53.884	-9.191
Mutatie liquide middelen	13.843	-3.412
Saldo liquide middelen 1 januari	477	3.889
Saldo liquide middelen 31 december	14.320	477

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Het doel van Het Pensioenfonds is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden terzake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het Pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van pensioenregelingen van HaskoningDHV Nederland B.V.

Toepassing richtlijnen voor de jaarverslaggeving

Het Pensioenfonds heeft bij de samenstelling van dit jaarverslag de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving en Titel 9 Boek 2 BW toegepast, met inachtneming van artikel 146 van de Pensioenwet.

De beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde.

Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie die gelijk is aan de nominale waarde, tenzij anders vermeld. De liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar, tenzij anders vermeld.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en passiva, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en passiva die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

Opname van een actief of een passief

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een passief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een passief, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een passief, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een passief aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of het passief niet langer in de balans opgenomen.

Verder worden activa en passiva niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "vorderingen of schulden uit hoofde van effectentransacties".

Saldering van een actief en een passief

Een financieel actief en een financieel passief worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en het passief gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële passiva samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Kasstroomoverzicht

Voor de opstelling van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd. Hierbij worden alle ontvangsten en uitgaven als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

Waardering

Algemene grondslagen

Alle activa en passiva zijn gewaardeerd tegen de kostprijs, tenzij hierna een andere waarderingsgrondslag wordt vermeld. Voor kortlopende vorderingen en schulden wordt de kostprijs geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde. De vermelde bedragen zijn op basis van duizenden euro opgenomen tenzij anders is aangegeven.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetair activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

Beleggingen voor risico pensioenfonds

De beleggingen voor risico pensioenfonds bestaan uit beleggingen in beleggingsfondsen in aandelen of vastrentende waarden en vermogensbeheerrekeningen. Participaties in beurs genoteerde beleggingsfondsen in aandelen of vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen de beurswaarde per 31 december van het verslagjaar. Participaties in niet beurs genoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen hun actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde.

Beleggingen voor risico deelnemers

Participaties in beleggingsinstellingen ten behoeve van de pensioenkapitaalrekeningen worden gewaardeerd tegen de beurswaarde per 31 december van het verslagjaar. Deze beleggingen worden aangehouden voor rekening en risico van de deelnemer, hetgeen weerspiegeld wordt in de Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers (Pensioensparen). De marktwaarde van de participaties wordt dagelijks gepubliceerd door NN. De beleggingen voor risico deelnemers bestaan uit 2 regelingen, de Aanvullende Vrijwillige Pensioenregeling (AVP) en de aanvullende pensioenspaarregeling (bijspaarmodule).

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Per 1 januari 2005 is met NN een garantiecontract afgesloten dat loopt tot 1 januari 2015. De overeenkomst is gebaseerd op het GB/UW systeem (Gesepareerde beleggingen/Uitgebreide winstdeling).

Gesepareerde beleggingen

Gesepareerde beleggingen houdt in, dat de koopsommen worden belegd in een gesepareerd beleggingsdepot. Het Pensioenfonds heeft beperkt inspraak bij het vaststellen van de wijze waarop de gelden worden belegd. Uitsluitend de behaalde overrente komt ten gunste van het Pensioenfonds. De grondslagen voor waardering en resultaatbepaling van het gesepareerd beleggingsdepot worden door NN vastgesteld, maar komen over het algemeen overeen met die van het Pensioenfonds.

Bij het afsluiten van het garantiecontract is overeengekomen dat de beschikbare middelen als volgt dienen te worden belegd:

- 70% in participaties in beleggingsfondsen met vastrentende waarden;
- 20% in participaties in beleggingsfondsen met zakelijke waarden;
- 10% in participaties in vastgoedbeleggingen.

Aan de Vermogensbeheerder is een tactische beleidsruimte gegeven van plus en min 7,5% voor de vastrentende waarden en aandelen. Voor vastgoedbeleggingen is deze beleidsruimte plus en min 5%.

Met ingang van februari 2014 is, gezien de slechte performance van de vastgoedfondsen, de strategische verdeling in zakelijke waarden van 20% aandelen en 10% vastgoed gewijzigd in 25% aandelen en 5% vastgoed.

Vastrentende waarden

De duratie van de vastrentende waarden wordt afgestemd op de pensioenverplichtingen. De vastrentende portefeuille is opgebouwd uit participaties in de volgende beleggingsfondsen:

- ING Fixed Income All Grade Long Duration Basis Fonds;
- ING Fixed Income All Grade Basis Fonds.

De verhouding tussen de bovengenoemde fondsen wordt jaarlijks bepaald en is afhankelijk van de door de herverzekeraar opgegeven duratie van de pensioenverplichtingen. De benchmark is naar de indeling van Barclays Capital Euro Aggregate Unhedged + LDF Benchmark (voorheen Lehman Brothers Euro Aggregate Index genaamd).

Aandelen

Belegging in aandelen vindt plaats via participaties in (tussen haakjes de strategische allocatie):

- ING Aandelen Basis Fonds (87%)
Benchmark: MSCI (DM) World (Net) Index 50% Europe;
- ING Dividend Aandelen Basis Fonds (13%)
Benchmark: MSCI (DM) World (Net) Index;

Vastgoedbeleggingen

Belegging in vastgoed vindt plaats via participatie in direct vastgoedfondsen van CBRE Global Investors.

Het betreft participaties in:

- DOF Master Fund CV;
- DRES Master Fund CV;
- DRET Master Fund CV.

Uitgebreide winstdeling

Uitgebreide winstdeling betekent dat het Pensioenfonds meedeelt in de positieve technische resultaten. Deze resultaten ontstaan ten gevolge van afwijkingen tussen gehanteerde veronderstellingen bij het bepalen van de premiereserve en de werkelijke uitkomsten, met name door veronderstellingen ten aanzien van het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico. Indien over een 5-jarige periode de som van de technische resultaten positief is, komt 70% daarvan ten gunste van het Pensioenfonds. Een negatief resultaat komt volledig voor rekening van de herverzekeraar. De tweede en laatste periode van 5 jaar zal bij de beëindiging van het garantiecontract per eind 2014 met twee jaar worden verlengd tot eind 2016. Verdeling van een dan resulterend positief technisch resultaat zal begin 2017 plaatsvinden.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de nominale waarde. De reële waarde benadert de boekwaarde.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Stichtingskapitaal en reserves

Er worden vier Reserves gevormd, te weten:

- Reserve beheerskosten;
- Reserve herverzekeringskosten;
- Reserve aandeel technisch resultaat;
- Beleidsreserve.

De reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

Reserve beheerskosten

Doel van deze reserve is om de beheerskosten na afloop van het garantiecontract eind 2014 te kunnen blijven voldoen. Aan deze reserve wordt jaarlijks 0,15% van de VPV –berekend op basis van de grondslagen van het garantiecontract– ultimo boekjaar toegevoegd. De totale reserve bedraagt ultimo 2014 1,8% van de VPV.

Reserve herverzekeringskosten

Doel van deze reserve is om een eventueel dekkingstekort bij het einde van het garantiecontract eind 2014 zodanig aan te vullen dat het fonds de aanspraken in een nieuwe verzekering kan onderbrengen. Aan deze reserve wordt jaarlijks 0,30% van de VPV –berekend op basis van de grondslagen van het garantiecontract– ultimo boekjaar toegevoegd. De totale reserve bedraagt ultimo 2014 4,1% van de VPV.

Reserve aandeel technisch resultaat

Het Pensioenfonds ontvangt een aandeel van 70% van het cumulatief positief technisch resultaat gemeten over een vijfjaarsperiode. Een cumulatief negatief technisch resultaat gemeten over een vijfjaarsperiode komt volledig voor rekening van de herverzekeraar. Een eventueel cumulatief positief technisch resultaat gedurende de vijfjaarsperiode wordt jaarlijks voor 70% toegevoegd aan de Reserve aandeel technisch resultaat. In verband met het uitlooprisico is de tweede en laatste vijfjaarsperiode met twee jaar verlengd tot 7 jaar.

Beleidsreserve

Gelet op de ontwikkelingen van de financiële markten vindt het Bestuur het noodzakelijk om een reserve aan te houden, welke dient als buffer om mede veilig te stellen dat de dekkingsgraad op basis van beleggingen eind 2014 112% zal bedragen. De beleidsreserve wordt gevormd uit de in enig jaar beschikbare middelen voortvloeiend uit een positief saldo uit de premie en overrente.

Technische voorzieningen**Garantiecontract**

De pensioenverplichtingen zijn verzekerd middels een garantiecontract. De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (indexatie) toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt. Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande indexatiebesluiten (ook voor indexatiebesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante-condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen. Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid. Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De voorziening is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen:

Sterfte

Prognosetafel AG2014 (startjaar 2015).

Deze overlevingstafel wordt toegepast, rekening houdend met de in 2014 ingevoerde fondsspecifieke leeftijdsafhankelijke ervaringssterfte, welke is vastgesteld op basis van het Towers Watson Ervaringssterftemodel 2014.

Rekenrente

De rentetermijnstructuur conform publicatie door DNB. Voor het fonds is de afgeleide rekenrente ultimo 2014 gelijk aan 2,02% (2013: 2,85%).

Partnerfrequenties

Voor de gepensioneerden wordt uitgegaan van de werkelijke burgerlijke staat. Voor de deelnemers en gewezen deelnemers wordt het systeem onbepaalde man/vrouw gehanteerd.

Uitkeringen

De uitkeringen worden continue betaalbaar verondersteld.

Leeftijdsverschil

Uitgangspunt is dat de vrouw drie jaar jonger is dan de man.

Kosten

Ter dekking van toekomstige kosten wordt een opslag gehanteerd van 0% van de netto voorziening.

Arbeidsongeschiktheid

Bij (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid wordt (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling verleend.

Wezenpensioen

Ter dekking van het latent wezenpensioen geldt een opslag van 1,5% op het latent partnerpensioen.

Schattingswijzigingen

In 2014 heeft de Commissie Overlevingstafels van het AG een nieuwe prognosetafel gepubliceerd, zijnde de Prognosetafel AG2014, en heeft het fonds besloten over te gaan op deze nieuwe overlevingstafel. Dit is in 2014 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2014 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verhoogd met 0,1% als gevolg van deze schattingswijziging. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening ad € 354 in 2014 is als mutatie in het resultaat verwerkt.

Bovendien heeft het fonds in 2014 de fondsspecifieke ervaringssterfte laten vaststellen op basis van het Towers Watson Ervaringssterfmodel 2014. Ultimo 2014 is het fonds overgegaan op deze ervaringssterfte. Tot en met 2013 gebruikte het fonds de door het Verbond van Verzekeraars gepubliceerde ervaringssterfte, welke grotendeels was gebaseerd op door verzekeraars aangeleverd waarnemingsmateriaal. Dit is verantwoord als een schattingswijziging. De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is ultimo 2014 met 1,3% verhoogd als gevolg van deze schattingswijziging. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening ad € 5.321 in 2014 is als mutatie in het resultaat verwerkt.

Per saldo is de voorziening in 2014 verhoogd met € 5.675 als gevolg van bovengenoemde schattingswijzigingen.

De impact van bovengenoemde schattingswijzigingen op het resultaat was nihil omdat het fonds volledig is herverzekerd.

Kostenvoorziening

Ter dekking van toekomstige uitvoeringskosten wordt met ingang van 2014 een voorziening gevormd. Op basis van een fondsspecifieke berekening is deze voorziening ultimo 2014 vastgesteld op € 2.220.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De beschikbare premies worden belegd bij NN waarbij de beleggingsrisico's (zowel positief als negatief) geheel voor rekening en risico van de deelnemers komen. Deze wijze van pensioensparen leidt tot vorming van een kapitaal waarmee op de (gekozen) pensioendatum een ouderdomspensioen en een nabestaandenpensioen moet worden aangekocht. De voorziening van de beschikbare premieregeling is gelijk aan de som van de waarden die voor rekening en risico van de deelnemers komen.

Deze voorziening bestaat uit 2 regelingen, de Aanvullende Vrijwillige Pensioenregeling (AVP) en de aanvullende pensioenspaarregeling (bijspaarmodule).

Overige technische voorzieningen

Voorziening toeslagen

Indien en voor zover de dekkingsgraad op basis van beleggingen boven de 112% ligt worden de overrente en het gerealiseerde overschot uit de te ontvangen premies gedoteerd aan deze voorziening.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Schulden worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de nominale waarde.

Voorziening toekomstige waardeoverdrachten

De wettelijke rentevoet voor waardeoverdrachten wordt jaarlijks op 1 oktober vastgesteld voor de wettelijke waardeoverdrachten met een overdrachtsdatum gelegen in het volgende jaar.

Sinds de waardeoverdrachten van het fonds begin 2014 zijn hervat, ligt deze wettelijke rentevoet (fors) lager dan de garantierente van 4% uit het herverzekeringscontract dat het fonds heeft afgesloten met Nationale-Nederlanden. Derhalve is de wettelijke overdrachtswaarde van uitgaande waardeoverdrachten hoger dan de contante waarde die uit hoofde van het garantiecontract van NN zal worden ontvangen. Uitgaande waardeoverdrachten leiden in deze situatie derhalve tot een last voor het fonds.

Ultimo 2014 is er sprake van aangevraagde maar nog niet afgehandelde uitgaande waardeoverdrachten. Indien deze waardeoverdrachten alsnog worden geëffectueerd, ontstaat een last voor het fonds. Gezien deze openstaande uitgaande waardeoverdrachten bestaat per balansdatum 31 december 2014 een verplichting, welke door het Bestuur nader is geschat op € 873 (ultimo 2013: € 1.249). Deze verplichting is opgenomen onder de post "kortlopende schulden en overlopende passiva".

Bij inkomende waardeoverdrachten is het omgekeerde het geval: de te ontvangen overdrachtssom van het latend fonds is momenteel hoger dan de inkoopssom die aan NN is verschuldigd voor het inkopen van de over te nemen pensioenrechten. Deze overwaarde dient, volgens de huidige interpretatie van de wet, te worden aangewend voor het inkopen van extra pensioenrechten voor de desbetreffende (nieuwe) deelnemer. Bij inkomende waardeoverdrachten vindt dus geen vrijval plaats van het positieve verschil tussen de overdrachtssom en de benodigde inkoopssom in het garantiecontract.

Resultaatbepaling

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder directe beleggingsopbrengsten wordt bij vastrentende waarden verstaan de rente-opbrengst verminderd met de kosten. De interesten van overige activa en passiva worden opgenomen op basis van nominale bedragen.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder indirecte beleggingsopbrengsten worden de volgende resultaten opgenomen:

- gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen;
- valutakoersverschillen inzake deposito's en bankrekeningen in buitenlandse valuta en valutatermijntransacties;
- alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kosten van vermogensbeheer

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde provisies, transactiekosten, valutaverschillen e.d. Er zijn geen interne kosten aan het vermogensbeheer toegekend.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord.

Premiebijdragen risico deelnemers

Onder premiebijdragen risico deelnemers worden de bijdragen van deelnemers verantwoord in het kader van de per 1 april 2011 ingevoerde Aanvullende Vrijwillige Pensioenregeling.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Mutatie pensioenverplichtingen risico deelnemers

De mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers betreft de wijzigingen in de waarde van de technische voorziening voor risico deelnemers.

Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Rentetoevoeging

De rentetoevoeging wordt berekend over de beginstand van de voorziening pensioenverplichtingen en de mutaties hierin gedurende het jaar.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben en zijn grotendeels begrepen in de door de werkgever verschuldigde premies.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Risicobeheer

Het Pensioenfonds is een volledig herverzekerd fonds, waardoor alle pensioenuitkeringen zijn gegarandeerd. De risico's zijn geheel uitbesteed aan de herverzekeraar, met uitzondering van de kostenvoorziening en de Reserves. De vrije middelen in de kostenvoorziening en in de Reserves zijn belegd voor risico van het Pensioenfonds.

Voor de vaststelling van het vereist eigen vermogen kunnen fondsen gebruik maken van het standaardmodel van DNB.

In het standaardmodel gaat het fonds uit van een scenario voor de belangrijkste risicofactoren, zoals het beleggingsrisico, verzekeringstechnisch risico en kredietrisico. Voor volledig herverzekerde fondsen, die alle pensioenverplichtingen hebben overgedragen aan de herverzekeraar in de vorm van een garantiecontract, is alleen het scenario met betrekking tot het kredietrisico

relevant. Het vereist eigen vermogen op basis van het standaardmodel werd tot en met boekjaar 2010 bepaald als 40% van de afslag op de herverzekeraar.

Als gevolg van de gewijzigde wetgeving per 1 februari 2011 is deze vaststelling van het vereist eigen vermogen voor middels een garantiecontract herverzekerde fondsen komen te vervallen. Dit betekent dat het vereist eigen vermogen van het fonds ultimo boekjaar gelijk is aan 100,0%.

De vereiste dekkingsgraad wordt echter gelijk gesteld aan de minimaal vereiste dekkingsgraad.

Het minimaal vereist eigen vermogen is de ondergrens van het vereist eigen vermogen. Beschikt het fonds niet over het minimaal vereist eigen vermogen dan is er sprake van een dekkingstekort en dient DNB hiervan onverwijld op de hoogte te worden gebracht.

Het fonds moet een kortetermijnherstelplan opstellen dat erop gericht is dat het eigen vermogen in drie jaar toegroeit naar het minimaal vereist eigen vermogen. Het minimaal vereist eigen vermogen is bij volledig herverzekerde fondsen met een garantiecontract enkel afhankelijk van het beheerslastenrisico. Het beheerslastenrisico wordt als volgt vastgesteld:

- Voor pensioenregelingen waarbij het fonds geen beleggingsrisico loopt en de beheerslasten voor een periode van meer dan 5 jaar zijn vastgelegd, wordt 1% van de technische voorzieningen aan het einde van het boekjaar gerekend.
- Voor pensioenregelingen waarbij het fonds geen beleggingsrisico loopt en de beheerslasten voor een periode van 5 jaar of minder zijn vastgelegd, wordt 25% van de netto beheerslasten in verband met de bedrijfsuitoefening in het afgelopen boekjaar gerekend.

Omdat de beheerslasten voor een periode van 10 jaar vastliggen, geldt dat de tekst bij de eerste bullet van toepassing is. Daarmee is de minimaal vereiste dekkingsgraad gelijk aan 101,0%. De aanwezige dekkingsgraad bedraagt 119,3%.

Het Bestuur wil echter bij het aflopen van het huidige garantiecontract op 31 december 2014 de handen vrij hebben bij de onderhandelingen over een nieuw contract. Het Pensioenfonds heeft daartoe Reserves gevormd.

Het fonds onderscheidt de volgende risico's:

Financiële risico's

Marktrisico

Het Pensioenfonds is een volledig herverzekerd fonds. Het marktrisico op de beleggingen van het fonds buiten het garantiecontract om is wordt beperkt door onder meer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën van markten en beleggingen.

Renterisico

Het Pensioenfonds is een volledig herverzekerd fonds. Het renterisico op de beleggingen van het fonds buiten het garantiecontract om is beperkt.

Valutarisico

Het Pensioenfonds is een volledig herverzekerd fonds. Het valutarisico op de beleggingen van het fonds buiten het garantiecontract om is beperkt.

Prijrisico

Het Pensioenfonds is een volledig herverzekerd fonds. Het prijsrisico op de beleggingen van het fonds buiten het garantiecontract om is beperkt.

Kredietrisico

Het Pensioenfonds is een volledig herverzekerd fonds. Volgens FTK normen is bij een rating van de herverzekeraar hoger dan of gelijk aan AA- het kredietrisico gelijk te stellen aan nul. Het kredietrisico op de beleggingen van het fonds buiten het garantiecontract om is beperkt.

Liquiditeitsrisico

Het Pensioenfonds is een volledig herverzekerd fonds. Het liquiditeitsrisico van het fonds buiten het garantiecontract om is beperkt. Het risico wordt beperkt door het aanhouden van een zodanig banktegoed dat de verwachte uitgaven op korte termijn kunnen worden voldaan.

Solvabiliteitsrisico

Het Pensioenfonds is een volledig herverzekerd fonds. Het solvabiliteitsrisico van het fonds buiten het garantiecontract om is zeer beperkt.

Concentratierisico

Dit is het risico dat een te groot deel van het vermogen bij één debiteur (in casu NN) geconcentreerd is. Het fonds volgt de berichtgeving over NN in de (financiële) pers, voert regelmatig overleg met beleidsbepalers binnen NN en monitort de Standard & Poor's rating van NN op frequente basis.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's)

Door de volledige herverzekering van de verplichtingen van het fonds door het garantiecontract zijn er geen verzekeringstechnische risico's voor het fonds.

Toeslagenrisico

Het Bestuur heeft de ambitie om toeslagen op de pensioenen te verstrekken volgens categorie D4 van de indexatiematrix. De mate waarin toeslagen kunnen worden verstrekt is vooral afhankelijk van de ontwikkeling van de overrente. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toezegging tot het verstrekken van toeslagen voorwaardelijk is.

Concentratierisico

De vermogensbeheerder bewaakt met behulp van een systeem van risicobeheersing maatregelen dat het belegd vermogen met een voldoende mate van spreiding wordt belegd. Hierover wordt periodiek verantwoording afgelegd aan het Pensioenfonds.

Niet-financiële risico's

Operationeel risico

Het Pensioenfonds ontvangt jaarlijks de ISAE Type II rapportering van de herverzekeraar, de vermogensbeheerder en de uitvoerder en beoordeelt de kwaliteit van de interne processen.

Systeemrisico

Dit risico is voor individuele financiële marktpartijen niet beheersbaar.

Gevoeligheidsanalyse

De gevoeligheid voor marktontwikkelingen van de beleggingen in het gesepareerde depot wordt getoetst aan de hand van continuïteitsanalyses en ALM-studies.

Specifieke financiële instrumenten (derivaten)

De vermogensbeheerder maakt gebruik van afgeleide financiële instrumenten om het renterisico van de beleggingsportefeuille gedeeltelijk af te dekken. Hierbij wordt er voor zorg gedragen dat de market exposure van de portefeuille in lijn blijft met hetgeen bereikt zou kunnen worden zonder gebruik te maken van derivaten.

Niet in de balans opgenomen activa en passiva

Langlopende contractuele verplichtingen

Tot het moment van vaststellen van de jaarrekening zijn geen langlopende contractuele verplichtingen aangegaan.

Investeringsverplichtingen

Tot het moment van vaststellen van de jaarrekening zijn geen investeringsverplichtingen aangegaan.

Verstrekte zekerheden en garanties

Er zijn geen zekerheden en garanties aan derden verstrekt.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen Het Pensioenfonds en HaskoningDHV Nederland B.V.

Transacties met bestuurders

Bestuurders ontvangen op generlei wijze een beloning van het Pensioenfonds. Er zijn geen leningen verstrekt aan (voormalige) bestuurders en er is geen sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders.

Overige transacties met verbonden partijen

Het Pensioenfonds heeft een uitvoeringsovereenkomst afgesloten met de werkgever, HaskoningDHV Nederland B.V., ten aanzien van de uitvoering van het pensioenreglement. De zorgplicht van de werkgever inzake de aanlevering van de basisgegevens is opgenomen in een Service Level Agreement (SLA). De procedures voor uitbesteding van werkzaamheden aan de werkgever alsmede de wijze van kostendoorbelasting zijn in een afzonderlijke SLA vastgelegd.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2013	Aankopen/ Verstrekk- ingen	Verkopen aflossingen	Niet- gerealiseerde koers- verschillen	Stand ultimo 2014
Aandelen					
Beleggingsfondsen in aandelen	0	23.850	0	-148	23.702
Vastrentende waarden					
Beleggingsfondsen in vastrentende waarden	0	29.150	0	248	29.398
Deposito's ING	10.089	0	-10.089	0	0
Spaarrekeningen ABN AMRO	14.240	884	-12.740	0	2.384
Spaarrekeningen Rabobank	10.000	0	-10.000	0	0
	34.329	30.034	-32.829	248	31.782
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	34.329	53.884	-32.829	100	55.484
Liquide middelen beschikbaar voor beleggingen	0				13.631
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds, incl. lopende intrest en liquide middelen	34.329				69.115

Deze beleggingen betreffen de aanwezige middelen die beschikbaar zijn in het kader van het eigen vermogen.

De deposito's ING zijn per 31 december 2014 vrijgevallen en bestonden uit:

Looptijd	Rente	Bedrag
van 19 augustus 2008 tot 31 december 2014	5,41%	6.961
van 3 oktober 2008 tot 31 december 2014	5,40%	2.658
van 28 oktober 2008 tot 31 december 2014	5,30%	470
		10.089

Methodiek bepaling marktwaarde

Level 1: De waardering is gebaseerd op genoteerde marktprijzen.

Level 2: De waardering is een afgeleide berekening van een marktnotering of een onafhankelijke taxatie.

Level 3: De waardering is gebaseerd op een netto-contante-waardeberekening of een intern gehanteerd waarderingsmodel.

Categorie	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2014
Aandelen	0	23.702	0	23.702
Vastrentende waarden	2.384	29.398	0	31.782
Overige	13.631	0	0	13.631
Totaal belegd vermogen	16.015	53.100	0	69.115

[2] Beleggingen voor risico deelnemers

Categorie	Stand ultimo 2013	Aankopen/Verstrekkingen	Verkopen aflossingen	Directe beleggings-opbrengsten	Niet-gerealiseerde koers-verschillen	Stand ultimo 2014
Nationale-Nederlanden Prestatie Pensioen	1.546	222	-230	-2	299	1.835

De beleggingen voor risico deelnemers bestaan uit 2 regelingen, de Aanvullende Vrijwillige Pensioenregeling (AVP) en de aanvullende pensioenspaarregeling (bijspaarmodule).

In 2011 is het fonds gestart met de Aanvullende Vrijwillige Pensioenregeling op basis van Nationale-Nederlanden Prestatie Pensioen (NNPP). Deze regeling is geactiveerd per 1 november 2011. Begin maart 2013 zijn nagenoeg alle kapitalen vanuit het CBV produkt overgedragen aan het NNPP produkt. De kapitalen zijn belegd in het concept LifeCycle Beleggen van het Nationale-Nederlanden Prestatie Pensioen.

Ultimo 2014 bedraagt de stand 1.835 (2013: 1.546). Hiervan heeft 925 (2013: 623) betrekking op de AVP regeling en 910 (2013: 923) op de aanvullende pensioenspaarregeling.

	2014	2013
[3] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Vordering op NN op basis van grondslagen garantiecontract	252.752	245.592
Aanpassing naar fondsgrondslagen	164.883	90.786
	417.635	336.378

Onderstaande beleggingsportefeuille staat tegenover de verplichting van Nationale-Nederlanden.

	Ultimo 2013	Aankopen	Verkopen	Beleggings- resultaat	Ultimo 2014
Vastgoedbeleggingen	14.215	0	0	-791	13.424
Aandelen	87.585	35.655	-31.162	15.151	107.229
Vastrentende waarden	213.325	30.805	-64.150	74.132	254.112
Overige beleggingen	241	0	-126	0	115
Totaal beleggingen bij ING	315.366	66.460	-95.438	88.492	374.880

Aangezien er sprake is van herverzekerde verplichtingen door middel van een garantiecontract mogen de onderliggende beleggingen niet in de balans worden opgenomen. Bij garantiecontracten dient de vordering op de verzekeraar te worden bepaald op basis van de grondslagen van het fonds. Omdat de verzekerde uitkeringen premievrij kunnen worden achtergelaten bij de verzekeraar is de waarde van de vordering gelijk aan de onder technische voorzieningen opgenomen voorziening voor pensioenverplichtingen.

De herverzekeringsovereenkomst met Nationale-Nederlanden is een garantiecontract. Dit garantiecontract heeft een looptijd van 10 jaar en loopt af per 31 december 2014. Het fonds deelt in positieve technische resultaten. Na afloop van een verrekeningsperiode van 5 jaar wordt 70% aan het pensioenfonds uitgekeerd. Een negatief technisch resultaat komt voor rekening van Nationale-Nederlanden. Ultimo 2014 bedraagt het Technisch Resultaat € 5.008 positief (2013: € 3.997 positief). Hiervan is 70% ten gunste van het pensioenfonds, waardoor het cumulatief saldo technisch resultaat ultimo 2014 € 3.506 (2013: € 2.798) bedraagt. Jaarlijks bepaalt Nationale-Nederlanden de omvang van de overrente. De omvang van de overrente bedraagt over 2014: € 11.170 positief (2013: € 13.527 positief). Een positief saldo van de overrente wordt jaarlijks aan het pensioenfonds uitgekeerd. Een negatief saldo overrente wordt gedurende de looptijd van de overeenkomst doorgeschoven naar volgende jaren en wordt verrekend met dan eventueel aanwezige positieve overrente. Over 2014 zal per saldo een overrente van € 11.170 (2013: € 13.527) worden uitgekeerd.

De belangrijkste beëindigingsvoorwaarden van de herverzekeringsovereenkomst zijn als volgt:

- Een eventueel negatief saldo beleggingsresultaat wordt bij premievrij achterlaten verrekend met positieve resultaten nadien;
- Het fonds is geen garantiepremie en/of premie administratiekosten verschuldigd bij premievrij achterlaten;
- In het geval van premievrij achterlaten komt de Technische Winstdeling te vervallen.

Het recht op overrente komt te vervallen:

- wanneer de som van het negatieve saldo van de overrente en de contractskosten (excl. de beheerskosten) leiden tot een boekwaardedekkingsgraad lager dan 95% en
- de dekkingsgraad op basis van marktwaarde kleiner is dan 100%. Het recht op overrente komt ook te vervallen wanneer de beheerskosten niet binnen twee maanden na facturering zijn voldaan.

[4] Vorderingen en overlopende activa

NN inzake saldo incassorekening depot:

- Overrente
- Overige verrekeningen met gesepareerd depot

Aandeel in technisch resultaat NN (70%)

Vordering op de aangesloten onderneming

Vorderingen op deelnemers van het pensioenfonds

Overlopende inkoopsommen

Lopende intrest

Deposito's

Banken

Totaal vorderingen en overlopende activa

De vordering op NN betreft in feite beleggingen van het fonds welke deel uitmaken van het gesepareerd depot. Gezien het feit dat de juridische eigendom van dit depot bij NN ligt, is deze post verwerkt als vordering op NN. Het fonds loopt over deze belegging geen prijsrisico.

De vorderingen en overlopende activa hebben een kortlopend karakter. Dit geldt niet voor de post "Aandeel in technisch resultaat NN (70%)". De technische winstdeling wordt daadwerkelijk uitgekeerd per periode van 5 jaar. De tweede en laatste periode van 5 jaar zal bij de beëindiging van het garantiecontract per eind 2014 met twee jaar worden verlengd tot eind 2016. Verdeling van een dan resulterend positief technisch resultaat zal begin 2017 plaatsvinden.

[5] Liquide middelen

ABN AMRO Bank

ING Bank N.V.

KasBank N.V. (beleggingsrekening)

De liquide middelen staan ter vrije beschikking.

	2014	2013
	11.170	13.527
	2	13.963
	11.172	27.490
	3.506	2.798
	230	0
	2	1
	25	0
	0	2.901
	15	188
	14.950	33.378
	56	22
	633	455
	13.631	0
	14.320	477

Passiva**[6] Reserves****Reserve beheerkosten**

Stand per 1 januari

Saldobestemming boekjaar

Stand per 31 december

Reserve herverzekeringskosten

Stand per 1 januari

Saldobestemming boekjaar

Stand per 31 december

Reserve aandeel technisch resultaat

Stand per 1 januari

Saldobestemming boekjaar

Stand per 31 december

Beleidsreserve

Stand per 1 januari

Saldobestemming boekjaar

Stand per 31 december

Totaal eigen vermogen

Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt

Het vereist eigen vermogen bedraagt

De dekkingsgraad is

De dekkingsgraad is vastgesteld als het totaal eigen vermogen plus de technische voorzieningen te delen door de technische voorzieningen.

De berekening van de dekkingsgraad is als volgt:

$(81.014 + 417.635 + 2.220) / (417.635 + 2.220) \times 100\% = 119,3\%$.

2014**2013**

4.421

128

4.549

4.270

151

4.421

10.069

294

10.363

9.725

344

10.069

2.798

708

3.506

1.614

1.184

2.798

49.191

13.405

62.596

30.476

18.715

49.191**81.014****66.479**

4.217

101,0%

3.364

101,0%

4.217

101,0%

3.364

101,0%

119,3%

119,8%

Technische voorzieningen**[7] Voorziening pensioenverplichtingen**

Het verloop van de voorziening is als volgt:

	2014	2013
– Stand per 1 januari	336.378	345.028
– Pensioenopbouw	10.849	12.168
– Rentetoevoeging	1.287	1.234
– Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-8.991	-8.661
– Wijziging marktrente	74.689	-12.531
– Aanpassing actuariële grondslagen	5.675	0
– Toevoeging inkomende waardeoverdrachten	992	4
– Onttrekking uitgaande waardeoverdrachten	-3.459	0
– Actuarieel resultaat op sterfte	14	-596
– Actuarieel resultaat op arbeidsongeschiktheid	96	-1
– Actuarieel resultaat op mutaties	105	-203
– Overige mutaties technische voorzieningen	0	-64

Stand per 31 december**417.635****336.378**

De voorziening pensioenverplichtingen per 31 december is als volgt opgebouwd:

– Deelnemers	183.274	142.874
– Gewezen deelnemers	85.824	63.231
– Pensioengerechtigden	148.537	130.273

Totale voorziening pensioenverplichtingen**417.635****336.378****[8] Kostenvoorziening**

Stand per 1 januari	0	0
Toevoegingen	2.220	0
Onttrekkingen	0	0

Stand per 31 december**2.220****0****[9] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers**

Stand per 1 januari	1.546	1.580
Stortingen	222	261
Onttrekkingen	-230	-335
Rendement	297	40

Stand per 31 december**1.835****1.546**

[10] Kortlopende schulden en overlopende passiva

Schulden aan aangesloten ondernemingen
Belastingen en sociale premies
Schulden inzake pensioenuitvoerings- en administratiekosten
Overlopende waardeoverdrachten
Overlopende afkoopsommen
Voorziening toekomstige uitgaande waardeoverdrachten

2014	2013
0	124
209	208
437	107
0	17
1	0
873	1.249
1.520	1.705

De overige schulden en overlopende passiva hebben een kortlopend karakter.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

De bestuursleden van het Pensioenfonds hebben in 2014 geen bezoldiging ontvangen.

Personeel

Gedurende het boekjaar 2014 had het Pensioenfonds geen personeelsleden in dienst.

Baten en lasten	2014	2013
[11] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten		
Herverzekeraar: rente incassorekening	877	453
Deposito's	545	540
Banken	251	247
Waardeoverdrachten	-31	0
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	1.642	1.240
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Aandelen	-148	0
Vastrentende waarden	248	0
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	100	0
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon:		
– Aandelen	-2	0
– Vastrentende waarden	-2	0
Bewaarloon	-5	0
Totaal kosten vermogensbeheer	-9	0
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	1.733	1.240

	2014	2013
[12] Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers		
Directe beleggingsopbrengsten	-2	-2
Indirecte beleggingsopbrengsten	299	42
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers	297	40
[13] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Pensioenpremie werkgevers	10.967	11.288
Pensioenpremie werknemers	5.165	5.306
Inkoopsommen gestort door werkgever	0	0
Inkoopsommen als gevolg van onttrekking pensioenspaarkapitaal	255	335
	16.387	16.929
De reglementaire premiebijdragen van werkgever en werknemers bedragen in totaal 25,9% (2013: 25,9%) van de pensioengrondslag.		
Kostendeekkende premie	12.671	12.146
Feitelijke premie	16.387	16.929
De kostendeekkende premie garantiecontract is als volgt samengesteld:		
– Inkoop onvoorwaardelijke opbouw basis	7.353	7.267
– Inkoop onvoorwaardelijke opbouw expat	-12	80
– Inkoop uit spaarkapitalen	230	278
Risicopremies basis regeling		
– overlijden	473	475
– premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	391	394
– excedent arbeidsongeschiktheidspensioen	483	476
Risicopremies expatregeling		
– overlijden	14	15
– excedent arbeidsongeschiktheidspensioen	115	77
Risicopremies ANW-hiatenpensioen	133	159
Kostenopslagen		
– kosten garantiecontract	1.340	1.302
– beheerskosten	662	567
– overige kosten	1.397	964
Solvabiliteitsopslag	92	92
	12.671	12.146

	2014	2013
[18] Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Pensioenopbouw	-10.849	-12.168
Rentetoevoeging	-1.287	-1.234
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	8.991	8.661
Wijziging marktrente	-74.689	12.531
Aanpassing actuariële grondslagen	-5.675	0
Toevoeging inkomende waardeoverdrachten	-992	-4
Onttrekking uitgaande waardeoverdrachten	3.459	0
Actuarieel resultaat op sterfte	-14	596
Actuarieel resultaat op arbeidsongeschiktheid	-96	1
Actuarieel resultaat op mutaties	-105	203
Overige mutaties technische voorzieningen	0	64
	-81.257	8.650
[19] Mutatie kostenvoorziening		
Toevoegingen	-2.220	0
Onttrekkingen	0	0
	-2.220	0
[20] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Stortingen	-222	-261
Onttrekkingen	230	335
Rendement	-297	-40
	-289	34
[21] Onttrekking beleggingen voor risico deelnemers		
Onttrekkingen t.b.v. inkoop rechten	-230	-335
Onttrekkingen t.b.v. waardeoverdracht	0	0
	-230	-335
[22] Herverzekering		
Betaalde premies herverzekerings (incl. indexatiekoopsommen)	-9.180	-9.221
Door herverzekeraar betaalde uitkeringen	8.961	8.647
Aan herverzekeraar betaalde inkomende waardeoverdrachten	-691	-3
Door herverzekeraar betaalde uitgaande waardeoverdrachten	2.422	0
Technische winstdeling	708	1.184
Overrente	11.170	13.527
	13.390	14.134

	2014	2013
[23] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Kosten herverzekering		
NN uitkeringsgarantievergoeding	-506	-491
NN rentegarantievergoeding	-556	-541
NN vermogensbeslag	-278	-270
NN beheerkosten garantieproduct	-662	-567
Totaal kosten uit herverzekering	-2.002	-1.869
Kosten administratie en secretariaat		
NN administratiekosten	-35	-35
NN administratiekosten NNPP	-19	-27
Administratie AZL	-333	-327
Administratie overige	-17	0
Kosten secretariaat doorbelast door onderneming	-64	-77
Incidentele kosten AZL expats	-16	0
Communicatiekosten	-3	-4
Vergoeding uitvoeringskosten werkgever	15	15
Totaal kosten administratie en secretariaat	-472	-455
Overige kosten		
Accountant:		
– Controle van de jaarrekening ¹⁾	-39	-37
Actuarissen:		
– Advies	-130	-92
– Certificering	-14	-17
– Controle jaarwerk	-6	-19
Bestuur en overige algemene kosten	-267	-177
Opleidingskosten	-8	-12
Advieskosten	-364	-98
Kosten toezicht (visitatiecommissie)	-20	-3
Contributies en bijdragen	-31	-27
Overige kosten	-46	-27
Totaal overige kosten	-925	-509
Totaal Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-3.399	-2.833
Saldo van baten en lasten	14.535	20.394

1) De opgenomen accountantskosten betreffen kosten voor de wettelijke controle van de jaarrekening. Er zijn in 2014 geen accountantskosten met betrekking tot andere controleopdrachten, fiscale adviezen of andere niet controlediensten gemaakt.

Actuariële analyse van het saldo

Beleggingsopbrengsten
Premies
Waardeoverdrachten
Uitkeringen
Sterfte
Arbeidsongeschiktheid
Overige mutaties technische voorzieningen

	2014	2013
	12.903	14.767
	3.808	4.875
	-657	-445
	-7	13
	144	640
	564	544
	-2.220	0
Totaal jaarresultaat	14.535	20.394

Risicoparagraaf

(bedragen in duizenden euro)

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's met betrekking tot de beleggingen voor risico van het pensioenfonds nader toegelicht en gekwantificeerd.

Renterisico

Het renterisico op de beleggingen van het fonds buiten het garantiecontract om is beperkt.

Zakelijke waarden risico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed en alternatieve beleggingen in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën van markten en beleggingen. Het zakelijke waarden risico op de beleggingen van het fonds buiten het garantiecontract om is beperkt. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende aandelen categorieën getoond:

Verdeling aandelen per categorie:

Ontwikkelde markten (Mature markets)
Opkomende markten (Emerging markets)

2014		2013	
€	%	€	%
21.132	89,2	0	0,0
2.570	10,8	0	0,0
23.702	100,0	0	0,0

Valutarisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Het valutarisico op de beleggingen van het fonds buiten het garantiecontract om is beperkt.

	2014		2013	
	€	%	€	%
<i>Verdeling beleggingen naar valuta</i>				
Euro	48.975	70,9	34.329	100,0
Amerikaanse dollar	7.561	10,9	0	0,0
Australische dollar	1.241	1,8	0	0,0
Canadese dollar	533	0,8	0	0,0
Britse pound sterling	2.464	3,6	0	0,0
Zwitserse frank	1.093	1,6	0	0,0
Zweedse kroon	368	0,5	0	0,0
Noorse kroon	79	0,1	0	0,0
Deense kroon	177	0,2	0	0,0
Hongkongse dollar	1.019	1,5	0	0,0
Japanse yen	3.532	5,1	0	0,0
Singaporese dollar	249	0,4	0	0,0
Overige	1.824	2,6	0	0,0
	69.115	100,0	34.329	100,0

Kredietrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Een indicator voor het aanwezige kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille van het fonds is de rating afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Het Pensioenfonds is een volledig herverzekerd fonds. Volgens FTK normen is bij een rating van de herverzekeraar hoger dan of gelijk aan AA- het kredietrisico gelijk te stellen aan nul. Het kredietrisico op de beleggingen van het fonds buiten het garantiecontract om is beperkt.

	2014		2013	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	11.227	35,3	34.329	100,0
AA	8.412	26,5	0	0,0
A	2.477	7,8	0	0,0
BBB	9.601	30,2	0	0,0
Lager dan BBB	46	0,1	0	0,0
Geen rating	19	0,1	0	0,0
	31.782	100,0	34.329	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd korter dan 1 jaar	2.384	7,5	34.329	100,0
Resterende looptijd tussen 1 en 5 jaar	12.738	40,1	0	0,0
Resterende looptijd tussen 5 en 10 jaar	10.417	32,8	0	0,0
Resterende looptijd langer dan 10 jaar	6.243	19,6	0	0,0
	31.782	100,0	34.329	100,0

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen.

De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

	2014		2013	
	€	%	€	%
Aandelen				
<i>Verdeling aandelen per regio:</i>				
Europa EU	6.696	28,3	0	0,0
Europa niet EU	1.406	5,9	0	0,0
Noord-Amerika	7.938	33,5	0	0,0
Centraal- en Zuid-Amerika	297	1,3	0	0,0
Azië	1.450	6,1	0	0,0
Oceanië	5.672	23,9	0	0,0
Overige	243	1,0	0	0,0
	23.702	100,0	0	0,0
<i>Verdeling aandelen per sector:</i>				
Basismaterialen	1.483	6,3	0	0,0
Communicatie diensten	1.027	4,3	0	0,0
Cyclische consumptiegoederen	2.929	12,4	0	0,0
Defensieve consumptiegoederen	2.347	9,9	0	0,0
Gezondheidszorg	2.497	10,5	0	0,0
Energie	1.647	6,9	0	0,0
Financiële dienstverlening	5.710	24,1	0	0,0
Industrie	2.616	11,0	0	0,0
Nutsbedrijven	835	3,5	0	0,0
Technologie	2.611	11,0	0	0,0
	23.702	100,0	0	0,0
Grote posten: aandelen van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 2% van het balanstotaal				
Binnen de aandelenportefeuille zijn er geen grote posten.				

	2014		2013	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden				
<i>Verdeling vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa EU	29.297	92,2	34.329	100,0
Europa niet EU	252	0,8	0	0,0
Noord-Amerika	683	2,1	0	0,0
Centraal- en Zuid-Amerika	64	0,2	0	0,0
Azië	19	0,1	0	0,0
Oceanië	208	0,7	0	0,0
Overige	1.259	3,9	0	0,0
	31.782	100,0	34.329	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden per soort:</i>				
Staatsobligaties	23.275	73,2	0	0,0
Bedrijfsobligaties/Credits	3.653	11,5	0	0,0
Hypothecaire leningen	2.451	7,7	0	0,0
Geldmiddelen	2.403	7,6	34.329	100,0
	31.782	100,0	34.329	100,0
<i>Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 2% van het balanstotaal</i>				
BlackRock FIDF Euro Government Bond Index Fund	19.291	3,8		

Er zijn geen discretionaire beleggingen uitgeleend en er zijn geen beleggingen in HaskoningDHV Nederland B.V.

Amersfoort, 24 juni 2015

Ing. A. Driesse

Ir. W.P.S. Janssen

Dr. Ir. J. Krijgsman

Mr. H.W.L.A. de Lange, voorzitter

H.W.J. Liekens

Ir. K. Nije

Mr. H.G.I.M. Peters

Ir. J.M.N. Tummers

Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum

Met ingang van 1 januari 2015 is een nieuw Financieel Toetsings Kader (nFTK) van kracht geworden. Het belangrijkste doel van de nieuwe wettelijke regels is een robuust en toekomstbestendig pensioenstelsel waarin het pensioenvermogen van de deelnemers stabiel wordt beheerd en een evenwichtige verdeling van lusten en lasten plaatsvindt over generaties. In het nFTK vervalt de 3-maandsmiddeling van de RTS zoals deze tot eind 2014 mocht worden toegepast bij het bepalen van de voorziening pensioenverplichtingen. Ten gevolge hiervan stijgt deze voorziening per 1 januari 2015 van € 417.635.000 naar € 438.065.000, en daalt de dekkingsgraad van 119,3% naar 113,8%.

Resultaatbestemming

Statutaire bepalingen omtrent de resultaatbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de resultaatbestemming. De jaarresultaten worden toegevoegd aan de reserves zoals vastgelegd in het reservebeleid.

Resultaatverdeling

Het Bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar 2014 als volgt te verdelen:

	2014
(in duizenden euro)	€
Reserve beheerskosten	128
Reserve herverzekeringskosten	294
Reserve aandeel technisch resultaat	708
Beleidsreserve	13.405
	<hr/>
	14.535
	<hr/>

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV -compartiment Stichting Pensioenfonds Haskoning (tot en met 31 december 2014 Stichting Pensioenfonds Haskoning) te Amersfoort is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2014.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds. Mijn oordeel is gebaseerd op het Financieel Toetsingskader zoals dat op balansdatum van toepassing was.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Ik heb geconstateerd dat de verplichtingen van het pensioenfonds volledig zijn herverzekerd door middel van een garantiecontract en dit betrokken in mijn oordeel.

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van toereikende solvabiliteit.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Haskoning is naar mijn mening goed.

Amsterdam, 24 juni 2015

drs. J.J.M. Tol AAG RBA

verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V.

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV - compartiment Stichting Pensioenfonds Haskoning (tot en met 31 december 2014 Stichting Pensioenfonds Haskoning)

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag op pagina SPH/45 tot en met SPH/80 opgenomen jaarrekening 2014 van Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV - compartiment Stichting Pensioenfonds Haskoning (tot en met 31 december 2014 Stichting Pensioenfonds Haskoning) te Nijmegen gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2014 en de staat van baten en lasten over 2014 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV - compartiment Stichting Pensioenfonds Haskoning (tot en met 31 december 2014 Stichting Pensioenfonds Haskoning) per 31 december 2014 en van het resultaat over 2014 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het in dit verslag op pagina SPH/13 tot en met SPH/35 opgenomen bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Rotterdam, 24 juni 2015

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door
drs. M. van Zeelst RA

Bijlagen

Lijst met afkortingen

ABTN

Actuariële en Bedrijfstechnische Nota

AFM

Autoriteit Financiële Markten

ALM

Asset Liability Management

ANW

Algemene Nabestaanden Wet

BW

Burgerlijk Wetboek

CDC

Collective Defined Contribution

DNB

De Nederlandsche Bank N.V.

FIRM

Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode

FTK

Financieel Toetsingskader

GB

Gesepareerde beleggingen

KvK

Kamer van Koophandel

MVEV

Minimaal Vereist Eigen Vermogen

NN

Nationale-Nederlanden Levensverzekeringsmij. N.V.

NNPP

Nationale-Nederlanden Prestatie Pensioen

OP

Ouderdomspensioen

OPF

Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen

PFG

Pension Fund Governance

PP

Partnerpensioen

PW

Pensioenwet

RJ

Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving

RTS

Rentetermijnstructuur

SLA

Service Level Agreement

SPO

Stichting Pensioenopleidingen

StAr

Stichting van de Arbeid

UFR

Ultimate Forward Rate

UPO

Uniform Pensioen Overzicht

UW

Uitgebreide winstdeling

VEV

Vereist Eigen Vermogen

VO

Verantwoordingsorgaan

VPL

VUT/Prepensioen en Levensloop

VPV

Voorziening pensioenverplichtingen

WIA

Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen

WzP

Wezenpensioen

Lijst met begrippen**Afslag**

Een bedrag dat conform het bepaalde in het FTK in mindering gebracht moet worden op de vordering op de herverzekeraar in verband met het kredietrisico

ANW-hiaat

Er wordt gesproken over een ANW-hiaat indien de ANW minder of helemaal niets uitkeert aan de nabestaande

ANW-uitkering

Het wettelijk recht op een uitkering dat de partner van iemand die overlijdt onder bepaalde voorwaarden heeft

Asset-mix

Samenstelling van de beleggingscategorieën

Basispunt

0,01 procentpunt

Benchmark

Norm waarmee kosten en prestaties van instellingen uit dezelfde sector worden vergeleken

Compliance

Handelen in overeenstemming met (in- en externe) wet- en regelgeving en integriteitsbeleid

Continuïteitstoets

Bedoeld om inzicht te geven in de financiële opzet van een pensioenfonds en een oordeel te geven over de continuïteit van het fonds

Credit spread

Verskil tussen het rendement op staatsobligaties en het (hogere) rendement op obligaties van banken en bedrijven

Dekkingsgraad

De mate waarin de toegezegde pensioenverplichtingen zijn gedekt door aanwezig vermogen

Dekkingsgraad op basis van beleggingen

In het verleden werd hiervoor de term “werkelijke dekkingsgraad” gehanteerd. Deze dekkingsgraad werd berekend door de vordering op de herverzekeraar te waarderen tegen de marktwaarde van de beleggingen in het gesepareerde depot bij NN. Vanaf 2012 is de berekening aangepast. In de nieuwe berekening is de totale balans van het gesepareerde depot bij NN geconsolideerd met de balans van het pensioenfonds. Feitelijk wordt hier verondersteld dat het fonds geen garantiecontract heeft afgesloten met NN, maar dat de balansposities van het beleggingsdepot voor rekening en risico zijn van het pensioenfonds.

Duration

De gewogen gemiddelde looptijd van cashflows van vastrentende waarden

Durationverlenging

Het verlengen van de duration van de portefeuille

Excassokosten

Kosten voor het doen van uitkeringen

Feitelijke premie

De daadwerkelijke premie die betaald wordt door de werkgever en de deelnemers in de pensioenregeling

Garantiecontract

De pensioenverzekeringsovereenkomst d.d.1 maart 2005 met Nationale-Nederlanden

Gedempte premie

De berekening van de jaarlijkse premie op basis van grondslagen anders dan de kostendekkende premie door rekening te houden met verwachtingen en/of historische rendementen

Indexatielabel

Geeft aan hoe groot de kans is dat het pensioen meegroeit met de prijsstijgingen

Indexatiematrix

Vormt een belangrijk instrument bij het vormgeven van het indexatiebeleid. De matrix zorgt voor consistentie tussen de indexatieambitie, de financiering, de toekenning en de voorlichting over het indexatiebeleid

Inflatie

Geldontwaarding

Kasstroomoverzicht

Overzicht feitelijke ontvangsten en betalingen in het verslagjaar

Kostendekkende premie

De actuarieel benodigde premie voor de inkoop van de onvoorwaardelijke onderdelen van de pensioentoezegging

Nominaal

Uitgedrukt in geldwaarde of procenten zonder rekening te houden met toekomstige loon- of prijsinflatie

Ongerealiseerde waardeinstijgingen

Koersresultaten

Onderneming

HaskoningDHV Nederland B.V.

Pension Fund Governance

Betreft zorgvuldig bestuur, intern toezicht, verantwoording, deskundigheid, openheid en communicatie

Rentetermijnstructuur

Het verband tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds

Staartverplichtingen

Verplichtingen die blijven bestaan na afloop van een contract

Stichtingskapitaal en Reserves

Het eigen vermogen van de Stichting

Verantwoordingsorgaan

Een orgaan waaraan het Bestuur van het Pensioenfonds verantwoording moet afleggen

Visitatiecommissie

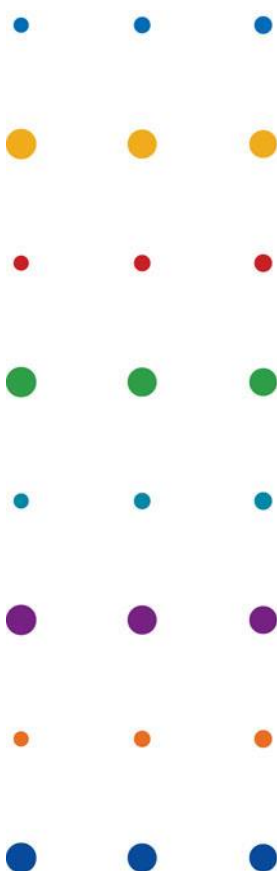
Beeoordeelt minimaal één keer in de drie jaar het functioneren van het Pensioenfonds en bestaat ten minste uit drie externe deskundigen

Volatiliteit

De beweeglijkheid van de aandelenbeurzen

Jaarverslag 2014

Compartiment Stichting Pensioenfonds DHV van
Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV
(voorheen Stichting Pensioenfonds DHV)

Jaarverslag 2014

Compartiment Stichting Pensioenfonds DHV van
Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV
(voorheen Stichting Pensioenfonds DHV)

dossier :
registratienummer : JV 2014
versie : publicatie

juni 2015

INHOUD	PAGINA	
1	SAMENVATTING	3
1.1	Kerncijfers	3
1.2	Profiel	4
1.3	Organisatiestructuur	4
1.4	Verslag van het bestuur (in samenvatting)	5
1.5	Kenmerken van de regeling per 31 december 2014	8
1.6	Pensioenfonds in beeld	8
1.7	Verleende toeslagen	11
1.8	Ontwikkeling dekkingsgraad	12
1.9	Uitvoeringskosten	13
1.10	Balans per 31 december 2014 (verkort)	14
1.11	Staat van baten en lasten (verkort)	15
2	KARAKTERISTIEKEN VAN HET PENSIOENFONDS	16
2.1	Profiel	16
2.2	Organisatie	16
3	VERSLAG VAN VERANTWOORDINGSORGAAN	20
4	VERSLAG VAN HET BESTUUR	27
4.1	Inleiding	27
4.2	Goed pensioenfondsbestuur (algemeen)	28
4.3	Toeslagbeleid	29
4.4	Beleggingen	30
4.5	Financiële paragraaf	31
4.6	Herstelplan	32
4.7	Actuariële analyse	34
4.8	Risicobeleid	35
4.9	Uitvoeringskosten	36
4.9.1	Kosten van pensioenbeheer	37
4.9.2	Kosten van vermogensbeheer	38
5	JAARREKENING 2014	40
5.1	Balans per 31 december 2014	40
5.2	Staat van baten en lasten	41
5.3	Kasstroomoverzicht	42
5.4	Toelichting behorende tot de jaarrekening 2014	43
5.4.1	Inleiding	43
5.4.2	Overeenstemmingsverklaring	43
5.4.3	Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling	43
5.4.4	Beleggingen	47
5.4.5	Herverzekeringsdeel Technische Voorziening	49
5.4.6	Vorderingen en overlopende activa	49
5.4.7	Liquide middelen fonds (niet voor beleggingen)	50
5.4.8	Stichtingskapitaal en reserves (eigen vermogen)	50
5.4.9	Technische Voorziening	51

5.4.10 Korte beschrijving van de pensioenregeling	52
5.4.11 Toeslagverlening	52
5.4.12 Overige schulden en overlopende passiva	53
5.4.13 Risicobeheer	54
5.4.14 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen	60
5.4.15 Verbonden partijen	60
5.4.16 Premiebijdragen	61
5.4.17 Beleggingsresultaten	63
5.4.18 Overige baten	64
5.4.19 Pensioenopbouw	64
5.4.20 Rentetoevoeging Technische Voorziening	64
5.4.21 Onttrekking uit Technische Voorziening voor pensioenuitkeringen	64
5.4.22 Onttrekking uit Technische Voorziening voor uitvoeringskosten	64
5.4.23 Pensioenuitkeringen	65
5.4.24 Uitvoeringskosten pensioenbeheer	65
5.4.25 Honorarium accountant	66
5.4.26 Aantal personeelsleden	66
5.4.27 Bezoldiging bestuurders	66
5.4.28 Wijziging rekenrente	66
5.4.29 Wijziging overige actuariële uitgangspunten	66
5.4.30 Wijziging grondslagen i.v.m. levensverwachting	67
5.4.31 Wijziging grondslagen i.v.m. aanpassing kostenvoorziening	67
5.4.32 Saldo overdracht van rechten	67
5.4.33 Overige lasten	68
5.4.34 Belastingen	68
 6 OVERIGE GEGEVENS	 69
Statutaire regeling over de bestemming van het saldo van baten en lasten	69
Gebeurtenissen na balansdatum	69
Actuariële verklaring	70
Verklaring Compliance officer	72
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	73
 7 PERSONALIA	 75
 8 BEGRIPPENLIJST	 76
 9 COLOFON	 79

1 SAMENVATTING

1.1 Kerncijfers

	2014	2013	2012	2011	2010
Aantal verzekerden					
Deelnemers	1.423	1.465	1.645	1.692	1.949
Gewezen deelnemers	1.968	2.013	1.905	1.836	1.706
Pensioengerechtigden	1.118	1.081	1.042	993	930
	4.509	4.559	4.592	4.521	4.585
Verleende toeslagen					
Werknemers	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Gewezen werknemers en pensioengerechtigden	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Doorgevoerde korting van aanspraken en rechten 1)	0,00%	0,00%	5,60%	0,00%	0,00%
Pensioenuitvoering (x € 1.000)					
Feitelijke premie	16.339	18.292	19.181	19.837	21.852
Kostendeekkende premie 2)	15.455	17.602	17.547	18.007	16.830
Uitkeringen 3)	20.383	20.069	20.213	19.592	18.322
Kosten pensioenbeheer 4)	565	445	934	1.029	1.306
Kosten pensioenbeheer per deelnemer 5) (€ per deelnemer)	€ 222	€ 170	€ 348	€ 370	€ 446
Vermogenssituatie en solvabiliteit (x € 1.000)					
Pensioenvermogen	710.382	616.204	587.412	519.421	510.256
Technische Voorziening voor korting per 1 april 2013			630.078	575.748	503.938
Technische Voorziening na korting per 1 april 2013	676.051	572.288	594.942		
Aanwezige dekkingsgraad	105%	108%	99%	90%	101%
(Aanwezige dekkingsgraad voor korting per 1 april 2013)			93%		
Beleidsdekkingsgraad (gemiddelde 12 maanden) 6)	108%				
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104%	104%	104%	104%	104%
Vereiste dekkingsgraad	118%	120%	118%	118%	119%
Gemiddelde rekenrente voor TV (nominaal)	1,88%	2,75%	2,43%	2,73%	3,44%
Beleggingsportefeuille (x € 1.000)					
Obligaties	325.865	272.863	262.793	228.216	217.376
Aandelen	301.595	266.375	253.666	223.059	227.301
Vastgoed	53.360	40.325	39.782	38.350	36.577
Grondstoffen	27.850	30.525	29.050	29.517	28.621
Liquide middelen	3.918	7.769	3.389	1.098	1.076
	712.588	617.857	588.680	520.240	510.951
Beleggingsrendement	17,0%	5,6%	13,6%	2,4%	10,1%
Benchmarkrendement 7)	16,4%	4,9%	13,1%	2,9%	8,9%
Kosten vermogensbeheer (% van belegd vermogen) 8)	0,43%	0,48%	0,44%	0,47%	
Totaal uitvoeringskosten (% van belegd vermogen)	0,53%	0,59%	0,61%	0,68%	

1) De korting van 5,6% is per 1 april 2013 doorgevoerd, maar is conform de richtlijnen van de Raad voor de jaarverslaggeving al in het jaarverslag 2012 opgenomen.

2) Vanaf 2012 is de kostendeekkende premie gedempt.

3) Vanaf 2011 zijn de uitkeringen inclusief afkopen.

4) De pensioenbureaunkosten voor vermogensbeheer zijn vanaf 2011 toegerekend aan kosten vermogensbeheer. Vanaf 2013 worden de algemene kosten verdeeld over pensioenbeheer en vermogensbeheer conform de nader uitgewerkte "Aanbevelingen uitvoeringskosten" van de Pensioenfederatie. Deze verdeling is in 2014 aangepast aan het Besluit van 12 december 2014 tot wijziging van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling in verband met transparantie over uitvoeringskosten en enige andere wijzigingen.

5) De kosten per deelnemer zijn berekend met het gemiddelde aantal deelnemers en pensioengerechtigden.

6) Dit is de beleidsdekkingsgraad (het gemiddelde van de dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden) zoals voorgeschreven vanaf 2015 in het nieuwe FTK.

7) Dit is het rendement van de portefeuille als deze conform de strategische mix belegd zou zijn in de door het fonds gekozen benchmarks (beursindices) voor de afzonderlijke beleggingscategorieën.

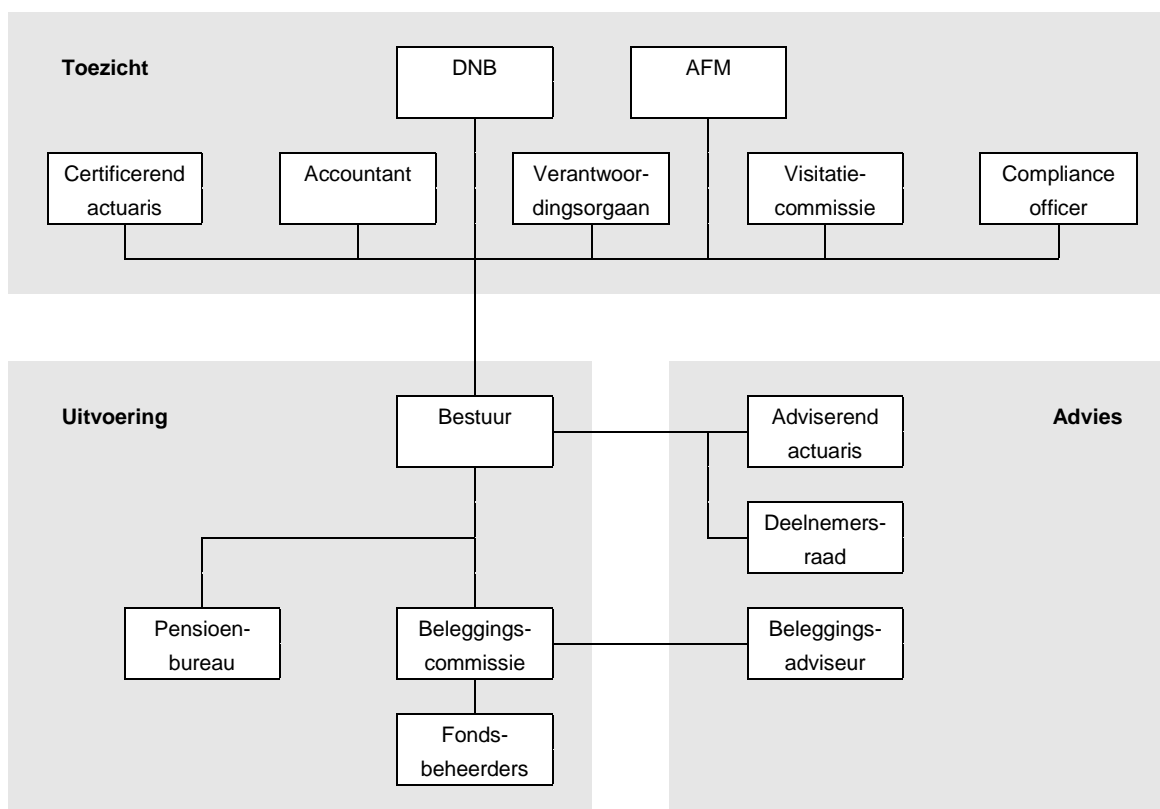
8) Dit is exclusief transactiekosten (0,01%). Inclusief transactiekosten bedragen de kosten voor vermogensbeheer 0,44%.

1.2 Profiel

Stichting Pensioenfonds DHV is naast Stichting Pensioenfonds Haskoning een van de twee ondernemingspensioenfonds voor de aangesloten ondernemingen van Royal HaskoningDHV. De aangesloten ondernemingen van Stichting Pensioenfonds DHV in 2014 waren: HaskoningDHV Nederland B.V., Koninklijke HaskoningDHV Groep B.V. en DHV NPC B.V. Het fonds heeft ten doel het treffen van voorzieningen voor de oude dag, arbeidsongeschiktheid en overlijden.

Stichting Pensioenfonds DHV (hierna het fonds) belegt circa € 710 miljoen voor circa 4.500 deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en andere aanspraakgerechtigden.

1.3 Organisatiestructuur

1.4 Verslag van het bestuur (in samenvatting)

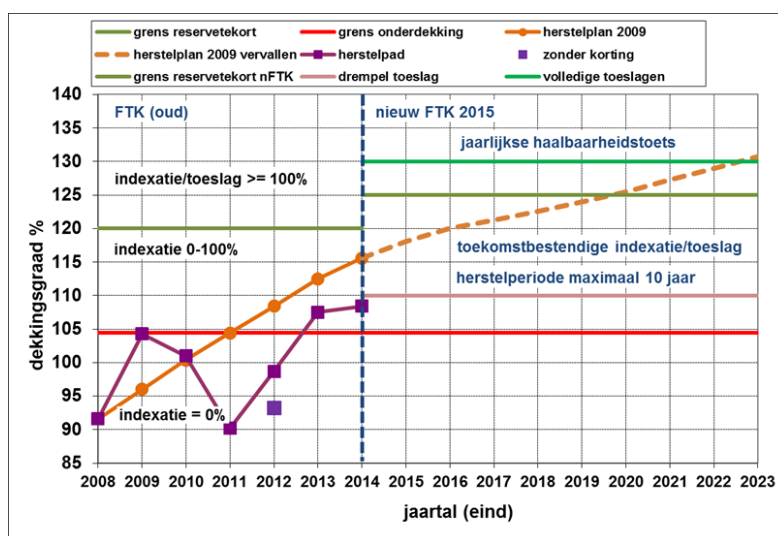
Voor het bestuur is 2014 een bijzonder jaar geweest. De stichting pensioenfonds DHV is per 1 januari 2015 gefuseerd met stichting pensioenfonds Haskoning tot het multi-opf HaskoningDHV. Het afgelopen jaar heeft voor een belangrijk deel in het teken gestaan van het fusietraject en de harmonisatie van de pensioenregeling per 1 januari 2015.

Hierbij is rekening gehouden met de invoering van een nieuw financiële toetsingskader (nFTK) en de aanzienlijk gewijzigde kaders voor toeslagverlening en herstel. De toeslagverlening zal aantoonbaar toekomstbestendig moeten zijn, de risicobuffers worden hoger en daarmee de betreffende dekkingsgraden hoger. Het oude herstelplan is komen te vervallen en er zal een nieuw herstelplan worden gemaakt in de nieuwe systematiek.

Herstel en overgang naar nFTK

Het herstel van de dekkingsgraad is beperkt gebleven. Ondanks de goede rendementen op de beleggingen is de waarde van de verplichtingen sterk gestegen door de dalende rekenrente.

In onderstaande afbeelding zijn de nieuwe nFTK grenswaarden indicatief aangegeven omdat deze jaarlijks zullen worden berekend met een voorgeschreven methodiek die afhankelijk is van onder meer de (actuele) rekenrente.

Deskundigheid en competenties bestuur

Daarnaast is de Wet versterking bestuur pensioenfonds per 1 juli 2015 ingegaan en is het gehele bestuur (inclusief twee nieuwe bestuursleden) aangemeld bij en getoetst door DNB. Er zijn uitgebreide profielen opgesteld waaraan de bestuursleden moeten voldoen en een bestuursmatrix voor het collectief. Het bestuur heeft begin 2014 de deskundigheid objectief getoetst door deelname aan kennisreflector (SPO) en de (her)benoeming van alle bestuursleden is tijdig afgerond. Hiermee is het fusieproces door een voltallig bestuur beoordeeld en aangestuurd tot de fusie per 1 januari 2015. Parallel hieraan is de samenstelling van het nieuwe fusiebestuur bepaald en zijn de betreffende bestuurders aangemeld en (opnieuw) getoetst door DNB.

Opzegging uitvoeringsovereenkomst, convenant en vorming multi-opf

De huidige uitvoeringsovereenkomst is door de aangesloten onderneming(en) op 28 februari 2014 formeel per 1 januari 2015 opgezegd in verband met de beoogde fusie van beide pensioenfonds tot een multi-

ondernemingspensioenfonds (multi-opf). Door de onderneming(en) en beide pensioenfonds(en) is een driepartijen-convenant opgesteld over de vorming van het multi-opf en de planning om op 1 januari 2015 operationeel te kunnen zijn. De uitvoering van dit convenant is gelukt door de extra inzet van alle betrokken partijen (de sociale partners en beide besturen) en mede dankzij het inschakelen van een externe begeleider die al ruime ervaring had het oprichten van een multi-opf. Met het gevormde multi-opf HaskoningDHV is een nieuwe uitvoeringsovereenkomst gesloten voor het uitvoeren van de geharmoniseerde pensioenregeling.

Verantwoordingsorgaan, fusievoorstel en adviezen juridische en governance aspecten.

Beide VO-en hebben een positief advies gegeven over het fusievoorstel en de voorgestelde governance. Wel zijn er destijds adviezen en aandachtspunten met verschillende accenten meegegeven aan de besturen bij de nadere uitwerking en mogelijke toekomstscenario's.

In 2015 heeft het nieuwe bestuur van het multi-opf HaskoningDHV aan het nieuwe VO een terugkoppeling gegeven op de afhandeling en opvolging van alle adviezen en aandachtspunten.

ALM-studie, risicobereidheidsonderzoek en premiebeleid

De besturen van SPH en SPDHV hebben samen het beleggingsbeleid en risicobereidheid vastgesteld. Waarbij de uitkomsten van het risicobereidheidsonderzoek 2014 door het bestuur zijn meegewogen in de balans tussen door de sociale partners gewenste premie, ambitie en voor het bestuur acceptabele rendement/risico-verhouding.

De besturen hebben gezamenlijk gekozen voor een nieuw beleid om de kostendekkende premie vast te stellen. Binnen het nFTK is de methode gebaseerd op een verwacht rendement passend bij de CDC-regeling met een vaste premie en een meer evenwichtige keuze voor alle belanghebbende in ons collectieve pensioenfonds. Het verwachte rendement is prudent vastgesteld op 4,9% en hierbij wordt in het nFTK ook rekening gehouden met de indexatie-ambitie. De vaste premieafspraken is gemaakt voor een periode van 5 jaar.

Voor SPDHV betekent dit dat afgestapt is van de methodiek gebaseerd op driejaars rentemiddeling en de volatiliteit van de (reken)rente.

Pensioenovereenkomst en pensioenreglement

Na het afronden van de onderhandelingen over de arbeidsvoorwaarden en het opstellen van een pensioenovereenkomst zijn er in december informatiebijeenkomsten georganiseerd door de onderneming en is de geharmoniseerde pensioenregeling toegelicht.

Het bestuur van het multi-opf heeft de door de sociale partners gesloten pensioenovereenkomst nader uitgewerkt en er is begin 2015 een herzien pensioenreglement vastgesteld. In dit proces heeft het bestuur in een goede sfeer intensief overleg gehad met HRM en de OR om te komen tot goed uitvoerbare afspraken en de vele aspecten die - naast de hoofdlijnen - van belang zijn voor een heldere en complete pensioenregeling.

Fusie en overdracht dossiers

De besturen van SPH en SPDHV dragen drie belangrijke procesafspraken rondom de vorming van het multi-opf over aan het nieuwe bestuur na de fusie. Veel zaken zijn al formeel afgerond en geregeld voor de beoogde fusie per 1-1-2015, maar er zijn ook procesafspraken die (het eerste jaar) doorlopen en de aandacht van het nieuwe bestuur vergen. De afspraken en intenties ten aanzien van de toekomstige samenvoeging van de compartimenten worden zo goed mogelijk geborgd via dit overdrachtsdocument en het bepaalde in het fusievoorstel en de uitvoeringsovereenkomst. De drie procesafspraken betreffen:

1. Vereffenen verschil in vergrijzing tussen de compartimenten;
2. Procesafspraken voor de samenvoeging van de compartimenten op termijn;
3. Bestemmingsreserve / eigen vermogen compartiment SPH per 1-1-2015.

Beleggingsonderzoek DNB en risicobeheer

De Nederlandsche Bank (DNB) heeft in 2014 een thematisch onderzoek bij ons fonds uitgevoerd op het gebied van beleggingen. Dit heeft geresulteerd in een rapportage met totaal 14 bevindingen. Het bestuur heeft een extern adviseur ingeschakeld ter ondersteuning bij het opstellen van een plan van aanpak en het uitwerken van de gewenste aanpassingen. Begin december 2014 is het plan van aanpak ingediend en is door DNB goedgekeurd.

De gewenste acties die door DNB zijn aanbevolen naar aanleiding van de bevindingen zijn gecombineerd tot een aantal hoofdactiviteiten. De reden voor deze clustering is dat de door DNB gedefinieerde aandachtsgebieden tot drie hoofdthema's kunnen worden teruggebracht, namelijk:

1. Duidelijker vastleggen en uitwerken van beleid.
2. Verbeterd inzicht in risico's en uitgebreidere monitoring en rapportage.
3. Verbetering van de Governance en rolverdeling.

Het bestuur van het nieuwe multi-opf draagt zorg voor de uitvoering van dit plan van aanpak in 2015, niet alleen specifiek voor het compartiment SPDHV maar ook voor de processen van het multi-opf als geheel.

Adviescommissie beleggingen (ACB) en evaluatie

Het bestuur heeft begin 2014 besloten om de samenstelling van de ACB aan te passen en een tweede externe deskundige te werven en beide externe deskundigen te benoemen als lid (was adviseur zonder stemrecht). Gelijktijdig is het voorzitterschap in 2014 ingevuld door één van de externe leden. De evaluatie over 2014 laat zien dat dit een goed gewerkt heeft. Tevens worden er enkele aanbevelingen gedaan ter verbetering van het werkproces en verduidelijking van het mandaat van de ACB. Deze zijn meegenomen in de nieuwe organisatie na de fusie en bij het vaststellen van het mandaat.

Opvolging laatste visitatie SPDHV

De visitatiecommissie heeft vorig jaar enkele adviezen op het gebied van risicomanagement meegegeven. Het bestuur wil de opvolging hiervan nog graag vermelden. Het betrof aspecten ten aanzien van de risico- en controlesystemen, het balansmanagement, monitoring van uitbestedingsrisico's en de werkdruk.

Deze aspecten hebben duidelijke raakvlakken en een overlap met de bevindingen van het DNB beleggingsonderzoek. De aantoonbaarheid van de beheersing van het renterisico en het balansmanagement worden in het plan van aanpak nader uitgewerkt en zijn organisatorische anders belegd door de instelling van een beleggingsadviescommissie (BAC) en risicoadviescommissie (RAC) en een risicomanagement functie binnen het pensioenbureau. De werkdruk is hoog geweest maar opgelost door het tijdelijk beschikbaar maken van extra capaciteit en na de fusie door structureel meer inzetbare tijd van bestuursleden, het dagelijks bestuur en capaciteit binnen het pensioenbureau.

Afscheid en dankwoord

Het bestuur is verheugd dat de fusie tot een multi-opf is geslaagd en we in een meer robuuste setting verder kunnen gaan, maar beseft ook dat hiermee een einde is gekomen aan een periode (vanaf 1963) waarin de stichting pensioenfonds DHV als volledig zelfstandig fonds heeft bestaan.

We bedanken iedereen – zonder alle namen te noemen - die zich in deze periode heeft ingezet voor het fonds en heeft bijgedragen aan onze collectieve pensioenvoorziening. Daarom bedanken wij alle (oud) medewerkers van het pensioenbureau, onze adviseurs en (oud) leden van de commissies, de deelnemersraad en het bestuur voor hun betrokkenheid.

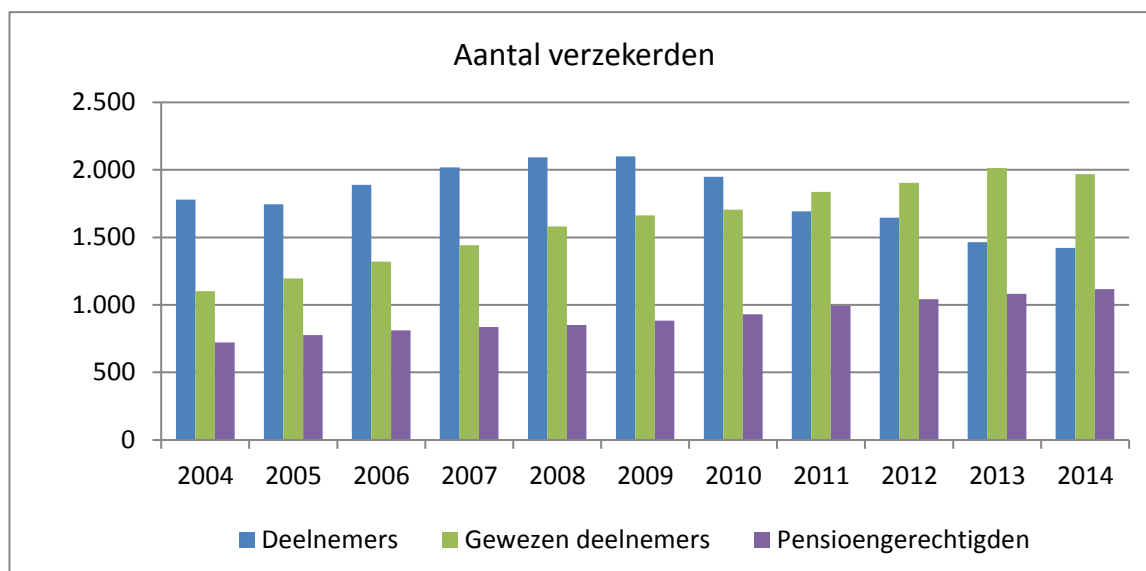
Verder bedanken wij de leden van de stuurgroep (inclusief begeleider), de werkgroep (inclusief begeleider), beide besturen, beide verantwoordingsorganen en het pensioenbureau voor de extra inzet en getoonde flexibiliteit in het fusietraject.

1.5 Kenmerken van de regeling per 31 december 2014

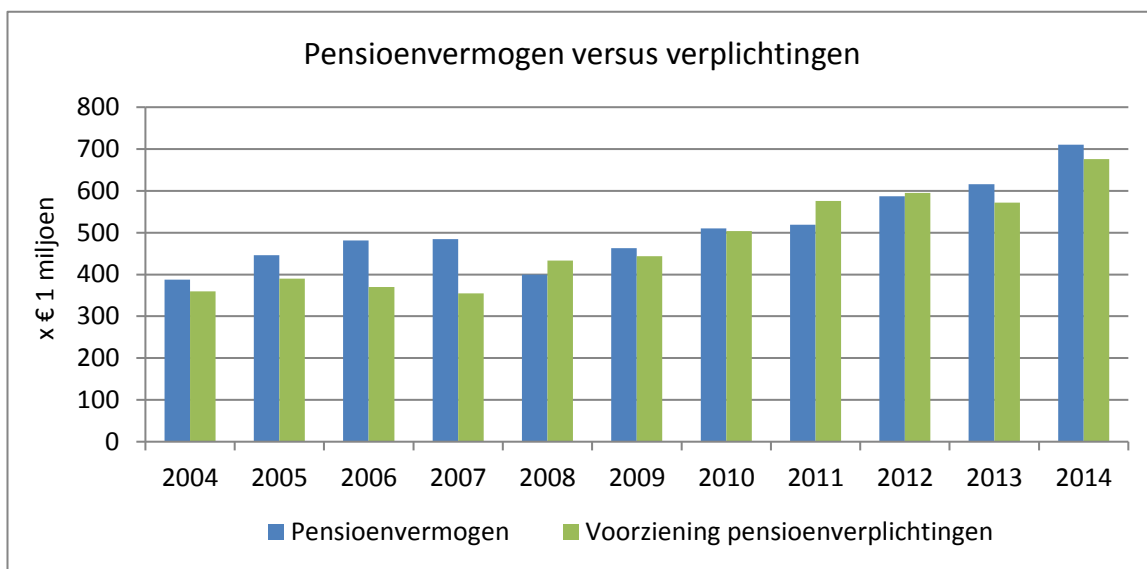
Pensioensysteem	Collectieve beschikbare premieregeling, gebaseerd op een middelloonregeling
Pensioenleeftijd	65 jaar
Pensioengevend salaris	12,96 maal (het bruto maandsalaris + arbeidsmarkttoeslag (indien van toepassing) + functietoeslag (indien van toepassing))
Franchise	€ 13.449
Pensioengrondslag	pensioengevend salaris -/- franchise
Opbouwpercentage ouderdomspensioen	1,84% van pensioengrondslag
Opbouw partnerpensioen	1,288% van pensioengrondslag (=70% van opbouw ouderdomspensioen)
Tijdelijk partnerpensioen	10% van pensioengevend salaris, minimaal € 8.897
Wezenpensioen	14% van bereikbaar ouderdomspensioen
Aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen	Bij volledige arbeidsongeschiktheid tot 75% van het laatste salaris
Totale beschikbare premie	28,1% van pensioengrondslag
Premiebijdrage werknemers	8,08% van pensioengrondslag
Premiebijdrage werkgever	20,02% van pensioengrondslag

Het fonds kent een collectieve beschikbare premieregeling, gebaseerd op een middelloonregeling, waarbij de (beleggings)risico's liggen bij de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. De regeling kent diverse keuzemogelijkheden (hoog-laag, vervroeging-uitstel en uitruil tussen ouderdomspensioen en partnerpensioen) waar de deelnemer eenmalig een keuze uit mag maken.

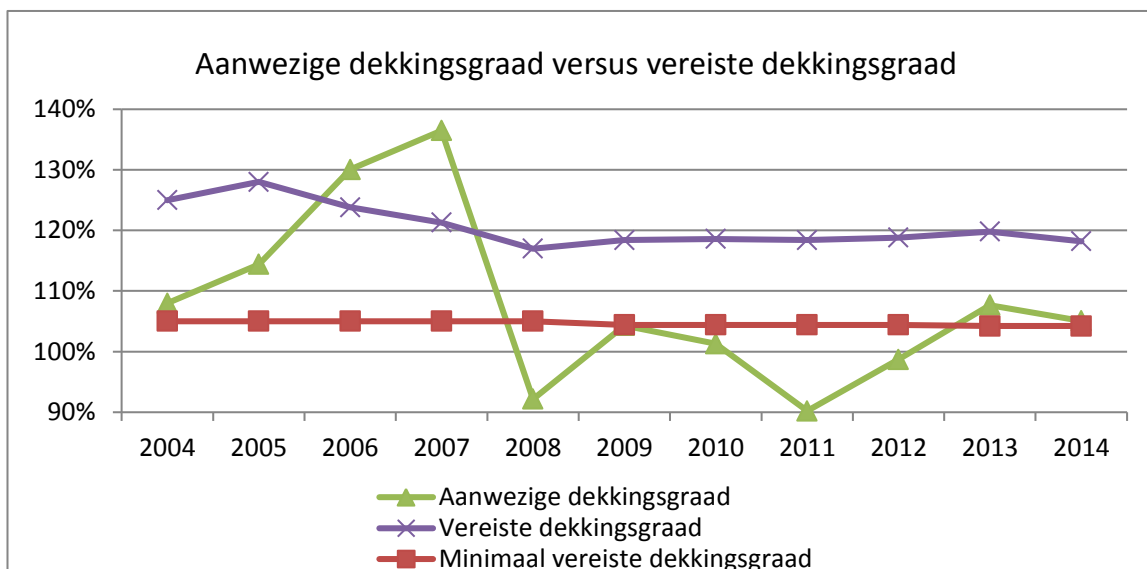
1.6 Pensioenfonds in beeld

Het totale aantal verzekerden is met 50 afgenomen van 4.559 eind 2013 tot 4.509 eind 2014. Er is een afname van 42 deelnemers doordat de werkgever de formatie verder heeft verminderd. Het aantal gewezen deelnemers is voor het eerst afgenomen door een groot aantal uitgaande waardeoverdrachten (afname 45). Het aantal pensioengerechtigden (toename 37) neemt gestaag toe.

Het pensioenvermogen is met € 94 miljoen toegenomen van € 616 tot € 710 miljoen. De verplichtingen zijn met € 104 miljoen toegenomen van € 572 miljoen naar € 676 miljoen. Het grootste gedeelte van deze stijging wordt verklaard door een daling van de rekenrente van 2,75% naar 1,88%. Hierdoor stijgen de verplichtingen met € 109 miljoen.

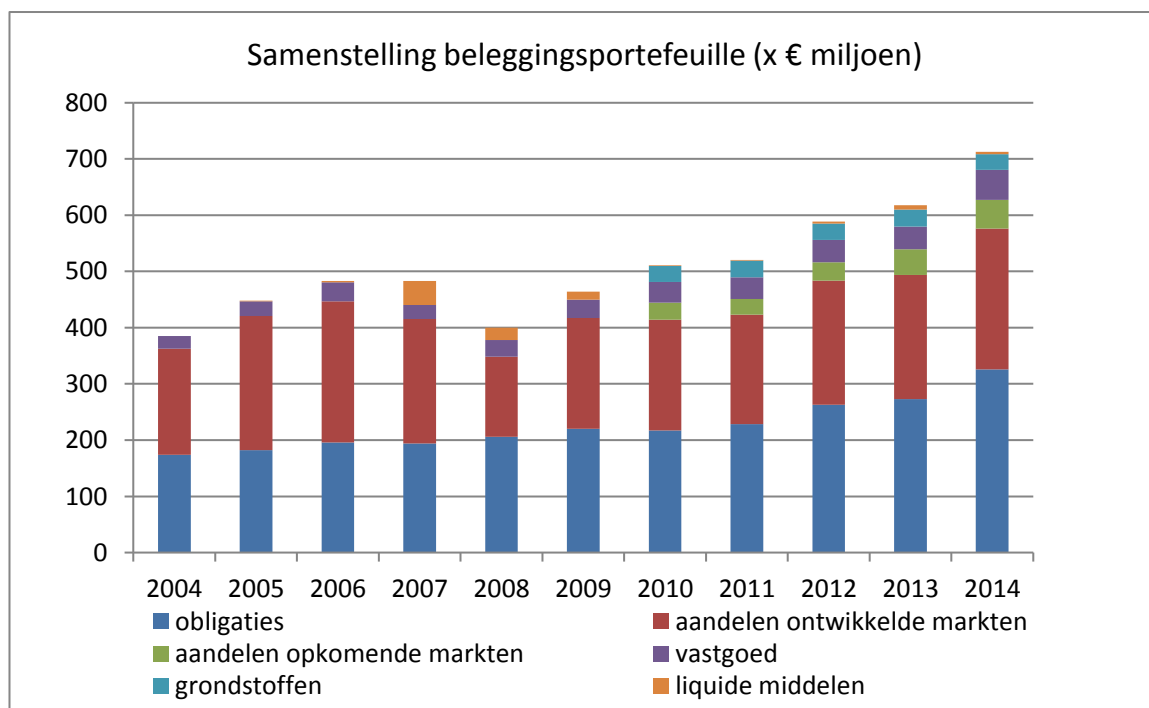

De aanwezige dekkingsgraad van 105,1% is lager dan de vereiste dekkingsgraad van 118,2%, maar hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,2%. Het fonds heeft daarom geen dekkingstekort. Wel is er nog een reservetekort. De ontwikkeling van de dekkingsgraad in 2014 wordt verder toegelicht in paragraaf 1.8.

Vanaf 2015 gelden nieuwe regels (het nieuwe FTK) om vast te stellen of het fonds voldoende reserves heeft. Hierdoor is het herstelplan 2009 komen te vervallen. Volgens de nieuwe regels is op 1 januari 2015 de vereiste dekkingsgraad 125,0%. Volgens de nieuwe regels wordt vanaf 2015 een beleidsdekkingsgraad

uitgerekend die het gemiddelde is van de dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden. De op deze wijze berekende beleidsdekkingsgraad is op 1 januari 2015 108,0%¹.

Omdat op 1 januari 2015 de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad zal het fonds in juni 2015 een herstelplan indienen bij DNB.

Het rendement op de beleggingen in 2014 is 17,0%. Aandelen hebben het goed gedaan met een rendement van 14,7%. Vastgoed rendeerdde 8,4%. Vastrentende waarden hebben het zeer goed gedaan met een rendement van 25,8%. Grondstoffen hebben een rendement van -24,3% behaald. Zie ook hoofdstuk 4.4.

Het rendement van 17,0% is 0,6% hoger dan het benchmarkrendement van 16,4%. Het benchmarkrendement is het rendement dat de portefeuille zou hebben behaald als deze conform de strategische mix belegd zou zijn in de door het fonds gekozen beursindices voor de afzonderlijke beleggingscategorieën. In de evaluatie 2013 van het herstelplan is uitgegaan van een verwacht gemiddeld beleggingsrendement (na aftrek kosten vermogensbeheer) op de lange termijn van 5,8% per jaar.

¹ Op 1 januari 2015 is de actuele dekkingsgraad 100,9%.

ALM 2014

In 2014 is een ALM-studie uitgevoerd. Hierbij is de gewenste strategische mix opnieuw geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie is besloten de strategische beleggingsmix niet te wijzigen.

1.7 Verleende toeslagen

	t/m 1-4-2014: jaarlijkse aanpassing salarisschaal 1-4-2015: jaarlijkse wijziging CBS CAO-lonen ³	jaarlijkse wijziging van de CBS consumentenprijsindex ²		toeslagen en kortingen	
		periode		deelnemers	gewezen deelnemers en pensioengerechtigden
1-4-2015	1,06%	dec 2013 → dec 2014	0,38%	0,00%	0,00%
1-4-2014	0,00%	dec 2012 → dec 2013	1,01%	0,00%	0,00%
1-4-2013	0,25%	dec 2011 → dec 2012	2,00%	- 5,60%	- 5,60%
1-4-2012	0,75%	dec 2010 → dec 2011	2,15%	0,00%	0,00%
1-4-2011	0,00%	dec 2009 → dec 2010	1,73%	0,00%	0,00%
1-4-2010	0,50%	okt 2008 → dec 2009	-0,28%	0,00%	0,00%
1-1-2009	1,50%	okt 2007 → okt 2008	2,53%	0,00%	0,00%
1-1-2008	2,75%	okt 2006 → okt 2007	1,48%	2,75%	1,48%
1-1-2007	2,00%	okt 2005 → okt 2006	1,18%	2,00%	0,90%
1-1-2006	1,50%	okt 2004 → okt 2005	1,46%	0,80%	0,80%
1-1-2005	1,40%	okt 2003 → okt 2004	0,82%	0,20%	0,20%
1-1-2004	2,20%	okt 2002 → okt 2003	1,77%	0,00%	0,50%

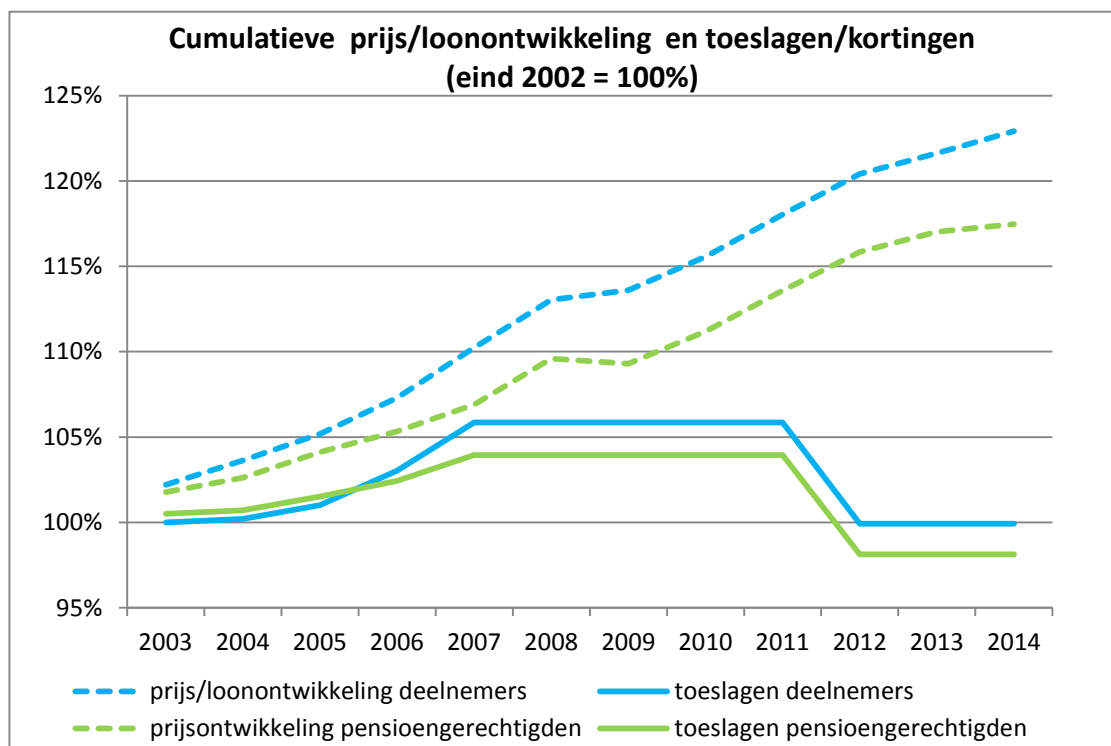
De verleende toeslagen blijven door de economische omstandigheden achter bij de prijs- en loonontwikkeling. Omdat het fonds sinds 2008 een reservetekort had, zijn per 1 april 2013 de rechten en aanspraken met 5,6% gekort. De volgende figuur toont de cumulatieve ontwikkeling van de koopkracht (de gestippelde lijnen) en toeslagen/kortingen voor de deelnemers resp. pensioengerechtigden en gewezen deelnemers⁴ (de doorgetrokken lijnen).

In de periode 2003 tot en met 2014 heeft dit geleid tot een negatieve koopkrachtontwikkeling. Het rendement van de beleggingen was in deze periode nodig om de effecten van de toename van de levensverwachting en dalende rente te compenseren en het ingecalculerde benodigde rendement te financieren. Er was geen beleggingsrendement meer over om de voorwaardelijke toeslagen voor behoud van koopkracht te financieren.

² De gebruikte consumentenprijsindex is: "Consumentenprijsindex alle huishoudens afgeleid (prijsindex 2006 =100)".

³ De gebruikte loonindex is: "CBS CAO-lonen per maand, exclusief bijzondere beloningen, totaal CAO-sectoren (2010 =100)".

⁴ De jaarlijkse prijsontwikkeling voor pensioengerechtigden en gewezen deelnemers is de ontwikkeling van de CPI. De jaarlijkse prijs/loonontwikkeling voor deelnemers is de stijging van de salarisschalen, dan wel de stijging van de CPI als deze hoger is.

1.8 Ontwikkeling dekkingsgraad

De dekkingsgraad is in 2014 met 2,6% afgenomen van 107,7% naar 105,1%. Dit komt vooral omdat het beleggingsrendement van 17,0% onvoldoende was om de daling van de rekenrente van 2,75% in 2013 naar 1,88% in 2014 te compenseren.

Onderstaande tabel toont de verschillende factoren en hun effect op de dekkingsgraad.

	2014	2013
Dekkingsgraad per 1 januari	107,7%	98,7%
Premie	0,5%	0,4%
Uitkering	0,3%	0,0%
Indexering	0,0%	0,0%
Wijziging rekenrente	-17,3%	3,1%
Overrendement	15,3%	5,2%
Wijziging grondslagen: sterftetafels & ervaringssterfte	0,6%	0,0%
Wijziging grondslagen: kostenvoorziening	-1,3%	0,0%
Overige	-0,6%	0,3%
Dekkingsgraad per 31 december	105,1%	107,7%

Volgens www.pensioenthermometer.nl bedroeg eind 2014 de gemiddelde dekkingsgraad van pensioenfonds in Nederland 108%. De dekkingsgraad van 105% is 3% lager dan gemiddeld. De daling van de dekkingsgraad in 2014 met 3% van 108% eind 2013 tot 105% eind 2014 is 2% meer dan de

gemiddelde daling van de dekkingsgraad van 1% volgens www.pensioenthermometer.nl (in 2013 nam de dekkingsgraad 9% toe, terwijl de gemiddelde dekkingsgraad 7% toenam volgens www.pensioenthermometer.nl).

1.9 Uitvoeringskosten

In 2013 heeft de Pensioenfederatie een nadere uitwerking gemaakt van “Aanbevelingen uitvoeringskosten”. Hierin wordt voorgeschreven hoe de uitvoeringskosten moeten worden verdeeld over kosten pensioenbeheer en kosten vermogensbeheer. De kosten pensioenbeheer en kosten vermogensbeheer in 2013 en 2014 zijn volgens deze methodiek berekend. Voor 2014 is er een aanpassing gedaan in de toewijzing van de kosten naar pensioenbeheer en vermogensbeheer in overeenstemming met het “Besluit van 12 december 2014 tot wijziging van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling in verband met transparantie en enige andere wijzigingen”. In overeenstemming met dit besluit zijn de kosten van het bestuur en de kosten van het toezicht door de toezichthouders volledig toegerekend aan pensioenbeheer (in 2013 zijn deze kosten als algemene kosten beschouwd waarbij een toedeling naar pensioenbeheer en vermogensbeheer is gemaakt in overeenstemming met de bovengenoemde aanbevelingen van de Pensioenfederatie). Door de aanpassing in 2014 zijn de kosten van pensioenbeheer hoger en de kosten van vermogensbeheer lager uitgevallen.

Per saldo zijn de kosten in 2014 lager uitgevallen, ondanks de toename van het belegd vermogen en de kosten van de fusie⁵.

Onderstaande tabel toont de kosten voor pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten in 2014 (inclusief aanpassing van het Besluit) en 2013 (exclusief aanpassing van het Besluit).

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	per deelnemer	% belegd vermogen	2013	per deelnemer	% belegd vermogen
Kosten pensioenbeheer	565	€ 222	0,085%	445	€ 170	0,074%
Kosten vermogensbeheer	2.861		0,430%	2.921		0,484%
Transactiekosten	73		0,011%	201		0,033%
	3.499		0,526%	3.567		0,591%

Voor de berekening van de kosten pensioenbeheer per deelnemer is gerekend met het gemiddelde aantal deelnemers en pensioengerechtigden. Gewezen deelnemers worden voor deze berekening niet meegeteld.

Voor de berekening van de kosten pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten als percentage van het belegde vermogen is gerekend met het gemiddelde belegd vermogen.

Een nader toelichting wordt gegeven in hoofdstuk 4.9.

⁵ Er zijn afspraken gemaakt met de werkgever op basis waarvan de werkgever een groot deel van de kosten van de fusie heeft gedragen.

1.10 Balans per 31 december 2014 (verkort)

Activa		
<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Beleggingen	712.588	617.857
Herverzekeringsdeel Technische Voorziening	333	311
Vorderingen en overlopende activa	1.446	1.547
Liquide middelen	58	85
	714.425	619.800
Passiva		
<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Stichtingskapitaal en reserves	34.331	43.916
Technische Voorziening	676.051	572.288
Overige schulden en overlopende passiva	4.043	3.596
	714.425	619.800

1.11 Staat van baten en lasten (verkort)

Baten		
<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Premiebijdragen	16.405	18.320
Beleggingsresultaten	103.096	31.834
Overige baten	24	56
	119.525	50.210
Lasten		
<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Pensioenuitkeringen	20.363	20.048
Uitvoeringskosten pensioenbeheer	565	445
Mutatie technische voorziening voor rekening pensioenfonds		
- Pensioenopbouw	12.459	15.766
- Toeslagen	0	0
- Korting van aanspraken en rechten	0	51
- Rentetoevoeging Technische Voorziening (TV)	2.158	2.100
- Onttrekking uit TV voor pensioenuitkeringen	-20.508	-20.036
- Wijziging rekenrente	109.375	-17.810
- Dotatie voorziening zieke deelnemers	199	-371
- Wijziging grondslagen: sterftetafels & ervaringssterfte	-2.204	0
- Wijziging grondslagen: kostenvoorziening	4.955	0
- Wijziging TV door overdracht van rechten	-4.106	-980
- Mutaties in de TV m.b.t. overlevingskansen	1.634	-938
- Overige mutaties in de Technische Voorziening	-199	-436
Saldo overdracht van rechten	4.391	896
Overige lasten	28	29
	129.110	-1.236
Saldo van baten en lasten	-9.585	51.446

2 KARAKTERISTIEKEN VAN HET PENSIOENFONDS

2.1 Profiel

Stichting Pensioenfonds DHV was naast Stichting Pensioenfonds Haskoning een van de twee ondernemingspensioenfonds voor de aangesloten ondernemingen van Royal HaskoningDHV. De aangesloten ondernemingen van Stichting Pensioenfonds DHV in 2014 waren: HaskoningDHV Nederland B.V., Koninklijke HaskoningDHV Groep B.V. en DHV NPC B.V. Het fonds heeft ten doel het treffen van voorzieningen voor de oude dag, arbeidsongeschiktheid en overlijden.

Stichting Pensioenfonds DHV (hierna het fonds), statutair gevestigd te Amersfoort, werd opgericht op 1 januari 1963 en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41188640. Het fonds is een ondernemingspensioenfonds en is lid van de Pensioenfederatie. Het fonds heeft tot doel het pensioenreglement uit te voeren voor de aangesloten ondernemingen. Het fonds belegt circa € 710 miljoen voor circa 5.000 deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en andere aanspraakgerechtigden.

Missie, visie en strategie

Het bestuur past de statutaire doelstellingen toe en de in de ABTN vastgelegde beleggingsstrategie om de voorwaardelijke pensioenambitie te realiseren. Een nadere uitwerking van de missie en visie is in het kader van het lopende fusietraject en de nieuwe geharmoniseerde pensioenregeling uitgesteld totdat hierover duidelijkheid zou bestaan over de vorm waarin het fonds zou worden voortgezet.

2.2 Organisatie

Code pensioenfonds

Het bestuur heeft begin in 2014 besloten de Code Pensioenfonds te volgen en een inventarisatie gemaakt van de onderwerpen die bijstelling of aandacht behoeven in verband met het toepassen en deze waar nodig deze aspecten meegenomen bij de implementatie van de Wet versterking bestuur pensioenfonds. Er zijn profielen voor de bestuursleden opgesteld waarin naast de deskundigheid en competenties onder meer het streven naar diversiteit, de zittingstermijn en de tijdbesteding zijn opgenomen.

Bestuur

Per 1 juli 2014 is opnieuw de keuze voor het paritaire bestuursmodel gemaakt en onderbouwd met een sterke-zwakke analyse. De vacatures in het bestuur zijn in 2014 ingevuld op basis van de profieleisen en gewenste diversiteit. Dit heeft geresulteerd in een continuering van de diverse samenstelling met in 2014 de benoeming van een extra vrouwelijke bestuurslid. Een kandidaat jonger dan 40 jaar heeft zich helaas teruggetrokken tijdens de benoemingsprocedure. De statuten van het fonds en het reglement van het verantwoordingsorgaan zijn aangepast aan de Code Pensioenfonds.

De evaluatie van het bestuur heeft in het teken gestaan van de externe toetsing van de geschiktheid, de adequate samenstelling van het bestuur per 1 juli 2014 en het formeren van het te benoemen bestuur bij de fusie per 1 januari 2015. Door DNB is de geschiktheid van de bestuursleden getoetst op deze twee kort achter elkaar gelegen momenten.

Het bestuur bestond uit drie vertegenwoordigers van de werkgevers, drie van de werknemers en twee van de pensioengerechtigden.

Compartiment Stichting Pensioenfonds DHV van Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV

Tot en met 31 december 2014 was het bestuur van Stichting Pensioenfonds DHV als volgt samengesteld:

Naam	Functie	Vertegenwoordiging	Lid sinds	Einde zittingsduur
H. van den Beld	lid	pensioengerechtigden	31 maart 2006	31 december 2014
M.P. van Bijsterveld	lid	werkgevers	21 april 2006	31 december 2014
A.D. Crena de longh	lid	werknemers	13 juli 2010	31 december 2014
J. Krijgsman	voorzitter	werknemers	27 september 2005	31 december 2014
M.G. Donehoo ⁶	lid	werkgevers	19 september 2013	31 december 2014
K. Nije	lid	pensioengerechtigden	1 januari 2009	31 december 2014
J.M.N. Tummers	secretaris	werkgevers	28 september 2004	31 december 2014
R. van Ommen ⁷	lid	werknemers	25 maart 2014	31 december 2014

Per 1 januari 2015 is Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV ontstaan uit de fusie van Stichting Pensioenfonds DHV en Stichting Pensioenfonds Haskoning. Voor nadere informatie verwijzen we naar het bestuursverlag 2014 van Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV.

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor alle activiteiten van het fonds. Het bestuur stelt het beleid van het fonds vast.

Het pensioenbureau voert de dagelijkse werkzaamheden uit. Deze betreffen onder andere pensioenadministratie, uitkeringsadministratie, beleggingsadministratie, beleggingsrapportage, vermogensbeheer, communicatie en bestuursondersteuning. Het bestuur is, conform de Pensioenwet, verantwoordelijk voor de juiste uitvoering van de taken.

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur bestond uit de voorzitter en de secretaris van het bestuur. Het dagelijks bestuur bepaalt samen met de directeur het dagelijks beleid van het fonds. Het heeft uitsluitend bevoegdheden conform de statuten en reglementen van het fonds, zoals vastgelegd in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN).

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan bestond uit twee vertegenwoordigers van de werkgevers, twee van de werknemers en twee van de pensioengerechtigden.

Tot en met 31 december 2014 was het verantwoordingsorgaan als volgt samengesteld:

Naam	Functie	Vertegenwoordiging	Lid sinds	Einde zittingsduur
P.W. Besselink	voorzitter	werkgevers	9 februari 2009	1 oktober 2015
J.C. Bus	lid	pensioengerechtigden	9 februari 2009	1 oktober 2015
E.R. Goldsteen	secretaris	werknemers	9 februari 2009	1 oktober 2015
J.T. van Manen	lid	werkgevers	9 februari 2009	1 oktober 2015
T.J. Nieuwenhuis	lid	pensioengerechtigden	9 februari 2009	1 oktober 2015

⁶ Vanaf 19 september 2013 was zij bestuurslid zonder stemrecht. DNB heeft 18 maart 2014 ingestemd met haar benoeming.

⁷ Vanaf 25 maart 2014 was hij bestuurslid zonder stemrecht. DNB heeft 15 april 2014 ingestemd met zijn benoeming.

A.H.W. Vijfhuizen	lid	werknemers	1 oktober 2012	1 oktober 2015
-------------------	-----	------------	----------------	----------------

Het verantwoordingsorgaan is bevoegd jaarlijks een algemeen oordeel te geven over:

- het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere relevante informatie, waaronder - indien van toepassing - de bevindingen van het interne toezichtorgaan;
- het door het bestuur uitgevoerde beleid in het afgelopen kalenderjaar;
- beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben.

Het verantwoordingsorgaan adviseert het bestuur, gevraagd of uit eigen beweging over:

- het vaststellen en wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
- het wijzigen van het beleid ten aanzien van het verantwoordingsorgaan;
- de vorm, inrichting en samenstelling van het interne toezicht;
- het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid;
- het vaststellen en handhaven van integriteitprincipes.

Intern toezicht

Het interne toezicht over het jaar 2014 is ingevuld door een eenmalige visitatiecommissie. Hiervoor verwijzen we naar het bestuursverslag 2014 van Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV.

Deelnemersraad

De deelnemersraad was samengesteld uit vijf vertegenwoordigers namens de werknemers en twee vertegenwoordigers namens de pensioengerechtigden. Tweemaal per jaar vergaderde de raad samen met het bestuur. Het bestuur vroeg de deelnemersraad om advies onder andere bij wijziging van de statuten en reglementen en bij de vaststelling van het jaarverslag en de ABTN. De deelnemersraad kon ook uit eigen beweging het bestuur adviseren.

In overeenstemming met de Wet versterking bestuur pensioenfonds is de deelnemersraad opgehouden te bestaan per 1 juli 2014. Tot 1 juli 2014 was de samenstelling:

Naam	Functie	Vertegenwoordiging	Lid sinds	Einde zittingsduur
L. Bolding	lid	pensioengerechtigden	26 juni 2009	1 juli 2014
J.M. de Kraker	lid	werknemers	1 september 2010	1 juli 2014
M.W. Kraan	lid	werknemers	1 oktober 2012	1 juli 2014
R. van Ommen ⁸	voorzitter	werknemers	17 januari 2007	26 februari 2014
J.G.A.M. Reinders	lid	werknemers	26 juni 2009	1 juli 2014
vacature	lid	werknemers		1 juli 2014
D. Zijp ⁹	lid	pensioengerechtigden	26 juni 2009	1 juli 2014

Beleggingscommissie

De beleggingscommissie heeft een voorbereidende en adviserende rol voor het strategische beleggingsbeleid richting het bestuur. Daarnaast is zij verantwoordelijk voor de nadere invulling en de uitvoering van het strategische beleggingsbeleid. Hieronder moet onder andere worden verstaan het vaststellen van de specifieke richtlijnen voor de deelpartefeuilles, het kiezen van de benchmarks, het

⁸ R. van Ommen heeft in de vergadering van 26 februari 2014 zijn lidmaatschap van de deelnemersraad neergelegd omdat hij per 25 maart 2014 is toegetreden tot het bestuur.

⁹ Sinds 26 februari 2014 was Zijp voorzitter van de deelnemersraad.

handhaven van de vermogensallocatie, het monitoren van rendement en risico's, het toetsen en evalueren van de blijvende geschiktheid van de fondsbeheerders, en het bijhouden van beleggingstechnische kennis. De beleggingscommissie heeft in 2014 acht maal vergaderd.

In 2014 eindigde het lidmaatschap van E.A.J. Vendrik en N.M.J. Janssen vanwege hun uitdiensttreding. Er is in 2014 een tweede externe beleggingsadviseur als lid van de beleggingscommissie aangetrokken: R.J. van Asselt van Sprenkels & Verschuren.

Tot en met 31 december 2014 bestond de beleggingscommissie uit:

Naam	Functie
P. van Aalst	voorzitter ad interim (extern)
R.J. van Asselt	lid (extern)
H. van den Beld	lid
P.A.M. Canisius	lid
A.D. Crena de longh	lid

Directie

P.A.M. Canisius

Certificerend actuaris

A.J. Dongelmans AAG van Towers Watson Netherlands B.V.

Adviserend actuaris

W.J.J. Koeleman van PwC

Accountant

W. Teeuwissen van KPMG Accountants N.V.

Compliance officer (zie hoofdstuk 4.2)

R.N.M. van der Mast van het Nederlands Compliance Instituut

3 VERSLAG VAN VERANTWOORDINGSORGAAN

Het Verantwoordingsorgaan (VO) heeft als wettelijke taak om als onafhankelijk orgaan een oordeel uit te spreken over het door het bestuur van het pensioenfonds gevoerde beleid, de gemaakte beleidskeuzes en de naleving van de principes van goed pensioenbestuur. Belangrijk uitgangspunt daarbij is de vraag of het bestuur bij de genomen besluiten op een evenwichtige wijze met de belangen van de actieve deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever rekening heeft gehouden. Daarnaast adviseert het VO het bestuur op tal van zaken die voor het pensioenfonds van belang zijn.

In dit verslag heeft het VO - op basis van de door het bestuur verstrekte informatie - zijn beargumenteerd oordeel over het handelen van het bestuur, het gevoerde en te voeren beleid, evenals de naleving van de Code Pensioenfonds vastgelegd.

Inleiding

Per 1 januari 2013 zijn DHV en Royal Haskoning juridisch gefuseerd. In aansluiting daarop zijn op 1 juli 2014 de arbeidsvoorwaarden van de werknemers geharmoniseerd. Een belangrijk onderdeel van het arbeidsvoorwaardelijk pakket zijn de pensioenregelingen van de voormalige ondernemingen. De Sociale Partners zijn overeengekomen dat ook deze regelingen geharmoniseerd dienden te worden en dat de nieuwe regeling bij één partij zou worden uitgevoerd. Dit heeft geresulteerd in de oprichting per 1 januari 2015 van het multi-ondernemingspensioenfonds HaskoningDHV (SPHDHV), met twee compartimenten. Het jaar 2014 werd daarmee een bijzonder jaar voor zowel de Stichting Pensioenfonds DHV (SPDHV) als de Stichting Pensioenfonds Haskoning (SPH).

Het verslag is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van het huidige VO SPHDHV. Conform de wettelijk gestelde vereisten wordt het oordeel door het VO gegeven over elk compartiment afzonderlijk. Door de continuïteit van voormalige VO leden van SPDHV en SPH is er in voldoende mate kennis en kritisch vermogen om over het verslagjaar zowel over beide voormalige fondsen een oordeel te kunnen geven als over het gemeenschappelijke fusieproces.

Algemeen

Het VO heeft in het kader van haar taakuitoefening kennis genomen van het bestuursverslag Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV, het jaarverslag van Stichting Pensioenfonds DHV, het jaarverslag van Stichting Pensioenfonds Haskoning, de actuariële rapporten van SPDHV en SPH, het rapport van de Visitatiecommissie SPHDHV en de rapportage van de Compliance Officers van SPDHV en SPH. Het VO heeft geen gebruik gemaakt van het recht op overleg met de externe actuaris en de externe accountant.

Per 1 januari 2015 zijn beide voormalige fondsen opgegaan in de multi-opf SPHDHV. Dientengevolge zijn per die datum twee leden van het VO SPDHV afgetreden. Het betreft een lid namens de werkgever en een lid namens de gepensioneerden. Bij het VO SPH is een lid namens de werkgevers afgetreden. Uit het oogpunt van continuïteit, voortgang van lopende integratieprocessen en borging van deskundigheid is de zittingstermijn van de overige VO leden met één jaar verlengd. Nynke Dalstra is per 1 januari 2015 als nieuw lid in het VO SPHDHV benoemd. Het VO SPHDHV dankt Tjeerd Nieuwenhuizen, Johan van Manen en Anton van der Sanden voor hun betrokkenheid en inzet.

Wetgeving en reglementen

Per 1 januari 2014 is de Code Pensioenfonds en per 1 juli 2014 de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds van kracht. Het VO heeft vastgesteld dat de beide besturen van de voormalige fondsen adequaat hebben ingespeeld op de gewijzigde governance vereisten en wet- en regelgeving. De statuten, reglementen en uitvoeringsovereenkomsten zijn onder de loep genomen en daar waar nodig in 2014 aangepast. Tevens zijn in 2014 – conform de gewijzigde fiscale wetgeving – de pensioenrichtleeftijd en de opbouwpercentages aangepast.

Door de wetgeving is ook de rol van het VO gewijzigd. Vooral de formele adviesfunctie is flink uitgebreid. In dit kader heeft het VO advies gegeven over het Reglement van het VO, de vereiste competenties van het VO en over de gewijzigde statuten.

Fusie SPDHV en SPH

In het verslagjaar hebben de voormalige VO's regelmatig overleg gevoerd met hun bestuur over het fusietraject tussen SPDHV en SPH. Sinds medio 2014 hebben de verantwoordingsorganen van beide fondsen veelal gezamenlijk vergaderd. Aan de overleggen met het bestuur werd ook deelgenomen door bestuursleden van beide fusiepartners. Advisering en besluitvorming hebben in gezamenlijkheid plaatsgevonden. Alleen daar waar belangen van deelnemers en gepensioneerden dit wenselijk maakten, is in afzonderlijkheid besloten en separaat gerapporteerd.

Er is binnen het VO en tussen het VO en het bestuur intensief gesproken over de koers en opties voor stichting Pensioenfonds HaskoningDHV in de komende jaren. Sommige keuzes daarbij liggen uiteindelijk bij de Sociale Partners. Het VO is van mening dat met betrekking tot dit onderwerp alle aspecten binnen de besturen aan de orde zijn komen. Ook de rol van het VO zelf is in dit kader uitvoering aan de orde geweest.

Het VO heeft in 2014 meerdere adviezen uitgebracht, overwegend in relatie tot de vorming van het multi-opf:

1. Bestuursmodel SPHDHV

Het VO heeft positief geadviseerd over de invoering van een paritair bestuursmodel. De functies zijn evenwichtig verdeeld tussen zowel de geledingen (deelnemers, gepensioneerden en werkgever) als tussen de oorspronkelijke entiteiten (SPDHV en SPH). Dit bestuursmodel maakt het onder meer mogelijk externe deskundigheid in het fondsbestuur op te nemen. Daarvan is gebruik gemaakt. Daarnaast is evenwichtigheid betracht in ervaring en gewenste verjonging met waarborging van afdoende deskundigheid.

2. Vorming multi-opf SPHDHV

Het VO heeft positief geadviseerd over de fusie van SPDHV en SPH tot een multi-opf. Belangrijke achtergrond voor dit positieve advies is de wens om binnen één onderneming met één arbeidsvoorwaardenpakket voor de medewerkers één gemeenschappelijke pensioenregeling bij één uitvoerder aan te kunnen bieden. Met het bestuur en andere direct belanghebbenden zijn diverse overleggen gevoerd waarin de voordelen en nadelen transparant en openhartig zijn besproken. In het advies over de vorming en de diverse onderstaande deeladviezen is afdoende vast komen te staan dat er sprake is van evenwichtige belangenafweging en dat geen der belanghebbenden onevenredig nadeel dan wel voordeel zal hebben van de fusie.

Op onderdelen is het VO kritisch en volgt daartoe nauwlettend de verdere ontwikkelingen. Een beperkt aantal aandachtspunten is vastgelegd en de voortgang daarvan maakt onderdeel uit van de overlegagenda met het bestuur.

3. Kostenreglement SPHDHV

Over het Kostenreglement is positief geadviseerd. Direct toerekenbare kosten worden toegerekend aan het desbetreffende compartiment. Gemeenschappelijke kosten van het pensioenbureau worden op basis van de in het Kostenreglement vastgelegde verdeelsleutels toegerekend. Naar het oordeel van het VO zijn deze uitgangspunten evenwichtig.

4. Klachten- en geschillenregeling SPHDHV

Over het Klachtenreglement heeft het VO positief geadviseerd. Het VO is voorstander van laagdrempeligheid en blijft alert op dit punt.

5. Profiel Visitatiecommissie SPHDHV

Het VO heeft het profiel voor de Visitatiecommissie (VC) vastgesteld. Vooruitlopend op de samenstelling van de VC voor het nieuwe fonds heeft het VO in 2014 gezocht naar nieuwe kandidaten. Het VO heeft na selectie een VC lid voorgedragen aan het bestuur ter benoeming per 1 januari 2015.

6. Reglement Visitatiecommissie SPHDHV

Het VO heeft positief geadviseerd over het reglement. Het reglement is in lijn met die van de voormalige VC van SPDHV. De evaluatie daarvan en de ervaringen daarmee waren positief.

7. Samenstelling VO SPHDHV

Op advies van het VO is door het bestuur ingestemd om gedurende het fusieproces continuïteit te borgen door verkiezingen voor het VO door te schuiven naar eind 2015. Het VO stelt voor om bij de samenstelling van het nieuwe VO rekening te houden met:

- verjonging, waarbij wordt gedacht aan deelnemers die pas na de fusie van de ondernemingen in dienst getreden zijn;
- spreiding in de zittingstermijnen en wisseling van leden per medio van het kalenderjaar omdat dit beter aansluit bij de jaar(verslag) processen.

8. Competentievisie VO SPHDHV

Het VO heeft de vereiste competenties en specialisatiegebieden voor leden van het VO vastgesteld. Daarnaast heeft het VO zichzelf tegen deze meetlat gehouden. Volgens de deskundigheidsmatrix zijn alle deskundigheidsgebieden voldoende afgedekt op minimaal deskundigheidsniveau A en op meerdere gebieden is sprake van meer gespecialiseerde kennis. Op de deskundigheidsgebieden Communicatie en Uitbesteding zal extra ingezet gaan worden door het VO.

9. Reglement VO SPHDHV

Het Reglement van het VO is vastgesteld na advies van het VO. Het Reglement is in lijn met de wettelijke en statutaire vereisten en verantwoordelijkheden. Het bestuur heeft in het Reglement enkele bovenwettelijke bevoegdheden toegekend aan het VO.

10. Beloningsbeleid SPHDHV

Het VO heeft positief geadviseerd over de voorgestelde beloning van bestuursleden en commissieleden. Er is vastgesteld dat er gematigd tot marktconform wordt beloond.

11. Uitvoeringsovereenkomst SPHDHV

Het VO heeft positief geadviseerd over de Uitvoeringsovereenkomst. De toewijzing van nieuwe deelnemers is in overleg tussen de Sociale Partners en het bestuur toegekend aan het compartiment SPDHV. Er is uitvoerig discussie geweest over de effecten (o.a. 'vergrijzing') van deze keuze op het compartiment SPH vanaf 2015 en de wijze van vereffening van de afgedragen pensioenpremie. De premie per compartiment is vastgesteld voor een periode van 5 jaar. Daarna of na een eerdere samenvoeging van de beide compartimenten zullen er nieuwe afspraken worden gemaakt. Het VO houdt aandacht op de wijze en voorwaarden waarop mogelijke samenvoeging gestalte krijgt.

Compliance Officers en gedragscode

Het VO heeft kennis genomen van beide compliance-rapportages voor de compartimenten SPH en SPDHV. De korte rapportage van de compliance officer van het compartiment SPH geeft geen aanleiding om te twijfelen aan de correcte compliance van de betrokkenen. Wel is het VO van mening dat dit onderwerp voor de multi-opf, met zijn complexere structuur meer aandacht verdient. Het VO onderschrijft de keuze van het bestuur om in de toekomst hiervoor het format van de compliance-rapportage van het voormalige SPDHV te hanteren.

Visitatiecommissie

In overeenstemming met het advies van het VO, heeft de Visitatiecommissie in opdracht van het bestuur onderzoek gedaan naar het functioneren van o.a. het bestuur, het Pensioenbureau, de Beleggingscommissie en externe adviseurs en deskundigen en in het bijzonder naar de gang van zaken ten aanzien van de fusie en het voornemen tot fusie.

Het VO heeft kennisgenomen van de bevindingen van de VC en heeft deze meegenomen in haar aanbevelingen.

Vooruitblik

Het Nieuw Financieel Toetsingskader zal in 2015 een belangrijk aandachtsgebied zijn omdat deze directe invloed heeft op de vereiste financiële buffers van de beide compartimenten in het multi-opf. Als deze groter dienen te zijn dan in de huidige situatie dan heeft dit mogelijk invloed op het premie- en toeslagenbeleid.

In het komende jaar zal de focus van het VO liggen op de harmonisering van beleid en operationele uitvoering in beide compartimenten en de organisatie en inrichting van het pensioenbureau dat o.a. verantwoordelijk is voor de administratie en beleidsvoorbereiding van SPHDHV.

Algemeen oordeel en aanbevelingen

Het VO heeft zeer grote waardering voor de wijze waarop de voorbereiding van de fusie heeft plaatsgevonden. Een proces waaraan grote verantwoordelijkheden vastzitten is op zeer zorgvuldige en voortvarende wijze aangepakt. Alle belanghebbenden bij SPHDHV kunnen er, naar de mening van het VO, op vertrouwen dat het bestuur, zijn commissies en het Pensioenbureau werken aan een solide en toekomstbestendig fonds.

Het VO wil het bestuur van SPHDHV voor 2015 graag de volgende aanbevelingen meegeven:

Bestuur en pensioenbureau

- houdt in het kader van de volledige fusie focus op de continuïteit, kwaliteit en deskundigheid van het bestuur, toezicht en beheer;
- ten aanzien van de toekomstige samenstelling van bestuur en bestuursorganen bevelen wij aan oog te houden voor verjonging en spreiding van zittingstermijnen;
- aanbevolen wordt om de werkdruk bij het pensioenbureau goed te monitoren ten einde de goede kwaliteit en dienstverlening aan belanghebbenden te kunnen blijven waarborgen;
- aandacht houden voor de vastlegging van de taken en verantwoordelijkheden van het pensioenbureau.

Communicatie

- informeer de belanghebbenden op continue basis over de ontwikkelingen binnen het multi-opf en de eventuele gevolgen daarvan voor de belanghebbenden;
- communiceer regelmatig over de voortgang van de gesprekken met Nationale-Nederlanden;
- geef aandacht aan het managen van de verwachtingen van de deelnemers met betrekking tot het bereikbare pensioen en de risico's. Bij voorkeur tot op het niveau van de individuele deelnemer en met ondersteuning van een effectieve website.

Vermogensbeheer en risicomanagement

- de complexiteit van het beheer binnen het multi-opf vraagt extra aandacht voor het risicobeleid. Geadviseerd wordt om snel een systeem van integraal risicomanagement te ontwikkelen met bijbehorende kwartaalrapportages;
- wat betreft het vermogensbeheer en beleggingsbeleid zal duidelijker aangegeven kunnen worden wat de consequenties zijn van de fusie en het beheer van de beide compartimenten. Aanbevolen wordt om het oordeel van de VC hierin mee te wegen.

Samenvoeging compartimenten op termijn

- onderzoek de mogelijkheid om additioneel te indexeren in het compartiment SPH en naar de mogelijke risico's die zijn verbonden aan een additionele indexatie;
- onderzoek de noodzaak van premievereffening als gevolg van de 'vergrijzing' van het compartiment SPH;
- geef prioriteit aan de ontwikkeling van beleid over de wijze waarop de fusie van de twee compartimenten zorgvuldig zou kunnen worden bereikt.

Specifiek gedeelte ten aanzien van voormalig SPDHV

Beleggingsbeleid en het strategisch beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid, de aanpassingen hierop en de performance op en rendementen van de beleggingsportefeuille zijn in iedere vergadering van het VO onderling en in die met het bestuur besproken. In de vergaderingen met het dagelijks bestuur is ingegaan op de keuzes van het strategisch beleggingsbeleid, de normportefeuille van 2014 en de resultaten. Er wordt een prudent beleggingsbeleid gevoerd. De portefeuille is verdeeld over meerdere vermogensbeheerders die alle beschikken over de vereiste certificeringen. De behaalde rendementen in 2014 liggen boven het benchmark rendement en zijn in lijn met het Herstelplan. De door het VO in 2013 gewenste meer duidelijke scheidingen tussen de diverse vermogensbeheerfuncties, zoals beleid, selectie, beheer, monitoring en rapportage zijn door het bestuur doorgevoerd. Het door SPDHV gevoerde beleid wordt als correct beoordeeld.

Financiële positie van SPDHV

Op de nieuwe wettelijke financiële vereisten is door het pensioenfonds adequaat gereageerd. De resultaten uit de beleggingen compenseren vrijwel de stijging van de verplichtingen door daling van de rekenrente door de gewijzigde rentetermijnstructuur. Het VO constateert dat SPDHV ultimo 2014 nog wel onder de doelstellingen ligt maar wel in de pas loopt met het Herstelplan zoals dat is voorgelegd aan De Nederlandse Bank (DNB).

Premie- en toeslagbeleid

Er zijn geen wijzigingen geweest in de premie en ook indexatie en kortingen hebben niet plaatsgevonden. Het VO uit wel haar bezorgdheid over het al meerdere jaren achterwege moeten laten van indexeringen. De overwegingen van het bestuur hiervoor zijn correct bevonden.

Communicatiebeleid

Er zijn in 2014 diverse informatiebijeenkomsten georganiseerd en nieuwsbrieven verzonden. De nieuwe website is goed toegankelijk, informatief en compleet. Het door het VO gewenste deelnemersportal, met diverse rekenmodules, is helaas nog niet gerealiseerd. Het communicatiebeleid m.b.t. de fusie heeft op zorgvuldige wijze plaatsgevonden. In eerste instantie heeft dit gescheiden plaatsgevonden door de beide besturen. Daar waar mogelijk is gemeenschappelijk gecommuniceerd.

Het VO heeft de afgelopen jaren kritisch naar het communicatiebeleid gekeken en kan met genoeg constateren dat wordt voldaan aan meer dan de wettelijke norm die is gesteld ten aanzien van communicatie naar de deelnemers en gepensioneerden.

Deskundigheidsbevordering

Er zijn rondom de fusie diverse studiebijeenkomsten georganiseerd waaraan is deelgenomen door het bestuur, Deelnemersraad en VO. Deze studiebijeenkomsten werden begeleid door externe deskundigen. Daarbij zijn alle opties goed naar voren gekomen. Van zelfstandig doorgaan tot en met het executeren van het fonds, de vergelijking tussen de regeling van SPDHV en SPH etc. Het VO beschikt over een uitgebreide leestafel met opiniërende en achtergrond gevende documentatie waaruit kan worden geput om kennis op te doen. Daarnaast hebben afzonderlijke leden van het VO deelgenomen aan seminars voor toezichthouders en VO's.

Het VO stelt vast dat er ook in 2014 wederom is geïnvesteerd in scholing van alle bij het fonds betrokken geledingen en personen.

Risicobeleid

In dit oordeel is ook meegenomen op welke wijze het bestuur uitvoering heeft gegeven aan haar beleid en welke keuzes zijn gemaakt ten aanzien van de fusie. De vereiste aanpassingen van het pensioenbeleid, los van de fusie, zijn structureel uitgevoerd. De in 2013 door het VO geadviseerde benchmarking is consequent uitgevoerd door het bestuur. Wij hebben geconstateerd dat het bestuur de in 2013 in kaart gebrachte risico's van het fonds zorgvuldig monitorde. Het VO is van oordeel dat het fonds 'in control' is.

Oordeel over voormalig SPDHV

Bij het oordeel dat door het VO voor het compartiment SPDHV wordt afgegeven gaat het om de vraag of het bestuur in haar beleidskeuzes en handelswijze zorgvuldig is geweest en daarbij op een evenwichtige wijze rekening heeft gehouden met de belangen van alle belanghebbenden.

Het VO SPDHV is op grond van het vorenstaande van oordeel dat:

- het bestuur afdoende informatie aan het VO heeft verstrekt om zich een oordeel te kunnen vormen;
- het handelen van het bestuur in 2014 in overeenstemming is geweest met de statuten en reglementen;
- het bestuur in 2014 een consistent beleid heeft gevoerd, waarbij de belangen van alle betrokkenen afgewogen en geborgd zijn;
- het bestuur logische beleidskeuzes voor de toekomst heeft gemaakt.

De rapportage van de Compliance Officer wordt voor kennisgeving aangenomen. De rapportage en aanbevelingen van de VC zijn meegenomen in de algemene adviezen en aanbevelingen van het VO SPDHV.

Verantwoordingsorgaan Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV

Amersfoort, 5 juni 2015

Piet Besselink, voorzitter (werkgever; compartiment SPDHV)
Nynke Dalstra, lid (werkgever; compartiment SPH)
Erik Goldsteen, secretaris (werknemers; compartiment SPDHV)
Arie Vijfhuizen, lid (werknemers; compartiment SPDHV)
Madeleine Inckel, 2^e secretaris (werknemers; compartiment SPH)
Martien Würdemann, 2^e voorzitter (gepensioneerden; compartiment SPH)
Hans Bus, lid (gepensioneerden; compartiment SPDHV)

Reactie van het bestuur

Het bestuur is verheugd met het feit dat het Verantwoordingsorgaan waardering heeft voor de wijze waarop de voorbereiding van de fusie heeft plaatsgevonden en haar vertrouwen uitspreekt in het bestuur, de commissies en het pensioenbureau. Daarnaast doet het verantwoordingsorgaan een aantal aanbevelingen. Onderstaand volgt per thema de reactie van het bestuur.

Bestuur en pensioenbureau

Bij de benoeming van het eerste bestuur van het multi-opf is in overleg met alle betrokkenen primair gekozen voor continuïteit. Wel is een zodanig rooster van aftreden opgesteld dat er geleidelijk ruimte komt voor verjonging en is bij de werving van nieuwe bestuursleden rekening gehouden met de gewenste diversiteit in het bestuur. Het bestuur heeft een geschiktheidsplan vastgesteld dat jaarlijks zal worden geactualiseerd voor wat betreft het functioneren van het bestuur alsmede de aanwezige en de gewenste

deskundigheid en competenties van de bestuursleden. Op basis daarvan wordt elk jaar het opleidingsplan opgesteld en als vast onderdeel in dit geschiktheidsplan opgenomen.

De taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden en werkwijze van het pensioenbureau zullen in 2015 nader worden geëvalueerd en worden vastgelegd in een service level agreement tussen het fonds en het pensioenbureau.

Communicatie

Het verantwoordingsorgaan vraagt blijvende aandacht voor de communicatie. Het bestuur gebruikt verschillende manieren om de deelnemers te informeren over de lopende zaken binnen het multi-opf en de ontwikkelingen in pensioenland rondom wet en regelgeving.

Het bestuur informeert de deelnemers regelmatig over een thema per nieuwsbrief en communiceerde over de fusie in bijeenkomsten en participeerde in de bijeenkomsten over de nieuwe geharmoniseerde pensioenregeling per 1 januari 2015. In het najaar zullen de actuele ontwikkelingen worden gecommuniceerd in een aantal regionaal gespreide informatiebijeenkomsten.

Naast een tijdelijke website voor het multi-opf wordt er gewerkt aan een volledig nieuwe website waarin de informatie aansluit bij de keuzes en gevolgen van belangrijke levensgebeurtenissen, zoals echtscheiding of overlijden, voor het pensioen. De vernieuwde website zal daarmee ook voldoen aan de Wet Pensioencommunicatie die per 1 juli 2015 inwerking zal treden.

Vermogensbeheer en risicomanagement

Het bestuur heeft in haar vergadering van 11 juni 2015 een nieuw strategisch beleggingsplan vastgesteld. Het fonds kent één beleggingsbeleid dat per compartiment nader wordt uitgewerkt. In eerste aanleg is in het kader van het in 2014 uitgevoerde beleggingsonderzoek bij de voormalige SPDHV het compartiment SPDHV nader uitgewerkt, en in de tweede helft van 2015 zal het compartiment SPH volgen. In dezelfde vergadering is in het kader van de wens van het bestuur om te komen tot een integraal risicomanagement een *Handboek Risicomanagement* vastgesteld. Organisatie-brede inbedding van het risicomanagement staat hoog op de agenda van het bestuur.

Samenvoeging compartimenten op termijn

De besturen van voormalig SPH en SPDHV hebben een aantal procesafspraken rondom de vorming van het multi-opf overgedragen aan het nieuwe bestuur van het multi-opf. Eén van deze afspraken heeft betrekking op de samenvoeging van de compartimenten op termijn. Het bestuur zal dit dossier na de definitieve afwikkeling van het garantiecontract voor compartiment SPH op de agenda plaatsen en beleid uitwerken over de wijze waarop de samenvoeging van beide compartimenten op termijn op verantwoorde wijze en met een afweging van de belangen van alle betrokken zou kunnen worden bereikt.

4 VERSLAG VAN HET BESTUUR

4.1 Inleiding

Het bestuur vergaderde in 2014 twaalf maal. Onderstaand kader toont een overzicht van de behandelde onderwerpen.

Governance / besturen van het fonds	<ul style="list-style-type: none"> - Overleg met DNB - Overleg met het verantwoordingsorgaan en met de deelnemersraad - Overleg met de aangesloten ondernemingen en met de ondernemingsraad - Toeslagverlening - Rapport visitatiecommissie - Actualisatie ABTN - Verlenging stop-loss verzekering bij Zwitserleven - Voorgenomen fusie van pensioenfonds tot een multi-opf: <ul style="list-style-type: none"> o Overleg met pensioenfonds Haskoning, werkgever en ondernemingsraad o Deelname aan Stuurgroep fusie en nieuwe pensioenregeling o Tripartite convenant o Deelname aan Werkgroep multi-opf o Due diligence Stichting Pensioenfonds Haskoning o ALM-studie o Governance multi-opf o Fusievoorstel, statuten, reglement bestuur, reglement VO en reglement VC o Opstellen overdrachtsdocument o Concept uitvoeringsovereenkomst o Nieuwe premiesystematiek
Wet en regelgeving	<ul style="list-style-type: none"> - Evaluatie van het herstelplan van 2009 - Wet versterking bestuur pensioenfonds / keuze voor paritair bestuursmodel - Code pensioenfonds - DNB onderzoek belangenverstrengeling - Plan van aanpak DNB-beleggingsonderzoek
Pensioenregeling	<ul style="list-style-type: none"> - Arbeidsongeschiktheidsconvenant - Aanpassing pensioengrondslag - Omzetting pensioenleeftijd van 65 jaar naar 67 jaar - Aanpassing pensioenreglement - Advies aan werkgever en OR over nieuwe pensioenovereenkomst
Beleggingen	<ul style="list-style-type: none"> - Beoordeling van beleggingsfondsen - Verbetering beleggingsrapportage - Aanpassing mix van vastrentende waarden
Actuarieel	<ul style="list-style-type: none"> - Jaarverslag 2013 - Actuarieel rapport 2013 - Prognosetafel AG 2014 - TW Ervaringssterftemodel 2014 - Kostendekkende premie
Risicobeheer	<ul style="list-style-type: none"> - ISAE3402-rapportages van vermogensbeheerders - Risicobereidheidsonderzoek
Communicatie	<ul style="list-style-type: none"> - Nieuwsbrieven - Informatiebijeenkomst

4.2 Goed pensioenfondsbestuur (algemeen)

Integere bedrijfsvoering

Wettelijk moet een pensioenfonds maatregelen treffen die goed pensioenfondsbestuur waarborgen. Met de invoering van de Pensioenwet per 1 januari 2007 zijn de STAR-principes voor Pension Fund Governance¹⁰ verankerd in het wettelijke kader. Deze 32 principes betreffen zorgvuldig bestuur, transparantie, openheid en communicatie, deskundigheid, verantwoording en intern toezicht.

Het beleid van een fonds is gericht op een integere bedrijfsvoering. Deze verantwoordelijkheid is vastgelegd in artikel 143 van de Pensioenwet. Dit houdt onder meer in:

- adequate administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) en risicobeheersing;
- analyse en beheersing van integriteitsrisico's;
- voorkomen van belangenverstrengeling;
- duurzame beheersing van financiële risico's;
- eenmaal per drie jaar een continuïteitsanalyse.

Deskundigheidsbevordering

Nieuwe bestuursleden van het fonds nemen deel aan een basiscursus op het gebied van het besturen van een ondernemingspensioenfonds. Daarnaast vindt verdieping en uitbreiding van kennis plaats door het lezen van vakliteratuur en het volgen van gespecialiseerde opleidingen voor pensioenfondsbestuurders. Nieuwe leden van de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan volgen ook opleidingen op pensioengebied.

In juni 2013 zijn onder begeleiding van de Stichting Pensioen Opleidingen (SPO) de competenties beoordeeld en verbeterpunten met elkaar besproken. Begin 2014 hebben alle bestuursleden deelgenomen aan de kennisreflector (SPO) en is de deskundigheid (opnieuw) objectief getoetst. Het bestuur voldoet ruimschoots aan de gestelde eisen.

Naleving wet- en regelgeving

Het bestuur is niet bekend met overtredingen van wet- en regelgeving.

Gedragscode

De gedragscode van het fonds geeft regels en richtlijnen voor alle aan het fonds verbonden personen zoals de bestuursleden, de leden van de beleggingscommissie en de medewerkers van het pensioenbureau. Het uitgangspunt van de gedragscode is de transparantie te bevorderen en ervoor te zorgen dat alle aan het fonds verbonden personen duidelijk weten wat wel en wat niet geoorloofd is. De gedragscode draagt mede bij aan het integer functioneren van het fonds voor al diegenen die bij het fonds belang hebben en tot het waarborgen van de goede naam en reputatie van het fonds. De verbonden personen tekenen jaarlijks voor de naleving van de gedragscode.

Compliance officer

Het bestuur heeft een compliance officer aangewezen. Deze functionaris is belast met het onafhankelijke toezicht op de naleving van de gedragscode. De gedragscode is onderschreven door alle betrokkenen en de compliance officer heeft geen meldingen over afwijkingen van de gedragscode geconstateerd.

¹⁰ Op 16 december 2005 bracht de Stichting van de Arbeid (STAR) de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur (Pension Fund Governance) uit. De principes geven een minimumniveau aan waaraan pensioenfondsen moeten voldoen.

Toezichthouder

Per 1 januari 2015 beschikte het fonds niet over het vereist eigen vermogen. De dekkingsgraad bedroeg op dat moment 100,9%. Het vereist eigen vermogen bedroeg op dat moment 125,0%. Daarom zal het bestuur in juni 2015 een herstelplan indienen bij DNB. Zie ook hoofdstuk 4.6 Herstelplan.

Uitbesteding

De *actuariële werkzaamheden*, inclusief certificering, zijn uitbesteed aan Towers Watson. PwC is *adviserend actuaris*.

Het bestuur houdt de verschillende onderdelen van het beleggingsbeleid (ALM-studie, strategische vermogensallocatie, herbalanceren, rente- en inflatieafdekking, valuta-afdekking, keuze benchmarks, keuze voor fondsbeheerders, bewaking en evaluatie, en wisseling van fondsbeheerders) in eigen hand. Het fonds maakt geen gebruik van een externe (fiduciaire) manager voor het beheren van de beleggingsportefeuille. Het fonds beheert de beleggingsportefeuille intern. Het fonds belegt indirect via beleggingsfondsen. Een externe *beleggingsadviseur* (Strategeon) adviseert de beleggingscommissie.

Het fonds verzorgt zelf de beleggingenadministratie en prestatiemeting op basis van marktwaarde- en transactieoverzichten van de managers van de beleggingsfondsen. Voor een onafhankelijke aanlevering van *benchmarks* en een *onafhankelijke prestatiemeting* en attributieanalyse wordt gebruik gemaakt van een onafhankelijke derde partij. Toezicht op de managers van de beleggingsfondsen vindt onder andere plaats door analyse van ISAE 3402 rapporten (met ondersteuning van een externe adviseur). Het fonds verzorgt zelf de financiële administratie en de vereiste rapportages aan de toezichthouder.

Het fonds verzorgt zelf de pensioenadministratie, de inning van de premies, de uitkeringenadministratie, de betaling van pensioenuitkeringen en afdrachten aan fiscus en CVZ, de waardeoverdrachten, de voorlichting, communicatie en bestuursondersteuning.

Voor *juridisch advies* worden, afhankelijk van het soort advies, externe juristen ingehuurd.

Communicatie

Aan alle deelnemers is een Uniform Pensioenoverzicht (UPO) uitgereikt. Daarnaast is gebruik gemaakt van Pensioenfonds nieuwsbrieven.

Afhandeling geschillen

Het fonds heeft in 2014 vijf (lopende) geschillen behandeld. Twee geschillen zijn aan het bestuur voorgelegd en afgewezen, terwijl er voor een geschil besloten is tot coulance. Een geschil is aan de Ombudsman Pensioenen voorgelegd en deze heeft advies uitgebracht in lijn met het standpunt van het fonds. Een geschil is uiteindelijk voorgelegd aan de rechter en deze heeft medio 2015 de vordering afgewezen. En ander geschil is eind 2014 voorgelegd aan de rechter en zal later in 2015 worden behandeld.

4.3 Toeslagbeleid

De verlening van toeslagen op opgebouwde en ingegane pensioenen is **voorwaardelijk**.

- Het fonds streeft er naar de opgebouwde pensioenen *tijdens het deelnemerschap* jaarlijks te verhogen met de algemene salarisstijging van HaskoningDHV Nederland B.V. dan wel met de procentuele stijging van de CBS consumentenprijsindex alle huishoudens afgeleid, als deze laatste hoger is;

- Het fonds streeft er naar de opgebouwde pensioenen *na het deelnemerschap* en de ingegane pensioenen jaarlijks aan te passen aan de procentuele stijging van de CBS consumentenprijsindex alle huishoudens afgeleid;
- Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre pensioenen worden verhoogd met toeslagen. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen bestemmingsreserve gevormd en wordt geen premie betaald.

Inhaaltoeslagen

Het bestuur kan besluiten om inhaaltoeslagen toe te kennen. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die kunnen worden verleend, voor zover deze toeslagen in het verleden niet voor 100% zijn toegekend. Om inhaaltoeslagen te kunnen toekennen is echter een hoge dekkingsgraad vereist. Zie ook hoofdstuk 5.4.11 Toeslagverlening.

4.4 Beleggingen

Beleggingsklimaat

De aandelen ontwikkelde markten hebben het goed gedaan met een rendement van 15,0%. De aandelen opkomende markten hebben een iets lager rendement behaald van 13,0%. Vastgoed rendeerd 8,4%. Door een daling van de rente hebben de obligaties een zeer goed rendement behaald van 25,8%. Grondstoffen hebben het dit jaar wederom slecht gedaan met een negatief rendement van - 24,3%. Per saldo is 2014 een beleggingsjaar geweest waarbij het rendement van 17,0% veel hoger is dan het verwachte lange termijn rendement in het herstelplan van 5,8%.

Strategische beleggingsmix

	strategische mix %	bandbreedte %	feitelijke mix per 31-12-2014 %	x € 1.000
Staatsobligaties	35,0%	30% - 40%	36,1%	256.981
Bedrijfsobligaties	10,0%	8% - 12%	9,7%	68.884
Aandelen ontwikkelde markten	35,0%	30% - 40%	35,1%	250.063
Aandelen opkomende markten	7,5%	6% - 9%	7,2%	51.532
Vastgoed, beursgenoteerd	2,5%	6% - 9%	7,5%	26.146
Vastgoed, niet beursgenoteerd	5,0%			27.214
Grondstoffen	5,0%	4% - 6%	3,9%	27.850
Liquide middelen	0,0%	0% - 2%	0,5%	3.918
Totaal belegd vermogen				712.588

Eenmaal per jaar (in het najaar) wordt de actuele beleggingsmix weer in lijn gebracht met de strategische beleggingsmix.

Beleggingsrendement

	2014	2013
Staatsobligaties	31,6%	-3,4%
Bedrijfsobligaties	7,9%	2,0%
Aandelen ontwikkelde markten	15,0%	20,2%
Aandelen opkomende markten	13,0%	-4,6%
Vastgoed	8,4%	3,0%
Grondstoffen	-24,3%	-5,9%
Liquide middelen	0,6%	0,9%
Totaal belegd vermogen	17,0%	5,6%

Verantwoord beleggen

In het najaar van 2011 is een deel van de beleggingen in Europese aandelen ondergebracht bij een Europees aandelenfonds (SNS) dat belegt op basis van de Global Compact principes van de Verenigde Naties en waarbij er geen betrokkenheid is bij de productie van landmijnen, clusterbommen en nucleaire, biologische en chemische wapens.

Vanaf 1 januari 2013 is het verboden voor financiële instellingen om te investeren in ondernemingen die betrokken zijn bij de productie, verkoop en distributie van clustermunitie. Dit verbod geldt ook voor deelnames in beleggingsfondsen waarbij producenten van clustermunitie meer dan 5% van de waarde van het beleggingsfonds vertegenwoordigen. Tegen deze achtergrond zijn onze beleggingsfondsen gescreend op beleggingen in producenten van clustermunitie. Van de vijftien beleggingsfondsen waarin wordt belegd hebben dertien geen enkele beleggingen in deze producenten van clustermunitie. Twee fondsen hebben zeer beperkt belegd in ondernemingen die mogelijk clustermunitie produceren. Deze ondernemingen vertegenwoordigen resp. 0,26% en 0,08% van het belegd vermogen van deze twee fondsen (dus veel minder dan de hierboven genoemde 5%). De beleggingen in deze ondernemingen vertegenwoordigen 0,02% van het totaal belegd vermogen van het pensioenfonds en zijn niet uit te sluiten omdat we passief beleggen in fondsen die brede indices volgen.

ALM 2014

In 2014 is een ALM-studie uitgevoerd. Hierbij is de gewenste strategische mix opnieuw geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie is besloten de strategische beleggingsmix niet te wijzigen.

4.5 Financiële paragraaf

Samenvatting van de financiële positie van het fonds en ontwikkelingen gedurende het jaar.

(in duizenden euro's)	Pensioen- vermogen	Technische Voorziening	Resultaat
Stand per 1 januari	616.204	572.288	
Beleggingsresultaten	103.096*)	2.158	100.938
Premiebijdrage (feitelijk)	16.173**)	12.459	3.714
Toeslagen	0	0	0
Overlevingskansen	-28	1.634	-1.662
Wijziging rekenrente	0	109.375	-109.375
Dotatie voorziening zieke deelnemers	0	199	-199
Wijziging grondslagen: sterftetafels & ervaringssterfte	0	-2.204	2.204
Wijziging grondslagen: kostenvoorziening	0	4.955	-4.955
Uitkeringen	-20.363***)	-20.508	145
Overige	-4.700	-4.305	-395
Resultaat	94.178	103.763	-9.585
Stand per 31 december	710.382	676.051	

*) Dit is na aftrek van 1.109 kosten van vermogensbeheer (zie paragraaf 5.4.17).

**) Dit is na aftrek van 166 ter financiering van de kosten die niet worden gedekt door vrijval uit de voorziening.

***) Dit is inclusief afkoop (12) en inclusief ontvangen pensioenuitkeringen uit hoofde van herverzekering (-20), zie paragraaf 5.4.23.

Zie paragraaf 4.7 Actuariële analyse voor een verdere analyse van het resultaat.

De dekkingsgraad per 31 december heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

	2014	2013	2012	2011	2010
Aanwezige dekkingsgraad	105,1%	107,7%	98,7%	90,2%	101,3%
Aanwezige dekkingsgraad voor korting per 1 april 2013			93,2%		
Beleidsdekkingsgraad (gemiddeld van 12 maanden)	108,3%				
Minimaal vereiste dekkingsgraad (voldoende dekking)	104,2%	104,2%	104,2%	104,4%	104,4%
Vereiste dekkingsgraad (voldoende reserves)	118,2%	119,8%	117,7%	118,4%	118,6%

De minimaal vereiste dekkingsgraad zoals die voortvloeit uit de solvabiliteitsvoorschriften volgens de Pensioenwet bedraagt 104,2%. Ultimo 2014 bedraagt de aanwezige dekkingsgraad 105,1%. Er is daarom geen sprake van een *dekkingstekort*. Het eigen vermogen is immers hoger dan het *minimaal vereist eigen vermogen*. Er is wel sprake van een *reservetekort*, want het eigen vermogen is lager dan het *vereist eigen vermogen*. Ultimo 2008 tot en met 2013 was er eveneens sprake van een reservetekort.

Volgens de nieuwe regels wordt vanaf 2015 een beleidsdekkingsgraad uitgerekend die het gemiddelde is van de dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden. De op deze wijze berekende beleidsdekkingsgraad is eind 2014 108,3%.

4.6 Herstelplan

In verband met de tekorten per ultimo 2008 heeft het bestuur in maart 2009 een herstelplan ingediend bij DNB (op basis van de strategische beleggingsmix, zie paragraaf 4.4). DNB heeft ingestemd met het door het fonds ingediende herstelplan. Uit het bij het herstelplan behorende dekkingsgraadsjabloon bleek dat het fonds,

zonder enige aanvullende maatregelen, naar verwachting voldoende herstelkracht had om de dekkingsgraad binnen vijf jaar boven de minimaal vereiste dekkingsgraad van circa 105% te laten komen.

Het door het fonds ingediende herstelplan is destijds als volgt uitgewerkt:

- De slechte financiële markt is de oorzaak van het dekkingstekort.
- Er zijn geen bijzondere maatregelen genomen om het dekkings- en reservetekort op te heffen. Ook zijn er geen maatregelen getroffen die doelbewust zouden kunnen leiden tot een vergroting van het dekkings- en reservetekort.
- Verwacht wordt dat bij voortzetting van het bestaande beleid het dekkingstekort door de marge in de premie en de verwachte overrendementen op beleggingen binnen vier à vijf jaar opgeheven zal zijn.
- Verwacht wordt dat het reservetekort bij voortzetting van het bestaande beleid, eveneens door de marge in de premie en de verwachte overrendementen op beleggingen binnen acht jaar opgeheven zal zijn.
- Het dekkingsgraadsjabloon laat zien dat het herstel van de financiële positie gestaag verloopt. De dekkingsgraad neemt naar verwachting over een periode van vijftien jaar met gemiddeld 2,6%-punt per jaar toe. Zolang echter het fonds in een situatie van dekkingstekort verkeert – en er derhalve geen toeslagen worden verleend – neemt de dekkingsgraad naar verwachting met gemiddeld 4,2%-punt per jaar toe.

Bij het maken van het herstelplan in 2009 werd er van uitgegaan, dat

- op de pensioenen de eerstkomende vier jaar geen toeslagen zouden worden verleend,
- een beleggingsrendement van 6,1% per jaar zou worden gehaald en
- dat het premiepercentage de komende jaren gelijk zou blijven.

Verwacht verloop van de dekkingsgraad volgens het herstelplan

eind	verwachte dekkingsgraad	realisatie
2009	96,0%	104,3%
2010	100,4%	101,3%
2011	104,4%	90,2%
2012	108,4%	na korting 98,7%
2013	112,5%	107,7%
2014	115,6%	105,1%
2015	118,1%	
2016	120,0%	
2017	121,3%	
2018	122,6%	
2019	124,0%	
2020	125,5%	
2021	127,3%	
2022	129,0%	
2023	130,7%	

Evaluatie herstelplan 2013

Bij de vijfde evaluatie van het herstelplan per 31 december 2013 bleek dat met een dekkingsgraad eind 2013 van 107,7% het fonds weliswaar fors achterloopt op het herstelplan (112,5% eind 2013), maar dat het fonds wel voldoet aan het korte termijn herstel. Er was dus geen reden voor een eventuele aanvullende korting om uit het dekkingstekort te herstellen. Voor eind 2014 werd een dekkingsgraad verwacht van 114,4%, vooral

door een verwachte stijging van de dekkingsgraad van 5,5% door overrendement. Voor eind 2016 werd verwacht dat het fonds voldoet aan het vereist eigen vermogen met een dekkingsgraad van 122,4%. Voor eind 2023 werd een dekkingsgraad verwacht van 132,8%, ruim meer dan de vereiste dekkingsgraad van circa 120% die het lange termijn herstel eist.

De dekkingsgraad eind 2014 is lager uitgevallen dan verwacht volgens de evaluatie herstelplan 2013, ondanks dat in 2014 een goed rendement is behaald, door een sterke daling van de rente van 2,75% naar 1,88%.

Herstelplan 2015

In overeenstemming met de nieuwe regels in het FTK is het herstelplan 2009 komen te vervallen. In 2015 is opnieuw gekeken of per 1 januari 2015 het fonds voldoende reserves heeft. Volgens deze nieuwe regels is op 1 januari 2015 de vereiste dekkingsgraad 125,0%.

Vanaf 2015 gelden nieuwe regels (het nieuwe FTK) om vast te stellen of het fonds voldoende reserves heeft. Hierdoor is het herstelplan 2009 komen te vervallen. Volgens de nieuwe regels is op 1 januari 2015 de vereiste dekkingsgraad 125,0%. Volgens de nieuwe regels wordt vanaf 2015 een beleidsdekkingsgraad uitgerekend die het gemiddelde is van de dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden. De op deze wijze berekende beleidsdekkingsgraad is op 1 januari 2015 108,0%¹¹.

Omdat op 1 januari 2015 de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad zal het fonds in juni 2015 een herstelplan indienen bij DNB.

4.7 Actuariële analyse

(in duizenden euro's)	2014	2013
Premieresultaat		
Premiebijdragen (feitelijk)	16.339	18.292
Pensioenopbouw	-12.459	-15.766
Onttrekking uit Technische Voorziening voor uitvoeringskosten	399	340
Uitvoeringskosten pensioenbeheer	-565	-445
	3.714	2.421
Interestresultaat		
Beleggingsresultaten	103.096	31.834
Rentetoevoeging Technische Voorziening *)	-2.158	-2.100
Indexering en overige toeslagen	0	0
Wijziging rekenrente	-109.375	17.810
Overige rentebaten	3	10
	-8.434	47.554
Overig resultaat		
Resultaat op waardeoverdrachten	-285	84
Resultaat op overlevingskansen	-1.662	909
Dotatie/vrijval voorziening zieke deelnemers	-199	371
Wijziging grondslagen i.v.m. aanpassing sterftetafels	1.606	0
Wijziging grondslagen i.v.m. nieuwe ervaringssterfte	598	0
Wijziging grondslagen i.v.m. aanpassing kostenvoorziening	-4.955	0
Resultaat op uitkeringen	145	-12

¹¹ Op 1 januari 2015 is de actuele dekkingsgraad 100,9%.

Overige baten en lasten	-113	170
Korting van aanspraken en rechten	0	-51
	-4.865	1.471
Totaal saldo van baten en lasten	-9.585	51.446

*) Dit betreft de jaarlijkse toevoeging aan de Technische Voorziening met de rekenrente waartegen toekomstige kasstromen contant zijn gemaakt (2014: 0,379%; 2013: 0,351%).

Het saldo van baten en lasten zag er over de afgelopen jaren als volgt uit:

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013	2012	2011	2010
Premieresultaat	3.714	2.421	1.497	4.552	7.481
Interestresultaat	-8.434	47.554	23.280	-66.865	1.334
Overig resultaat	-4.865	1.471	24.020	-332	-21.529
Totaal saldo van baten en lasten	-9.585	51.446	48.797	-62.645	-12.714

4.8 Risicobeleid

In dit jaarverslag wordt in hoofdlijnen ingegaan op het risicobeleid. Een meer gedetailleerde toelichting op het risicobeheer is opgenomen in hoofdstuk 5.4.13 van de jaarrekening.

Herverzekering risico van vroegtijdig overlijden

De herverzekering van overlijdensrisicokapitalen bij Zwitserleven op stoploss basis ter gedeeltelijke dekking van het risico van vroegtijdig overlijden van de deelnemer (en dus het uitkeren van een partnerpensioen) is voor een periode van twee jaar (2015-2016) verlengd. Alle overlijdensrisicokapitalen boven een bepaald bedrag (periode 2015-2016: circa € 3,5 miljoen), het zogenaamde eigen behoud, komen voor rekening van de herverzekeraar.

Arbeidsongeschiktheid

De arbeidsongeschiktheidsrisico's, bestaande uit het aanvullende arbeidsongeschiktheidspensioen en de premievrije voortzetting van de pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid, zijn in eigen beheer verzekerd.

Rente- en inflatierisico

Mede op basis van de in 2012 uitgevoerde ALM-studie heeft het bestuur besloten de afdekking van het risico van het effect van veranderingen in de rente op de nominale dekkingsgraad (het 'renterisico') te handhaven op ongeveer 50%. Hierbij heeft het bestuur zorgvuldig de voordelen van renteafdekking (meer zekerheid over de nominale dekkingsgraad op de korte termijn) en de nadelen van renteafdekking (minder zekerheid over de reële dekkingsgraad) afgewogen. De renteafdekking wordt geëffectueerd door het grootste deel (circa 90%) van de obligaties te beleggen in langlopende staatsleningen. Er worden hiervoor geen derivaten gebruikt.

Bij een dekkingsgraad die gelijk is aan de vereiste dekkingsgraad bedraagt de gewenste renteafdekking 50%. Het gewenste percentage renteafdekking ademt mee met de hoogte van de actuele dekkingsgraad. De gewenste renteafdekking is daarom $50\% \times [\text{actuele dekkingsgraad} / \text{vereiste dekkingsgraad}]$.

In een in 2014 uitgevoerde ALM-studie is de renteafdekking opnieuw geëvalueerd. Op basis hiervan is besloten om het renteafdeckingsbeleid niet te wijzigen.

Valutabeleid

Uit een evaluatie van de dollarafdekking voor Amerikaanse aandelen en uit de in 2012 uitgevoerde ALM-studie is niet gebleken dat valuta-afdekking van zakelijke waarden het risico van de beleggingsportefeuille verlaagt. Daarom heeft het bestuur besloten te stoppen met valuta-afdekking voor zakelijke waarden.

Eind 2013 heeft het bestuur het besluit om te stoppen met de dollarafdekking geëvalueerd. De evaluatie toont aan dat het beëindigen van de dollarafdekking niet heeft geleid tot een verhoging van het risicoprofiel¹² van de beleggingsportefeuille vergeleken met de situatie dat er wel nog dollarafdekking was.

4.9 Uitvoeringskosten

In november 2011 zijn door de Pensioenfederatie de “Aanbevelingen uitvoeringskosten” gepresenteerd. Hierin worden pensioenfonds opgeroepen om de kosten van het pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten op een uniforme wijze te berekenen en te publiceren. Hiermee wil de Pensioenfederatie invulling geven aan de maatschappelijke oproep tot meer transparantie over de uitvoeringskosten.

De volgende tabel vergelijkt de uitvoeringskosten in 2012 met de gemiddelde waarden uit de evaluatie van de Pensioenfederatie van 154 Nederlandse pensioenfonds, waaronder de 50 grootste pensioenfonds van Nederland. Deze 154 fondsen vertegenwoordigen 93% van het totaal belegd vermogen van Nederlandse pensioenfonds ultimo 2012.

Uitvoeringskosten 2012	pensioenfonds DHV	gemiddelde kosten evaluatie van Pensioenfederatie (niet gewogen)
Kosten pensioenbeheer	€ 348 per deelnemer	€ 323 per deelnemer
Kosten vermogensbeheer (% van belegd vermogen)	0,44%	0,43%
Transactiekosten (% van belegd vermogen)	0,00%	0,15%

DNB presenteerde in zijn themaonderzoek vermogenbeheerkosten voor Nederlandse pensioenfonds in 2012 gemiddeld 0,53% kosten vermogensbeheer (exclusief transactiekosten).

CEM Benchmarking¹³ heeft in 2012 de kosten van pensioenbeheer en vermogensbeheer onderzocht bij 29 Nederlandse pensioenfonds met een gemiddelde van 204.000 actieve deelnemers en pensioengerechtigden. De gemiddelde kosten van pensioenbeheer voor de bedrijfstakpensioenfonds in dit onderzoek waren € 93 per actieve deelnemer en pensioengerechtigde. Voor de ondernemingspensioenfonds in dit onderzoek waren de gemiddelde kosten van pensioenbeheer € 249 per actieve deelnemer en pensioengerechtigde¹⁴. De gemiddelde kosten van vermogensbeheer waren voor de bedrijfstakpensioenfonds en ondernemingspensioenfonds in 2012 resp. 0,39% en 0,50% van het fondsvermogen (exclusief transactiekosten). De gemiddelde transactiekosten waren 0,13% van het fondsvermogen.

In 2013 heeft de Pensioenfederatie een nadere uitwerking gemaakt van “Aanbevelingen uitvoeringskosten”. Hierin wordt voorgeschreven hoe de uitvoeringskosten moeten worden verdeeld over kosten pensioenbeheer

¹² Het risicoprofiel is hier beschouwd als de standaarddeviatie van de ontwikkeling van de beleggingswaarde. Door DNB wordt echter het stoppen van de dollarafdekking als risicoverhogend gezien omdat door een toename van de factor S3 in de wortelformule het vereist eigen vermogen toeneemt.

¹³ CEM is een Canadees onderzoeksbureau dat kosten van pensioenfonds in beeld brengt.

¹⁴ Dit is een naar aantallen deelnemers gewogen gemiddelde.

en kosten vermogensbeheer. De kosten pensioenbeheer en kosten vermogensbeheer in 2013 en 2014 zijn volgens deze methodiek berekend. Voor 2014 is er een aanpassing gedaan in de toewijzing van de kosten naar pensioenbeheer en vermogensbeheer in overeenstemming met het "Besluit van 12 december 2014 tot wijziging van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling in verband met transparantie en enige andere wijzigingen". In overeenstemming met dit besluit zijn de kosten van het bestuur en de kosten van het toezicht door de toezichthouders volledig toegerekend aan pensioenbeheer (in 2013 zijn deze kosten als algemene kosten beschouwd waarbij een toedeling naar pensioenbeheer en vermogensbeheer is gemaakt in overeenstemming met de bovengenoemde aanbevelingen van de Pensioenfederatie). Door de aanpassing in 2014 zijn de kosten van pensioenbeheer hoger en de kosten van vermogensbeheer lager uitgevallen.

Onderstaande tabel toont de kosten voor pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten in 2014 (inclusief aanpassing van het Besluit) en 2013 (exclusief aanpassing van het Besluit).

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	per deelnemer	% belegd vermogen	2013	per deelnemer	% belegd vermogen
Kosten pensioenbeheer	565	€ 222	0,085%	445	€ 170	0,074%
Kosten vermogensbeheer	2.861		0,430%	2.921		0,484%
Transactiekosten	73		0,011%	201		0,033%
	3.499		0,526%	3.567		0,591%

Voor de berekening van de kosten pensioenbeheer per deelnemer is gerekend met het gemiddelde aantal deelnemers en pensioengerechtigden. Gewezen deelnemers worden voor deze berekening niet meegeteld.

Voor de berekening van de kosten pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten als percentage van het belegde vermogen is gerekend met het gemiddelde belegd vermogen.

4.9.1 Kosten van pensioenbeheer

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	per deelnemer	2013	per deelnemer
- Bestuur	51	€ 20	55	€ 21
- Pensioenbureau	774	€ 304	737	€ 282
- Controle en toezicht	214	€ 84	173	€ 66
- Advies	76	€ 30	70	€ 27
- Investeringskosten	39	€ 15	120	€ 46
	1.154	€ 454	1.155	€ 441
Allocatie algemene uitvoeringskosten naar vermogensbeheer	-589	€ 231-	-710	€ 271-
	565	€ 222	445	€ 170

Vanaf 2014 worden de bestuurskosten, de kosten van de visitatiecommissie en de bijdragen aan DNB en AFM volledig als kosten van pensioenbeheer opgenomen. In 2013 werden deze kosten als algemene kosten beschouwd, waarbij een toedeling naar pensioenbeheer en vermogensbeheer werd gemaakt.

De kosten voor controle en toezicht betreffen de bijdragen aan DNB en AFM, de kosten voor de certificerende actuaris en de accountant. De visitatiecommissie valt vanaf 2014 onder bestuurskosten.

De kosten voor advies betreffen de kosten voor de adviserende actuaris en juridisch advies.

De kosten voor pensioenbureau en investeringen worden gemaakt voor de pensioenadministratie, de inning van de premies, de uitkeringenadministratie, de betaling van pensioenuitkeringen en afdrachten aan fiscus en CVZ, waardeoverdrachten, de financiële administratie en rapportages, de automatisering, voorlichting, communicatie, de website en de bestuursondersteuning.

4.9.2 Kosten van vermogensbeheer

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	% belegd vermogen	2013	% belegd vermogen
Vermogensbeheerders:				
Fiduciair beheer	n.v.t.		n.v.t.	
Vaste beheerkosten en overige kosten:				
- gefactureerde kosten vermogensbeheerders	258	0,039%	353	0,059%
- kosten vermogensbeheerders t.l.v. indirecte beleggingsopbrengsten	1.617	0,243%	1.533	0,254%
Prestatieafhankelijke vergoedingen	0	0,000%	0	0,000%
Kosten onderliggende fondsen	207	0,031%	228	0,038%
Totaal	2.083	0,313%	2.114	0,350%
Bewaarloon:	n.v.t.		n.v.t.	
Pensioenbureau (portefeuillebeheer beleggingsadministratie):				
Advies vermogensbeheer	152	0,023%	79	0,013%
Overige kosten vermogensbeheer	37	0,006%	18	0,003%
Allocatie algemene uitvoeringskosten naar vermogensbeheer	589	0,088%	710	0,118%
Totaal	778	0,117%	807	0,134%
Totaal kosten vermogensbeheer	2.860	0,430%	2.921	0,484%
Transactiekosten:				
<i>In- en uitstapvergoedingen</i>	73	0,011%	201	0,033%
Kosten vermogensbeheer + Transactiekosten	2.933	0,441%	3.122	0,517%

Toelichting op kosten:

- **Fiduciair beheer.** Het pensioenfonds heeft de beleggingsportefeuille in intern beheer. Het heeft het beheren van de beleggingsportefeuille niet uitbesteed aan een externe (fiduciaire) beheerder. Het fonds belegt indirect via beleggingsfondsen.

- **Vaste beheerkosten en overige kosten.** Dit zijn de TER ¹⁵ -kosten gesommeerd voor alle beleggingsfondsen.
- **Prestatieafhankelijke vergoedingen.** Dit zijn betaalde prestatieafhankelijke vergoedingen voor actief beheerde beleggingsfondsen die beter hebben gepresteerd dan de benchmark.
- **Kosten onderliggende fondsen.** Dit zijn de beheerkosten van onderliggende fondsen bij fund-of-funds voor zover deze kosten niet zijn inbegrepen in de TER van de fund-of-funds.
- **Transactiekosten.** Dit zijn alle kosten verbonden aan het in- en uitstappen van beleggingsfondsen. Deze kosten worden rechtstreeks door beleggingsfondsen in rekening gebracht als in- of uitstapfee, of zij zijn bepaald uit de bied-laai-spread bij aan- of verkopen.
- **Bewaarloon.** Dit zijn de kosten voor een bewaarbedrijf die een deelneming in een beleggingsfonds voor het fonds in bewaring heeft.
- **Pensioenbureau.** Dit zijn de kosten die door het pensioenbureau worden gemaakt voor het portefeuillebeheer en de administratiekosten van vermogensbeheer. Het betreft personeelskosten, kosten voor de beleggingsadviseur, kosten voor het beleggingsadministratiepakket, kosten voor de onafhankelijke aanlevering van benchmarks en voor een onafhankelijke prestatiemeting.

Amersfoort, 17 juni 2015
Stichting Pensioenfonds DHV

Het Bestuur:

A. Driesse, W.P.S. Janssen, J. Krijgsman (lid DB), H.W.L.A. de Lange (voorzitter, lid DB), H.W.J. Liekens (lid DB), K. Nije, H.G.I.M. Peters en J.M.N. Tummers.

¹⁵ TER: Total Expense ratio.

5 JAARREKENING 2014

5.1 Balans per 31 december 2014

Activa			
<i>(in duizenden euro's)</i>	<i>Toelichting</i>	2014	2013
<i>Obligaties</i>		325.865	272.863
<i>Aandelen</i>		301.595	266.375
<i>Vastgoed</i>		53.360	40.325
<i>Grondstoffen</i>		27.850	30.525
<i>Liquide middelen</i>		3.918	7.769
Beleggingen voor risico pensioenfonds	5.4.4	712.588	617.857
Herverzekeringsdeel Technische Voorziening	5.4.5	333	311
Vorderingen en overlopende activa	5.4.6	1.446	1.547
Liquide middelen	5.4.7	58	85
		714.425	619.800
Passiva			
<i>(in duizenden euro's)</i>	<i>Toelichting</i>	2014	2013
Stichtingskapitaal en reserves	5.4.8	34.331	43.916
Technische Voorziening	5.4.9	676.051	572.288
Overige schulden en overlopende passiva	5.4.12	4.043	3.596
		714.425	619.800

5.2 Staat van baten en lasten

Baten

<i>(in duizenden euro's)</i>	<i>toelichting</i>	2014	2013
Premiebijdragen	5.4.16	16.405	18.320
Beleggingsresultaten	5.4.17	103.096	31.834
Overige baten	5.4.18	24	56
		119.525	50.210

Lasten

<i>(in duizenden euro's)</i>	<i>toelichting</i>	2014	2013
Pensioenuitkeringen	5.4.23	20.363	20.048
Uitvoeringskosten pensioenbeheer	5.4.24	565	445
Mutatie technische voorziening voor rekening pensioenfonds:			
- Pensioenopbouw	5.4.19	12.459	15.766
- Toeslagen	5.4.11	0	0
- Korting van aanspraken en rechten		0	51
- Rentetoevoeging Technische Voorziening (TV)	5.4.20	2.158	2.100
- Onttrekking uit TV voor pensioenuitkeringen	5.4.21	-20.508	-20.036
- Onttrekking uit TV voor uitvoeringskosten	5.4.22	-399	-340
- Wijziging rekenrente	5.4.28	109.375	-17.810
- Dotatie/vrijval voorziening zieke deelnemers		199	-371
- Wijziging grondslagen i.v.m. aanpassing sterftetafels	5.4.30	-1.606	0
- Wijziging grondslagen i.v.m. ervaringssterfte	5.4.30	-598	0
- Wijziging grondslagen i.v.m. aanpassing kostenvoorziening	5.4.31	4.955	0
- Wijziging TV door overdracht van rechten	5.4.32	-4.106	-980
- Mutaties in de TV m.b.t. overlevingskansen		1.634	-938
- Overige mutaties in de Technische Voorziening		200	-96
Saldo overdracht van rechten	5.4.32	4.391	896
Overige lasten	5.4.33	28	29
		129.110	-1.236

Saldo van baten en lasten

-9.585 51.446

Bestemming van het saldo van baten en lasten

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Overige reserves	-9.585	51.446

5.3 Kasstroomoverzicht

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premiebijdrage (feitelijk)	16.339	18.292
Ontvangen FVP bijdrage	66	28
Betaalde pensioenuitkeringen	-20.371	-20.041
Betaalde afkopen	-12	-28
Ontvangen waardeoverdrachten	1.191	55
Ontvangen waardeoverdrachten SVA	0	73
Betaalde waardeoverdrachten	-5.582	-1.024
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	20	21
Betaalde premies risicoherverzekering	-28	-29
Betaalde uitvoeringskosten pensioenbeheer	-565	-445
Ontvangen interest (geen beleggingsactiviteit)	3	10
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-8.939	-3.088
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	105.551	158.668
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	296	724
Aankopen en verstrekkingen van beleggingen	-95.921	-154.616
Overige mutaties beleggingsrekeningen	-453	-757
Betaalde vermogensbeheerkosten	-258	-353
Betaalde transactiekosten	-73	-201
Betaalde uitvoeringskosten vermogensbeheer	-778	-807
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	8.364	2.658
Toename (+) / afname (-) vorderingen	110	308
Toename schulden korte termijn	438	133
Andere mutaties	548	441
Nettokasstroom	-27	11
Saldo liquide middelen per 1 januari	-85	-74
Saldo liquide middelen per 31 december	-58	-85
Mutatie liquide middelen	-27	11

5.4 Toelichting behorende tot de jaarrekening 2014

5.4.1 Inleiding

Het doel van het fonds is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan pensioengerechtigden en nabestaanden voor ouderdom en overlijden. Tevens verstrekt het fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van HaskoningDHV Nederland B.V., Koninklijke HaskoningDHV Groep B.V. en DHV NPC B.V.

5.4.2 Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Het bestuur heeft op 17 juni 2015 de jaarrekening voor het jaar 2014 opgemaakt.

5.4.3 Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Alle bedragen zijn vermeld in euro's.

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden. Schattingen in deze jaarrekening hebben betrekking op de Technische Voorziening en het in de beleggingsportefeuille voorkomend niet beursgenoteerde vastgoed.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economische potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economische potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Als een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Tabel: Beleggingen in vreemde valuta en in euro's

(in duizenden euro's)	31-12-2014	Gemiddelde 2014	31-12-2013	Gemiddelde 2013	31-12-2012
Amerikaanse dollar	161.522	149.716	137.910	131.683	125.455
Japanse yen	16.364	15.667	14.970	13.534	12.097
Euro's	534.702	499.840	464.977	458.053	451.128
	712.588	665.223	617.857	603.269	588.680

Beleggingen

Algemeen

In overeenstemming met de Pensioenwet worden beleggingen gewaardeerd op actuele marktwaarde.

Participaties in beleggingsinstellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaalde soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die soort beleggingen.

Vastgoed

Beleggingen in niet-beursgenoteerd vastgoed worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de reële waarde per balansdatum, gebaseerd op door onafhankelijke deskundigen verrichte periodieke taxaties.

Beursgenoteerde vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Aandelen en grondstoffen

Participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. De participaties in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen worden opgenomen voor het belang dat het fonds houdt in deze beleggingsfondsen. Bij de bepaling van de waarde van dit belang worden de door de beleggingsfondsen gehouden investeringen gewaardeerd tegen de beurswaarde.

Staatsleningen en bedrijfsobligaties

Participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen voor staatsleningen en bedrijfsobligaties zijn gewaardeerd per de balansdatum geldende beurskoersen.

Herverzekeringen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de nominale waarde. De reële waarde benadert de boekwaarde. Voor zover noodzakelijk is een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

Technische Voorziening

De Technische Voorziening wordt gewaardeerd op actuele marktwaarde. Deze wordt bepaald door met de rekenrente de contante waarde te berekenen van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken.

Bij de berekening van de Technische Voorziening is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of over de opgebouwde pensioenaanspraken toeslagen worden verleend. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de Technische Voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- Rekenrente: de rentetermijnstructuur zoals maandelijks gepubliceerd door DNB.
- Overlevingstafels: Prognosetafel AG 2014 - 2184, rekening houdend met het TW Ervaringssterfmodel 2014.
- Tot de 65-jarige leeftijd wordt het onbepaalde partnersysteem gehanteerd, ná de 65-jarige leeftijd wordt het bepaalde partnersysteem gehanteerd.
- Er vindt opbouw van partnerpensioen plaats. Het partnerpensioen is op stop-loss basis herverzekerd. Zie ook paragraaf 4.8 Risicobeleid over herverzekering van het risico van vroegtijdig overlijden.
- Bij arbeidsongeschiktheid wordt de pensioenopbouw premievrij voortgezet.
- Een kostenvoorziening in verband met toekomstige administratie- en excassokosten. Op grond van een fondsspecifieke berekening is deze voorziening vastgesteld op een bedrag van € 2,445 miljoen plus 2% van de Technische Voorziening.

Het fonds heeft in het verleden voor een klein aantal deelnemers pensioenrechten bij externe verzekeraars herverzekerd. De verplichtingen voor deze herverzekerde rechten worden met dezelfde relevante actuariële grondslagen bepaald als voor de Technische Voorziening. Ook de bijbehorende vorderingen op de verzekeraars die pensioenverplichtingen aan het fonds hebben overgedragen (dit heet het Herverzekeringsdeel Technische Voorziening, zie paragraaf 5.1) zijn met deze actuariële grondslagen bepaald. Zie ook paragraaf 5.4.5 en 5.4.18.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

5.4.4 Beleggingen

	Obligaties	Aandelen	Vastgoed	Grond- stoffen	Liquide middelen	Totaal
<i>(in duizenden euro's)</i>						
Stand per 1-1-2013	262.793	253.666	39.782	29.050	3.389	588.680
Aankopen/verstrekkingen	62.219	81.277	0	3.120	8.000	154.616
Verkopen/aflossingen	-44.800	-109.491	0	0	-4.377	-158.668
Overige mutaties	0	0	0	0	757	757
Herwaardering	-7.349	40.923	543	-1.645	0	32.472
Stand per 31-12-2013	272.863	266.375	40.325	30.525	7.769	617.857
Aankopen/verstrekkingen	65.035	8.400	11.519	5.706	5.261	95.921
Verkopen/aflossingen	-82.854	-11.706	-1.427	0	-9.564	-105.551
Overige mutaties	0	0	0	0	452	452
Herwaardering	70.821	38.526	2.943	-8.381	0	103.909
Stand per 31-12-2014	325.865	301.595	53.360	27.850	3.918	712.588

Actuele marktwaarde

Zoals vermeld in de grondslagen zijn de beleggingen van het fonds gewaardeerd tegen actuele marktwaarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het korte termijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het fonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zoals beleggingen in niet-beursgenoteerd vastgoed zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

Compartiment Stichting Pensioenfonds DHV van Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV

Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

<i>(in duizenden euro's)</i>	Dagelijks verhandelbaar	Periodiek verhandelbaar	Niet liquide	Totaal
Per 31-12-2013				
Obligaties	151.417	121.446		272.863
Aandelen	194.239	72.136		266.375
Vastgoed	15.470		24.855	40.325
Grondstoffen	30.525			30.525
Liquide middelen	7.769			7.769
	399.420	193.582	24.855	617.857
Per 31-12-2014				
Obligaties	178.674	147.191		325.865
Aandelen	214.447	87.148		301.595
Vastgoed	26.146		27.214	53.360
Grondstoffen	27.850			27.850
Liquide middelen	3.918			3.918
	451.035	234.339	27.214	712.588

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen, etc.) en kunnen daarom niet met precisie worden vastgesteld.

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Obligaties		
Staatsobligatiebeleggingsfondsen	256.981	211.968
Bedrijfsobligatiebeleggingsfondsen	68.884	60.895
	325.865	272.863
Aandelen		
Aandelen beleggingsfondsen ontwikkelde markten *)	250.063	220.773
Aandelen beleggingsfondsen opkomende markten	51.532	45.602
	301.595	266.375
Vastgoed		
Niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen	27.214	24.855
Beursgenoteerd beleggingsfonds	26.146	15.470
	53.360	40.325
Grondstoffen		
Grondstoffen beleggingsfondsen	27.850	30.525
Liquide middelen		
Bankrekeningen	3.918	7.769

5.4.5 Herverzekeringsdeel Technische Voorziening

Dit zijn vorderingen op externe verzekeraars voor door hen aan het fonds gecedeerde (overgedragen) pensioenverplichtingen. Anders gezegd: dit zijn door het fonds herverzekerde rechten.

5.4.6 Vorderingen en overlopende activa

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Debiteuren	1.351	1.439
Overige vorderingen	15	56
Lopende interest	6	8
Te vorderen dividendbelasting	35	27
Overlopende activa	39	17
	1.446	1.547

De post Debiteuren per 31 december 2014 van € 1,351 miljoen betreft grotendeels een openstaande factuur aan HaskoningDHV Nederland B.V. voor te betalen pensioenpremie. Deze vordering werd begin januari 2015 door HaskoningDHV Nederland B.V. betaald.

5.4.7 Liquide middelen fonds (niet voor beleggingen)

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Liquide middelen	58	85

Onder liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen in rekening courant die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. De op beleggingen betrekking hebbende liquide middelen worden onder Liquiditeiten opgenomen in de balanspost Beleggingen.

5.4.8 Stichtingskapitaal en reserves (eigen vermogen)

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Stand per 1 januari	43.916	-7.530
Saldo staat van baten en lasten	-9.585	51.446
Stand per 31 december	34.331	43.916

Vermogenspositie

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014*)	2014	2013
Aanwezig fondsvermogen	105,1%	710.382	616.204
Af: Technische voorziening volgens het FTK na korting	-100,0%	-676.051	-572.288
Af: Minimaal vereist eigen vermogen	-4,2%	-28.394	-24.036
Dekkingspositie	0,9%	5.937	19.880
Af: Vereist eigen vermogen (excl. min. vereist eigen vermogen)	-14,0%	-94.955	-89.319
Reservepositie	-13,1%	-89.018	-69.439

*) Uitgedrukt in een percentage ten opzichte van de Technische Voorziening i.c. de nominale dekkingsgraad van 100%.

De vermogenspositie van het fonds kan worden gekarakteriseerd als reservetekort.

In maart 2009 is door het bestuur een kortetermijnherstelplan ingediend bij DNB. Op grond van dit herstelplan werd verwacht dat het tekort binnen vier à vijf jaar zou zijn opgeheven. Het opheffen van het reservetekort zou mogelijk worden gemaakt door de marge in de premie en de verwachte overrendementen op beleggingen.

Bij de vijfde evaluatie van het herstelplan per 31 december 2013 bleek dat met een dekkingsgraad eind 2013 van 107,7% het fonds fors weliswaar achterloopt op het herstelplan, maar dat het fonds wel voldoet aan het korte termijn herstel. Er is dus geen reden voor een eventuele aanvullende korting om uit het dekkingstekort te herstellen.

In overeenstemming met de nieuwe regels in het FTK is het herstelplan 2009 komen te vervallen.

Voor de berekening van het vereiste vermogen wordt gebruik gemaakt van een standaard model. Als aanvulling op dit model is in de buffer voor het risico zakelijke waarden rekening gehouden met het deel van de zakelijke waarden dat actief is belegd. Dit resulteert in een iets hogere buffereis voor zakelijke waarden, zie paragraaf 5.4.13 (risicobeheer).

5.4.9 Technische Voorziening

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Technische Voorziening	675.344	571.835
Overige Technische Voorziening	707	453
Stand per 31 december	676.051	572.288

Mutatieoverzicht Technische Voorziening

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Stand per 1 januari	572.288	594.942
Pensioenopbouw	12.459	15.766
Toeslagen	0	0
Korting van aanspraken en rechten	0	51
Rentetoevoeging	2.158	2.100
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-20.508	-20.036
Onttrekking voor uitvoeringskosten	-399	-340
Wijziging rekenrente	109.375	-17.810
Dotatie/vrijval voorziening zieke deelnemers	199	-371
Wijziging grondslagen i.v.m. aanpassing sterftetafels	-1.606	0
Wijziging grondslagen i.v.m. nieuwe ervaringssterfte	-598	0
Wijziging grondslagen i.v.m. aanpassing kostenvoorziening	4.955	0
Wijzigingen uit hoofde van overdracht rechten	-4.106	-980
Mutaties m.b.t. overlevingskansen	1.634	-938
Overige mutaties in de Technische Voorziening	200	-96
Stand per 31 december	676.051	572.288

Ultimo boekjaar bedraagt de gemiddeld gewogen discontovoet 1,88% (ultimo 2013: 2,75%). Voor een toelichting op de diverse posten wordt verwezen naar de toelichting op de staat van baten en lasten.

De Technische Voorziening is naar categorie van deelnemers als volgt samengesteld:

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Actieve en arbeidsongeschikte deelnemers	217.604	181.139
Gewezen deelnemers	126.842	101.626
Pensioengerechtigden	331.605	289.523
	676.051	572.288

De Technische Voorziening is berekend zonder financieringsachterstand. De Technische Voorziening heeft een langlopend karakter. Er is nog geen rekening gehouden met de conversie van de pensioenrichtleeftijd van 65 naar 67 jaar per 1 januari 2015. Dit zal worden verwerkt in het jaarverslag 2015.

De **overige Technische Voorziening** betreft een voorziening voor premievrije voortzetting van de pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid tot de AOW leeftijd voor deelnemers die per 31 december ziek zijn en die naar verwachting op grond van de Wet WIA arbeidsongeschikt zullen worden.

5.4.10 Korte beschrijving van de pensioenregeling

De pensioenregeling is een *collectieve beschikbare premieregeling*. De verplichting van de werkgever is beperkt tot het betalen van zijn bijdrage. Financiële mee- of tegenvallers komen terecht bij de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Mee- of tegenvallers kunnen ontstaan door veranderende beleggingsopbrengsten, door wijziging van de rente, of door verandering van de levensverwachting. Bij de collectieve beschikbare premieregeling wordt voor de collectiviteit van medewerkers periodiek ex ante een vaste pensioenpremie vastgesteld.

De pensioenpremie is vastgesteld op 28,1% van de pensioengrondslag. Met de vaste pensioenpremie worden pensioenaanspraken ingekocht volgens de middelloonregeling. Jaarlijks wordt een ouderdomspensioen opgebouwd van 2% en een partnerpensioen van 1,4% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. Het totale pensioen (ouderdoms- en partnerpensioen) is de som van alle jaarlijks opgebouwde pensioenen. Voorwaarde is wel dat de premie steeds hoog genoeg is om de jaarlijkse inkoop van pensioenaanspraken te kunnen financieren. De pensioenpremie moet kostendekkend zijn volgens de definitie van DNB. Is in enig jaar de premie niet kostendekkend, dan wordt in dat jaar naar rato minder pensioen opgebouwd. Omdat in 2014 de fiscaal maximaal toegestane opbouw 1,84% bedroeg, is besloten de opbouw van het ouderdomspensioen en de opbouw van het partnerpensioen te verlagen tot 1,84% resp. 1,288%.

De pensioengrondslag is 13,6 maandsalarissen onder aftrek van een franchise. Het bestuur stelt jaarlijks de franchise vast. Naast een ouderdomspensioen en een levenslang partnerpensioen op opbouwbasis is er ook een aanvullend levenslang partnerpensioen op risicobasis (samen 70%). Daarnaast is er een extra tijdelijk aanvullend partnerpensioen op risicobasis, een wezenpensioen op risicobasis en een arbeidsongeschiktheidspensioen op risicobasis. De pensioenleeftijd is 65 jaar. In overeenstemming met artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling zich als een uitkeringsovereenkomst.

Omdat bij de aangesloten ondernemingen per 1 juli 2014 de salarissystematiek is gewijzigd, is per 1 juli 2014 het pensioengevend salaris gewijzigd in 12,96 maal { het bruto maandsalaris + arbeidsmarkttoeslag (indien van toepassing) + functietoeslag (indien van toepassing) }

5.4.11 Toeslagverlening

Het toeslagbeleid is als volgt:

- De toeslagverlening wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het fonds.
- De voorwaardelijke toeslagverlening wordt gefinancierd uit overrendementen. De premie bevat geen opslag voor toeslagverlening. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst toeslagen worden verleend. Er is geen geld voor gereserveerd.

- Het fonds probeert de opgebouwde pensioenen *tijdens het deelnemerschap* jaarlijks te verhogen met de algemene salarisstijging van HaskoningDHV Nederland B.V. dan wel met de procentuele stijging van de CBS consumentenprijsindex alle huishoudens afgeleid, als deze laatste hoger is.
- Het fonds probeert de opgebouwde pensioenen *na het deelnemerschap* en de ingegane pensioenen jaarlijks aan te passen aan de procentuele stijging van de CBS consumentenprijsindex alle huishoudens afgeleid.

Inhaaltoeslagen

Als het eigen vermogen minimaal gelijk is aan het vereiste eigen vermogen zal het bestuur overwegen – ter compensatie van kortingen of niet volledige toeslagen in het verleden – om extra toeslagen te verlenen. Het bestuur zal op basis van de dekkingsgraad en herstelkracht van dat moment en op basis van een evenwichtige belangenbehartiging afwegen of het een extra toeslag verleent of dat het de (toekomstige) reserves aanwendt voor het verminderen of afdekken van collectieve risico's.

Verleende toeslagen in vergelijking met salaris- en prijsontwikkeling

	t/m 1-4-2014: jaarlijkse aanpassing salarisschaal 1-4-2015: jaarlijkse wijziging CBS CAO-lonen ¹⁷	jaarlijkse wijziging van de CBS consumentenprijsindex ¹⁶		toeslagen en kortingen	
		periode		deelnemers	gewezen deelnemers en pensioengerechtigden
1-4-2015	1,06%	dec 2013 → dec 2014	0,38%	0,00%	0,00%
1-4-2014	0,00%	dec 2012 → dec 2013	1,01%	0,00%	0,00%
1-4-2013	0,25%	dec 2011 → dec 2012	2,00%	- 5,60%	- 5,60%
1-4-2012	0,75%	dec 2010 → dec 2011	2,15%	0,00%	0,00%
1-4-2011	0,00%	dec 2009 → dec 2010	1,73%	0,00%	0,00%
1-4-2010	0,50%	okt 2008 → dec 2009	-0,28%	0,00%	0,00%
1-1-2009	1,50%	okt 2007 → okt 2008	2,53%	0,00%	0,00%
1-1-2008	2,75%	okt 2006 → okt 2007	1,48%	2,75%	1,48%
1-1-2007	2,00%	okt 2005 → okt 2006	1,18%	2,00%	0,90%
1-1-2006	1,50%	okt 2004 → okt 2005	1,46%	0,80%	0,80%
1-1-2005	1,40%	okt 2003 → okt 2004	0,82%	0,20%	0,20%
1-1-2004*	2,20%	okt 2002 → okt 2003	1,77%	0,00%	0,50%

* Start van de middelloonregeling.

5.4.12 Overige schulden en overlopende passiva

(in duizenden euro's)	2014	2013
Belegd vermogen Stichting Voorziening AOW/Anw DHV	3.195	2.786
Belastingen en premies sociale verzekeringen	411	413
Overige schulden	116	106
Overlopende passiva	321	291
	4.043	3.596

¹⁶ De gebruikte consumentenprijsindex is: "Consumentenprijsindex alle huishoudens afgeleid (prijsindex 2006 =100)".

¹⁷ De gebruikte loonindex is: "CBS CAO-lonen per maand, exclusief bijzondere beloningen, totaal CAO-sectoren (2010 =100)".

De Stichting Voorziening AOW/Anw DHV (SVA) heeft ten doel het doen van uitkeringen aan gewezen deelnemers ter compensatie van de korting die als gevolg van uitzending op hun AOW-pensioen wordt toegepast. Het overlijdensrisico heeft SVA verzekerd bij het pensioenfonds. Hierdoor is het pensioenfonds verplicht tot het doen van periodieke uitkeringen aan eventuele weduwen en wezen ter grootte van de gedeelde Anw-uitkeringen.

SVA heeft het beheer van zijn vermogen opgedragen aan de Stichting Pensioenfonds DHV. Over het door de Stichting Pensioenfonds DHV beheerde vermogen ontvangt de SVA een rendement gelijk aan het door de Stichting Pensioenfonds DHV behaalde rendement.

Vanaf 1 januari 2013 vindt de opbouw ter compensatie van de korting als gevolg van uitzending op het AOW-pensioen plaats bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB).

5.4.13 Risicobeheer

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Het solvabiliteitsrisico is daarmee het belangrijkste risico voor het fonds. Het beleid voor risicobeheer van beleggingen en verplichtingen is verwoord in de ABTN.

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten voor het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- Beleggingsbeleid;
- Toeslagbeleid;
- Het eventueel korten van opgebouwde en ingegane pensioenen.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyse ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruik gemaakt van een continuïteitsanalyse en een Asset Liability Management-studie (ALM-studie). Een ALM-studie is een analyse in diverse scenario's van de te verwachten ontwikkelingen in de financiële positie van het fonds en van de waarschijnlijkheid ervan, en het risico dat de desbetreffende verwachtingen niet worden gerealiseerd. De uitkomsten van deze analyse vinden hun weerslag in een door het bestuur vast te stellen beleggingsbeleid en strategische beleggingsmix.

In 2012 heeft het bestuur een financieel crisisplan opgesteld (bijlage B van de ABTN). Het financieel crisisplan beschrijft de maatregelen die het fonds op korte termijn effectief kan inzetten als de financiële positie zoveel verslechtert dat er naar verwachting onvoldoende geld is voor het nakomen van de pensioentoezeggingen.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico voor het fonds is het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen die door de toezichthouder worden opgelegd (*PW 131-133*). Als de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening op de opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds opgebouwde en ingegane pensioenen moet verminderen (*PW 134*).

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

	2014	2013
Dekkingsgraad per 1 januari	107,7%	98,7%
Premie	0,5%	0,4%
Uitkering	0,3%	0,0%
Indexering	0,0%	0,0%
Wijziging rekenrente	-17,3%	3,1%
Overrendement	15,3%	5,2%
Wijziging grondslagen: sterftetafels & ervaringssterfte	0,6%	0,0%
Wijziging grondslagen: kostenvoorziening	-1,3%	0,0%
Overige	-0,6%	0,3%
Dekkingsgraad per 31 december	105,1%	107,7%

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient het fonds buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers wordt vastgesteld met de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets (S-toets). Deze toets bevat een kwantificering van de bestuursvisie op de fondsspecifieke restrisico's (na afdekking). De buffers plus de pensioenverplichtingen heten samen het vereist vermogen. Het vereist vermogen gedeeld door de pensioenverplichtingen heet de vereiste dekkingsgraad.

De hierboven vermelde aanwezige dekkingsgraad van 105,1% (2013: 107,7%) wordt vergeleken met de uit het onderstaande overzicht af te leiden *vereiste dekkingsgraad*. De vereiste dekkingsgraad bedraagt 799.400 gedeeld door 676.051 is 118,2% (2013: 685.643 gedeeld door 572.288 is 119,8%). In geld uitgedrukt is er ultimo 2014 een tekort tussen de vereiste dekkingsgraad en de aanwezige dekkingsgraad van € 89,1 miljoen.

Het **tekort op FTK-grondslagen** is als volgt:

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Technische Voorziening volgens jaarrekening	676.051	572.288
Buffers:		
S1 Renterisico	28.023	35.711
S2 Risico zakelijke waarden	97.756	83.941
S3 Valutarisico	39.970	34.282
S4 Grondstoffenrisico	11.991	10.285
S5 Kredietrisico	8.129	5.977
S6 Verzekeringstechnisch risico	18.072	14.617
Diversificatie-effect	-80.592	-71.458
Totaal S (vereiste buffers)	123.349	113.355
Vereist vermogen (art. 132 Pensioenwet)	799.400	685.643
Aanwezig vermogen (Totaal activa – schulden = pensioenvermogen)	710.382	616.204
Tekort (-)	-89.018	-69.439

Voor de berekening van de buffers past het fonds de standaardmethode toe. Aanvullend is in de buffer S2 voor het risico zakelijke waarden een opslag gehanteerd van 1,3% omdat een deel van de zakelijke waarden actief zijn belegd. Voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie.

Marktrisico's (S1 – S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. Marktrisico omvat het risico van daling van koersen, dividendinkomsten en rente-inkomsten vanwege negatieve ontwikkelingen in de financiële markten. De strategie van het fonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. De overall marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

Renterisico (S1)

Zowel de waarde van obligaties als de (nominale) Technische Voorziening zijn gevoelig voor fluctuaties in de rente. De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

Het fonds heeft als beleid om bij de gekozen strategische beleggingsmix het renterisico af te dekken door het grootste deel van de obligaties onder te brengen in fondsen die beleggen in obligaties met een lange looptijd.

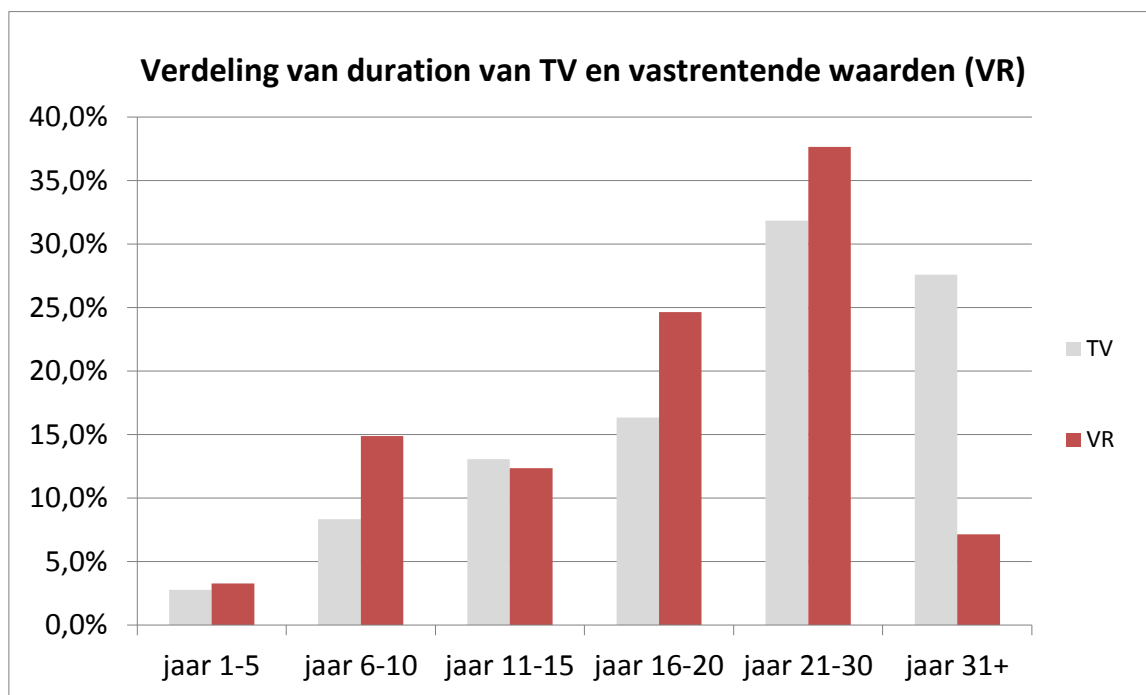
Bij een dekkingsgraad die gelijk is aan de vereiste dekkingsgraad bedraagt de gewenste renteafdekking 50%. Het gewenste percentage renteafdekking ademt mee met de hoogte van de actuele dekkingsgraad. De gewenste renteafdekking is daarom $50\% \times [\text{actuele dekkingsgraad} / \text{vereiste dekkingsgraad}]$. Bij de actuele dekkingsgraad van 105,1% eind 2014 bedraagt de gewenste renteafdekking 44,5%. De renteafdekking eind 2014 was 45,2%.

Uit een analyse van de renteafdekking over de jaren 2008-2013 blijkt dat de renteafdekking over een langere periode werkt zoals verwacht maar er op kortere termijn afwijkingen ontstaan omdat de (staats)obligatierente

niet dezelfde volatiliteit heeft als de swap-rentes van de rentetermijnstructuur waarmee de Technische Voorziening wordt bepaald.

(bedragen in duizenden euro's)	31 december 2014		31-12-2013
	Balanswaarde	Duration	Duration
Duration van de vastrentende waarden	325.865	14,0	12,9
Duration van de (nominale) Technische Voorziening	676.051	15,0	14,2

Onderstaande grafiek toont hoe de rentegevoeligheid¹⁸ (ook wel duration genoemd) van de Technische Voorziening (in de linker kolommen) en rentegevoeligheid van de Vastrentende Waarden (in de rechter kolommen) is verdeeld over de verschillende periodes. De verschillen tussen de beide kolommen geven een beeld van het curverisico voor ons fonds per 31 december 2014.

¹⁸ De rentegevoeligheid wordt berekend door de contante waarde van resp. de Technische Voorziening en de Vastrentende Waarden te berekenen met een 0,1% hogere en met een 0,1% lagere rente en door vervolgens te berekenen welk effect deze renteverandering heeft op de contante waarden. De rentegevoeligheid voor een bepaalde periode, bijvoorbeeld jaar 1 tot 5, wordt berekend door in deze berekening alleen voor de kasstromen in genoemde periode, i.c. voor jaar 1 tot 5, de rente te variëren. De kolommen in de grafiek tot slot laten voor de verschillende periodes zien hoe groot de rentegevoeligheid van deze periode is als percentage van de totale rentegevoeligheid van de gehele kasstroom.

Inflatierisico

Inflatierisico is het risico dat door inflatie het fonds onvoldoende in staat is door toeslagverlening de koopkracht van de pensioenen op peil te houden.

Het inflatierisico wordt gemitigeerd door te beleggen in zakelijke waarden. Ook is het inflatierisico gemitigeerd doordat er is gekozen voor een renteaftdekking die zich beperkt tot het gebruik van langlopende obligaties. Er worden geen derivaten gebruikt. Bij de gekozen strategische beleggingsmix (45% langlopende obligaties) en een dekkingsgraad die gelijk is aan de vereiste dekkingsgraad bedraagt de gewenste renteaftdekking 50%. Bij de actuele dekkingsgraad van 105,1% van eind 2014 is de effectieve renteaftdekking lager (45,3%). De aftdekking van het inflatierisico is daardoor navenant hoger.

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waardedaling van een individuele belegging door de ontwikkeling van marktprijzen. De marktwaarderingen worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het marktrisico en prijrisico worden gemitigeerd door diversificatie in de beleggingsmix.

De aandelenportefeuille is naar regio als volgt samengesteld:

<i>(in miljoenen euro's)</i>	31 december 2014		31 december 2013	
Europa	129	43%	117	43%
Japan	16	5%	15	6%
Pacific Basin excl. Japan	58	19%	50	19%
Verenigde Staten	87	29%	72	27%
Zuid en Midden Amerika	7	2%	7	3%
Afrika	5	1%	4	2%
	302	99%	266	100%

Valutarisico (S3)

Het totaalbedrag dat niet in euro's wordt belegd bedraagt ultimo 2014 25% van de beleggingsportefeuille (2013: 25%). Het valutarisico van zakelijke waarden wordt niet afgedekt.

<i>(in miljoenen euro's)</i>	2014	2013
Euro	535	465
Amerikaanse dollar - risico niet afgedekt	162	138
Japanse yen	16	15
	713	618

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen door faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van het kredietrisico is het tegenpartijrisico. Dit is het risico dat de tegenpartij waarmee het fonds transacties is aangegaan niet kan leveren (in stukken of in geld) terwijl het fonds wel al betaald heeft of stukken heeft geleverd.

Het kredietrisico wordt gemitigeerd door het spreiden van de beleggingen over verschillende fondsbeheerders.

Het volgende overzicht toont de kredietwaardigheid van de debiteuren van de obligatieportefeuille.

	31 december 2014		31 december 2013	
(in duizenden euro's)		%		%
AAA	82.423	25%	69.789	26%
AA	120.927	37%	98.285	36%
A	30.399	9%	46.028	17%
BBB	81.550	25%	50.586	19%
Lager dan BBB	10.047	3%	8.088	3%
Geen rating	519	0%	87	0%
	325.865	100%	272.863	100%

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's) (S6)

Tot en met 2013 is S6 vastgesteld op basis een "vereenvoudigde" methodiek. Hierbij werd S6 benaderd mede op basis van de gemiddelde leeftijd van het pensioenfonds op totaal niveau. Dit jaar is bij de vaststelling van S6 gebruik gemaakt van de door DNB opgeleverde tabellen en weging naar homogene groepen. Hierbij is een opsplitsing gemaakt naar verschillende pensioenvormen op basis van de technische voorziening per deelnemer. De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden en arbeidsongeschiktheid.

Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Het is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan verwacht, waardoor de premie en het pensioenvermogen onvoldoende zijn voor de pensioenopbouw resp. pensioenuitkeringen. Door toepassing van prognosetafels met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Het **overlijdensrisico** is het risico dat het fonds bij vroegtijdig overlijden van een actieve deelnemer een partnerpensioen moet uitkeren waarvoor onvoldoende voorzieningen zijn getroffen. Ter gedeeltelijke dekking van dit risico worden overlijdensrisicokapitalen herverzekerd bij Zwitserleven op stoploss basis. Eind 2014 is voor een periode van twee jaar (2015-2016) het contract met Zwitserleven verlengd. Alle overlijdensrisicokapitalen boven een bepaald bedrag (periode 2015-2016: circa € 3,5 miljoen), het zogenaamde eigen behoud, komen voor rekening van de herverzekeraar.

Het **arbeidsongeschiktheidsrisico** is het risico dat het fonds voor arbeidsongeschikten een arbeidsongeschiktheidspensioen toekent en jaarlijks pensioen moet opbouwen waarvoor geen premie wordt ontvangen.

Voor het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico wordt een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn.

Dit risico wordt beheerst doordat in de strategische mix met uitzondering van het niet-beursgenoteerd vastgoed (5% van de portefeuille) alle beleggingen snel te gelde zijn te maken.

Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat het fonds bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan er ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maakt het bestuur gebruik van diversificatie voor beleggen in landen, regio's en tegenpartijen. De spreiding in de beleggingsportefeuille is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico.

Grote posten (meer dan 2% van het balanstotaal) zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Per 31 december 2014 zijn de grote posten staatsobligaties Frankrijk (€ 89 miljoen), Duitsland (€ 69 miljoen), Italië (€ 36 miljoen) en Spanje (€ 18 miljoen).

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Hiervoor wordt geen buffer aangehouden.

Systeemrisico

Systeemrisico is het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

Specifieke financiële instrumenten (derivaten)

Derivaten vormen als afgeleide beleggingsinstrumenten geen aparte beleggingscategorie. De fondsbeheerders mogen slechts van derivaten gebruik maken als dit het risico van de beleggingen verlaagt. Ultimo 2014 werd door het fonds geen direct gebruik gemaakt van derivaten.

5.4.14 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Er zijn geen activa en verplichtingen die niet in de balans zijn opgenomen.

5.4.15 Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het fonds, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders.

Transacties met bestuurders

De leden van het bestuur die niet op de loonlijst staan van de werkgever ontvangen een honorarium (zie paragraaf 5.4.27). Er zijn geen leningen verstrekt aan bestuurders en er is geen sprake van andere vorderingen op bestuurders.

Overige transacties met verbonden partijen

Met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de regeling is tussen het fonds en de aangesloten ondernemingen een uitvoeringsovereenkomst gesloten.

5.4.16 Premiebijdragen

In 2014 betaalden werkgever en werknemers 20,02% respectievelijk 8,08% van de totale premie van 28,1% van de pensioengrondslag. Zowel de feitelijke als de kostendeekkende premie zijn afgenomen, vooral vanwege de afname van het aantal deelnemers in de loop van 2013.

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Premiebijdrage van werkgever	11.607	13.003
Premiebijdrage van werknemers	4.732	5.289
	16.339	18.292
FVP bijdrage	66	28
	16.405	18.320
<hr/>		
<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Feitelijke premie	16.339	18.292
Kostendeekkende premie *)	15.455	17.602

*) Vanaf 2012 is de kostendeekkende premie gedempt.

Het verschil tussen de kostendeekkende premie en de feitelijke premie valt ten gunste van het resultaat van het fonds.

De gedempte **kostendeekkende premie** is als volgt samengesteld:

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Koopsom voor pensioenopbouw en risicodekking	12.706	14.728
Opslag voor het bij de aangroei van de pensioenverplichtingen behorende vereist eigen vermogen	2.516	2.769
Opslag uitvoeringskosten pensioenbeheer	565	445
Onttrekking uit TV voor uitvoeringskosten	-332	-340
	15.455	17.602

In 2014 was de zuivere kostendekkende premie (de kostendekkende premie berekend met de *actuele* gepubliceerde RTS per 1 januari van het boekjaar) € 14.961.000 (in 2013 € 18.735.000).

5.4.17 Beleggingsresultaten

<i>(in duizenden euro's)</i>				
	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
2014				
Obligaties		70.820	-142	70.678
Aandelen	0	38.529	-149	38.380
Vastgoed	739	2.942	9	3.690
Grondstoffen		-8.382	-49	-8.431
Liquide middelen	26			26
	765	103.909	-331	104.343
Rendement vermogen SVA	-469			-469
Advies vermogensbeheer			-152	-152
Overige kosten vermogensbeheer			-37	-37
Allocatie algemene uitvoeringskosten naar vermogensbeheer			-589	-589
	296	103.909	-1.109	103.096
2013				
Obligaties		-7.350	-147	-7.497
Aandelen	210	40.920	-378	40.752
Vastgoed	634	545	13	1.192
Grondstoffen		-1.644	-42	-1.686
Liquide middelen	27			27
	871	32.471	-554	32.788
Rendement vermogen SVA	-147			-147
Advies vermogensbeheer			-79	-79
Overige kosten vermogensbeheer			-18	-18
Allocatie algemene uitvoeringskosten naar vermogensbeheer			-710	-710
	724	32.471	-1.361	31.834

De kosten van vermogensbeheer in de tabel zijn alleen de **gefactureerde** kosten van vermogensbeheerders en transactiekosten. Voor een compleet overzicht van alle kosten van vermogensbeheer, zie paragraaf 4.9.

De Stichting Voorziening AOW/Anw DHV (SVA) heeft het beheer van zijn vermogen opgedragen aan de Stichting Pensioenfonds DHV. Over het door de Stichting Pensioenfonds DHV beheerde vermogen ontvangt SVA een rendement gelijk aan het door de Stichting Pensioenfonds DHV behaalde rendement.

5.4.18 Overige baten

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Mutatie herverzekeringsdeel Technische Voorziening (herverzekerde rechten)	21	46
Overige rentebaten (niet toe te rekenen aan beleggingsresultaten)	3	10
	24	56

5.4.19 Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van het effect op de Technische Voorziening van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en partnerpensioen. Vooral omdat de rente primo 2014 (2,75%) waarmee de pensioenopbouw in 2014 wordt berekend hoger is dan de rente primo 2013 (2,43%) is deze post van € 12,4 miljoen afgenomen ten opzichte van 2013 (€ 15,8 miljoen).

5.4.20 Rentetoevoeging Technische Voorziening

De Technische Voorziening is opgerent met 0,379%, zijnde de eenjaarsrente in de door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur per 31 december 2013 (vorig jaar: 0,351%).

5.4.21 Onttrekking uit Technische Voorziening voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de Technische Voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de Technische Voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de pensioenen van de verslagperiode.

5.4.22 Onttrekking uit Technische Voorziening voor uitvoeringskosten

Toekomstige uitvoeringskosten worden vooraf berekend en opgenomen in de Technische Voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de Technische Voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de kosten van de verslagperiode.

5.4.23 Pensioenuitkeringen

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Prepensioen	1.642	1.958
Ouderdomspensioen	15.824	15.119
Partnerpensioen	2.728	2.765
Wezenpensioen	22	29
Arbeidsongeschiktheidspensioen	155	170
	20.371	20.041
Afkoop pensioen	12	28
	20.383	20.069
Ontvangen uitkeringen uit herverzekerde rechten van deelnemers	-20	-21
	20.363	20.048

5.4.24 Uitvoeringskosten pensioenbeheer

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
- Bestuur	51	55
- Pensioenbureau	774	737
- Controle en toezicht	214	173
- Advies	76	70
- Investeringskosten	39	120
	1.154	1.155
Allocatie algemene uitvoeringskosten naar vermogensbeheer	-589	-710
	565	445

Zie paragraaf 4.9 voor een compleet overzicht van alle uitvoeringskosten, gesplitst in kosten pensioenbeheer en kosten vermogensbeheer.

Vanaf 2014 worden de bestuurskosten, de kosten van de visitatiecommissie en de bijdragen aan DNB en AFM volledig als kosten van pensioenbeheer opgenomen. In 2013 werden deze kosten als algemene kosten beschouwd, waarbij een toedeling naar pensioenbeheer en vermogensbeheer werd gemaakt.

De post **bestuur** betreft bestuurskosten en kosten van de visitatiecommissie en de deelnemersraad.

De post **pensioenbureau** betreft de door de HaskoningDHV Nederland B.V. in rekening gebrachte salarissen, sociale lasten en overige personeelskosten. De kosten van de werkzaamheden die worden verricht voor de Stichting AOW/Anw DHV worden doorberekend aan deze stichting en zijn op de personeelskosten in mindering gebracht. De personeelskosten zijn gestegen, onder andere door de aanname van een nieuwe medewerker. Daarnaast bestaat de post **pensioenbureau** uit kosten van automatisering, huisvesting, communicatie en overige kosten, deze kosten zijn nagenoeg gelijk gebleven.

De post **controle en toezicht** betreft de kosten van de accountant de actuariële ondersteuning en heffingen & contributies. De kosten zijn hoger uitgevallen, onder andere door actuariële ondersteuning bij

de nieuwe grondslagen voor de technische voorziening per 31-12-2014 en het nieuwe pensioenreglement per 1-1-2015.

De post **advies** betreft actuariële advieskosten en juridische advieskosten.

De post **investeringen en eenmalige kosten** betreft dit jaar onder andere kosten voor een GBA interface en implementatie van de reglementswijziging per 1-1-2015.

5.4.25 Honorarium accountant

Het honorarium van de externe accountant voor onderzoek van de jaarrekening en verslagstaten is € 35.000.

5.4.26 Aantal personeelsleden

Bij het fonds zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door werknemers die in dienst zijn van HaskoningDHV Nederland B.V. Eind 2014 bedroeg de personele capaciteit 6,9 fte. De personele bezetting bestaat uit: Paul Canisius (directeur), Nair van Eijden (pensioenfondsadministrateur), Leonie van Hal (hoofd financieel beheer), Ina Koers (senior secretaresse), Yvonne Kwok, (hoofd pensioenbeheer), Monique Pirovano (pensioenfondsadministrateur), Lisette de Reus (pensioenfondsadministrateur) en Rob Schoonderbeek (controller).

5.4.27 Bezoldiging bestuurders

De leden van het bestuur die niet op de loonlijst staan van de werkgever ontvangen een honorarium van € 8.000 bruto per jaar. Met ingang van 1 januari 2011 heeft HaskoningDHV Nederland B.V. de uitbetaling van dit honorarium overgenomen van het fonds.

5.4.28 Wijziging rekenrente

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Effect op Technische Voorziening door wijziging rekenrente	109.375	-17.810
	109.375	-17.810

Jaarlijks wordt per 31 december de Technische Voorziening herrekend met de actuele rentetermijnstructuur. In 2014 steeg de Technische Voorziening met € 109,4 miljoen door een daling van de rekenrente van 2,75% naar 1,88%. Het omgekeerde effect deed zich voor in 2013, toen daalde de Technische Voorziening met € 17,8 miljoen door een stijging van de rekenrente van 2,43% naar 2,75%.

5.4.29 Wijziging overige actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien voor de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hiervoor wordt extern actuarieel advies ingewonnen. Dit betreft de veronderstellingen voor sterfte, langlevens, ziekte en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor de gehele bevolking als voor de populatie van het fonds. De vaststelling door het bestuur van de toereikendheid van de Technische Voorziening op basis van schattingen en

oordelen is inherent onzeker. Het effect wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

5.4.30 Wijziging grondslagen i.v.m. levensverwachting

Het fonds maakt gebruik van de zogenaamde prognosetafels van het Actuarieel Genootschap (AG). In 2014 heeft het AG de prognosetafel 2014 uitgebracht. De Technische Voorziening per 31 december 2014 is gebaseerd op deze overlevingsgrondslagen.

Ook houdt het fonds er rekening mee dat de gemiddelde levensverwachting van de deelnemers in het fonds hoger is dan het landelijk gemiddelde in de prognosetafels van het Actuarieel Genootschap. Dit heet ervaringssterfte. Vanaf ultimo 2012 wordt hiervoor gebruik gemaakt van het TW Ervaringssterftemodel 2012. Dit model maakt een fondsspecifieke correctie op de landelijke prognosetafels door rekening te houden met de bedrijfstak van het fonds (commerciële dienstverlening) en het inkomen van de deelnemers in het fonds. In 2014 is de ervaringssterfte aangepast aan het TW Ervaringssterftemodel 2014.

5.4.31 Wijziging grondslagen i.v.m. aanpassing kostenvoorziening

Pensioenfondsden dienen een toereikende voorziening te hebben voor toekomstige kosten. Bij de toetsing van deze kostenvoorziening wordt uitgegaan van een scenario waarbij de werkgever wegvalt als sponsor. Het fonds moet dan een voorziening voor kosten gevormd hebben om de opgebouwde pensioenen af te kunnen wikkelen zonder bijdragen van de werkgever. Recent heeft het pensioenfondsbestuur een onderzoek uitgevoerd naar een adequate hoogte van de kostenvoorziening. Op grond hiervan besloot het bestuur een kostenvoorziening te hanteren van een bedrag van € 2,445 miljoen plus 2% van de Technische Voorziening (vorig jaar 1,62% van de Technische Voorziening).

5.4.32 Saldo overdracht van rechten

Waardeoverdracht betreft de ontvangst van of overdracht aan het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of de nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangekocht voor de inkoop van pensioenrechten voor de deelnemer.

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Overgenomen pensioenverplichtingen	-1.191	-55
Overgenomen pensioenverplichtingen SVA	0	-73
Overgedragen pensioenverplichtingen	5.582	1.024
	4.391	896

Het resultaat op overgenomen (inkomende) en overgedragen (uitgaande) waardeoverdrachten kan worden verklaard door de verschillen tussen de actuariële grondslagen waarmee de overdrachtswaarde wordt bepaald en de actuariële grondslagen waarmee de toevoeging respectievelijk vrijval uit de Technische Voorziening wordt bepaald. De verschillen in de actuariële grondslagen worden vooral verklaard door het verschil in gehanteerde (wettelijk) voorgeschreven rente.

Vanaf 2011 zijn de rentecomponenten van de waardeoverdrachten niet meer opgenomen als saldo rentecomponent waardeoverdrachten bij overige baten maar opgenomen in de bedragen van overgenomen en overgedragen pensioenverplichtingen.

5.4.33 Overige lasten

<i>(in duizenden euro's)</i>	2014	2013
Premie risicoherverzekering Zwitserleven	28	29
	28	29

5.4.34 Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

6 OVERIGE GEGEVENS

Statutaire regeling over de bestemming van het saldo van baten en lasten

Voor de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. Het negatieve saldo van de staat van baten en lasten à € 9,6 miljoen is onttrokken aan de reserves.

Gebeurtenissen na balansdatum

Per 1 januari 2015 is Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV ontstaan uit de fusie van Stichting Pensioenfonds DHV en Stichting Pensioenfonds Haskoning.

Nieuw FTK

Voor de berekening van de dekkingsgraad wordt vanaf 1 januari 2015 gebruikgemaakt van de rentetermijnstructuur zoals van toepassing onder het nieuwe FTK. Door toepassing van de nieuwe rentetermijnstructuur is de Technische Voorziening per 1 januari 2015 gestegen met circa € 28 miljoen. De aanwezige dekkingsgraad komt hiermee uit op 100,9%. De dekkingsgraad per 31 december 2014 is gebaseerd op het op dat moment geldende (oude) FTK.

Tevens zijn de eisen ten aanzien van de berekening van het vereist eigen vermogen herzien. Vooral als gevolg van kredietrisico (S5) en zakelijke waarden risico (S2) is het vereist eigen vermogen met circa € 53 miljoen gestegen. De vereiste dekkingsgraad komt hiermee uit op 125,0%

Amersfoort, 17 juni 2015
Stichting Pensioenfonds DHV

Het Bestuur:

A. Driesse, W.P.S. Janssen, J. Krijgsman (lid DB), H.W.L.A. de Lange (voorzitter, lid DB), H.W.J. Liekens (lid DB), K. Nije, H.G.I.M. Peters en J.M.N. Tummers.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV te Amersfoort is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring betreffende Compartiment Stichting Pensioenfonds DHV van Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV (voorheen Stichting Pensioenfonds DHV) als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2014.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekening heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik onder meer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld; en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangevane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds. Mijn oordeel is gebaseerd op het Financieel ToetsingsKader zoals dat op balansdatum van toepassing was.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen maar lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een reservetekort.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 vanwege het reservetekort.

De vermogenspositie van Compartiment Stichting Pensioenfonds DHV van Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV is naar mijn mening niet voldoende, vanwege een reservetekort.

Het oordeel is gebaseerd op het Financieel Toetsingskader zoals dit tot en met 31 december 2014 van kracht was. Voor de volledigheid merk ik op dat, op basis van gegevens die namens het pensioenfonds zijn aangeleverd en door mij op plausibiliteit gecontroleerd, mijn oordeel over de vermogenspositie per 1 januari 2015 - op basis van het nieuw Financieel Toetsingskader – “slecht” zou zijn vanwege een dekkingstekort.

Amstelveen, 17 juni 2015

Drs. A.J. Dongelmans AAG
Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Verklaring Compliance officer

Stichting Pensioenfonds DHV heeft een gedragscode die wordt nageleefd door de verbonden personen (leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de Raad van Toezicht en de externe adviseurs). Doel van deze gedragscode is het stellen van regels en richtlijnen teneinde belangenconflicten tussen het fonds en betrokkenen in privé te voorkomen. Daarnaast bepaalt de gedragscode hoe moet worden omgegaan met vertrouwelijke informatie van het fonds. De gedragscode bevordert de transparantie en zorgt ervoor dat alle betrokkenen, ook voor hun eigen bescherming, duidelijk weten wat wel en niet geoorloofd is. Elke betrokkene verklaart schriftelijk de gedragscode te zullen naleven en tevens jaarlijks dat de gedragscode is nageleefd.

Stichting Pensioenfonds DHV heeft een externe compliance officer aangesteld. De externe compliance officer houdt toezicht op de naleving van de gedragscode door verbonden personen van het pensioenfonds. Meer specifiek heeft de compliance officer in dit kader de meldingen en goedkeuringen met betrekking tot belangenconflicten, nevenfuncties, (relatie)geschenken en uitnodigingen beoordeeld en geadministreerd. De compliance officer meldt in haar rapportage aan het Bestuur dat zij in het rapportagejaar 2014 geen onregelmatigheden heeft geconstateerd met betrekking tot naleving van de Gedragscode.

Capelle aan den IJssel, 21 mei 2015

R.N.M. van der Mast
Het Nederlands Compliance Instituut

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het Bestuur van Compartiment Stichting Pensioenfonds DHV van Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV (voorheen Stichting Pensioenfonds DHV)

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening over 2014 van Compartiment Stichting Pensioenfonds DHV van Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV (voorheen Stichting Pensioenfonds DHV) te Amersfoort gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2014, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht over 2014 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het inrichten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Compartiment Stichting Pensioenfonds DHV van Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV (voorheen Stichting Pensioenfonds DHV) per 31 december 2014 en van het resultaat over 2014 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen,

overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Utrecht, 17 juni 2015

KPMG Accountants N.V.

W. Teeuwissen RA

7 PERSONALIA

Pensionering

In het verslagjaar gingen de volgende (ex-)deelnemers met (pre)pensioen:

M. van Dongen - Aelberts	F.A. Heijnes	V.J.J. Regter
H.P. Albers	J. Hekelaar	R.F. Reijnders
I.T. Basiliya	H.H.M. Huits	R.F. Roostee
E. Boerwinkel	T.C.M. Jager	H.C. Schipper
B.M.L. Bolt	F.F.G.M. Jakma	C.J. Schönbeck
A.L. ter Burg	W.A.M. Jansen	P.J. de Schot
H. Burger	H.J. Jansen	A. Smidts
A.L.I. Dekker	J.J. Kranendonk	A.C. de Graaf - Spannenburg
L.L. Dijkman	J. Kuit	P. Steenberg
M.J. Douma	L.M. van Litsenburg	J.G.H. Umans
A.J. Dragt	H.R.J. van Maanen	J.L. van der Ven
R.A. Eveleens	E.A. Mantz	E.D.M. Verbeek
J.A. Geerdink	L. Marchesini	M.C. de Vos
J.A.B.M. Göttgens	P.A. van Meel	D. Vreugdenhil
P. Goverse	I. Meerbeek	D.M. de Vries
F.A.M. de Groof	M.Y. Offerman	G. van Vuure
A.J.M. Harbers	E. Pijpers	L.J. Wetsteijn
B.H. Hedeman	J.W.G. Plas	

Overlijden

In 2014 ontvingen wij bericht van het overlijden van de deelnemers:

R.P. Niermans	D. de Smit
---------------	------------

In 2014 ontvingen wij bericht van het overlijden van de gewezen deelnemers:

A. Bijloo	P.J.A. Broeders
-----------	-----------------

In 2014 ontvingen wij bericht van het overlijden van de gepensioneerden:

W. Bakker	E.G. Kerpershoek	A.C.T. Obdam
J.H.M. van Dijk	T.S. Kramer	H. Platje
J.G. Garcia Ruiz	A. Lasqad	W. Stoorvogel
J. Haringman	D.J. Luijff	G. Zwitselaar
M. Hekman	T. Meurs	
P. Hoppe	H.J. Nasoetion	

8 BEGRIPPENLIJST

Aanspraakgerechtigde	Maakt aanspraak op een nog niet ingegaan pensioen. Naast de <i>(gewezen) deelnemer</i> is dit ook de begunstigde voor een <i>partner- of wezenpensioen</i> .
ABTN	Actuariële en Bedrijfstechnische Nota. Deze, door de wet verplicht gestelde, nota beschrijft de financieringsopzet van de reglementaire pensioenen.
Actuariële grondslagen	Veronderstellingen voor de vaststelling van de <i>Technische Voorziening</i> en de pensioenpremie. Deze hebben ondermeer betrekking op de gehanteerde rekenrente, de levensverwachting van de deelnemers en opslagen die in de premie worden meegenomen, zoals voor de uitvoeringskosten.
Actuaris	Berekent met wiskundige modellen de premies en de <i>Technische Voorziening</i> .
ALM- of Asset Liability Management-studie	Analyse in diverse scenario's van de te verwachten ontwikkelingen in de financiële positie van het fonds en van de waarschijnlijkheid ervan, en het risico dat de desbetreffende verwachtingen niet worden gerealiseerd.
Belegd vermogen	Totale waarde van alle beleggingen van het fonds.
CBS consumenten-prijsindex (CPI), alle huishoudens, afgeleid	Niveau van consumentenprijspeil in een bepaald basisjaar. De afgeleide CPI is exclusief het effect van veranderingen in de tarieven van productgebonden belastingen (bijv. BTW en accijns op alcohol en tabak) en subsidies.
Continuïteitsanalyse	Toont de ontwikkeling van de financiële situatie op langere termijn (15 jaar). Hiermee wordt beoordeeld of de financiële risico's van het pensioenfonds op lange termijn zich binnen aanvaardbare grenzen bevinden. Deze analyse moet volgens het <i>FTK</i> eens in de drie jaar worden gemaakt.
CVZ	College voor zorgverzekeringen. Uitvoeringsorganisatie voor de Ziekenfondswet en de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten.
Deelnemer	Werknemer die pensioen opbouwt via de pensioenregeling. Ook de werknemer met een WIA-uitkering is deelnemer.
Dekkingsgraad	Maat voor de financiële positie van pensioenfonds en de zekerstelling van de (toekomstige) pensioenen. Er zijn de volgende varianten: - (Nominale) dekkingsgraad: pensioenvermogen gedeeld door de Technische Voorziening (TV). - Vereiste dekkingsgraad: vereist eigen vermogen gedeeld door TV plus 1.
Dekkingsgraadsjabloon	Bij het <i>herstelplan</i> behorend voorgeschreven model met de kwantitatieve uitwerking van het voorgenomen herstelbeleid.
Dekkingstekort	Er is een dekkingstekort als het <i>pensioenvermogen</i> kleiner is dan het minimaal vereiste vermogen. De dekkingsgraad is dan lager dan 105%.
Directe beleggingsopbrengsten	Rente en dividendopbrengsten van beleggingen.
Indirecte beleggingsopbrengsten	Gerealiseerde en niet-gerealiseerde waardeverschillen, inclusief valutakoersverschillen, van beleggingen.
Diversificatie-effect	Effect van spreiding van de beleggingsportefeuille op het vereiste vermogen.
DNB	De Nederlandsche Bank. Toezichthouder van pensioenfonds, verzekeraars en kredietinstellingen in Nederland.
Duration	Gewogen gemiddelde looptijd van alle contant gemaakte kasstromen van een obligatie. Dit is de koersgevoeligheid van obligaties voor veranderingen in de rente. Bij een duration van 5 jaar daalt (stijgt) de koers van de obligatie 0,5% als de rente 0,1% stijgt (daalt).

Compartiment Stichting Pensioenfonds DHV van Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV

Ervaringssterfte	Het verschil tussen de verwachte sterfte van de pensioenfondspopulatie en de verwachte sterfte van de gehele Nederlandse bevolking.
FIRM	Door DNB ontwikkelde methode voor de analyse van risico's.
FOCUS!	Vernieuwd toezichtaanpak van DNB met ingang van 2012.
Franchise	Deel van het salaris waarover geen pensioenopbouw plaatsvindt. Aangenomen wordt dat de pensioenopbouw over dit deel van het salaris wordt gedekt door de later te ontvangen AOW-uitkering.
FTK of Financieel Toetsingskader	Toezichtregime voor de financiële positie en het financiële beleid van pensioenfonds. Het is opgenomen in de Pensioenwet die op 1 januari 2007 in werking is getreden.
Gewezen deelnemer	<i>Deelnemer</i> van wie het deelnemerschap is geëindigd, die pensioen bij het fonds heeft opgebouwd waarvoor geen premie meer hoeft te worden betaald.
Herstelplan	Plan van aanpak gericht op het herstel van het <i>dekkingstekort</i> of het <i>reservetekort</i> bij een pensioenfonds.
Inhaaltoeslagen	<i>Toeslagen</i> die kunnen worden verleend, voor zover deze in het verleden niet voor 100% zijn toegekend.
Kostendekkende pensioenpremie	Premie nodig volgens het <i>FTK</i> om de onvoorwaardelijke onderdelen van de pensioenovereenkomst in dat jaar en voor de langere termijn na te komen.
Middelloodregeling	Pensioenregeling waarin de hoogte van het pensioen afhankelijk is van het gemiddelde van de <i>pensioengrondslagen</i> tijdens de deelneming.
Minimaal vereist eigen vermogen	Minimale solvabiliteitsbuffer die het fonds moet aanhouden.
Minimaal vereist vermogen	Som van de <i>Technische Voorziening</i> en het <i>minimaal vereist eigen vermogen</i> .
Partnerpensioen	Levenslange of tijdelijke uitkering aan de partner vanaf het moment van overlijden van de deelnemer. De partner kan zijn de huwelijkspartner, de geregistreerde partner of degene met wie wordt samengewoond.
Pensioengerechtigde	Ontvangt een ingegaan ouderdomspensioen, prepensioen, arbeidsongeschiktheidspensioen, <i>partnerpensioen</i> of <i>wezenpensioen</i> .
Pensioengrondslag	Deel van <i>pensioengevend salaris</i> na aftrek van de <i>franchise</i> . Dit is de basis voor de berekening van het pensioen en de pensioenpremie.
Pensioenvermogen	Reserve van het fonds vermeerderd met de <i>Technische Voorziening</i> .
Pensioengevend salaris	13,6 maal het bruto maandsalaris.
Pension Fund Governance	Wijze waarop pensioenfonds verantwoording aflegt aan belanghebbenden en waarop het interne toezicht is georganiseerd (goed pensioenfondsbestuur).
Rekenrente	Rente waarmee toekomstige pensioenbetalingen contant worden gemaakt.
Rentetermijnstructuur, RTS	De rentetermijnstructuur is een door DNB voorgeschreven tabel die voor verschillende looptijden aangeeft met welke rekenrente de toekomstige pensioenuitkeringen contant moeten worden gemaakt.
Reservetekort	Er is een reservetekort als het <i>pensioenvermogen</i> kleiner is dan het <i>vereiste vermogen</i> .
Sterftetafels	Tonen de sterftetekansen afhankelijk van de bereikte leeftijd. Aan de hand van de sterftetafels worden de gemiddelde verwachte levensduren berekend.
Technische Voorziening, TV	Voorziening voor toekomstig uit te keren pensioenen die over de verstreken jaren zijn opgebouwd.
Toeslagen, toeslagverlening	Verhoging van de opgebouwde en ingegane pensioenen.

Compartiment Stichting Pensioenfonds DHV van Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV

Total Expense Ratio, TER	De kostenratio of TER van een beleggingsfonds is de optelsom van de jaarlijkse beheervergoeding en operationele kosten.
Ultimate Forward Rate, UFR	Risicovrije rekenrente (Forward Rate) die vanaf 20 jaar convergeert naar 4,2% bij 60 jaar. Een Forward Rate is een toekomstige eenjaarsrente.
Vereist eigen vermogen	Solvabiliteitsbuffer die het fonds moet aanhouden voor de vereiste zekerheid dat de onvoorwaardelijke pensioenen worden uitgekeerd. De kans dat er binnen een jaar een dekkingstekort ontstaat, moet kleiner zijn dan 2,5%.
Vereist vermogen	Som van de <i>Technische Voorziening</i> en het <i>vereist eigen vermogen</i> .
Visitatie	Vorm van intern toezicht in het kader van <i>Pension Fund Governance</i> waarbij het bestuur aan een visitatiecommissie van onafhankelijke deskundigen opdracht geeft om het functioneren van het bestuur te bezien.
Waardeoverdracht	Overdragen van de contante waarde van opgebouwd pensioen wanneer een werknemer van pensioenregeling wisselt.
Wezenpensioen	Nabestaandenpensioen dat na overlijden van een deelnemer wordt uitgekeerd aan de kinderen van de overleden <i>deelnemer</i> .
Zakelijke waarden	Verzamelnaam voor beleggingen in aandelen, vastgoed en grondstoffen.

9 COLOFON

Opdrachtgever	: Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV
Project	: Jaarverslag 2014
Omvang rapport	: 78 pagina's
Auteur	: Paul Canisius en Leonie van Hal
Datum	: juni 2015

Compartiment Stichting Pensioenfonds DHV van Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV

Laan 1914 nr. 35

Postbus 1388

3800 BJ Amersfoort

T (088) 348 2190

F (033) 468 37 38

E pensioenfonds@rhdhv.com

www.pensioenfondshaskoningdhv.nl

Bank: ABN Amro NV Rotterdam